

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE
YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ EĞİTİM-
ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Zafer AKKUŞ

İstanbul, 2007

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR ANABİLİM DALI
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE
YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ EĞİTİM-
ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Zafer AKKUŞ

Danışman: Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU

T C
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTA ÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR EĞİTİMİ
COĞRAFYA ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

**DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE
YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ EĞİTİM-
ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

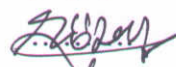
Hazırlayan: Zafer AKKUŞ

Danışman: Prof. Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU

Üye: Prof. Dr. Ramazan ÖZEY

Üye: Doç. Dr. M. Akif CEYLAN

İmza

ÖNSÖZ

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu araştırmanın konusu;“ dokuzuncu sınıf coğrafya dersi eski ve yeni müfredat programlarının eğitim-öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılması”dır.

Dünyada, bilim ve teknoloji ile birlikte, toplum ve kültür hayatında görülen değişimler; birey ve kurumlar için yeni ihtiyaçlar oluşturup yeni imkânlar sunarken, bu değişme ve gelişmelerin doğal sonucu olarak bireylerin hayatında da önemli değişiklikler olmaktadır. Bir yandan gelişen teknolojinin ortaya çıkardığı insan gücü gerekleri ile insan gücünü çalıştırma ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi zorunluluğu; diğer yandan, yirminci yüzyılın özellikle son çeyreğinde, daha çok gelişmekte olan ülkelerde görülen nüfus patlaması; hızla gelişen toplumsal ve kültürel hayat düzeyi ve bununla ilgili istek ve beklentilerin artması; eğitimde görülen iyileştirmelerle giderek artan demokratikleşme isteği, eğitim sistemlerinde değişme ve yenileşme hareketlerinin kaynağı olmuştur. Buna bağlı olarak coğrafya kapsamına giren özellikle beşeri coğrafya konularında bilginin hızla değişmesi ve artması bu dersin öğretiminin içeriğinde ve düzenlenmesinde değişikliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Bu nedenle coğrafya müfredat programında köklü değişiklikler yapılarak, çağdaş dünya programlarıyla uyum sağlanmasına çalışılmıştır.

Türkiye’de ortaöğretim kurumlarında uygulamaya konulan yeni coğrafya dersi öğretim programı “coğrafya” dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır. Programın yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenciyi merkeze almayı amaçladığı anlaşılmaktadır. Bu haliyle yeni coğrafya öğretim programı, bir önceki programa göre önemli değişiklikleri içermekte ve yeni bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

Kuşkusuz, yeni coğrafya programında karşılaşılan sorunların çözümü, her şeyden önce eskiden yaşanan sorunların iyi tespit edilmesine bağlıdır. Bunun için eski coğrafya öğretim programının sonuçlarının yanında, programların uygulayıcısı konumundaki öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri tezimizin dayanağını oluşturmuştur.

Bu önemli çalışmamda bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösterici olan saygıdeğer hocam Prof.Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU'na, bizleri bu seviyeye getiren Üniversitemizin Coğrafya bölümünün tüm değerli hocalarına, anket çalışmalarında bana yardımcı olan okullara, kıymetli fikirleriyle destek veren arkadaşlarım R. Çakır, A. Aydın, İ. Demir'e teşekkürü borç bilirim.

Saygılarımla...

Zafer AKKUŞ

Haziran 2007

ÖZET

Bu araştırmada, dokuzuncu sınıf coğrafya dersi eski ve yeni müfredat programları eğitim-öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılmaktadır. Bu araştırma, eski ve yeni müfredat programlarını yöntem, öznellik ve nesnellik, kavram ve ilkeler, dil ve değerler açısından karşılaştırmayı; İstanbul'daki ortaöğretim kurumlarında görev yapan coğrafya öğretmenlerinin ve dokuzuncu sınıf öğrencilerinin yeni ve eski programa ilişkin görüşlerini alarak, programların uygulanması sonucunda ortaya çıkan sorunları saptamayı ve çözüm önerileri geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Uygulamaya başlanan yeni coğrafya öğretim programı, önceki programa göre öğrenci merkezli öğretim özelliği ile bazı üstünlükler içermesine karşın coğrafya öğretiminde yaşanan sorunları bütünüyle çözecek gibi görünmemektedir. Eski dokuzuncu sınıf coğrafya müfredatı için söylenen süre yetersizliği, fiziki altyapı eksikliği, kitap hataları vb. sorunlar tam manasıyla çözüme kavuşmamıştır.

Problemleri tespit etmek amacıyla İstanbul'un Pendik, Kadıköy, Maltepe, Ümraniye ilçelerinde yer alan çeşitli liselerde 40 öğretmen ile 600 öğrenciye anket uygulanmış, elde edilen sonuçlar ile eski ve yeni coğrafya müfredatları karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda yapılmış olan kapsamlı araştırmanın sonuçları bölümler halinde kategorize edilmiştir.

ABSTRACT

In this research, 9th class geography lesson old and new education curriculum are compared education instruction appropriateness. This research's aim is comparing old and new education curriculum's from the point of method, subjectivity, objectivity, concept, principles, languages and values taking the opinions of high school teachers'and 9th class students in İstanbul about new and old education curriculum, at the end of the applying education curriculum to expose problems and finding the solutions.

Applying new geography education curriculum, includes some superiority in spite of preceeding curriculum,seems will not solve completely the problems that feel geography education.It was said about to the old geography curriculum ;insufficient time,physical substructure insufficiency,book mistakes problems couldn't be solved.

To the aim of expose problems,taking a poll to the 40 teachers and 600 students in different schools of İstanbul's Pendik, Kadıköy, Maltepe, Ümraniye districts. Outcomes with old and new geography education curriculum are compared. In this direction comprehensive research'results are categorized sections.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
I. BÖLÜM	1
1.1.GİRİŞ	1
1.1.3.Araştırmanın Önemi	4
1.1.4.Sayıtlar	5
1.1.5. Sınırlılıklar	6
1.1.6. Kısaltmalar	6
1.2. YÖNTEM.....	7
1.2.1. Yöntem.....	7
1.2.2. Araştırma Modeli	7
1.2.3. Evren ve Örneklem	8
1.2.4.Verİ Toplama Araçları	10
1.2.5.Verİlerin Analizi.....	10
II. BÖLÜM	11
DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ MÜFREDAT PROGRAMLARI.....	11
2.1.COĞRAFYA'NIN TANIMI VE İÇERİĞİ	11
2.1.1.Coğrafya'nın Tanımı	11
2.1.2. Coğrafyanın İçeriği	13
2.2. TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR	18
2.2.1. Eğitim, Öğretim Ve Ders Programları	18
2.2.2.Programlarda Amaç (Hedef)	22
2.2.3. Coğrafya Alanı ve Hedefler	23
2.2.4. Coğrafya Öğretim Programı Geliştirme Çabaları	25
2.2.5. Program Tiplerine İlişkin İnceleme Kategorileri	26
2.3. TÜRKİYE'DE GELİŞTİRİLMİŞ ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARI.....	27
2.3.1. 1942 Yılı Coğrafya Öğretim Programı	27
2.3.2. 1957 Yılı Coğrafya Öğretim Programı	28
2.3.3. 1971 Yılı Coğrafya öğretim Programı	28

2.3.4. 1973 Yılı Coğrafya Öğretim Programı	29
2.3.5. 1982 Yılı Coğrafya Öğretim Programı	31
2.3.6. 1983 Yılı Coğrafya öğretim programı.....	31
2.3.7. 1992 ve 1993 Yılı Coğrafya öğretim Programları	33
2.3.8. Ders Geçme ve Kredili Sistem İçerisinde Yer Alan Coğrafya Öğretim Programı.....	34
2.4.DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ İÇERİĞİ ..	36
III. BÖLÜM	42
DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ YENİ MÜFREDAT PROGRAMI	42
3.1. PROGRAMIN GELİŞTİRİLMESİNİ GEREKLİ KILAN NEDENLER.....	42
3.2. COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	48
3.3. YENİ COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI	54
3.4. YENİ PROGRAMIN VİZYONU VE İLKELERİ.....	57
3.5. PROGRAM YAKLAŞIMI	58
3.6. PROGRAMIN TEMEL ÖGELERİ	63
3.6.1. Beceriler	63
3.6.2. Kavramlar.....	64
3.6.3. Değerler Ve Tutumlar	65
3.7. ÖĞRENME ALANLARI.....	65
3.8. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	70
3.9. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI	73
3.10. DOKUZUNCU SINIF YENİ COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ KONU BAŞLIKLARINDAN OLUŞAN İÇERİĞİ:.....	76
IV. BÖLÜM	79
DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ EĞİTİM-ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	79
4.1. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ MÜFREDAT PROGRAMI EĞİTİM-ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ	79
4.1.1. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Müfredat Programının Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi	79

4.1.1.1. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	79
4.1.1.2. Eski Coğrafya Müfredatı ve Amaçlarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	91
4.1.1.3. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	102
4.1.2. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Müfredat Programının Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi	108
4.1.2.1. Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	108
4.1.2.2. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi	121
4.1.2.3. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	129
4.2. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ YENİ MÜFREDAT PROGRAMININ EĞİTİM-ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ.....	133
4.2.1. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Yeni Müfredat Programının Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi	133
4.2.1.1. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	133
4.2.1.2. Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	146
4.2.1.3. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	162
4.2.2. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Yeni Müfredat Programının Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi	168
4.2.2.1. Yeni Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	168
4.2.2.2. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi	180
4.2.2.3. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi.....	188
4.3. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE KARŞILAŞTIRILARAK DEĞERLENDİRİLMESİ	

.....	193
4.3.1. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Ve Yeni Müfredat Programlarının Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi.....	193
4.3.1.1. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğretmen Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi.....	193
4.3.1.2. Yeni Ve Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğretmen Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi.	206
4.3.1.3. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi	215
4.3.2. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Ve Yeni Müfredat Programlarının Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi	218
4.3.2.1. Yeni Ve Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğrenci Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi	218
4.3.2.2. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğrenci Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi.....	230
4.3.2.3. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğrenci Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi	239
V. BÖLÜM	243
SONUÇ VE ÖNERİLER	243
5.1. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME.....	243
5.2.ÖNERİLER.....	247
EKLER.....	262
Ek 1 : İzin Yazıları	262
Ek 2 : Coğrafya Öğretmenlerine Uygulanan Anket Formu	264
Ek 3 : Öğrencilere Uygulanan Anket Formu	270
ÖZGEÇMİŞ	276

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Örnekleme Katılan öğretmen ve öğrencilerin Okullara göre Dağılımları	9
Tablo 2. Konuların Öğretilmesinde Uygulanacak Öğretim Süreci.....	21
Tablo 3. Programların Düzenlenmesi Ve Geliştirilmesi İçin İzlenecek Yol	21
Tablo 4. Aktif öğrenmenin koşulları.....	61
Tablo 5. Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın temel eksenleri.....	66
Tablo 6. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı	73
Tablo 7. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf eski müfredat programının işlenişine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular.....	80
Tablo 8. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf eski müfredat programı ve amaçlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular	91
Tablo 9. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf eski müfredat programına göre hazırlanan ders kitaplarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular.....	102
Tablo 10. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf yeni müfredat programının işlenişine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular.....	134
Tablo 11. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf yeni müfredat programı ve amaçlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular	146
Tablo 12. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf yeni müfredat programına göre hazırlanan ders kitaplarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular.....	162

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Coğrafi Bakış.....	55
Şekil 2. Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın çatısı.....	67
Şekil 3. Öğretmenlerin “Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	81
Şekil 4. Öğretmenlerin “Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	82
Şekil 5. Öğretmenlerin “Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	82
Şekil 6. Öğretmenlerin “Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	83
Şekil 7. Öğretmenlerin “Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	83
Şekil 8. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	84
Şekil 9. Öğretmenlerin “Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	85
Şekil 10. Öğretmenlerin “İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	85
Şekil 11. Öğretmenlerin “Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	86
Şekil 12. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	86
Şekil 13. Öğretmenlerin “Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	87
Şekil 14. Öğretmenlerin “Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	87
Şekil 15. Öğretmenlerin “Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	88
Şekil 16. Öğretmenlerin “Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	88
Şekil 17. Öğretmenlerin “Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	89
Şekil 18. Öğretmenlerin “Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	90

Şekil 19. Öğretmenlerin “Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	93
Şekil 20. Öğretmenlerin “Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	93
Şekil 21. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	94
Şekil 22. Öğretmenlerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	94
Şekil 23. Öğretmenlerin “Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	95
Şekil 24. Öğretmenlerin “Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	95
Şekil 25. Öğretmenlerin “Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	96
Şekil 26. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	96
Şekil 27. Öğretmenlerin “Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	97
Şekil 28. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	97
Şekil 29. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinden çıkartılması gereken konular var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	98
Şekil 30. Öğretmenlerin “Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	98
Şekil 31. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	99
Şekil 32. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	100
Şekil 33. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	100
Şekil 34. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	101
Şekil 35. Öğretmenlerin “Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	103
Şekil 36. Öğretmenlerin “Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	103
Şekil 37. Öğretmenlerin “Kitap estetik bakımdan çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	104
Şekil 38. Öğretmenlerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	104

Şekil 39. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	105
Şekil 40. Öğretmenlerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	105
Şekil 41. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	106
Şekil 42. Öğretmenlerin “Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	106
Şekil 43. Öğretmenlerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	107
Şekil 44. Öğretmenlerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	107
Şekil 45. Öğrencilerin “Coğrafya dersi yurdumuzu ve dünyayı tanıtmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	108
Şekil 46. Öğrencilerin “Coğrafya dersi coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini inceler.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	109
Şekil 47. Öğrencilerin “Coğrafya dersi vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	109
Şekil 48. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	110
Şekil 49. Öğrencilerin “Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	111
Şekil 50. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	111
Şekil 51. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	112
Şekil 52. Öğrencilerin “Coğrafya dersi Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	113
Şekil 53. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	113
Şekil 54. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	114
Şekil 55. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	115
Şekil 56. Öğrencilerin “Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	116
Şekil 57. Öğrencilerin “Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	117

Şekil 58. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	117
Şekil 59. Öğrencilerin “Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	118
Şekil 60. Öğrencilerin “Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevk eder.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	118
Şekil 61. Öğrencilerin “Türkiye’nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	119
Şekil 62. Öğrencilerin “Öğrenci seviyesine uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	119
Şekil 63. Öğrencilerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	120
Şekil 64. Öğrencilerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	120
Şekil 65. Öğrencilerin “Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	121
Şekil 66. Öğrencilerin “Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	121
Şekil 67. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	122
Şekil 68. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	123
Şekil 69. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	123
Şekil 70. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	124
Şekil 71. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	124
Şekil 72. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	125
Şekil 73. Öğrencilerin “Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	125
Şekil 74. Öğrencilerin “Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	126
Şekil 75. Öğrencilerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	127
Şekil 76. Öğrencilerin “Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	127
Şekil 77. Öğrencilerin “Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	128

Şekil 78. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	128
Şekil 79. Öğrencilerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	129
Şekil 80. Öğrencilerin “Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	130
Şekil 81. Öğrencilerin “İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	130
Şekil 82. Öğrencilerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	131
Şekil 83. Öğrencilerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	131
Şekil 84. Öğrencilerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	132
Şekil 85. Öğrencilerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	132
Şekil 86. Öğretmenlerin “Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	136
Şekil 87. Öğretmenlerin “Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	136
Şekil 88. Öğretmenlerin “Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	137
Şekil 89. Öğretmenlerin “Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	137
Şekil 90. Öğretmenlerin “Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	138
Şekil 91. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	138
Şekil 92. Öğretmenlerin “Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	139
Şekil 93. Öğretmenlerin “İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	139
Şekil 94. Öğretmenlerin “Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	140
Şekil 95. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	140

Şekil 96. Öğretmenlerin “Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	141
Şekil 97. Öğretmenlerin “Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	141
Şekil 98. Öğretmenlerin “Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	142
Şekil 99. Öğretmenlerin “Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	143
Şekil 100. Öğretmenlerin “Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	143
Şekil 101. Öğretmenlerin “Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	144
Şekil 102. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	144
Şekil 103. Öğretmenlerin “Okulumuzda coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	145
Şekil 104. Öğretmenlerin “Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirililmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	148
Şekil 105. Öğretmenlerin “Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	149
Şekil 106. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	149
Şekil 107. Öğretmenlerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	150
Şekil 108. Öğretmenlerin “Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	150
Şekil 109. Öğretmenlerin “Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	151
Şekil 110. Öğretmenlerin “Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	151
Şekil 111. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	152
Şekil 112. Öğretmenlerin “Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	152

Şekil 113. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	153
Şekil 114. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinden çıkartılması gereken konular var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	153
Şekil 115. Öğretmenlerin “Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	154
Şekil 116. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	154
Şekil 117. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	155
Şekil 118. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	155
Şekil 119. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	156
Şekil 120. Öğretmenlerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	156
Şekil 121. Öğretmenlerin “Coğrafya programları genelde birbirlerinin aynısıdır. Yeni coğrafya programı herhangi bir yenilik getirmemiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	157
Şekil 122. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya programı beklentilere cevap verecek nitelikte hazırlanmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	158
Şekil 123. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya müfredatı öğrenci seviyesine uygun hazırlanmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	159
Şekil 124. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya müfredatının uygulamada başarılı olamayacağını düşünüyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	159
Şekil 125. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya müfredatı teknik imkânlar sağlanmadan, altyapısı oluşturulmadan uygulamaya konulmuştur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	160
Şekil 126. Öğretmenlerin “Uygulamakta olduğumuz yeni program ile ilgili herhangi bir seminer, hizmet içi eğitim, toplantıya vb. katıldım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	160
Şekil 127. Öğretmenlerin “Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	163
Şekil 128. Öğretmenlerin “Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	164
Şekil 129. Öğretmenlerin “Kitap estetik bakımdan çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	164
Şekil 130. Öğretmenlerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	165
Şekil 131. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	165
Şekil 132. Öğretmenlerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	166

Şekil 133. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	166
Şekil 134. Öğretmenlerin “Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	167
Şekil 135. Öğretmenlerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	167
Şekil 136. Öğretmenlerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	168
Şekil 137. Öğrencilerin “Coğrafya dersi yurdumuzu ve dünyayı tanıtmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	168
Şekil 138. Öğrencilerin “Coğrafya dersi coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini inceler.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	169
Şekil 139. Öğrencilerin “Coğrafya dersi vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	170
Şekil 140. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	170
Şekil 141. Öğrencilerin “Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	171
Şekil 142. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	171
Şekil 143. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	172
Şekil 144. Öğrencilerin “Coğrafya dersi Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	172
Şekil 145. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	173
Şekil 146. Öğrencilerin “Türkiye’deki hava koşullarını anlamayı kolaylaştırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	174
Şekil 147. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	174
Şekil 148. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	175
Şekil 149. Öğrencilerin “Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	176
Şekil 150. Öğrencilerin “Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	176
Şekil 151. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	177

Şekil 152. Öğrencilerin “Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	177
Şekil 153. Öğrencilerin “Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevkeder.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	178
Şekil 154. Öğrencilerin “Türkiye’nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	178
Şekil 155. Öğrencilerin “Öğrenci seviyesine uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	179
Şekil 156. Öğrencilerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	179
Şekil 157. Öğrencilerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	180
Şekil 158. Öğrencilerin “Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	180
Şekil 159. Öğrencilerin “Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	181
Şekil 160. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları. ..	181
Şekil 161. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları. ..	182
Şekil 162. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	183
Şekil 163. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	183
Şekil 164. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	184
Şekil 165. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları. ..	184
Şekil 166. Öğrencilerin “Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	185
Şekil 167. Öğrencilerin “Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	185
Şekil 168. Öğrencilerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	186
Şekil 169. Öğrencilerin “Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	186
Şekil 170. Öğrencilerin “Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	187
Şekil 171. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	188

Şekil 172. Öğrencilerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	188
Şekil 173. Öğrencilerin “Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	189
Şekil 174. Öğrencilerin “İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	189
Şekil 175. Öğrencilerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	190
Şekil 176. Öğrencilerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.....	190
Şekil 177. Öğrencilerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	191
Şekil 178. Öğrencilerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.	192

I. BÖLÜM

1.1.GİRİŞ

Bu araştırmada, ortaöğretimdeki coğrafya derslerinde okutulan eski ve yeni müfredat programı, dokuzuncu sınıf coğrafya ders kitapları, ders işlenişi, öğretmen ve öğrencilerin sorunları ve bunların öğrenme üzerindeki olumlu-olumsuz etkileri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Konuyla ilgili olarak önce betimsel çalışma yapılmış, sonra öğretmen ve öğrencilere anket uygulanmış, kaynaklar taranmış, ayrıca daha önce yazılmış eserler incelenmiştir.

Bu bölümde; problem ortaya konularak araştırmanın amacı, önemi, sayıtlılar, sınırlılıklar, tanımlar ve kısaltmalar üzerinde durulmuştur.

1.1.1. Problem

Sürekli bir değişim içinde olan, çeşitli ve karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunan insanların ve toplumların yaşamında, sosyal bilimlerin önemli bir yeri vardır. Kişilerin gereksinimleri ile toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada insanlara gerekli bilgi beceri ve tutumları kazandırma açısından sosyal bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir. İşte bu noktada en önemli görev sosyal bilimlerin kesiştiği yer olan ve konusunu tüm dünya ve evrenden almış olan coğrafya'ya düşer.

Eski Yunancada dünyanın tasviri manasına gelen coğrafya terimi, günümüze kadar geçen zaman diliminde, her ne kadar terim olarak bu anlamını korumuş olsa da, içerik ve tanım olarak büyük değişikliklere uğramıştır. Başlangıçta, yeryüzündeki nesne ve olayların tanımlanmasını konu edinen coğrafya, günümüzde yeryüzünü ve üzerinde yaşayan tüm canlı ve cansız nesneleri, aralarındaki ilişkileri, insan merkezli inceleyen ve insanın bulunduğu mekândan en üst düzeyde yararlanmasını sağlayan bir bilim dalı halini almıştır. Coğrafya teriminin ilk kullanıldığı 2200 yıl öncesinden bugüne coğrafya bilimi, sadece tanım olarak değil, araştırma metot ve teknikleri, araştırma sahaları, kullanılan araç ve gereçler ve coğrafi düşünceden faydalanma gibi konularda da büyük ölçüde değişime uğramıştır.

Bu değişimlere neden olan en önemli hususlar kuşkusuz, insanın doğadan daha verimli ve doğru bir şekilde istifade etme isteği ve artan nüfus ve teknolojiadaki gelişmeler ile birlikte, ilk olarak karşılaşılan veya etkileri daha şiddetli olarak hissedilen bir takım çevresel, sosyal ve ekonomik problemlere karşı çözüm yolları bulma düşünceleri olmuştur. Gerçekten de günümüzde, karşı karşıya kaldığımız pek çok probleme, çağdaş coğrafya bilimi ve onun araç, metot ve tekniklerinden yararlanarak çözüm yolları aranmaktadır. Çünkü coğrafya, aslında her biri ayrı bir bilim dalının inceleme alanına giren pek çok konuya, bütünleyici bir yaklaşımla yaklaşan disiplinler arası bir bilimdir. Bu yaklaşım tarzı neticesiyledir ki; olay ve nesneler arasındaki bağlantılar, etkileşimler ve bunların diğer tüm sistemler üzerindeki etkileri doğru bir şekilde analiz edilebilmekte ve problemlere, gerçek kaynaklarına inilerek, etkili ve doğru çözüm önerileri geliştirilebilmektedir.

Coğrafya, öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı önemli bir disiplindir. Çünkü insanların mekânsal algıları, yaşadıkları alanın konum özellikleri ile doğrudan ilgilidir. 21. yüzyıl Türk insanının siyasal, ekonomik ve kültürel sistem ile ekolojik gelişmeleri anlaması, bunlarla etkileşiminde uyumlu ve bilinçli adımlar atabilmesi için coğrafya eğitimine ihtiyaç vardır. Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan hızlı değişim, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi çalışmalarda ifade edildiği gibi “zaman-mekân yakınlaşması” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşerî süreçler açısından değil, doğal süreçler açısından da söz konusudur. Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevresel bozulma, farklı ölçeklerde olmakla birlikte, dünyanın birçok yerinde etkisini hissettirebilmektedir. Bu bozulmalar ekosistemlerin işleyiş düzenini değiştirerek çevresel sorunlara yol açmakta ve tüm dünyayı etkilemektedir. Coğrafya tüm bu özelliklerinden dolayı günlük hayatla kolayca ilişkilendirilebilir niteliktedir.

Ülkemizde ve dünyada meydana gelen olayları, coğrafi gelişmeleri takip ederek, öğrencilerin anlayabileceği seviyede ve içerikte programlar hazırlanarak ilgi çekici, zevkli, kalıcı bir eğitim-öğretim ortamı oluşturulabilir. Öğretim programları bulunduğu çağın ürünü olup, çağın özelliklerini yansıtır. Gelişmiş ülkeler, gelişen teknik ve teknolojiye bağlı olarak öğretim programlarını düzenlemektedirler. Çünkü

çağdaş toplumlarda, çağın ihtiyacı olan insan tipinin yetiştirilmesine öğretim kurumları ve programları aracılık etmektedir.

Çağdaş ülkelerin programlarını belirli periyotlarla yeniledikleri görülür. Yenilemeyi kaçınılmaz kılan bir kısım gerçekler söz konusudur. Yenilemeye neden olan başlıca unsurlar arasında bilimlerdeki gelişmeler ve yeni bilgilerin üretilmesi, toplumsal değişim ve gelişim, bireylerin istek ve beklentilerindeki değişim, eğitim ve öğretim anlayışında evrensel değişimler gösterilebilir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın vizyonu, öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmaları doğrultusunda; Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan, insan ve doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi fark eden, çevre kalitesine önem vererek geleceği düşünen, millî değerlere bağlı, vatanını koruyan, dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip, coğrafi bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan, insan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri; dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan etkileşimini anlayan, coğrafi sorgulama, harita okur-yazarlığı, bilgi teknolojilerini kullanma, arazi çalışmaları, gözlem ve etkili iletişim kurabilmeyi de içeren yöntem ve teknikleri kullanan entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler yetiştirmektir.

Öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili coğrafi bilinç kazanmalarını, gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir donanımına sahip olmalarını amaçlayan yeni coğrafya öğretim programı “Coğrafya” dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır. Coğrafya öğretmeni öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk seviyesini ve ilköğretim düzeyinde sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinde verilen konular dikkate alınarak öğrencilerin ön bilgilerinden yararlanılması hedeflenmiştir.

Dokuzuncu sınıf coğrafya dersi eski ve yeni müfredat programlarının, öğrencilerin coğrafya konularını anlama, hatırd tutma düzeyleri, yakın çevresini ve dünyayı algılama, insan ile doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi kavrama becerileri ve eğitim-öğretime uygunluğu açısından karşılaştırılması amaçlanmıştır.

1.1.2.Amaç

Bu tezin amacı;

- Eski müfredat ile yeni müfredatı içerik açısından değerlendirerek, yapılan değişiklikleri tespit etmek,
- Yeni program geliştirme anlayışına dayalı olarak geliştirilen programı eski programla karşılaştırarak öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemek.
- Yeni müfredatla birlikte öğrencilerin ezberci eğitimden, öğrenme-öğretme sürecine aktif olarak katılabileceği ve bilgiyi anlamlandırarak yorumlayabileceği bir eğitim düzeyine kavuşma imkânını araştırmak,
- Yeni müfredatın öğrenci ve öğretmenlerden beklentilerini tespit ederek, okullarımızın fiziki donanımının bu beklentileri karşılamadaki yeterlilik durumunu ortaya koymak,
- Öğretmen ve öğrencilere uygulanacak olan anketler ışığında eski ve yeni müfredatın olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koymak,
- Eski ve yeni müfredata göre hazırlanmış olan kitapların coğrafya öğretimine katkısını araştırmak,
- Coğrafya öğretmenlerinin ve öğrencilerin eski ve yeni müfredatla ilgili karşılaştıkları problemlere çözüm önerileri sunmak,
- Milli Eğitim Bakanlığı'nın program geliştirme çalışmalarına veri oluşturmaktır.

Araştırmada, ortaöğretimdeki Coğrafya derslerinde okutulan eski ve yeni müfredat programı, ders kitapları, öğretmen ve öğrencilerin sorunları ve bunların öğrenme üzerindeki olumlu-olumsuz etkilerini konu edinen anketler uygulanmıştır. Bunun yanı sıra konuyla ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

1.1.3.Araştırmanın Önemi

Toplumların, temel hak ve sorumluluklarını bilen, insanlar arası ilişkilerini geliştiren, belirli bir ekonomik görüş kazanmış, ülkesinin sosyal, jeopolitik,

ekonomik ve siyasi önemini, potansiyelini bilen çağdaş bireylere her zaman ihtiyacı vardır. Bu bireylerin yetişmesinde coğrafyanın rolü yadsınamaz. Bu açıdan etkin bir coğrafya öğretimi ülkemiz açısından oldukça önemlidir.

Coğrafya öğretiminin verimini azaltan bazı faktörler bulunmaktadır. Ders kitapları, araç gereçler, kullanılan teknik ve yöntemler, çevre şartları vb. coğrafya programları bu faktörlerin olumsuz etkilerini ortadan kaldırarak, olumlu yönlerini ortaya çıkartmaya çalışan, gerçekçi, uygulanabilir ve işlevsel olarak hazırlanmalıdır.

Coğrafya dersinin daha etkin bir şekilde işlenmesi ve karşılaşılan problemlerin giderilmesi için birtakım çalışmalar yapılmıştır. Tezimizde, müfredatla ilgili yapılan çalışmalar sonucunda meydana gelen yeniliklerin coğrafya eğitime katkısı ve müfredatın eksik yönleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.1.4.Sayıtlılar

1. Öğrenciler ve öğretmenler ankete doğru cevap vermişlerdir.

2.Araştırmanın geçerlik ve güvenirlik derecesi yüksektir.

a) Anket istekli kimselere uygulanmıştır.

b) Araştırmaya katılan okullar bunu gönüllü olarak yapmışlardır.

c) Uygulama sonunda anketin güvenirliliği istatistiksel yollarla saptanmıştır.

3.Anket yoluyla toplanan veriler, dokuzuncu sınıf eski ve yeni coğrafya öğretim programlarının durumunu ve karşılaşılan sorunları ortaya koyacak niteliktedir.

4.Dokuzuncu sınıf eski ve yeni coğrafya öğretim programının öğretim sürecinde karşılaşılan güçlükleri ortaya koymada, öğretmen ve öğrenci görüşleri önemlidir.

5. Okul, öğretmen, öğrenci ve özellikler bakımından üzerinde çalışılan gruplar evreni temsil edecek durumdadır. Çünkü:

a) Araştırmaya katılan okullar şans yoluyla seçilmiştir

b) Araştırmaya katılan okullardaki öğrenci ve öğretmenler şans yoluyla belirlenmiştir

6.İstanbul ilinde (Pendik, Maltepe, Kadıköy, Ümraniye) öğretmen ve öğrencilere uygulanan anketin sonuçları ülke geneline uygulanabilir.

1.1.5. Sınırlılıklar

1. Veri toplama aracı uygulanan ankettir.
2. Anket uygulaması İstanbul içindeki Pendik, Maltepe, Kadıköy, Ümraniye ilçelerinde yapılmıştır.
3. Anket uygulanan okullarda iyi bir örneklem oluşturması açısından genel lise, meslek lisesi, Anadolu lisesi vb. ayırım yapılmamıştır.
4. Anket öğrenci ve öğretmenler için 77 soru ile sınırlıdır.

1.1.6. Kısaltmalar

A.E.F.	: Atatürk Eğitim Fakültesi
A.g.e.	: Adı Geçen Eser
And.	: Anadolu
Arş.	: Araştırma / Araştırmaları
Bak.	: Bakanlık / Bakanlığı
Böl.	: Bölüm
C.	: Cilt
Coğr.	: Coğrafya
Derg.	: Dergi / Dergisi
Diz.	: Dizin
Eğit.	: Eğitim
Enst.	: Enstitü
Fak.	: Fakülte / Fakültesi
İst.	: İstanbul
Jeom.	: Jeomorfoloji
Kong.	: Kongre / Kongresi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
M.T.A.	: Maden Teknik Arama

Müd.	: Müdürlüğü
M:Ö.	: Milattan Önce
Ort.	: Ortalama
Öğrt.	: Öğretim / Öğretmen
ÖSS	: Öğrenci Seçme Sınavı
sh.	: Sayfa
San.	: Sanayi
SN	: Sıra No
TD	:Tebliğler Dergisi
Tembl.	: Tebliğ / Tebliğleri
Tek.	: Teknik
Top.	: Toplam
TTK	:Talim Terbiye Kurulu
Tur.	: Turizm
Üniv.	: Üniversite
Y.	: Yıl / Yıllık
Yay.	: Yayın / Yayınları
Yoğ.	: Yoğunluk / Yoğunluğu

1.2. YÖNTEM

1.2.1. Yöntem

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması ile analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler hakkında bilgi verilmiştir.

1.2.2. Araştırma Modeli

Araştırma, coğrafya öğretmenleri ve dokuzuncu sınıf öğrencilerinin eski ve yeni coğrafya programlarına yönelik görüş ve düşüncelerinin incelenmesine yönelik betimsel bir çalışmadır. Bu araştırmanın Türkçe literatürdeki karşılığı alan araştırmasıdır. Eğitim ve öğretim sürecini oluşturan öğeleri içeren betimsel niteliği

olan ve belli bir zaman kriteri içinde yapılan araştırmalara “ okul araştırması” adı verilir. Okulların fiziksel yapısı, eğitim-öğretim programları da okul araştırması içinde incelenen ve değerlendirilen konulardır. Bu araştırmada da örnekleme dâhil edilen, coğrafya öğretmenleri ve dokuzuncu sınıf öğrencilerinin görüşlerine başvurulduğu için, araştırmanın modeli “betimsel araştırma” türüne girmektedir.

Toplam 600 öğrenci ve 40 öğretmene uygulanan anket sırasında öğrenci ve öğretmenlere belirtecekleri görüşlerin önemi anlatılmış ve araştırmanın bilimsel içeriği konusunda ikna edilerek, gerçek düşüncelerini, gözlemlerini belirtmeleri için ortam hazırlanmıştır.

Anketler uygulandıktan sonra titizlikle değerlendirmeye tabi tutulmuş ve sonuçlar her önermeye olumlu ve olumsuz yaklaşımların oranı şeklinde ortaya konmuştur. Bunlar daha sonra ana başlıklara uygun olarak birleştirilerek, genel bir düşünce ve gözlem bütünlüğu sağlanmaya çalışılmıştır.

1.2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini İstanbul İli Pendik, Maltepe, Kadıköy, Ümraniye ilçelerinde görev yapan coğrafya öğretmenleri ve ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır.

İlçelerde örnekleme yoluyla 11 ortaöğretim kurumu seçilmiştir. Bu okullarda dokuzuncu sınıf coğrafya dersini eski coğrafya programına göre eğitim görmüş 300 öğrenciye, yeni coğrafya programına göre eğitim gören 300 öğrenciye anket uygulanmıştır. Böylece resmi okullarda öğrenim gören 600 öğrenci ve görev yapan 40 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

Tablo 1. Örnekleme Katılan öğretmen ve öğrencilerin Okullara göre Dağılımları				
OKULLAR	ÖĞRENCİ		ÖĞRETMEN	
	ESKİ	YENİ	ESKİ	YENİ
Pendik Alparslan Lisesi	45	42	4	4
Pendik Şevket Sabancı Lisesi	30	34	5	5
Pendik İmam Hatip Lisesi	33	29	4	4
Pendik Ticaret Meslek Lisesi	42	36	3	3
Maltepe Kadir Has Anadolu Lisesi	36	41	3	3
Kadıköy Ahmet Sani Gezici Lisesi	38	37	3	3
Kadıköy İmam Hatip Lisesi	37	41	3	3
Kadıköy Kemal Atatürk Lisesi	39	40	2	2
Ümraniye Lisesi	-	-	5	5
Tarık Buğra Lisesi	-	-	4	4
Pendik Lisesi	-	-	4	4
Toplam	300	300	40	40

1.2.4. Veri Toplama Araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan anket formları kullanılmıştır. Belli bir araştırmanın amacına uygun düzenlenmiş soru listesi olan anket alan araştırmalarında veri toplamada çok yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir. Veri toplama aracı olan anketler, öğrenciler için 77 ve öğretmenler için 77 sorudan oluşmaktadır. Anketler dokuzuncu sınıf eski ve yeni coğrafya programlarının hedefleri, içeriği, işleniş, kullanılan araç-gereç, materyaller ve yöntemler, ders kitapları ile ölçme değerlendirme ilişkili sorulardan oluşmuştur.

1.2.5. Verilerin Analizi

Dokuzuncu sınıf coğrafya dersi eski ve yeni coğrafya müfredatının eğitim öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılması amacıyla, anketler yoluyla elde edilen veriler, öncelikle tanımlanmış SPSS'e aktarılmıştır. Bu veriler araştırmanın problemi ve alt problemlerine göre analiz edilmiştir. Öğrencilerin coğrafya dersine yönelik tutumları ile ilgili verilerin analizinde frekans(f), yüzde(%) ve aritmetik ortalama($\bar{x}$) değerleri kullanılmış, öğrencileri coğrafya tutum puanları ile cinsiyetleri ve öğretim türü arasındaki ilişki ise ilişkisiz (Bağımsız) örneklem t-testi (Independent Samples t-test) ile analiz edilmiştir. T-testi, deneklerin ya da katılımcıların iki ayrı alt gruptan sadece birinde bulunmasını ve orada ölçülmesini gerektiren tek faktörlü gruplar arası desenler için uygun bir işlemdir.

I. BÖLÜM

DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ MÜFREDAT PROGRAMLARI

2.1.COĞRAFYA'NIN TANIMI VE İÇERİĞİ

2.1.1.Coğrafya'nın Tanımı

Coğrafyanın ilk olarak ortaya çıkışını daha doğrusu coğrafi düşüncenin ne zaman başladığını söylemek güçtür. Ancak coğrafyanın insanın çevresindeki doğal olaylarla ilk kez ilgilenmesiyle birlikte doğduğunu söylemek yanlış olmaz.¹ Coğrafi çalışmaların ortaya çıkışı kesin olarak bilinmemekle birlikte, coğrafyanın adının Eski Yunanlılardan kaynaklandığı bilinmektedir.² Coğrafyanın ilk anlamı ise, “*dünyayı anlamak*”, “*dünya hakkında yazmak*” ifadelerini yansıtmaktadır.³

Coğrafya sözcük anlamı olarak eski Yunanca'da yerin tasviri (geo=yer ve graphe=tasvir) anlamına gelmektedir⁴. Coğrafya, yeryüzü olayları arasındaki ilişkileri bu olayların dağılımlarını ve bu dağılımın nedenlerini inceleyen bir bilim şeklinde tanımlanmaktadır. Ayrıca yeryüzü, atmosfer, litosfer ve hidrosferin dokunak alanı ve diğer bütün canlı varlıklarla birlikte insanların yaşama yeridir. Bunun anlamı şudur ki yeryüzü dünyanın en hareketli kısmı, en çeşitli ve en karışık olayların bir karşılaşma ve buluşma alanıdır⁵.

Coğrafya bilim adamlarının hemen hepsi coğrafya için aynı tanımlı yapmaktadır. Atalay, “Günümüzdeki anlamıyla coğrafya, yeryüzünün şekillenmesini ve şekillenmede etkili olan amilleri yeryüzünde canlı hayatı oluşturan insan, bitki,

¹ Tümertekin, E. (1990). Çağdaş Coğrafi Düşüncenin Oluşumu ve Paul Vidal de la Blache, İ.Ü. Ed. Fak. Yay.No:3603, İstanbul.

² Tümertekin, E. (1990). a.g.e. s.,1.

³ Tümertekin, E. (1990). a.g.e. s.,1.

⁴ Tanoğlu, A. (1964). “Coğrafya nedir?” İst. Ün. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, cilt:7, sayı:14 İstanbul.

⁵ Tanoğlu, A. (1964). a.g.e. s.3.

hayvan ile doğal ortam arasındaki dağılışı inceleyen bir bilim dalıdır” tanımını yapmaktadır⁶. Bu tanımlamaya göre coğrafyanın inceleme alanı olarak iki alan ortaya çıkmaktadır. Bunlardan birincisi doğal ortam (doğal çevre), ikincisi ise insan toplulukları, faaliyetlerini içine alan kültür ortamıdır. Bu iki alanı inceleyen coğrafya da olayları inceleyişi bakımından iki ana bölüme ayrılmıştır. Bunlardan doğal çevreyle ilgileneni Fiziki Coğrafya, insan ve faaliyetleri (kültür ortamı) ile ilgileneni ise, Beşeri ve İktisadi Coğrafya olarak adlandırılmaktadır⁷. Tümertekin ise, coğrafyanın inceleme alanları için; *“Coğrafyada başlıca iki inceleme alanı vardır: Yer şekilleri, iklim, toprak, hayvanlardan ve benzeri elemanlardan oluşan, fizik çevre ile ilgilenen fiziki coğrafya; diğeri ise insanın yeryüzündeki faaliyetleriyle ilgilenen beşeri coğrafyadır. Beşeri bilim olan dolayısıyla da insanı ve onun yeryüzünde oluşturduğu şekilleri inceleyen coğrafyanın bu şekilde ikiye ayrılmasının kökeni oldukça eskiyse de bu ayrım yalnızca eğitim ve araştırmada kolaylık sağlaması bakımından savunulabilir”*⁸. Görüldüğü gibi Tümertekin coğrafyanın alanlarını sayarken iktisadi faaliyetleri de beşeri coğrafya nitelemesiyle ele almaktadır. Ayrıca coğrafyanın fiziki ve beşeri olarak ancak eğitim amaçlı ayrılabilirliğini, oysa coğrafyada fiziki çevre ve insanı ayrı ayrı düşünmemek gerektiğini vurgulamaktadır. Fakat yine de bir beşeri bilim olarak görmektedir.

Erol, *“Coğrafya, insanın çevresi içindeki etkinliklerini inceleyen bilimdir”* şeklinde tanımlamaktadır. Ayrıca , *“Coğrafya, insan toplumları ile içinde yaşadığı doğal ve kültürel ortamlar arasındaki ilişkileri incelemek ve bir sentez halinde ortaya koymaktır. Böyle bir sentez de kapsamlı ve çok yönlü yorum yapmak, insan yaşamını kolaylaştırıp yöneltmek uygulamayı belirleme amacı yatar. İşte bu nedenle dıştan kolay görünümlü olan coğrafyanın özünde kapsamlı yorumlara ve uygulama gereğine yönelten zorluğu mevcuttur. Gerçekten coğrafi sentezlerin bütün ayrıntıyı kapsamaması, ancak onların sağlam, bilimsel ve mantıki bağlarla bağlayarak genel*

⁶ Atalay, İ., (C. Alkan, D.A. Özçelik, L. Atalay ile birlikte), 1991:Coğrafya öğretimi, A. Ü. Aç. Öğ. Fak. A. Ü. y.n:416, s:2, Eskişehir.

⁷Atalay,İ., 1991: a.g.e. s. 2

⁸ Tümertekin, E.(1984). Beşeri Coğrafyaya Giriş Okan Dağıtımçılık, Yayıncılık Ltd. Şti.,İstanbul.

kuralları ortaya koyması gerekir”. şeklinde bir açıklama da yer almaktadır⁹. Doğanay, coğrafyanın temelde bir yer bilimi olduğunu fakat araştırmaların merkezinde insanın bulunduğunu vurgulamaktadır. Buna göre coğrafyanın tanımını da şöyle yapmaktadır:

*“Coğrafya, yeryüzünde oluşan fiziksel, sosyal ve ekonomik olayları, insan ve çevre özellikleri arasındaki ilişkileri kurarak inceleyen bir bilimdir”*¹⁰.

2.1.2. Coğrafyanın İçeriği

İlk dönemlerde coğrafya daha çok tasvirî bir içerik taşıırken, zaman içerisinde doğal ortamdaki ve kültürel ortamdaki gözlem zenginliğinin artması, çevresel sorunların daha da karmaşıklaşması insan ve doğal ortamı inceleyen coğrafyanın derinleşmesine yol açmıştır.

Coğrafi düşüncenin ortaya çıkışı ekümen ya da insanların yaşadığı alanın yapısı ve alansal farklılıklarıyla ilgilenen Mısırlı, Babilli ve Yunanlı filozoflardan, özellikle de tarihçilerden kaynaklanmıştır. Bu coğrafi düşünce ve araştırmalar bu uygarlıkların yayılım alanı ile sınırlı idi. Bu araştırmalar tasviri nitelikteydi¹¹.

Coğrafi düşüncenin ortaya çıkması ile coğrafi mekân anlayışı da oluşmuştur. Mekân bundan daha çok coğrafi olayların geçtiği alanın sınırlarını da belirleyen bir nitelemedir. Coğrafi mekân Gottman tarafından şöyle nitelenmektedir:

“Çevre çok geniş kapsamlı bir kavramdır, bu yüzyılın başlarında esas itibariyle “Ekümen” in fiziki yani doğal çevresini ifade etmek için kullanılmıştır, daha sonra düzeltilmiş ve uzmanların doğal çevre, sosyal çevre, bölgesel çevre ve diğerleri olarak ayırt ettikleri çok yönlü bir kavram halini almıştır. Burada coğrafi çevre olarak coğrafi incelemeye konu olan bütün sahalar kastedilmektedir. Bu saha ise somut (gerçek) insan faaliyetlerinin maddi mekândır. Bu tanıma uymak için

⁹ Erol, O. (1987). Orta Öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi, Orta Öğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları, Türk Eğitim Derneği Yayınları, s:76, İstanbul.

¹⁰Doğanay, H. (1989). Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları, Coğrafya Araştırmaları, Cilt:1.sayı:1, AKD ve TYK Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu,s.8, Ankara.

¹¹Tümertekin, E. (1990). a.g.e. s. 1-2

coğrafi mekânın her parçası fizik bakımından insanın erişmesini gerektirmez. Fakat insanın kontrol ettiği faaliyetler bir mekân parçası üzerinde düzenli olarak meydana geliyorsa, bu kısım bir coğrafi ilgi sahasıdır. Böylece yalnız coğrafi çevre içerisine katılan yeni keşfedilmiş yerler değil, fakat herhangi bir denizaltı (gemisi) ya da bir boru sistemi ile akıtılan bir yeraltı suyu, bir petrol ya da gaz yatağı gibi bir denizaltı kaynağı da, insan bu derinliklere dalamasa bile; coğrafi çerçevenin bir kısmıdır. Çok yakın zamanlarda coğrafi çevre çalışmaları sadece fizik ve biyoloji bilimlerinden değil, fakat aynı zamanda iktisat, tarihi ve bilim tarihi, sosyoloji ve siyasal bilimler, tıp ve halk sağlığı, iktisat ve istatistik gibi diğer birçok bilim dallarının çalışmalarından yararlanmışlardır. Coğrafyacılar modern bilginin bilim dalları arası incelenmesine zorunlu olarak katkıda bulunurken, dikkatlerini de erişilebilir mekân içerisinde çeşitli fenomenlerin dağılışı düzenleri üzerinde toplamaya devam etmişlerdir.”¹²

Coğrafi mekânın bazı özellikleri dünya üzerindeki gelişmelerin hızlanması dolayısıyla değişimlere uğramıştır. Bunları şöyle sıralamak mümkündür:

1- Coğrafi mekânda bir süreklilik fakat parçalılık bulunmaktadır. Parçalılık, coğrafi mekânı oluşturan birimlerden (kara, deniz, hava) fiziki ortamın yapısına bağlı olduğu gibi aynı zamanda insanların oluşturduğu kültür ortamındaki farklılıklardan da kaynaklanmaktadır. İnsan ve fiziki ortam arasındaki denge insan lehine değiştikçe coğrafi çevrenin parçalılığındaki insanın kültür ortamına etkisi artacaktır.

2- Coğrafi mekân ilk zamanlara göre hayli geniş bir alana yayılmıştır fakat yine de sınırlıdır. Bu sınırlarda insanın erişebilirlik (etkinlik ve algısal düzeyde) sınırlarıdır. Bu erişebilirlik sınırlarının doğrultuları farklıdır, yatay olduğu kadar, atmosferden daha yükseklerle, deniz seviyesinden derin deniz çanaklarına doğrudur.

3- Coğrafi mekân farklılaşmış ve aynı zamanda organize olmuştur. Farklılaşma hem doğal çevrede, hem de insanın yarattığı kültürel çevresinde olmuştur. Mekânın parçalılığına bağlı olarak farklılaşmalar da o nispette fazladır. Her coğrafi mekân parçası kendi içerisinde organize olmuştur. Buna göre coğrafya araştırmaları coğrafi mekânlar arasında karşılaştırmalar yaparak benzerlik ve

¹² Gottmann, J., (Çev: Nazmiye Özgüç). (1976). Şehirsel Merkeziyetin Gelişmesi. İst. Ün. y.n:2087, s:5-6, İstanbul.

farklılıkların tespitine çalışır.

Coğrafi çevrenin bir bütün halinde birliğini oluşturan özellikleri ve olayların organizasyonu coğrafi analiz ile ortaya çıkar.

Sonuç olarak coğrafi çevre önce tüm insan faaliyetlerinin erişebileceği bütün bir mekân olarak tam birlik içerisinde anlaşılmalıdır. Her durumda daima sürekli, fakat parçalanmış, yayılmakla birlikte sınırlı, farklılaşmış fakat organize bir coğrafi çevre vardır ve genellikle de bu çevre organize olduğu için farklılaşmıştır¹³.

Coğrafi mekânın günümüzdeki görünümüne ulaşması eski çağlardan bu güne kadar yapılan çalışmaların niteliği ve kapsamı ile ilgilidir. Bazı araştırmalar doğal ortamın bazı özellikleri üzerinde gözlemlerine dayalı olarak pek çok araştırmalar yaparken, bazıları da insanı ve insana bağlı kültür ortamının özelliklerini araştırmıştır. Zaman içerisinde bu iki ortamın karşılıklı etkileşimi coğrafyanın ana temasını oluşturmuştur. Bununla birlikte coğrafi mekânın da kapsamı genişlemiş ve farklılaşmıştır.

Coğrafi mekân, bazen coğrafi görünüm olarak adlandırılmaktadır. Tunçdilek'in tanımlaması şöyledir:

“Coğrafi görünüm (coğrafi peyzaj) kutuplardan ekvatora, sahillere kadar bir film hızıyla değişerek devam eder ve bir noktadaki özelliği diğer bir noktada daha başka bir özellik takip eder ve bu değişimler tükenmeksizin devam edip gider. Böylece, dünyanın karalar yüzeyi sayısız coğrafi görünümünün birbirine eklenmesi sonucu renklenmiş ve şekillenmiş olur.

Coğrafi görünüm sadece yüzey şekilleri olarak düşünülemez. Coğrafi görünümü oluşturan reliyef şekilleri üzerindeki toprak, bitki örtüsü ve fauna kadar, gene o ortam içerisinde varlığını devam ettirme çabası içerisinde olan insan eserleriyle tamamlanır. Bu nedenle coğrafi görünüm çok kompleks (karmaşık) bir yapıya sahip bulunur. Mesela birbirine tamamen benzeyen bir reliyef üzerinde aynı karakteristik şekillerin yer alması beklenirken, birinin konifer ağaçlarla, diğerinin kserofit tabiatlı çalılarla kaplı olması mümkündür. Gene, mesela, biri üzerinde az veya çok seyrek nüfus yer alabilirken, diğerinin üzerinde çok kalabalık, dolayısıyla

¹³ Gottmann, J. (1976). a.g.e, s. 5-6

*yoğun insan gruplarının bulunması o kadar doğaldır*¹⁴.

Tunçdilek, coğrafi görünümün sınırlılığı üzerine şunları belirtir. “*Diğer bir önemli nokta da, bir ünite olarak kabul edilecek bir coğrafi görünümün nereden başladığı ne gibi sebepler sonucu nerede bittiğidir. Gerçekten de her bir coğrafi görünümün ayrı bir özelliğin yansıtıcısı olduğu için, diğeri ile ilişki kurmak, aradaki farkları bulup çıkarmak, ikisini birbirinden ayıran hususları yakalamak coğrafi alanda çalışanlar için güç bir iştir ve birçok anlamda coğrafya da budur*”¹⁵.

Tunçdilek, coğrafyanın, coğrafi görünümü anlatırken eski dönemlerdeki tasvir yöntemini kullandığını belirtmektedir. Bu yüzden ilk çağlarda önemli bir bilim dalı olan coğrafya, uzunca bir süre boyunca yalnızca bölgeler ve yöreleri tanıtmaya için kolaydan tasvir yolunu seçmiş, bu metotla dünyayı tanıtmak işlevini yıllarca yerine getirmiştir. Fakat tasvirin coğrafyadaki tahtı 19. yy.'dan itibaren sarsılmıştır¹⁶. Özellikle kaynağını coğrafyadan alan pek çok yeni bilim dalları ortaya çıkmış ve zamanla coğrafyanın yardımcı bilimleri arasına girmişlerdir. Fen bilimleri ve sosyal bilimler içerisinde geniş bir yelpaze oluşturan bu bilim dallarına ileride değinilecektir.

Coğrafi çalışmaların ilk ortaya çıkışından bu yana gökyüzü ve yıldızların (Mısırlılar), bitki ile reliyef ve iklim arasındaki ilişkileri Theoghrastur (M.Ö. 370); akarsu yataklarının aşındırmasının Pelybius (M.Ö. 210-129); denizi Posidoniur (M.Ö. 135-50) incelemişlerdir. Daha başkaları da hava koşullarını, deltaları, gel-git olaylarını, taşkınları incelemişlerdir. Aristoteles'in ise M.Ö.384-322) ilk kesin iklimatik sınıflandırmayı yaptığı belirtilmektedir. Bunun yanı sıra başta Eratosthenes (M.Ö. 276-194) olmak üzere matematik coğrafyacıların çalışmaları ile dünyanın küreselliği ortaya konmuştur. Ayrıca çevresi ve çeşitli noktalar arasındaki uzaklıklar ölçülmüştür. Hypparchur ise (M.Ö.160-125) Ay, Güneş ve yıldızlar üzerinde yaptığı gözlemler ile dünyayı meridyonal iklim zonlarına ayırmıştır. Bu zonlara göre insanın

¹⁴ Tunçdilek, N. (1987). Doğal Bölgeler, İst. Ün. Deniz. Bil. ve Coğ. En. y. n:3417/5,s.3-4, İstanbul.

¹⁵ Tunçdilek, 1987, a.g.e.s:4

¹⁶ Tunçdilek, 1987, a.g.e.s:4

yaşam ortamı konusunda da öneriler yapmıştır¹⁷.

Coğrafyada mekân olgusunun tam anlamıyla yerine oturmasından önce insan ve doğal çevrenin hangisinin daha önemli olduğu üzerinde pek çok tartışmalar yapılmıştır. Ritter ve Von Humboldt'un kurucusu olduğu Klasik Devrede coğrafyanın başlıca amacının fiziki çevrenin toplumun fonksiyonlarına ve gelişmesine yaptığı etkinin araştırılması olduğu üzerinde önemle duruluyordu. Bu tartışmaların merkezini ise insanın doğanın parçası mı, yoksa ondan ayrı mı olduğu, ya da insanın doğal ortam tarafından etkilenmesinin nereye kadar uzandığı şeklinde sorular oluşturmuştur¹⁸.

Coğrafya biliminde önemli gelişmeler II. Dünya savaşından sonra hızla gelişmeye başlayan bilim ve teknolojiadaki ilerlemelerle olmuştur. Bu gelişmelerin başında hava fotoğraflarının kullanılması gelmektedir. Son yıllarda uzay fotoğrafları ve bunların bilgisayarlarla değerlendirilmesi coğrafyanın uygulamalı bir bilim olarak yer almasını sağlamıştır. Japonya, ABD, Kanada, Hollanda, Fransa ve İtalya gibi gelişmiş ülkelerde Coğrafya Bilgi Sistemi merkezleri kurulma ve merkezler tarım, ormancılık, çevre kirliliği, atmosfer olayları, ulaşım gibi konularda bilgi toplamakta ve uluslararası alanda bilgi pazarlamaktadır.

Coğrafya; fiziki, beşeri-ekonomik ve bölgesel coğrafya olmak üzere üç anabilim dalından oluşmaktadır. Bu alanların arasında bir sınır olmadığı gibi faydalandığı ve yakın ilişkide bulunduğu bilim dalları sosyal ve fen bilimlerini de kapsamına almaktadır.

Sonuç olarak coğrafyanın çağdaş bilimler arasındaki yeri, içeriği ve alt bölümleri verilmeye çalışılmıştır. Bunların verilmesindeki asıl amaç, orta öğretim kurumlarında öğrencilere öğretilen coğrafya biliminin ve coğrafi konuların ele alınış biçimlerinin değerlendirilmesi sırasında dayanak ve kriter oluşturmaktır. Ayrıca coğrafya öğretmenlerinin coğrafya konusundaki düşüncelerinin ve coğrafyaya bakış açılarının değerlendirilmesi açısından verilmiştir.

¹⁷ Tümertekin, E. (1990). a.g.e. s.2

¹⁸ Tümertekin, E. (1984). a.g.e. s.6

2.2. TEMEL KAVRAMLAR VE TANIMLAR

2.2.1. Eğitim, Öğretim Ve Ders Programları

Eğitim, öğretim ve öğrenmenin etkililiği büyük ölçüde, bir eğitim sisteminde uygulamaya yön verecek eğitim ve öğretim programlarının yapısına bağlıdır. Bu nedenle, eğitim ve öğretim programlarının ne olduğu üzerinde kısaca durmakta yarar vardır.

Program kelimesi Yunancadan gelmekte ve genel olarak yapılması gereken bir işin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanını ve nasıl yapılacağını gösteren bir tasarı anlamındadır. Bu tasarı iyi bir şekilde düzenlenirse yapılmak istenen işte sonuca daha kolay ulaşılır.¹⁹ Uzmanlar programın, eğitimin hedeflerini gerçekleştirmek için öğrencilerin karşı karşıya geldikleri düzenli öğrenme yaşantılarının tümü olduğunda birleşmektedirler. Eğitim programları öğrenmeyi, gerçekleştirmek amacıyla yapılan tüm faaliyetleri gösteren planlardır. Eğitim programı ve öğretim programı kavramları birlikte ve hatta birbirlerinin yerine kullanılmakla birlikte aralarında bazı farklılıklar da bulunmaktadır.

Uzmanlar öğretim programını, bir dersle ilgili öğrenme-öğretme sürecinde nelerin niçin ve nasıl yer alacağını gösteren bir kılavuz, başka bir deyişle bu nitelikte bir proje planı,²⁰ okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan, bir dersin öğretimiyle ilgili tüm ayrıntıları kapsayan yaşantılar düzeneği,²¹ belli bir alanda otorite olan kimselerle birlikte, eğitimcilerin, program uzmanlarının, öğretmen ve yöneticilerin, hatta öğrenci ve velilerinin işbirliği ile hazırlanan bir kılavuz, konu ayrıntılarına yer veren, öğrencilere kazandırılacak olan davranışlar ve bunların nasıl kazandırılacağı konusunda hiçbir yardım sağlamayan

¹⁹ Büyükkaragöz, S. (1997). Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme, Usem Yayınları, s.1, Ankara.

²⁰ Özçelik, D.A. (1998). Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemleri). ÖSYM Yayınları, s.4, Ankara.

²¹ Demirel, Ö. (2002). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde program Geliştirme, Pegem Yayınları, s.7, Ankara.

program,²² olarak tanımlamaktadırlar.

Bazı araştırmacılar eğitim programı ve öğretim programı terimlerini karşılaştırarak, farklarını ortaya koymaya çalışmışlardır. Eğitim programı belirlenen hedefler doğrultusunda planlanan tüm eğitim etkinliklerini kapsarken; öğretim programı, bir eğitim basamağında çeşitli sınıf ve derslerde ele alınacak konularla ilgili tüm öğretim etkinliklerini kapsamaktadır. Eğitim programı "ne" sorusuna yanıt ararken, öğretim programı "nasıl" sorusuna yanıt aramaktadır.

Eğitim programı, bir okul ya da eğitim kurumunda yer alan bütün eğitim faaliyetlerini, kurum içi ve kurum dışı etkinliklerini içine alır; öğretim programı ise eğitim programı içinde yer alır ve öğrenme-öğretme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri kapsar.²³

Öğretim programlarında yer alan bilgi kategorilerinin, disiplinlerin ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçları ile ilişkili olan özel amaçlarını gerçekleştirmeleri için öğretim ilkelerini, konuların alt kategorilerini ve değerlendirme esaslarını içeren ve eğitim-öğretim programlarındaki esasları öğrenci davranışlarına dönüştüren programlara ise ders programı adı verilmektedir²⁴. Ders programı, her ders için ayrı ayrı yapılan program olup, içinde dersin amaçları içeriği, öğretim etkinlikleri ve değerlendirme bulunmaktadır.²⁵ Ders programını öğretim programı içinde yer alan dersle ilgili öğretim faaliyetlerini sistematik olarak düzenleyen programlardır.²⁶

Yalnız okutulacak programın üniteleri ve bunların konu başlıklarını içeren öğretim programlarına kısaltılmış (basit) öğretim programları adı verilirken; kısaltılmış programların içeriğine ek olarak, eğitimin genel ve özel amaçlarını,

²² Bloom, B. (1995). İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme, (Çev. D. Ali Özçelik), MEB Yayınları, s.350, İstanbul.

²³ Varış, F. (1996). Eğitimde Program Geliştirme “Teori ve Teknikler”, alkım Yayıncılık, s.13, Ankara.

²⁴ Varış, F., age, s.14

²⁵ Ayvaz, Z. (2001). Eğitim Programı ve Unsurları, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Derdisi, s.7, Erzurum.

²⁶ Küçükahmet, L. (2003). Öğretimde Planlama ve değerlendirme, Nobel yayınları, s.9, Ankara.

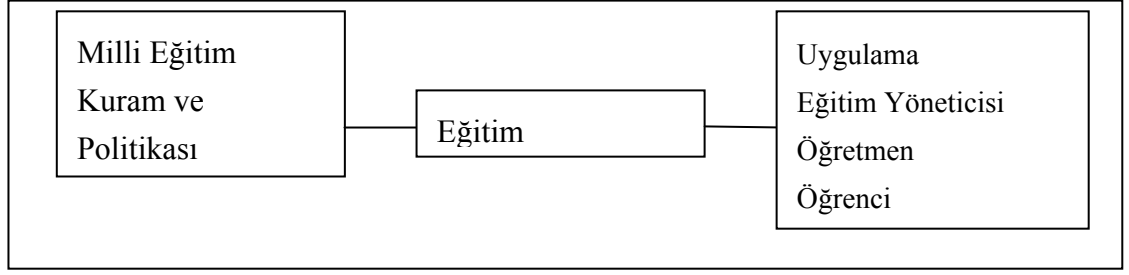
kullanılacak öğretim ilke ve yöntemlerini, araç-gereç ve materyaller ile ölçmeyi de içeren öğretim programlarına ise ayrıntılı programlar denilmektedir. Bugün tüm ortaöğretim coğrafya derslerinde üniteler ve bunların konu başlıklarını gösteren kısaltılmış öğretim programları okutulmaktadır. Türkiye'de coğrafya öğretiminin temel sorunlarından birisinin de bu olduğu söylenebilir. Kısaltılmış programlar çerçeve programlar olup, bazı yararları da vardır. Öğretmenlere bilim, teknik, eğitim alanındaki gelişmeleri, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını, okulun bulunduğu yerin doğal, beşeri ve ekonomik özelliklerini dikkate alarak ayrıntıları belirleme olanağı sağlar. Bununla birlikte, ayrıntılı öğretim programlarının hazırlanarak, uygulamaya konmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Coğrafya öğretiminin hedeflerine ulaşması coğrafya öğretim yöntemlerinin etkili uygulanması ve coğrafya teknoloji sınıflarında gerekli araç-gereç ve materyallerin verimli kullanılmasına bağlıdır. Bu ise çağdaş, güncel, öğrenci seviyeleri ve toplumun ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış coğrafya öğretim programlarıyla mümkün olacaktır. Bununla birlikte, ne kadar iyi öğretim programları geliştirilirse geliştirilsin, gerekli öğrenme yaşantıları sağlanmadıkça, uygulamada yaşanan sorunlar çözülmedikçe etkili coğrafya öğretimi tam olarak bir süre daha yapılamayacaktır. Ülkemiz nüfusu oldukça fazla ve dinamiktir. Sadece öğrenci nüfusumuz birçok ülkenin toplam nüfusundan daha fazladır. Ülkemiz ekonomik olarak istenilen düzeye ulaşmadıkça bu durum birçok alanda olduğu gibi, milli eğitimimizde de bazı sorunların kaynağı olmaya devam edecektir. Sorunların üstesinden gelmek ise ülkemizin gelişime hızına paralel olacaktır.

Konuların öğretilmesinde uygulanacak öğretim süreçlerinin kesintisiz gelişmesi için, süreci örgütleyen kurum ve kuruluşların çeşitli önlemler alması gereklidir. Aynı zamanda uygulanan öğretim süreçlerinin, amaçların hedefe ulaşmasında ne derece etkili olduğuna öğretim süreçlerinin ve amaçların ne derece gerçekleştiğini anlamak için sürekli bir değerlendirmeye gereksinim duyulmaktadır. Yukarıda sözü edilen süreci şu şekilde şematize etmek mümkündür;²⁷

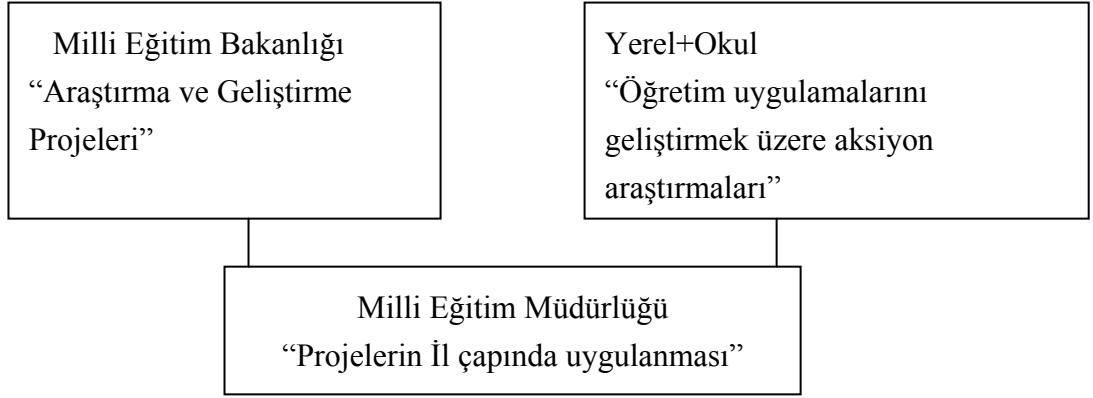
²⁷ Varış,F. (1978).Eğitimde Program Geliştirme An. Ün. Eğitim Fakültesi, yay. no:75,s.15, Ankara.

Tablo 2. Konuların Öğretilmesinde Uygulanacak Öğretim Süreci

Varış, programların düzenlenmesi ve geliştirilmesi için de şu yolun izlenmesi gerektiğini belirtmektedir;

Tablo 3. Programların Düzenlenmesi Ve Geliştirilmesi İçin İzlenecek Yol

Okulların ve diğer eğitim kurumlarının genel fonksiyonu, çağdaş kültürü tanıtmak yoluyla öğrencilerin uyumunu sağlamak ve onlara değişmekte olan dünya ve çağ koşullarına ayak uydurabilmeleri için (gelişen teknoloji ve bilime bağlı olarak) kültür geliştirme yollarını öğrenmektir. Burada kültür kavramı ile insanların yaşama biçimleri kastedilmektedir.²⁸

Programlar çeşitli boyutlarda olabilmektedir. Bunları eğitim programı, öğretim programı ve ders programı olarak sayabiliriz. Öyleyse;

Eğitim programı: Bir eğitim kurumunda, çocuklara, gençlere ve yetişkinlere yönelik olarak sağlanan, Milli Eğitim ve kurumun amaçlarının gerçekleşmesi doğrultusunda yürütülen tüm faaliyetleri kapsar. Bunlar, en başta

²⁸ Varış, F. (1978). Eğitimde Program Geliştirme An. Ün. Eğitim Fakültesi, yay. no:75,s.15, Ankara.

öğretim, eğitsel kol faaliyetleri, geziler (bilimsel ve rekreasyon), kutlamalar, rehberlik, sağlık vs. hizmetleri ve fonksiyonlarıdır. Bu programın içerisinde en fazla ağırlık taşıyanı öğretimdir.

Öğretim programı: Eğitim programı içerisinde genellikle, belli bilgi gruplarında oluşan ve bir kısım okullarda beceriye ve uygulamaya ağırlık veren, bilgi ve becerinin eğitim programının amaçları doğrultusunda ve planlı bir biçimde kazandırılmasına yönelik bir programdır.

Öğretim programlarının yürütülmesi için uygulamaya yönelik ve daha dar anlamda programa ihtiyaç vardır. Bu da ders programlarıdır.

Ders programı: Öğretim programlarında yer alan bilgi gruplarının ve faaliyet alanlarının, eğitim amaçlarıyla ilişkili olan özel amaçların gerçekleştirilmeleri için öğretim ilkeleri konularını, alt gruplarını ve değerlendirme koşullarını içeren ve eğitim, öğretim programlarındaki belirlenen ilkeleri davranışa dönüştüren programdır.

Bu durumda eğitim programı, öğretim programlarına, öğretim programları, ders programlarına bağlı olarak gelişir. Yani bu üç programda zincirleme bir düzen söz konusudur. Programlardan birinin aksaması diğerlerini etkileyecektir. Bizim burada değineceğimiz coğrafya öğretim programlarıdır.

Ayrıca, hizmet içi eğitimde olsun, halk eğitim merkezlerinde olsun düzenlenen kurs programları da bulunmaktadır. Bunlardan hizmet içi eğitim programlarına “coğrafya öğretmenlerinin yetiştirilmesi” konusuna da değinilecektir.

2.2.2.Programlarda Amaç (Hedef)

Öğrencilere eğitim yoluyla kazandırılması gereken pek çok davranış olabilir. Bu davranışların hemen hepsinin sınırlı olan zaman sürecinde verilmeleri imkânsızdır. Çünkü planlı eğitim faaliyetleri için ayrılan zaman sınırlıdır. Buna bağlı olarak öğrencilere kazandırılması istenen davranış değişikliklerinin en önemlileri seçilir. Bu seçilmiş önemli istendik davranış değişiklikleri hedefler (amaçlar) adıyla anılır.

İstendik davranış değişiklikleri bilgiler, yetenekler, beceriler, tutumlar,

ilgiler, alışkanlıklar vb. olabilir.²⁹ Buna örnek verecek olursak;

1. Örnek hedef: Coğrafyadaki temel kavramların bilgi olarak kazandırılması,

2. Belli yetenekler için örnek hedef: Coğrafya bilim ilkelerini yeni durumlara uygulama yeteneği,

3. Belli beceriler için örnek hedef: Çizim araç-gereçlerinin belli bir haritalama ya da diyagram çizme esnasında gerektiği gibi kullanma becerisi,

4. Belli tutumlar için örnek hedef: Daha önceden edindiği inançların yeni deliller ışığında yeniden gözden geçirmeye hazır olması,

5. Belli alışkanlıklar için örnek hedef: Düzenli çalışma alışkanlığı kazandırmak, gibi sıralanabilir.

Ertürk'e göre, hedef; bir öğrencinin planlanmış ve tertiplenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan bir özelliktir.³⁰

2.2.3. Coğrafya Alanı ve Hedefler

Öğrencinin eğitimde, kültürde var olan en önemli değerler ve idealler, en kullanışlı bilgi ve beceriler, yani kültürün tercih edilen yanları yoğunlaştırılarak işe koşulmaktadır. Bu arada disiplinler de çok önemli bir yer işgal eder. Her disiplin içeriği yöntemi ve ön şart olarak gerektirdiği tutumlar ile bireyin yetişmesine katkıda bulunabilecek ve onu toplum içerisinde daha yeterli ve verimli yaşama bakımından güçlü kılacak aletlerdir.³¹

Coğrafya alanının, bireyin yetişmesine yapacağı katkı iki türdür. Bunlardan birisi coğrafya alanında uzmanlaşacak kişilerin ilerideki çalışmalarına temel teşkil edecek nitelikte olmasıdır. İkincisi ise, coğrafya bilgilerinin alınması sonucu bireylerde oluşabilecek istendik davranışlardır. Örneğin, bir yerleşmenin

²⁹ Ertürk, S. (1982). Eğitimde Program Geliştirme, s.24, Ankara.

³⁰ Ertürk, S. (1982). a.g.e.s.36

³¹ Ertürk, S. (1982). a.g.e.s.36

yakınında kurulacak olan fabrikaların bacalarından çıkacak partiküllerin yerleşmenin bulunduğu alanı olumsuz etkilememesi için, nereye kurulması gerektiğini coğrafi bilgiler ışığında daha iyi değerlendirebilecektir.

Coğrafya açısından, saptanacak hedefler, coğrafya ile ilgili en önemli davranışları ve konuları kapsamalıdır. Burada coğrafya uzmanlarının belirlemesine göre, coğrafya alanına giren ana düşünceler ve kavramlar esas tutulmalıdır. Alet hükmündeki kavramlar ile coğrafya için mantıki bakımdan temel teşkil eden esaslara ağırlık verilmelidir. Ayrıca coğrafyada yer alan değişmeye karşı dayanıklı kısımlar öncelikle ele alınmalıdır. Örneğin, pamuk üretim miktarını süreç olarak pamuğun yetişme ortam koşullarına göre daha çok değişmeye uğradığı düşünülürse, pamuk üretim miktarı yerine yetişme ortamı özelliklerine önem vermek yerinde olacaktır. Bu durum doğal ortamı dikkate alarak öğrenmede ağırlık noktasının yeni gelişmeler ile sürecin çalışmasına ve araştırıcılığa kaydırılmasını sağlayacaktır.

Coğrafya bakımından hedeflerin biçimlendirilmesine esas alınacak önerileri yapabilmek için, coğrafya alanında iyi bir uzman olma zorunluluğu vardır, öyleyse hedeflerin biçimlendirilmesinde esas alınmak veya hesaba katılmak üzere, coğrafya uzmanları kendi alanlarından gelebilecek katkı ve yardımlara işaret edebilirler. Bu işi yapmalarında program geliştirme bakımından mutlaka büyük fayda vardır. Fakat unutulmaması gereken şudur ki, coğrafya uzmanı, kendi alanının uzmanıdır; program geliştirme uzmanı değildir. Ancak programı geliştirmeye dolaylı da olsa katkı sağlayacaktır.

Coğrafyanın neden ve nasıl öğretileceğinin kararlaştırılması ve öğretilmesi coğrafyanın bilinmesi yanında daha birçok konunun bilinmesine ihtiyaç gösterir. Bu nedenle, coğrafya uzmanlarının raporlarını inceleyerek, belki de hedefleri teşhis etmek, eğitim felsefesinin ve psikolojisinin süzgecinden geçirildikten sonra elde kalanlarını özgül bir şekilde yeniden biçimlendirmek işleri, program geliştirmecilere düşer. Daha uygunu, coğrafya alanı ile ilgili hedefler saptanırken, coğrafya uzmanı, coğrafya öğretmeni, program geliştirmeci ve değerlendirmeciyi de içine alan çalışma grubu içinde daha fazla katkıda bulunabilir. Coğrafya alanında telkin edilecek hedeflerin biçimlendirilmesinde bilim eğitimcisi (coğrafya eğitimcisi) de yararlı olabilir. Çeşitli alanların uzmanlarının ortak çalışmalarında verimi düşüren

olumsuzluğu, kişilik çatışması engelini giderebilmek için, hem coğrafya hem de eğitim alanındaki gerekli bilgi ve becerilerin aynı kişiye kazandırılmasıyla meydana gelen coğrafya bilim eğitimcilerinin önce yetiştirilmesi, sonra da işe koşulması, program geliştirme maliyetlerini daha verimli hale getirebilir.

2.2.4. Coğrafya Öğretim Programı Geliştirme Çabaları

Sözü edilen öğretim programları “müfredat programları” adı ile anılırlar. Bunun yanı sıra diğer öğretim programları gibi coğrafya programında aynen adlandırılmıştır. Bunlar genel olarak konuların başlıklar altında, çeşitli sınıflara göre sıralanması esasına dayandırılmıştır. Günümüze kadar kredili sistem için oluşturulan coğrafya programıyla birlikte on bir öğretim programı geliştirmiştir. Merkezci eğitim sisteminde, bu ders listelerinin merkez örgütü tarafından saptanmış olması doğaldır. Ancak, eğitim amaçlarının içerik ve çabalarının, öğretim süreçlerinin, geliştirme yöntem ve tekniklerinin, objektif bir araştırma yaklaşımı ile ele alınmasına ilişkin teorik ve uygulamalı çalışmalara 1946 yılı öncesine kadar rastlanmamaktadır.³² Bu eğitim tarihimizde programların aynı kaldığı anlamına gelmez. Belli bir takım değişimler yaşanmıştır. Fakat her değişim gelişme anlamını taşımaz. Bu sürece katılan bütün canlı ve cansız etkenlerin dinamik bir biçimde ve istenen yönde farklılaşması, olgunlaşması söz konusudur. Bu itibarla Milli Eğitim Bakanlığı Merkezî Örgütünün uygulamadan uzak kurallarda araştırmalara dayanmadan verdiği programa ilişkin kararların, okullara genelgeler aracılığı ile duyurması bir değişiklik hareketidir. Buna karşılık, sistemin bütün boyutlarına sürekli bir şekilde geliştirilmesi için belli koşullar içinde harcanan sistemli çabalar ise gelişmeye dönük çabalardır.

Program geliştirme sürecinin daha etkili olması için program geliştirme kuramcılarının, araştırmacılarının ve özellikle uygulama ile ilgilenenlerin sürece katılması gerekmektedir.³³ Yani en başta öğretmenlerin, öğrencilerin, eğitim yöneticilerinin ve süreçle ilgili olanların tümünün program geliştirme ile ilgilenmeleri ve katılmaları anlamını taşımaktadır. Program geliştirmede ülkemizde teorileri oluşturmak ve düzenlemek merkez örgütünün görev ve sorumlulukları

³² Varış,F.(1978). a.g.e.s.44

³³ Varış,F. (1978). a.g.e.s.44

uygulamaya dönüştürmek ise yerel okulun görev ve sorumlulukları içerisinde ele alınmaktadır.³⁴

Ülkemizde program geliştirme, genellikle derslere göre yapılmaktadır. Derslere göre düzenlenen programların geliştirme çalışmaları için bazı ön koşullara ihtiyaç vardır.

Nitelikler: Derslere göre düzenlenen programlar önceleri konu uzmanı öğretmenlerden oluşan öğretmenler tarafından hazırlanmaktaydı.³⁵ Bu durum öğrencide Milli Eğitimin amaçları doğrultusunda davranış değişikliği yaratacak programlardan çok, ders konularının daha ön planda olduğu programlar yaratır.

Derslere göre düzenlenen programların ikinci özelliği içeriğin konu açısından en iyi anlaşılabilir biçimde düzenlenmesidir. Fakat yükleme öğrencinin konuyu ezberlemesine yol açar. Ezber ise öğrencinin öğrendiklerini davranışa dönüştürmesini engeller. Oysa öğretimde esas olan öğrencinin kazandığı bilgileri yaşama geçirmesidir. Çünkü örgün eğitimin amacı da budur. Ancak, bu şekilde girişimci eleştirci yaratıcı ve özgür düşünme yetisini kazanmış öğrenciler yetiştirme olanağı ortaya çıkabilir.

2.2.5. Program Tiplerine İlişkin İnceleme Kategorileri

Coğrafya eğitim programları disipline bağlı belli bilgi kategorisinde program geliştirme amacıyla yapılan araştırmalarla gerçekleştirilmektedir. Burada disiplinin içerdiği konular önemli bir yer işgal eder. Bu konuların öğrenciye verilmesi gerekenlerinin veriliş sırasında önemi bulunmaktadır. Fakat asıl önem taşıyanı ise coğrafya programının eğitimin amaçları doğrultusunda geliştirilmesidir. Çünkü program geliştirmede amaç, eğitim uygulamalarının geliştirilmesidir. Bu coğrafya konularının geliştirilmemesi ya da coğrafya alanındaki yeniliklerin araştırılıp programa dâhil edilmemesi amacını taşımamaktadır. Fakat eğitim anlayışı içerisinde disiplinler -ki coğrafya da bunlardan birisidir- eğitimin malzemesidir. Bu zamana kadar uygulanan biçimiyle coğrafya alanında bilgi sahibi olmak ve bu

³⁴ Varış,F.(1978). a.g.e.s.45

³⁵ Varış,F. (1978). a.g.e.s.47

konuda üretim yapmak tercih edilmiştir. Fakat coğrafyanın öğrenci davranışları üzerinde etkileri tartışılmamıştır. Oysa birinci derecede önemli olan coğrafya bilgilerinin öğrenci davranışları üzerinde değişiklik meydana getirmesidir. Meydana gelecek olan bu davranış değişiklikleri de Milli Eğitim Temel Kanununda yer alan Milli Eğitimin Genel Amaçlarında belirlenmiştir. Bu durumda coğrafya disiplinin oluşturan konular verilirken bu genel amaçlar göz önünde bulundurulacaktır.

2.3. TÜRKİYE'DE GELİŞTİRİLMİŞ ORTAÖĞRETİM COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMLARI

2.3.1. 1942 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

1941 yılında düzenlenen Birinci Türk Coğrafya Kongresi'nde alınan kararlar doğrultusunda oluşturulan bu programın günümüz öğretim programı anlayışından hayli uzak olduğu görülür. Lise I ve II'de, ikişer, lise III. sınıfta bir saat üzerinden okutulması önerilen programın konuların sıralanmasından ibaret olduğu görülmektedir. Lise I. sınıfta okutulması önerilen Genel Coğrafya'nın konuları, yerin keşfinin tarihçesi, coğrafya nedir? şeklinde başlamakta ve Yer hakkında toplu bilgilerle devam etmektedir. Daha sonra atmosfer, denizler, karalar, biyocoğrafya, yeryüzünde insan, yeryüzünde coğrafi bölgeler ve ekonomik çalışmalar ünite başlıkları ile konular sıralanmaktadır. Program içerisinde işlenen üniteler ilk önce dünyayı uzaydaki yeri dünyanın genel özellikleri açısından ele almakta ve daha sonra, gaz kütle (atmosfer), sıvı kütle (denizler) ve katı kütle (karalar) şeklinde incelemektedir. İnsan ve insan etkinliklerine ise doğal ortam ile ilişki kurularak açıklama getirilmeye çalışılmaktadır.

Coğrafya öğretim programlarının düzenlenmesi 1942'den 1957 yılına kadar ele alınmamıştır. Bilimdeki gelişme ve değişmelerin hızı çok yüksektir. 1942 yılında dünya savaşı sürmektedir. 1945 yılında II. Dünya Savaşı bittikten sonra dünya üzerinde pek çok değişmeler olmuştur. Özellikle beşeri ve iktisadi coğrafya açısından değişikliklerin ve gelişmelerin süreci Türkiye'de coğrafya öğretim programlarının her yıl geliştirilmesi gerektirmektedir. Bunun yanı sıra 1946 seçimleriyle Türkiye'de çok partili yaşama geçilmiştir. Bir ülke ki sosyal, ekonomik ve siyasal yaşamında bir dizi

köklü değişiklik oluyor. Fakat bu olayları en iyi saptayıp, insanlara aktaracak bir dersin programı değiştirilmemiştir. Bu durum çağdaş coğrafyayı izlememek, coğrafya öğretimi esaslarını kavramamak ve algılamamaktan ileri gelebilir. 1950 yılındaki siyasi değişimler de coğrafya programlarının yeniden ele alınmasını sağlayamamıştır. Varış'a göre, program geliştirmeye duyulan gereksinim için; bir kuşağın eğitim yoluyla içinde yaşadığı topluma belli bir alanda yararlı olması, genel olarak 25 yılı almaktadır. Bu nedenle eğitimciler 25 yıl eğitimde bir yaş birimi olarak kabul etmektedirler.³⁶

2.3.2. 1957 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

1957 yılında coğrafya öğretim programı diğer programlarla birlikte ele alınıp düzenlenmiştir. Lise 1. sınıf coğrafya konuları on beş ana başlık altında ele alınmıştır. 1942 yılı programında harita bilgisi dâhilinde yalnızca topografya haritalarına değinilmiştir. 1957 yılında hazırlanan programda ise plan ve harita bilgisi adlı bir ünite açılmış ve haritaların genel tanıtımının yanı sıra uygulamalara da yer verilmesi düşünülmüştür.

1957 yılı programının lise 1. sınıf programı açısından 1942 yılı programından en büyük farkı konuların dünya üzerindeki birimlere göre ele alınmayıp karmaşık bir şekilde işlenmesidir. 1942 yılı programının bu açıdan 1957 yılı programına göre bir üstünlüğü bulunmaktadır. Örneğin, "IX- Yer Şekillerine Etkileri Bakımından Kayalar" başlığı altında "İç Etmenler, Dış Etmenler, Akarsular, Yeraltı Suları ve Kaynaklar, Göller, Buzulların Aşındırması, Rüzgârların Aşındırma ve Biriktirmesi, Kıyılarda Aşınma ve Birikme, Kıyı Şekilleri, Başlıca Yer Şekilleri" konularına değinilmesi önerilmiştir. Kayalar başlığı altında yer alan bu konuların pek çoğu farklı başlıklar altında incelenmesi gereken konulardır. Örneğin Akarsular, Yeraltı Suları ve Göller, "Sular" başlığı altında denizlerle birlikte incelenmelidir.³⁷

2.3.3. 1971 Yılı Coğrafya öğretim Programı

³⁶ Varış,F. (1978), a.g.e. s. 91

³⁷ Tebliğler Dergisi, (1957).cilt: 20

1971 yılında coğrafya öğretim programı içinde yer alan lise 1. sınıf programı değiştirilmiş ve bir taslak program ortaya konmuştur. 2203. 1971/ 110 kurul kararı ile lise 1. sınıf coğrafya programı, ardından 04.05. 1971/ 173 kurul kararı ile de lise 2. sınıf coğrafya programı ele alınıp değiştirilmiştir.³⁸

Birinci sınıf coğrafya programının yeniden ele alınış gerekçesi olarak şunlar belirtilmiştir:

VIII. Milli Eğitim Şurası kararı gereğince, orta öğretim sistemimizin kuruluşu ile yüksek öğretime geçişin yeniden düzenlenmesi konusunda yapılan çalışmalar arasında orta dereceli okulların ikinci devrelerinin birinci sınıfları için düzenlenen Genel Coğrafya taslak programı hazırlanmış bulunmaktadır.

Bu taslak programa uygun ders kitaplarının da yazılması program geliştirmenin ayrılmaz bir unsuru olduğundan orta dereceli okulların ikinci devre birinci sınıf coğrafya kitabının, bir örneği ekli taslak programa göre ve 1971-1972 öğretim yılında yapılacak denemelere yetiştirilecek şekilde, bakanlığımızca kurulan komisyon tarafından hazırlanması ve ayrıca serbest yazarlar tarafından yazılarak herhangi bir tarihte bakanlığımıza gönderilecek müsvedde halindeki eserlerin incelenmesi; halen, eski programa göre yazılmış ve sözü edilen sınıf için kabul edilmiş bulunan coğrafya kitaplarının bundan böyle okutulma süresinin uzatılmaması bu çalışmaların, müteakip yıllarda aynı esaslara göre ve kademeli olarak ikinci devre ikinci ve üçüncü sınıflara da teşmil edilmesi uygun görülerek, bu hususun bakanlık makamının tasviplerine arzı kararlaştı.³⁹

2.3.4. 1973 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

Milli Eğitim Bakanlığı TTK'nın 29.12.1973 tarihli kararı ile yeniden ele alınan coğrafya öğretim programı 1971 yılında düzenlenen programın daha geliştirilmiş halidir. Özellikle öğretim programının hedefleri "Coğrafya Öğretiminin Genel Amaçları" başlığı altında sıralandıktan sonra, ayrı ayrı her sınıfta (1. 2. ve 3. sınıfta) okutulacak coğrafya konularının öğretim amaçları ele alınmıştır.

³⁸ Tebliğler Dergisi, (1971). Cilt:34

³⁹ Tebliğler Dergisi, (1971).Cilt:34

Bunlar:

- “-Genel Coğrafya Öğretiminin Amaçları,
- Ülkeler Coğrafyası Öğretiminin Amaçları,
- Türkiye Coğrafyası Öğretiminin Amaçları.”

şeklinde programda yerini almıştır. Bu amaçların belirtilmesi sırasında kullanılan üslup hedefleri yansıtmaktadır. Fakat bazı amaçlar istendik davranış oluşturmaktan ziyade bilgilendirmek şeklinde yer almıştır. Bu da bu alandaki eğitimin hedeflenmemesi anlamını taşımaktadır. Örneğin bunlardan birisi “Hayati önemde olan yurt ve dünya sorunlarının çözümlenmesinde ortak bir görüşe ve çabaya ihtiyaç bulunduğunu kavratmak, kültürel ve ekonomik kalkınmada bütün milletlerin ve bir milletin bütün bireylerinin ve bu arada kendisinin ağır sorumluluklar yükleneceği bilincini vermekte.” şeklinde yer almıştır.

1973 yılı Aralık ayında oluşturulan bu programın taslağında 1971 yılında düzenlenmiş olan lise birinci sınıf programında eksik olan “Harita Bilgisi” ünitesi de ilave edilerek diğer kısımlarına dokunulmamıştır. Bu suretle lise birinci sınıfta verilmesi gereken Genel Coğrafya konuları tam anlamıyla ele alınmış olup, bu tarihe kadar hazırlanan programların eksiklikleri tamamıyla giderilmiştir.

Lise I. sınıf coğrafya programı oldukça ayrıntılı olarak verilmiştir. Buna karşın lise ikinci sınıf coğrafya programı birinci sınıfa göre daha sadedir. Ülkeler Coğrafyası olarak verilen programda en başta ülkelerin hangi kriterler içerisinde inceleneceği ele alınmıştır. Bunun yanı sıra ilk defa bu kriterler içerisinde, “Türklerin yaşadığı ülkelerdeki durumlarına yeterince değinilecektir” ibaresi konmuştur.⁴⁰ Bu Türkiye dışındaki ülkelerde yaşayan Türklere ilişkin, coğrafya konuları arasında ilk defa yer verilmesi anlamını taşımaktadır.

Öğretim programının sonunda dersin işlenmesinde gerekli araç-gereç ve tesisler adı altında bilgiler verilmiştir. Bu bölüm ilk olarak 1971 yılında lise bir coğrafya öğretim programıyla birlikte verilmiş, aynen bu programda da yerini almıştır.

⁴⁰ Tebliğler Dergisi, (1974). Cilt:37

2.3.5. 1982 Yılı Coğrafya Öğretim Programı

1982 yılı içerisinde (19.11. 1982) 156 sayılı kurul kararı ile kabul edilen coğrafya öğretim programı oluşturulmuştur. Programın amaçları 1973 yılı programına göre kısırlaştırılmış ve her sınıfa hitap eden konu bütünlükleri alt üst edilerek dejenere edilmiştir. Programın amaçları dokuz madde halinde sunulmuştur. Amaçların sunumunda bir hiyerarşi bulunmamaktadır. En başta Genel Coğrafya'nın, sonra Ülkeler Coğrafyası ve Türkiye Coğrafyası'nın amaçları verilmeliydi. Fakat amaçları okuyan bir kişinin neyin hedeflendiğini görmesi mümkün değildir.

1973 yılı programı değiştirilirken geliştirilmesi gerekiyordu. Fakat her hangi bir geliştirme yapılmamıştır. Çünkü biçimsel ve içerik olarak değişimin her zaman gelişme anlamını taşımadığı bilinmektedir. Buna göre tekrar edilmelidir ki 1982 yılı coğrafya öğretim programı 1973 yılı programının çok gerisindedir.⁴¹ Konuların öğretimindeki amaçların yanı sıra açıklamalarda da kısaltmalara gidilmiştir.

Lise I. sınıfta öğretilmesi düşünülen konular büyük ölçüde değiştirilmiştir. Genel coğrafyanın konuları kısaltılarak verilmiş ve her genel coğrafya konusunun ardından ilgili konuların Türkiye açısından ele alınması tasarlanmıştır. Bu da doğal olarak 1973 programında Lise III. sınıf konuları içerisinde yer almış konuların da Lise I konularına dâhil edilmesine yol açmıştır.

1982 program düzenlemesinde lise birinci sınıf coğrafya programında insan ve insan faaliyetlerine de yer ayrılmamıştır. Bu oranlama ders kitabına şöyle yansımıştır. Fiziki Coğrafya % 91.3, Beşeri ve İktisadi Coğrafya % 8. 71 dir.

2.3.6. 1983 Yılı Coğrafya öğretim programı

1982 yılında geçici program düzenlemesinin ardından 08.07.1983/107 nolu kararı ile TTK programı yeniden ele alarak düzenlemiştir. Bu program düzenlemesini göre programın amaçları, açıklamaları ve içeriği yeniden düzenlenmiştir. Pek çok konu değiştirilmiştir. Bu düzenleme mutlaka 1982'deki geçici düzenlemeden iyi olmuştur. Fakat yine de 1973 yılı programının tutarlılığını yakalayamamıştır.

⁴¹ Tebliğler Dergisi, (1982). Cilt:45

Yapılan inceleme sonucunda amaçlarla konuların verilişi arasında pek paralellik bulunmamaktadır. Bunlardan bazılarını inceleyecek olursak; “1-Yakın çevrelerinden başlayarak yurdumuzu ve dünyayı tanımak; onlarda vatan, millet ve insanlık sevgisini daha bilinçli daha köklü kılmak.”⁴² Burada sözü edilen amaca göre coğrafya olaylarının yerel unsurlara dayalı olarak anlatılmaya başlanıp, daha sonra dünya genelindeki coğrafi olaylara doğru anlatımın genişletilmesi söz konusudur. Oysa coğrafya  Ğretimi genelden özele, büyükten k    e, ya da tümden gelimle anlatılır.

Coğrafya program düzenlemesinde yer alan amaçlar 1973 yılı programındaki gibi ayrıntılı ve net verilmemiştir. Bu netliğin olmaması bir ölçüde sınıflarda verilmesi düşünülen konuların da karmakarışık bir hale getirilmesinden kaynaklanmaktadır.

1982 yılında düzenlenen geçici programdaki anlayış aynen korunmakta birlikte, konuların sıralanışları değiştirilmiştir. Örneğin Türkiye ile ilgili konular Genel Coğrafya konularının içerisinde ayrı üniteler halinde değil, ünitenin içerisinde konu başlığı olarak verilmiştir. Fakat Genel Coğrafya konuları ile Türkiye Coğrafyası konuları i  içe karmaşık olarak verilmiştir. Bunun bu şekilde verilmesi yerine açıklamalar bölümünde belirtilerek Genel Coğrafya konularının anlatımı sırasında ders kitabında örneklerin Türkiye'den ve hatta derste  Ğretmen anlatırken, okulun bulunduğu ortamdan seçilmesi önerilebilir. Türkiye Coğrafyası konularının Genel Coğrafya içerisinde ayrı konular halinde verilmesi öğrencinin kafasının karışmasına neden olmaktadır. ÖĞrenci bu konuları birbirinden bağımsız algılamaktadır. Burada da bir tümden gelim olmakla birlikte Genel Coğrafya konularının verilebilmesi için zamanın azalmasına yol açılmaktadır.

Programdaki fiziki ve beşeri konuların ağırlığı yönünden dengesizlik aynen korunmuştur.

Lise I. sınıf programındaki değişiklikler ile bazı konular lise üçüncü sınıf programında yer almıştır. Bunlar Türkiye'nin yer altı zenginlikleri  nitesi içerisinde yer alan konulardır. Ayrıca coğrafi olayların açıklanmasında başvurulan bazı

⁴² Tebliğler Dergisi, (1984). Cilt:46

kuramlar ve düşüncelerin de programdan çıkarıldığı görülmüştür. 1982 programında, 1973 ve 1971 programlarında Genel Coğrafya programlarında yer almış olan Wegener teorisi (kıta kayması) 1983 programında yer almamıştır. Doğal olarak levha tektoniğine göre açıklanması gereken iç kuvvetlerin izahı da bu noktada güçleşmektedir. Bu durumda bu olayların yalnızca nasıl olduğu verilerek, nedenleri üzerinde durulamaz. Bu da, bilimsel gelişmenin takip edilmediğinin bir örneğini oluşturmaktadır.⁴³

2.3.7. 1992 ve 1993 Yılı Coğrafya Öğretim Programları

Kredili sistem dışında kalan lise coğrafya programının sonuncusu ise 27.03.1992/79 TTK kararı ile hazırlanan programdır. Programın amaç ve açıklamaları hiç değiştirilmeden korunmuştur. Yani 1983 programının aynısıdır. Fakat konu içerikleri yönünden bir takım değişiklikler gerçekleştirilmiştir.

Lise birinci sınıf programında “Yer Yuvarlağı ve Evren” ünitesindeki “Türkiye’nin Coğrafi Konumu” program dışı bırakılmıştır. Yine “Harita Bilgisi” ünitesindeki “Türkiye’nin Yüzölçümü ve Boyutları” ile “Türkiye’nin Kara Sınırları ve Kıyıları” konuları çıkarılmıştır. Bunun yanı sıra: “Yeryüzünün Biçimlenmesi” ünitesinden, “Türkiye’nin Başlıca Akarsuları ve Havzaları”, “Türkiye’de Akarsu Rejimleri”, “Türkiye’de Baraj Gölleri”, “İnsan ve Tabii Çevre” ünitesinden de “Yeryüzünde Nüfus Hareketleri ve Sonuçları” konuları çıkarılmıştır. Bu düzenlemenin mantığını çözmek mümkün değildir. Çünkü bir takım Türkiye Coğrafyasına ait konuların programdan çıkarılması doğru, fakat son üniteden "Yeryüzünde Nüfus Hareketleri ve Sonuçları" gibi Genel Coğrafya konusunun çıkarılması anlaşılmalıdır. Bunun yanı sıra program dışı bırakılan Türkiye Coğrafyası konuları da diğer sınıfların programları içerisine sokulmamaktadır.

Ayrıca, lise programına Atatürkçülük ile ilgili konular da dâhil edilmiş ve programlarda yer alması istenmiştir. Bunlardan “Tehdit” Lise birinci sınıfta, “Yurt Sevgisi” ikinci sınıfta, "Atatürkçü Düşüncede Özellik Taşıyan Önemli Yaklaşımlar" üçüncü sınıfta okutulmak üzere yerini almıştır.

⁴³ Tebliğler Dergisi, (1983). Cilt:46

15/3/ 1993 tarih ve 78 nolu karar ile TTK Başkanlığı 27/3/ 1992 tarih ve 79 sayılı kararı ile kabul edilen sınıf geçme sistemini uygulayan liselerin coğrafya (I, II, III) Dersi ğretim Programı’nda 1993–1994 ğretim yılından itibaren geçerli olmak üzere bazı değişiklikler yapılmıştır.

Değişikliklerin en başında “endüstri” sözcüğünün “sanayi” ile değiştirilmesi olmuştur. Lise I. sınıf programında giriş bölümünün adı “Coğrafyanın Konusu ve Bölümleri" olarak değiştirilmiş, üçüncü ünite (karalar ve denizler) kaldırılarak ondan sonra gelen ünitelerin konuları kaydırılmıştır.

Lise I. sınıf programında yer alan ikinci bölüm ikinci nite “Sovyetler Birliğinin Dağılması ile Oluşan Başlıca Cumhuriyetler” olarak değiştirilmiştir. Sırasıyla Rusya Federasyonu, Kafkas Cumhuriyetleri ve Orta Asya Türk Cumhuriyetleri alt başlıklarıyla incelenmesi önerilmiştir.⁴⁴

2.3.8. Ders Geçme ve Kredili Sistem İçerisinde Yer Alan Coğrafya ğretim Programı

MEB bünyesinde ğrenci ilgi istek ve yeteneklerine, bireysel farklılıklarına ve yönelecekleri alanların özelliklerine göre bir eğitim ve ğretim ortamı oluşturulması düşünülmüştür. Dönemin Milli Eğitim Bakanı tarafından bu düşünce ortaya atılmış ve üzerinde tartışma başlatılmıştır.

Bu tartışma ve hemen ardından gelen düzenlemeler sonucunda 02/09/1991 tarih ve 20979 sayılı Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren “Orta ğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği” ortaya çıkmıştır.

Buna göre bütün öğrencilerin alması gereken ortak dersleri ve birinci sınıftan itibaren öğrencinin seçeceği alana ilişkin alacağı seçmeli dersler tespit edilmiştir. Coğrafya dersleri hem ortak zorunlu hem de seçmeli dersler içerisinde yer almıştır.

Ortak dersler bir öğrencinin okulu bitirinceye kadar almakla yükümlü olduğu derslerdir. Bu derslerle gerçekleştirilmek istenen amaç, öğrenciye asgari düzeyde bir genel kültür vermek, onun kendisini tanımamasını sağlamak, ilgi istek ve

⁴⁴ Tebliğler Dergisi, (1993). Cilt:56

yetenekleri doğrultusunda ileriki dönemlerde yöneleceği alanları daha doğru bir şekilde seçmesini kolaylaştırmaktır. Bir kısım derslerin öğretim yılının birinci döneminde alınması zorunlu hale getirilmiştir. Coğrafya ise diğer bazı derslerle birlikte (2+2) dört kredi saati olmak üzere altı dönemlik sürede istenildiği zaman alınacak ortak ders haline getirilmiştir.

Coğrafyanın ortak zorunlu dersler içerisinde kalan derslerinden olan Coğrafya I ve Coğrafya II için, TTK'nın 08/07/1983 tarih ve 107 sayılı kararı ile kabul edilip 29/09/ 1983 tarih ve 2146 sayılı TD'de yayınlanan “Orta öğretim Kurumları Coğrafya Programı”nın amaç ve açıklamaları esas alınmıştır. Coğrafya I için kaynak olarak güncelliğini kaybeden Prof. Dr. Reşat İzbirak'ın “Coğrafya I” kitabı gösterilmiştir.

Coğrafya I için hazırlanan programın düzenlenmesinde sınıf geçme sisteminde kullanılan programdan birkaç konu çıkarılarak oluşturulmuştur. Çıkarılan konular;

- Türkiye'nin coğrafi konumu
- Türkiye'de başlıca iklim tipleri ve tabii bitki örtüsü,

Bunun yanı sıra son ünite olan Türkiye'de nüfus ve yerleşme ünitesi tümünden çıkarılmış ve iç kuvvetler ayrı bir ünite halinde incelenmiştir.

Kredili sistem uygulayan okullarda altı dönem boyunca herhangi bir dönemde zorunlu olarak alınacak Coğrafya I ve II'nin öğretim programları 09.09. 1992/277 nolu karar ile TTKB tarafından onaylanmıştır. Programların daha önce Şubat 1992'de yayınlanan (Ders Geçme ve Kredi Uygulamasına İlişkin Program Kılavuz) taslağının bazı yerleri değiştirilmiştir. Kılavuzda Amaçlar ve Açıklamalar için 1983 yılı programında yer alan amaç ve açıklamaların aynısı olduğu belirtilmekle birlikte, program düzenlemelerinde 1983 yılı programındaki amaçların 7., 8. ve 9. maddeleri çıkarılmıştır. Açıklamalar kısmında ise ilk dört madde aynen bırakılmıştır. Beşinci ve altıncı maddeler çıkarılmış, bölgelerin işleniş sırasında okulun bulunduğu bölgeden başlanması tavsiye edilmiştir. Daha sonra bölgelerin işleniş sırasında değinilecek konular açıklanmaya çalışılmıştır. Programın içeriği ise

belli sıralamalar dışında değiştirilmemiştir.⁴⁵

2.4.DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ İÇERİĞİ

İçerik, hedef davranışları ve amaçları kazandıracak biçimde ünite ve konuların belirlenmesi ve düzenlenmesi olarak ele alınabilir. İçerik için önce hedef ve amaçların belirlenmesi gerekir. Daha sonra bu hedef ve davranışları kazandıracak içerik düzenlenmelidir. Oysa çoğu kez hedef, amaç ve davranışlar değil içeriğin öne çıktığı görülmektedir. İçerik; hedef ve davranışlarla tutarlı, çağdaş, bilimsel, sanatsal, felsefi bilgiyle donanmış, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyine uygun, somuttan soyuta, basitten karmaşığa, kolaydan zora, birbirinin ön koşulu, kendi içinde mantıklı bir tutarlılığı olacak şekilde düzenlenmelidir.⁴⁶ İçerik en basit, kolay ve ön koşul oluş özelliğine göre hem kendi içinde hem de diğer ünitelere göre sıralanmalı, hedef davranışlara göre, düzenlenirken aynı zamanda öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi, yani öğrencinin içinde yaşadığı doğal ve toplumsal koşullar, kültürel değerler Göz önüne alarak belirlenmelidir. Bunlara ek olarak içerik, değişik öğretim yöntem ve tekniklerine uygun biçimde düzenlenmelidir.⁴⁷

Dokuzuncu sınıf coğrafya programı hedef, davranış, öğretme durumları ve değerlendirmeden yoksun, sadece ünite konularını gösteren içeriğe sahip kısaltılmış öğretim programıdır. Bu öğretim programı, on iki üniteden oluşan kapsamlı bir programdır. Bu ünitelerin ilk beşi, genel coğrafya konuları olup, incelendiğinde daha çok genel fiziki coğrafya konuları ile Türkiye fiziki coğrafyası konularını kapsadığı görülmektedir. Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının üniteler ve konu başlıklarından oluşan içeriği:

I.BÖLÜM

GİRİŞ

Coğrafyanın Konusu ve Bölümleri

⁴⁵ Tebliğler Dergisi, (1992). cilt:55

⁴⁶ Ayvaz, Z. (2001). Eğitim Programı ve Unsurları, Atatürk Üniversitesi, sosyal Bilimler Enstitüsü, Basılmamış Yüksek Lisans tezi, s. 59, Ankara

⁴⁷ Sönmez, V. (1994). Sosyal Bilimler Öğretimi, Pegem Yayınları, S. 88, Ankara.

I. Ünite: Yeryuvarlağı

1.Yeryuvarlağının evrendeki yeri

- a) Yerin şekli ve Boyutları
- b) Paralel, Meridyen, Enlem, Boylam.

2. Yeryuvarlağının Hareketleri ve sonuçları

- a) Gece ve Gündüz
- b) Mevsimler

II. Ünite: Harita Bilgisi

1. Harita ve Ölçek

- a) Haritalarda Yüzey Şekillerinin Gösterilmesi.
- b) Haritalardan Yararlanma, Harita işaretleri, Harita Üzerinde Uzunluk ve Alan Ölçülmesi.

III. Ünite: İklim

1. Atmosfer ve Özellikleri

2. İklim ve İklim Elemanları

- a) Sıcaklık
- b) Basınç ve Rüzgârlar
- c) Nemlilik ve Yağış

4.Yeryüzündeki başlıca iklim tipleri ve doğal bitki örtüsü

IV. Ünite: Yeryuvarlağının Yapısı ve Yerşekillerinin Oluşumu

1.Yer Kabuğunun Yapısı

2.Yer Kabuğunun Malzemesi Taşlar

3.Yer Yuvarlağının İç Yapısı

4.Jeolojik Devirler

5. İç Kuvvetler

a)Dağ Oluşumu (Orojenik Hareketler) ve Türkiye’de dağ oluşumu

b)Epirojenik Hareketler, Türkiye’de Epirojenik Hareketler

c)Volkanizma, Türkiye’de Volkanik Dağlar

ç)Depremler, Türkiye’de Depremler ve Korunma Yolları

6. Türkiye’de Ovalar ve Platolar

V.Ünite: Yeryüzünün Biçimlenmesi (Dış Kuvvetler)

1.Taşların Çözülmesi, Toprak Oluşumu ve Türkiye’de Türkiye’de Başlıca Toprak Çeşitleri

2.Yer Göçmeleri ve Yer Kaymalarını Oluşturan Etkenler

a)Yer Göçmeleri ve Yer Kaymalarını Oluşturan Etkenler

b)Türkiye’de Yer Göçmeleri ve Kaymaları

3.Toprak Erozyonu

a)Toprak Erozyonunu Oluşturan Etkenler

b)Türkiye’de Toprak Erozyonu ve Toprak Korunması

4.Akarsular

a)Akarsuyun Oluşumu, Havzası, Su Bölümü, Akımı (Debisi) ve Rejimi

b)Türkiye’de Akarsuların Oluşturduğu Aşındırma ve Biriktirme Şekilleri

5.Türkiye’de Yer Altı Suları ve Kaynaklar

6.Türkiye’de Karstik Sular, aşındırma ve Biriktirme Şekilleri

7. Göller ve Oluşumları

8.Türkiye’de Buzullar ve Oluşturduğu Şekiller

9.Türkiye’de Rüzgârların Oluşturduğu Şekiller

10.Denizlerde Hareket

a)Dalgalar, akıntılar ve Gelgit Olayları

b)Türkiye’de Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Kıyı Şekilleri

İKİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

- Türkiye'nin Dünya Üzerindeki Yeri ve Önemi
- Coğrafi Bölge, Bölüm ve Yöre Kavramları
- Coğrafi Bölgeleri Oluşturan Kavramlar
- Türkiye'nin İdari Bölümleri

VI. Ünite: Karadeniz Bölgesi

- 1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri
- 2.Bölgenin Bölümleri
 - a)Doğu Karadeniz Bölümü
 - b)Orta Karadeniz Bölümü
 - c)Batı Karadeniz Bölümü
- 3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri
- 4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

VII. Ünite: Marmara Bölgesi

- 1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri
- 2.Bölgenin Bölümleri
 - a)Yıldız Bölümü
 - b)Ergene Bölümü
 - c)Güney Marmara Bölümü
 - d)Çatalca-Kocaeli Bölümü
- 3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri
- 4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

VIII. Ünite: Ege Bölgesi

- 1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2.Bölgenin Bölümleri

a)Ege Bölümü

b)İç Batı Anadolu Bölümü

3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

IX. Ünite: Akdeniz Bölgesi

1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2.Bölgenin Bölümleri

a)Adana Bölümü

b)Antalya Bölümü

3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

X.Ünite: Güneydoğu Anadolu Bölgesi

1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2.Bölgenin Bölümleri

a)Dicle Bölümü

b)Fırat Bölümü

3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

XI. Ünite: Doğu Anadolu Bölgesi

1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2.Bölgenin Bölümleri

a)Yukarı Fırat Bölümü

b)Erzurum-Kars Bölümü

c)Yukarı Murat-Van Bölümü

d)Hakkâri Bölümü

3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

XII. Ünite: İç Anadolu Bölgesi

1.Bölgenin Coğrafi Özellikleri

2.Bölgenin Bölümleri

a)Konya Bölümü

b)Yukarı Sakarya Bölümü

c)Orta Kızılırmak Bölümü

d)Yukarı Kızılırmak Bölümü

3.Bölgenin Türkiye Ekonomisindeki Yeri

4.Bölgenin Türkiye Turizmindeki Yeri

III. BÖLÜM

DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ YENİ MÜFREDAT PROGRAMI

3.1.PROGRAMIN GELİŞTİRİLMESİNİ GEREKLİ KILAN NEDENLER

Hemen hemen gelişmiş tüm ülkeler son birkaç yıldır bir eğitim reformu girişimi başlatmış bulunmaktadır. Son derece geniş kapsamlı olan bu reform dalgası, sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin doğurduğu bir zorunluluktan kaynaklanmaktadır. Ne yazık ki geçtiğimiz on yıllarda, bilhassa İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, dünyada gerçekleştirilmiş olan eğitim reformlarının hemen hepsini ülke olarak görmezlikten gelmiş vaziyetteyiz. Bunun doğal bir sonucu olarak, dünyayla entegre olamamış, eğitim-üretim bağlantısını kuramamış, milli ve evrensel hassasiyetlere duyarlı olmayan, üzerindeki fonksiyonlarını icra edemeyen bir eğitim sistemi ortaya çıkmıştır. Günümüzde yaşanan küreselleşmenin baskısı, sistemin yetersizliğini iyice açığa çıkarmaktadır. Küreselleşme bugün milli ve yerel olan her şeyi tehdit eder hale gelmiştir. 50 yıl sonra milli kültürlerin, yerel zenginliklerin güçlü bir şekilde varlığını sürdürebilmesi küresel olanla milli olanın, dengeli konfigürasyonuna bağlıdır. Öğretim kademeleri bir bayrak direğine benzetilecek olursa, bayrak direğinin üst kısmı yüksek öğretim, alt kısımları ise ilk ve orta öğretimdir. Yüksek öğretim doğası gereği, küreselleşmenin savrulma alanı içindedir. Ancak, ilköğretim ve orta öğretim, ulusal savunma mekanizmalarının, kültür direnç hatlarının kurulması gereken yerlerdir. Aksi bir durum 20-30 yılda küresel olanın milli olanı yok etmesine sebep olabilir. Bunun önüne geçmede Atatürk'ün, Türkiye Cumhuriyeti projesini kurgularken uyguladığı strateji, yol gösterici olacaktır. Bilindiği gibi o, dil, tarih, coğrafya ve sanatı milli zemine oturtmuş; bununla birlikte, bilim zihniyetini temsil eden “muasır medeniyet”i, ülkenin vizyonu haline getirmek suretiyle de ulusaldan evrensele ilkesini izlemiştir. Bu iddiayı sürdürebilmek için, gelecek on yıllardaki eğilimleri iyi okumak ve özgün bir insan modeli tasavvur etmek zorundayız. Bu tasavvurun eğitim felsefesi temelini oluşturarak bir an önce eylem planına geçmek vazgeçilmez bir önceliktir. Öğretim programlarının

yenileştirilmesiyle ilgili bu çalışma, söz konusu önceliğin bir yansımasıdır.⁴⁸

Günümüzde ekonomik ve sosyal kalkınmanın en önemli bileşeni olan eğitim, tüm dünyada hızlı ve sürekli bir değişim içindedir. Eğitim, artık sadece anayasal bir hak ve sosyal bir hukuk devletinin görevi olarak görülmemekte, aynı zamanda ekonomik açıdan “eğitilmiş insan gücü” en verimli üretim alanlarından birisi olarak kabul edilmektedir. Ayrıca eğitim, siyasi, toplumsal ve kültürel bütünleşmenin ve değişimlerin yönetilmesindeki en etkin araçlardandır.

Dünyada bilginin önemi hızla artarken, “bilgi” kavramı ve “bilim” anlayışı da hızla değişmektedir. Demokrasi ve yönetim kavramları farklılaşmakta, teknoloji hızla ilerlemekte tüm bunlara paralel olarak küreselleşme ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş sıkıntıları yaşanmaktadır. Belirtilen hızlı değişim ve gelişim ile hâkim olmaya başlayan küreselleşme süreci, sadece ekonomik alanda belirleyici olmakla kalmayıp, sosyal ve kültürel alanlarda da etkili olmaya başlamıştır. Bu gelişmeler aynı zamanda, bilgi toplumu oluşumu sürecini başlatmıştır. Bilgi toplumunun ekonomik büyümeyi hızlandırıcı, sosyal alt yapı hizmetlerinin sunumunu iyileştirici ve kültürel etkileşimi artırıcı etkileri olduğu da açıktır.

Bilgi toplumuna geçişin en önemli şartlarından birisi, bilgiye yapılacak olan yatırımdır. “Bu sebeple gelişmekte olan ülkelerin gelişmesine en büyük katkı, insan kaynaklarına yapılan yatırım ve alt yapının iyileştirilmesi olacaktır.” Nitelikli iş gücünün oluşturulmasının temel şartı, kişilere örgün ve yaygın eğitim kurumlarında “hayat boyu öğrenme”yi esas alan bir yaklaşımla, uluslar arası piyasalardaki rekabet ortamına uyum sağlayabilecekleri, eğitimin her kademesinde zekâ işlevlerini geliştiren, araştırmacılığı ve yaratıcılığı ön plâna çıkaran bir eğitim verilmesiyle mümkün olacaktır.⁴⁹

Eğitim ortamları öğrenme-öğretme süreçlerinde bilgi iletme işleminin meydana geldiği, öğrencinin konu ile etkileşimde bulunduğu personel, araç-gereç, tesis ve organizasyon öğelerinden oluşmaktadır. Geleneksel olarak öğretmen ve ders kitabı uzun süre bu ortamın temel öğeleri olmaya devam etmiştir. Bugün ise çağdaş öğretim-öğrenme kaynakları, açık ve kapalı devre televizyon, film şeritleri, tepegöz,

⁴⁸ <http://Programlar.meb.gov.tr/index/baskan.htm>

⁴⁹ <http://mehmetbalc.sitemynet.com/mehmetbalci/id5.htm>

radio, bilgisayar, çeşitli laboratuvarlar ve laboratuvar araç-gereçleri vb. gibi çok zengin bir görünüm arz etmektedir.⁵⁰

Gelişmiş dünya ülkelerinin çoğu, ülkemize kıyasla okullaşma, alt yapı ve eğitim harcamaları bakımından ileride olduğu hâlde, sosyal ve ekonomik alandaki yapısal değişimler, demokrasi ve yönetim kavramlarındaki farklılaşmalar ve teknolojiyeleki değişimler doğrultusunda, eğitim sistemlerini sürekli değiştirerek gelişmelere uyum sağlamak için eğitim sürelerinden, okul türlerine ve eğitim programlarına kadar her alanda reformlar yapmaktadırlar.

AB üyesi ülkeler ve diğer gelişmiş ülkeler eğitimlerini, “herkes için hayat boyu öğrenme” yaklaşımıyla; bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini öğreten, etkin bir rehberlik hizmeti içeren, yatay ve dikey geçişlere imkân veren, piyasa meslek standartlarına uygun, üretime dönük eğitime ağırlık veren, fırsat eşitliğini gözetten olarak tanımlamaktadırlar. Bilgi üretme öğrencilerin anlamalarına yardım eden ve onlara öğrendiklerinin anlamını veren en etkili yollardan birisidir. Yani öğrenme sadece bilginin tüketilmesi değil, bilginin üretilmesine yardımcı olan en etkili yoldur.⁵¹ Bu bağlamda diyebiliriz ki coğrafyada bilginin yapı taşları olan olgu, kavram ve genellemeleri içeren bilginin nasıl üretildiği fikrini yakalamış bir öğrenci modeli oluşturmak zorundayız.⁵²

Ülkemizde de eğitime olan talep, tüm bu değişimlerin ve gelişmelerin doğrultusunda artış göstermektedir. Ülkemizde demografik yapıda, ailenin niteliğinde, toplumsal dokuda, tüketim anlayışında, insan haklarında, siyasal alanda, bilim ve teknolojiye önemli hareketlilikler gözlenmektedir. Doğal olarak, bu hareketliliklerin eğitim sistemine yansıtılması ve geleceğin dünyasının gerekliliklerinin algılanabilmesi gerekmektedir. Eğitimin kendinden beklenen

⁵⁰ Alkan, C. (1998). Eğitim Teknolojisi, Anı Yayıncılık, s:125, Ankara.

⁵¹ Demirtaş, A. (1996). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi, YÖK-WORLD BANK. MEGEP, Ankara.

⁵² Taşlı, İ. (1997). “Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi” (Yayınlanmamış Doktora Tezi) D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

fonksiyonlarını şu başlıklar altında toplamak mümkündür.

- Her çocuğun eğitim sistemine girmesinin ve gelişimini sürdürmesinin sağlanması
- Çocuğun okul kurumu vasıtasıyla toplumsallaşmasının sağlanması ve bu çerçevede eğitimin demokrasi ilişkisinin kurulması
- Ekonominin iş gücü talebiyle eğitim sisteminin arzının uyumlu hâle gelmesi
- Toplumda dikey hareketliliğin bir yolu olarak fırsat eşitliğini sağlayan bir kanal olarak çalışması
- Eğitimin yukarıda belirtilen fonksiyonlarını yerine getirilebilmesinin belli başlı ön şartları da şöyle sıralanabilir:
- Öğretim programlarının yenilenmesi
- Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içinde niteliklerinin artırılması
- İnternet alt yapısının tüm okullarda sağlanması
- Tüm okullarda normal öğretime geçilmesi
- Öğretmen statüsünün yükseltilmesi
- Anne-babaların bilinçlendirilmesi
- Okulların fizikî şartlarının iyileştirilmesi
- Bilgi teknolojilerinin okullarda hayata geçirilmesi

Sözü edilen ön şartların eş zamanlı olarak etkileşimsel bir yaklaşımla ele alınması kaçınılmaz bir gerekliliktir. Öğretim programlarının çağdaş ihtiyaçlara göre düzenlenmesi, diğer şartlara zemin oluşturması bakımından önceliklidir. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı , dünyada ve Türkiye'de yaşanan gelişmeler doğrultusunda ilköğretim ve orta öğretim programlarının bütünsel bir bakışla yenilenmesi için çalışmıştır.

Sözü edilen bakış açısıyla program geliştirme çalışmaları aşağıda verilen referans çerçevelerine oturtulmuştur.

- Yeni öğretim programları ülkemizin tarihsel, kültürel, sosyal, ahlakî birikimini ve kalıtımını motivasyon kaynağı olarak görür ve Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti projesinin gelişerek devamlılığı ilkesini birinci referans noktası olarak

ele alır.

- Yeni öğretim programları dünyada yaşanan tüm değişimleri ve gelişmeleri ikinci referans noktası olarak alır. Son yıllarda uzak doğu, Kuzey Amerika ve Avrupa Birliği ülkelerinde peş peşe gerçekleştirilen program hareketleri bu anlamda önem taşır. Bu hareketlerin çıkış noktası, sanayi toplumu için uygun olan eğitim modellerinin bilgi toplumunun rekabetçi yapısını kaldıramaması olarak değerlendirilir.
- Türkiye, Avrupa Birliğine üye olmayı hedefleyen, bunu bir millet projesi olarak ele alan, bu konuda gerekli kanunları çıkaran ve adımları atan ülke olarak tüm çalışmalarını ve çabasını bu doğrultuda yönlendirmiştir. Bu nedenle yeni öğretim programları, üçüncü referans noktası olarak, Avrupa Birliği normlarını, hedeflerini ve eğitim anlayışını kabul eder.
- Yeni öğretim programları, ülkemizin mevcut eğitim özelliklerinin belirlenmesini, başarı ve başarısızlıkların değerlendirilmesini ve ortaya çıkan sonuçları dördüncü referans olarak kabul eder. PISA, TIMMS ve PIRLS gibi uluslar arası araştırmaların ortaya koyduğu bulgular bu çerçevede ele alınır.⁵³

Eğitim alanındaki gelişmeler Eğitimecilere göre bir eğitim programının sahip olması gereken özelliklerin başında işlevselliği; yani programın içeriğinin toplumun ihtiyaçlarına cevap vermesi, bireylerin yeteneklerini ortaya çıkarması gibi yeteneklerinin yanında esnekliği; yani program öğretmene bulunduğu bölgenin özelliklerine göre, gelişen teknoloji ve bilimin getirdiği yenilik ve değişiklikler ışığında konuların ayrıntılarını belirleme, yöntem ve tekniği tespit etme imkânı verebilmelidir. Ayrıca programdaki dersler ve faaliyetler devletin dayandığı temel felsefe ve ilkelerin öğrencilere kazandırılmasına yönelik olmalıdır. Ülkemizdeki tüm eğitim kademelerinde, Atatürk ilkelerini; Cumhuriyet idaresini benimseyen ve koruyan, millî değerlere bağlı bireyler yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.⁵⁴

Eğitimde öğretim programlarının içeriğinde devamlılık sağlamak esas alınmalıdır. Bu ilke, öğrenme-öğretme durumunda gerçekleştirilmesi söz konusu

⁵³ http://programlar.meb.gov.tr/prog_giris/prg_giris.pdf

⁵⁴ Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1997). Genel Öğretim Yöntemleri, Öz Eğitim Yayınları, Konya, s.201.

hedefler ve kazandırılması öngörülen davranışlar, içerik ve öge repertuarlarının sistematik analizlerine dayalı olarak tespiti ve böylece birbirini izleyen eğitim durumları arasında boşlukların ve gereksiz tekrarların önlenmesi gereğini vurgulamaktadır. Coğrafya öğretiminde programda yer alacak konuların amaca uygun olmasına dikkat edilmelidir. Konular öğrencinin zekâ, bilgi, beceri, tutum, ilgi, alışkanlık ve geçmiş yaşantılarının seviyesine uygun olmalı ve eğitim ihtiyaçlarını gidermelidir. Diğer taraftan da her öğrenme durumunun kendinden önce gelen öğrenme durumuna bağlı ve kendinden sonra gelecek öğrenme durumuna hazırlayıcı olması, dikkate alınmalıdır⁵⁵

Bilindiği gibi içerik “bir öğretim programında, üzerinde durulması ya da işlenmesi istenen etkinlikler, üniteler, ya da konulardır”.⁵⁶ İçerik, öğrenci davranışlarının standart ve düzeyini belirleyen amaçların gerçekleşmesinde önemli bir araçtır. Kısaca içerik kavramıyla öğrencilere davranışsal amaçları kazandıracak biçimde düzenlenen ünite ya da konular anlatılmak istenir. Bu nedenle, içerik “ne öğretilim?” sorusunun cevabını oluşturur ve davranışsal amaçlar için bir araç sayılır. Bununla nedeni, öncelikle özel amaç ve davranışlar doğrultusunda içerik düzenlenmelidir.

Dünyada, bilim ve teknoloji ile birlikte, toplum ve kültür hayatında görülen değişimler; birey ve kurumlar için yeni ihtiyaçlar oluşturup yeni imkânlar sunarken, bu değişme ve gelişmelerin doğal sonucu olarak bireylerin hayatında da önemli değişiklikler olmaktadır. Bir yandan gelişen teknolojinin ortaya çıkardığı insan gücü gerekleri ile insan gücünü çalıştırma ilişkilerinin yeniden düzenlenmesi zorunluluğu; diğer yandan, yirminci yüzyılın özellikle son çeyreğinde, daha çok gelişmekte olan ülkelerde görülen nüfus patlaması; hızla gelişen toplumsal ve kültürel hayat düzeyi ve bununla ilgili istek ve beklentilerin artması; eğitimde görülen iyileştirmelerle giderek artan demokratikleşme isteği, eğitim sistemlerinde değişme ve yenileşme hareketlerinin kaynağı olmuştur. Buna bağlı olarak coğrafya kapsamına giren

⁵⁵ Alkan, C. (1998). Eğitim Teknolojisi, Anı Yayıncılık, s. 47-70. Ankara.

⁵⁶ Oğuzkan, E., F. (1993). Eğitim Terimleri Sözlüğü, Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş 3.baskı, s.70 Ankara.

özellikle beşeri coğrafya konularında bilginin hızla değişmesi ve artması bu dersin öğretiminin içeriğinde ve düzenlenmesinde değişikliklerin yapılmasını zorunlu kılmıştır.⁵⁷

3.2. COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Coğrafya öğretim programı 9. ve 10. sınıflarda haftada ikişer ders saati, 11.ve 12. sınıflarda haftada dört saat öngörülerek hazırlanmıştır. 9. ve 10. sınıflarda tüm ortaöğretim okullarında mecburi olarak okutulması planlanan coğrafya dersi, 11. ve 12. sınıflarda genel liselerin fen alanlarıyla, fen liselerinde seçmeli olarak okutulması düşünülmüştür.

Bu dersin eğitim ve öğretiminde;

1.Öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve tüm dünya ile ilgili *coğrafi bilinç* kazanmalarını, gelecekteki yaşantılarında etkin bir şekilde kullanabilecekleri bir donanımına sahip olmalarını amaçlayan coğrafya öğretim programı “Coğrafya” dersi adı altında 9. sınıftan itibaren 12. sınıfa kadar her yıl okutulmak üzere tasarlanmıştır. Program yapılandırmacı yaklaşım temelinde öğrenci merkezli ve sarmal bir yapıya sahiptir. Bu nedenle sınıflar arası ilişkilendirme çok önemlidir. Coğrafya öğretmeni öğrencilerin bilgi, beceri, değer ve kavram boyutlarında hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almalıdır. Ayrıca ilköğretim düzeyinde sosyal bilgiler ve fen bilgisi derslerinde verilen konular dikkate alınarak öğrencilerin ön bilgilerinden yararlanılmalıdır.

2.Coğrafya dersi yaklaşımı gereği konulara bütünsel bir bakış açısı getirmiştir. Konular işlenirken kazanımların çerçevesinden çok uzaklaşmamak kaydıyla etkileşim hissettirilmeli, öğrencilerde olaylar ile ilgili çok boyutlu düşünebilme becerisi geliştirilmelidir. Örneğin, volkanizmadan söz ederken volkanik bir arazide oluşan toprakların çok verimli olduğundan ya da sanayi bölgelerinin oluşumunda coğrafi şartların önemi vurgulanırken, siyasi kararların da etkisinden bahsedilmelidir. Zaman zaman başka bilim dalları ve disiplinlerin konularından

⁵⁷ Sözer, E. (1998). Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi, s.64, Eskişehir.

örnekler ele alınarak karşılıklı etkileşim vurgulanmalıdır. Örneğin, fizikçilerin gazlar ile ilgili konularının coğrafyada pek çok olayın anahtarı olduğu, tarihçilerin olayların sebep ve sonuçlarını bulmada mekâna ait özellikleri de kullandıkları gibi.

3.Coğrafya Dersi Öğretim Programında, belirlenmiş kazanımlara yönelik konu sıralaması yapılmamıştır. Kazanımlar ardışık olarak ele alınmıştır. Programda kazanımların öngördüğü bir içerik sınırlaması söz konusudur. Öğretmen kazanımları gerçekleştirmesi koşuluyla; çevre özelliklerini, öğrenci grubunun ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini, hazır-bulunuşluk düzeylerini ve dolayısıyla da ön bilgilerini dikkate alarak, Türk millî eğitiminin genel amaçları ve temel ilkeleri doğrultusunda, uygun çıkış noktaları, uyarıcı ve pekiştireç unsurlarını kullanarak çerçevesi belirlenmiş olan içeriğe bağlı oluşturacağı alt başlıklar etrafında hareket etmelidir. Çevresel etkiler ve öğrenci grubunun sözü edilen özelliklerine uygun şekilde, güncellik ilkesi gözetilmek kaydıyla konuların işleniş süreleri planlanabilir.

4.Coğrafyanın bütünsel yaklaşımına uygun olarak tüm konuları ve etkileşimleri vurgulayacak biçimde belirlenmiş olan altı öğrenme alanından biri olan “Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar” öğrenme alanı, içeriği açısından tüm öğrenme alanlarının konu ve temaları ile entegre durumdadır. Bu nedenle diğer öğrenme alanları altında belirlenen kazanımlar hazırlanırken, söz konusu öğrenme alanının içeriği ile bu beceri ve uygulamalar ilişkilendirilmiştir. Dolayısıyla bu öğrenme alanı için ayrıca kazanımlar yazılmamıştır. Öğretmen bu durumu dikkate alarak kazanımların içeriğini ona göre değerlendirmelidir.

5.Öğretmen coğrafyanın hayatın içindeki yerini, öğretim programında yer alan kazanımların edinilmesi halinde öğrencilerin bakış açılarının nasıl değişeceğini vurgulamak üzere okul içi ve dışındaki olaylardan yararlanmalıdır. Öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları problemleri çözmeye edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmelerini sağlamalıdır. Örneğin, bilmedikleri bir şehirde yer bulmak için haritaya başvurmak, ev satın alırken evin konum analizini yapmak, mahallesinde karşılaştığı bir çevre sorununa çözüm üretmek veya bir fabrikanın kapatılması kararını tartışmak gibi gerçek hayatla bağlantılı olarak konular işlenmelidir.

6.Coğrafya öğretim programı öncelikle öğrencilerin yaşadıkları çevreyi

algılamalarını hedeflese de, öğrencilerin bir dünya algısı geliştirmelerini de önemser. Bu nedenle Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler öğrenme alanı oluşturulmuştur. İletişim ve ulaşım imkânlarının engel tanımadığı günümüzde öğrenciler dünyanın her köşesinden haberdar almaktadırlar. Kazanımlar sınıflar arasında seviyelendirilirken içerdikleri konular özelliklerine göre yerel, ulusal ve dünya ölçeğinde olabilmektedir. Yakından uzağa ilkesi bu durumda yeri geldikçe bozulmuştur. Öğretmen bu durumu göz ardı etmeden dünya ölçeğinde de örnekler vermeli, benzer ve farklı yerler ve kültürler ile ilgili örnekleri çeşitliliği vurgular şekilde kullanmalıdır.

7.Coğrafya Öğretim programında, eleştirel düşünme becerisi yaratıcı düşünme becerisi iletişim ve empati becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, bilgi teknolojilerini kullanma becerisi, Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi, girişimcilik becerisi gibi genel becerilerin yanı sıra, coğrafya dersine ait harita becerileri, gözlem becerisi, arazi çalışma becerisi, coğrafi sorgulama becerisi, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisi, zamanı algılama becerisi, değişim ve sürekliliği algılama becerisi ile kanıt kullanma becerisi yer almaktadır. Öğretmen dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerin tümünde yukarıda belirtilen becerilerin bir veya uygun olan birkaç tanesinin kullanılabileceği ortamlar oluşturmalıdır. Öğretmen sınıf içi etkinlikler ile geliştirdiği becerileri pekiştirmek için ödev veya projeler verebilir.

8.Program tablosunda yer alan açıklamalar bölümünde kazanımla ilişkili beceriler belirtilmiştir. Ayrıca başka bir tabloda da beceri kazanım ilişkisi daha açık bir şekilde gösterilmiştir. Öğretmen etkinliklerini düzenlerken her iki tablodan da yararlanabilir. Beceriler ile ilgili bölümde becerilerin basamaklandırılması yapılmıştır. Becerilerin kazandırılması için, konunun içeriğine göre bu basamaklardan birini veya birkaçını seçebilir ve etkinliklerinizde kullanabilirsiniz. Örneğin, harita becerileri için bir etkinliğinizde sadece harita okuma boyutunu ele alırken, başka bir etkinliğinizde harita üzerine bilgi aktarmalarını isteyebilirsiniz. Arazi çalışması yaparken kanıt kullanma becerisi ile gözlem becerisini de geliştirebilirsiniz.

9.Öğretmen, öğrencilerin coğrafya bilimine ait yapısal kavramları öğrenmelerine dikkat etmelidir. Programda verilen kavram haritaları bu anlamda yol

gösterici olabilir. Öğrencilerin, çizdikleri kavram ve zihin haritalarından yararlanarak, kavram yanılgıları varsa, düzeltmelerine yardımcı olmalıdır.

10.Programdaki değerler, bir örnek olaydan ya da öyküden hareketle, değerleri açıklama, ahlâkî muhakeme ve değer analizi şeklinde verilmelidir. Değerlere kazanımlar içinde zaman zaman yer verilmiştir. Öğretmen tıpkı becerilerde olduğu gibi uygun gördüğünde etkinlikler içinde değerleri vurgulayan bölümler oluşturarak programda belirtilen değerleri pekiştirmelidir.

11.Öğretmen, okulun bulunduğu çevreye göre programdaki etkinlik örneklerini seçmeli ya da kendisi etkinlik hazırlamalıdır. Olguları ve olayları aktarmak ya da öğrencilere ders kitaplarını ezberletmek yerine, aktif öğrenmeye dayalı etkinlikler uygulamalıdır. Eğitim sistemimizde belki pek çok derste görülen kavramlara dayalı öğretim hepimizin en büyük eleştirisi olan ezberleme ve hatırlamaya dayalı öğretimi ön plâna çıkarmaktadır. Bundan olumsuz etkilenen derslerin başında coğrafyanın geldiğini söylemek mümkündür. “Gerçekten de coğrafya, ülkemizde bazı çevrelerin-ki bunlar arasında maalesef aydınlardan ve devlet adamlarından bazıları da vardır- sandığı gibi dağ, dere, ırmak, şehir ... adı öğreten bir bilim değildir. Olamaz da. Çünkü Strabon’un coğrafi bakış açısında bile bu kadar basit bir ampirik yaklaşım göremeyiz.”⁵⁸ Yeni etkinlikler tasarlanırken, dersin 13 genel amacı, kazanımlar, farklı öğrenme stilleri ve zekâ türlerine sahip öğrencilerin ilgi, yetenek ve ihtiyaçları göz önüne alınmalıdır. Öğretmen bilgi dağıtıcı rolü yerine, öğrencilerinin anlam kurmalarına yardımcı rolünü benimsemelidir. Öğrencileri düşündürücü ve açık uçlu sorularla sorgulamaya teşvik etmelidir. Öğretmen soru sorduktan sonra, 2-3 dakika beklemelidir. Öncelikle küçük veri kırıntıları ve olgu koleksiyonları yerine, öğrencilerin büyük fikirler, temalar ile karşılaşmalarına yönelik, becerileri ve değerleri geliştirici etkinlikler seçebilir. Örneğin, fiziki sistemlerin tümünü ortaya koyan bir kavram haritası üzerinde etkileşim vurgulanabilir. Öğretmen, önce bu konulara ilişkin öğrencilerin ön bilgilerini saptamalı, öğrencilerin araştırma yapmalarına, birbirlerinden ve ders kitaplarından öğrenebilmelerine uygun bir ortam sağlamalıdır. Öğrencilerin bireysel

⁵⁸ Doğanay, H., (1989) a.g.e., s. 7-24

ya da grup olarak birincil ve ikincil kaynaklar üzerinde çalışarak, kendi anlayışlarını sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturmalarına yardımcı olmalıdır. Oluşturmacı sınıfın gerçek anlamda demokrasinin yaşandığı bir yer olduğu unutulmamalıdır. Bu şekilde öğrenciler demokratik beceri ve değerlere sahip, bilimsel düşünmeye açık, insan haklarına saygılı, işbirliği içinde çalışabilen, Cumhuriyet sevgisi ve demokrasi bilinci gelişmiş, haklarını bilen ve sorumluluk sahibi Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları olarak yetişebilir.

12. Millî ve dinî bayramlar, mahallî kurtuluş ve kutlama günleri, önemli olaylar, belirli gün ve haftalardan yararlanılarak, öğrencilerin millî duyarlılığı geliştirilmelidir. Öğretmen, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, Kurtuluş Savaşı'nda bir zaferin ya da Türk İnkılâbı ile ilgili herhangi bir olayın yıl dönümü, Ankara'nın başkent olması gibi olayların yıl dönümlerinde Atatürk'ün kişilik özelliklerini, inkılâplarını, ilkelerini ve düşüncelerini anlatmalıdır. Öğretmen, Atatürk'ün “Türk, öğren, çalış, güven”, “Ne mutlu Türküm diyene!” ve “Yurtta sulh, cihanda sulh” gibi sözlerinden hareketle, Türklerin tarihte oynadıkları rolü; askerlik, idare, hukuk, bilim, fen ve sanat alanında insanlığa hizmetlerini göstermelidir. Öğrencilerin, Türk milletine, Türk bayrağına, Türk ordusuna ve vatanına hizmet eden kişilere sevgi, saygı ve takdir duygularını geliştirmelidir.

13. Öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Coğrafya dersi için vazgeçilmez olan arazi çalışmaları hem arazi çalışma becerisinin gelişmesi için hem de pek çok coğrafi olayın yerinde görülüp daha iyi algılanması için çok önemlidir. Program tablosundaki açıklamalar kısmında bazı kazanımlar için arazi çalışması yönlendirmelerinin koyulması da bu nedenledir. Arazi çalışmaları yapılırken okul dışındaki daha uzak yerlere gidilebileceği gibi, imkânlar içinde okul bahçesinde bile bu çalışmalar gerçekleştirilebilir. Genel anlamda arazi çalışmalarının doğal ortamda olması şart değildir. Kazanımlarla ilişkili olarak bir ticaret merkezi, gecekondulu mahallesi veya toplu konut alanı bu amaçla gezilebilir. Öğretmen arazi çalışmalarını maddi ve manevi külfetlerini gözünde büyütmemeli, yukarıdaki açıklamalar ışığında okulun bulunduğu çevredeki imkânları da kullanarak, mutlaka yılda birkaç kez öğrencileri ile böyle bir çalışma yapmalıdır. Bu geziler, sadece eğlenceli bir gün geçirme olarak düşünülmemeli, her aşaması planlanmalı ve değerlendirilmelidir.

Öğrenciler için çalışma kâğıtları hazırlanmalı sonuç raporları istenmelidir. Bu geziler aracılığı ile öğrencilerin doğal ve tarihî çevreyi koruma bilinci edinmeleri, sanat zevki ve estetik duygularını geliştirmeleri sağlanırken, değer eğitimi de verilebilir.

14.Coğrafya öğretim programında öğrenme alanları arasında ilişkilendirme yapılmıştır. Bu ilişkilendirme program tablosundaki açıklamalar kısmında her kazanım için belirtilmiştir. Öğretmen bu ilişkilendirmeleri öğretimsel işleri planlarken göz ardı etmemeli, yeri geldikçe işaret edilen ilişkilendirme ile ilgili olarak geçmiş konulara atıfta bulunmalıdır. Böylece öğrencilerin yeni öğrendiklerini anlamlandırmaları ve yapılandırmaları kolaylaşacaktır.

15.Öğretmen, öğrencileri millî, ahlâki, insanî, manevî, kültürel değerler bakımından besleyici; demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını yerine getirmede yol gösterici olmalıdır. Ayrıca derse ilişkin konuları sevdirecek roman, hikâye, hatıra, gezi yazısı, şiir ve fıkra gibi edebî ürünleri okumaya teşvik etmelidir.

16.Öğretmen fotoğraflar, haritalar, filmler, CD-ROM'lar, ve benzeşim (simülasyon) programları, çoklu ortam (multimedya) ve hipermedya gibi araçlar; telekomünikasyon hizmetlerini (internet gibi) imkânları ölçüsünde coğrafya dersinin bir parçası yapmalıdır. Gezi düzenleyemediği mekânlara, sınıf içinde internet yardımıyla, sanal alan gezileri yaptırmalıdır. Öğrenciler ile birlikte ders materyalleri geliştirilebilir, bu sayede yaparak öğrenen öğrencilerde kalıcı öğrenme sağlanmış olur. Çeşitli nedenlerle imkânları kısıtlı olan okullarda öğretmen çevresindeki her şeyi pedagojik olmak şartıyla, ders materyali olarak kullanabilir ve öğrencilerden de evleri ve çevrelerindeki malzemeleri sınıfa getirerek değerlendirmelerini isteyebilir.

Bellekte kodlanan resim ve şekiller simgesel belleğe yerleştirilmektedir. Bu bellek kalıcı, dayanıklı ve etkili bellektir. Yıllar önce kaydedilmiş resim ve şekil görüntülerini bile istendiğinde göz önüne getirilebilmektedir.⁵⁹

17.Coğrafya Dersi Öğretim Programı günümüz bilgi-iletişim teknolojilerinin coğrafya konularının öğretiminde kullanılmasını destekler. Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin (CBS) uygulanması bazı kazanımlarda önerilmiştir. Okullardaki

⁵⁹ Güneş, F. (2002). Ders Kitaplarının incelenmesi, Ocak Yayınları, s.138, Ankara.

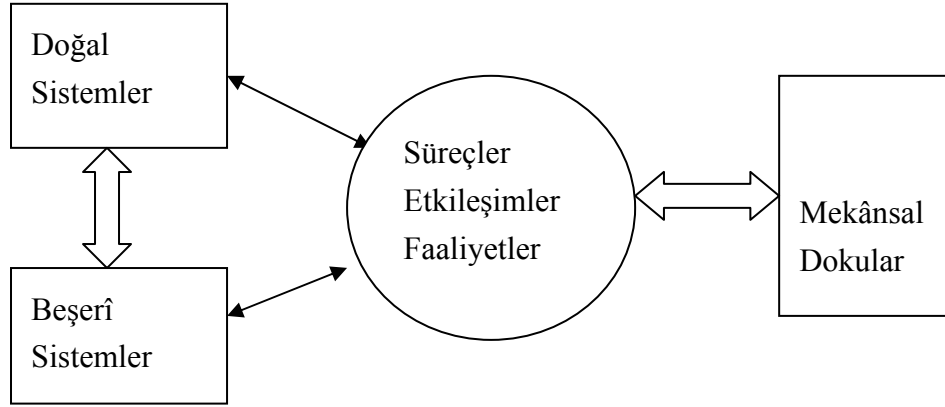
teknik donanım ve fiziki imkânlarla bağılı olarak, öğretmen CBS uygulamaları geliştirebilir veya mevcut örnekleri inceleyebilir.

18.Öğretmen, kazanımın yapısına uygun olan değerlendirme araç ve yöntemlerini seçmelidir. Öğretmen, değerlendirmenin, öğrenmenin ayrılamaz bir parçası olduğunu bilmelidir. Sadece öğrenme ürününü değil, öğrenme sürecini de değerlendirmelidir. Değerlendirmede geleneksel yöntemlerle, alternatif değerlendirme yöntemlerini birlikte kullanılmalıdır. Bu değerlendirme yöntemleri ve araçları; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme ölçekleri, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, çoktan seçmeli, eşleştirmeli, boşluk doldurmalı, açık uçlu sorulardan oluşan testler vb.dir. Öğretmen, geleneksel değerlendirme araç ve yöntemlerini kullandığında öğrencilerde ıraksak düşünmeye yol açacak ıraksak sorular sormalıdır. Bazı öğrenciler grup tartışmalarında sessizdir. Fakat çok iyi kompozisyon yazar ya da resim yapar, bazıları çok iyi sunuş yapar; fakat yazıya dökemez. Görüldüğü gibi çok değişik ölçme araçlarının kullanılması öğrencilere öğrendiğini gösterme şansı vermektedir. Öğrenciler etkinlikler çerçevesinde fotoğraf, resim, proje, poster, şarkı sözü, powerpoint sunusu, maket gibi ürünler yapabilmeli ve bunlar aileleri ve çevreleriyle paylaşmak için sergilenmelidir.⁶⁰

3.3. YENİ COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI'NIN GENEL AMAÇLARI

Coğrafya, doğa ve insana ait konum, dağılışı, sistemler, süreçler, dokular ve etkileşimleri açıklayan bilimdir (Şekil 1). Konular bütünsel olarak etkileşimi ve oluşan dokuları açıklar nitelikte ele alınır. Bu anlamda dünyanın karmaşık yapısını açıklamak için sistematik şekilde konu veya bölge değerlendirmeleri coğrafyada önem taşır. Konu veya bölge analizleri yerel, ulusal veya küresel ölçekte yapılır.

⁶⁰ Talim ve terbiye kurulu başkanlığı, (2005). Coğrafya dersi öğretim programı ve kılavuzu, MEB Yayınları, s:6, Ankara.

Şekil 1. Coğrafi bakış

Coğrafya, öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlayan bir içeriğe sahip olmasından dolayı önemli bir disiplindir. Çünkü insanların mekânsal algıları, yaşadıkları alanın konum özellikleri ile doğrudan ilgilidir. 21. yüzyıl Türk insanının siyasal, ekonomik ve kültürel sistem ile ekolojik gelişmeleri anlaması, bunlarla etkileşiminde uyumlu ve bilinçli adımlar atabilmesi için coğrafya eğitimine ihtiyaç vardır. Hızla artan teknolojik gelişmeler, özellikle bilgi-iletişim alanlarında yaşanan hızlı değişim, yerel, bölgesel, ulusal ve küresel etkileşimleri artırmıştır. Bu anlamda, bazı coğrafi çalışmalarda ifade edildiği gibi “zaman-mekân yaklaşması” yaşanmaktadır. Yerel, bölgesel, ulusal ve küresel ölçekteki etkileşimler sadece beşerî süreçler açısından değil, doğal süreçler açısından da söz konusudur. Dünyanın herhangi bir yerinde oluşan çevresel bozulma, farklı ölçeklerde olmakla birlikte, dünyanın birçok yerinde etkisini hissettirebilmektedir. Bu bozulmalar ekosistemlerin işleyiş düzenini değiştirerek çevresel sorunlara yol açmakta ve tüm dünyayı etkilemektedir. Coğrafya tüm bu özelliklerinden dolayı günlük hayatla kolayca ilişkilendirilebilir niteliktedir.

Temelde pozitif bir bilim olan coğrafya, bazı araştırma konuları bakımından fen bilimlerine, bazılarında ise sosyal bilimlere yaklaşır. Uyguladığı düşünce sistemini ilkeleri ile şekillendirir ve coğrafi mantıkla yorumlayarak toplumun sosyal, ekonomik ve teknik sorunlarını çözümlemeyi kolaylaştıran öneriler getirir⁶¹. Coğrafya, doğa ve insan süreçleri ve etkileşimleri ekseninde fen ve sosyal bilimler

⁶¹ Doğanay, H. (1989). a.g.e., s. 7-24.

arasında ilişki kuran bir disiplindir. İlköğretim programlarında Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler derslerinde coğrafyaya ait konuların işlenmesi bu nedenledir.

Coğrafya bilimi; günümüz dünyasından beslenerek yeni yaklaşımlar geliştirmesi gerekliliği açısından öğrencilerin, günümüz dünyasını anlamaya yönelik bakış açıları geliştirmelerine yardımcı olur. Öğrenciler, coğrafya eğitimi ile dünyayı algılama, anlama ve değerlendirme açısından yaşadığı alandan küresel ölçeğe doğa ve insana ait sistemler, süreçler ve dokulara yönelik coğrafi bilinç kazanır.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı ile öğrenci;

1.Coğrafyanın kavramsal ve kuramsal çerçevesini kavrayarak coğrafi bilginin oluşum sürecinde başvuru araştırma ve sunum tekniklerini kullanır.

2.İnsan – doğa ilişkisi çerçevesinde coğrafi sorgulama becerileri kazanır.

3.Evrene ait temel unsurları yaşamla ilişkilendirir.

4.Doğa ve insan sistemlerinin işleyiş ve değişimini kavrar.

5.Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirir.

6.Ekosistemin işleyişine yönelik sorumluluk bilinci geliştirir.

7.Doğa ve insan sistemlerinin ürettiği değerlerin uyumlu birlikteliği ve sürekliliği için mekânsal planlamanın önemini kavrayarak insan ve doğa kaynaklarının kullanımında “tasarruf bilinci” geliştirir.

8.Mekânsal süreçlerin yerel ve küresel etkileşim içinde olabilirliğini irdeler.

9.Kalkınma süreçlerinin doğayla uyumlu kılınmasının önemini kavrar.

10.Doğal afetler ve çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma yollarına yönelik uygulamalar geliştirir.

11.Ülkelerin oluşturdukları bölgesel ve küresel düzeyde etkin olan, çevresel, kültürel, siyasi ve ekonomik örgütlerin coğrafi açıdan uluslararası ilişkilerdeki rolünü kavrar.

12.Bölgesel ve küresel ilişkiler açısından Türkiye’nin konum özelliklerini kavrayarak sahip olduğu potansiyellerle coğrafi bir birikim ve sentez ülkesi

olduğunun bilincine varır.

13.Coğrafi değerlerin “vatan bilincinin” kazanılmasındaki önemini özümser.

3.4. YENİ PROGRAMIN VİZYONU VE İLKELERİ

Her alandaki uygulama çalışmaları belirli kuramsal kavram ve ilkelere dayalı olarak yürütülür. Eğitim alanında da hedefler, programlar, araçlar-gereçler, öğretme-öğrenme süreçlerinin geliştirilmesi ve uygulanması belli kuramsal temellere dayalı olarak yapılır. Bunlar, psikolojik ilkeler, toplum idealleri, değer yargıları ve ihtiyaçları ile eğitim felsefelerinin öngördüğü ihtiyaçlardır. İnsanın dünyaya baktığı bir pencere olma görevini üstlenmiş olan coğrafya belki de bunlara en fazla ihtiyaç duyan bir disiplin ve okullarda bir ders olarak düşünülebilir.⁶²

- Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nın vizyonu, öğrencilerin yaşadıkları alandan başlayarak ülkemiz ve dünyayla ilgili coğrafi bilinç kazanmaları doğrultusunda;
- Doğa ve insana ait unsurları anlayarak mekânı doğru ve etkin kullanan,
- İnsan ve doğa arasındaki karşılıklı etkileşimi fark eden,
- Çevre kalitesine önem vererek geleceği düşünen,
- Millî değerlere bağlı, vatanını koruyan,
- Dünyanın ve insanlığın korunmasına yönelik sorumluluk duygusuna sahip,
- Coğrafi bilgi ve becerileri kullanarak doğa ve insana ait değerleri geleceğe taşıma stratejileri geliştiren ve uygulayan,
- İnsan ve doğa süreçleriyle oluşan ekolojik, ekonomik, sosyal ve politik ilişkileri; dünya genelindeki insanlar, yerler ve çevrelerin birbirleriyle olan etkileşimini anlayan,

⁶² Alkan, C. (1991). “Eğitim Teknolojisi” Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fak. Y.N. 167,Ankara.

- Coğrafi sorgulama, harita okur-yazarlığı, bilgi teknolojilerini kullanma, arazi çalışmaları, gözlem ve etkili iletişim kurabilmeyi de içeren yöntem ve teknikleri kullanan entelektüel ve sosyal becerilere sahip bireyler yetiştirmektedir.
- Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda şu ilkeler benimsenmiştir:
- Program öğrenci merkezli yaklaşımları temel alır.
- Öğrenci bilgiyi ezber yoluyla edilgen bir şekilde değil, öğrenme-öğretme sürecine aktif katılarak öğrenir. Bilgiyi anlamlandırarak yapılandırır ve yorumlar.
- Programın kazandırmayı hedeflediği bilgi, beceri, tutum ve değerler, öğrencilerin günlük ve meslek yaşantıları yoluyla hayata taşınabilir niteliktedir.
- Program öğrencileri soru sormaya, araştırma ve planlama yapmaya özendirir.
- Program doğa ve insan etkileşimine duyarlı, doğaya uyumlu gelişmeyi hedef alan ve tasarruf yapmaya özendiren bir içeriğe sahiptir.
- Program olay ve olguların yaşanılan alan, bölge, ülke ve dünya ölçeğinde algılanmasına yönelik ve küresel etkileşimi yansıtabilen bir içeriği öngörür.
- Program Türkiye'nin konumsal önemine, vatan bütünlüğüne ve millî değerlere duyarlıdır.
-

3.5. PROGRAM YAKLAŞIMI

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber iletişim imkânlarının küçülttüğü dünyada en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten” ve “bilgiyi kullanan”larındır. Bilginin kazanılmasında, kullanılmasında ve donanımlı insan gücünün yetiştirilmesinde en önemli görev eğitim sistemimize düşmektedir.

Bilgi-iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişmeler mekân algısı ve mekânın kullanımının da değişmesine sebep olmaktadır. Tarihî süreçte insanoğlunun teknolojik

alandaki ilerlemeleri doğadan yararlanma ve doğayla olan etkileşimini belirlemiştir. Dolayısıyla doğa-insan ilişkisinde insanoğlu doğadan her geçen gün daha fazla yararlanma imkânı bulmuştur. Ancak 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren doğa üzerinde giderek daha fazla baskının oluşması doğa-insan ilişkisinde olumsuzlukları ve çevre sorunlarını gündeme getirmiştir. Günümüzde de şu gerçek netleşmiştir. Yaşanabilir bir dünya için insanoğlunun doğayla uyumlu hareket etmesi gerekir. Doğal afetler ve çevre sorunları günümüzde doğa-insan etkileşiminde son derece önemli konulardır. Coğrafya Dersi Öğretim Programında doğaya duyarlı ve bilinçli insan yetiştirmek temel amaçlardan birisidir. Zaman içinde, özellikle teknolojik ve ekonomik gelişmeler, dünyamızı bir köy hâline getirmiş, uzaydaki aynı gezegenin yolcuları olarak insanlar ve ülkeler birbirlerini coğrafi yönden daha iyi tanımak zorunda kalmışlardır. XXI. yy.ın dünyasında coğrafya öğretimi daha önemli bir yer alacak ve coğrafya konuları dağınık konular olarak değil, sistemli genellemeler/temalar şeklinde öğretilecektir.⁶³

Günümüzde dünyanın hemen her bölgesi karşılıklı etkileşim içerisinde. Bu anlamda ekolojik, ekonomik, kültürel ve siyasal olarak dünyada ülkeler arasındaki ilişkiler artmıştır. Dolayısıyla “dünya algısı” zaman ve bulunan mekânsal konuma göre değişmekte ve ilişkiler de buna göre şekillenmektedir. Bu anlamda coğrafya öğretiminde yaşanan mekânı, ülkeyi ve dünyayı algılama, öncelikli amaçlardan birisidir.

Günümüz dünyasını anlama ve anlamlandırmada eğitim programlarının sürekli geliştirilmesi, gelecek nesillere daha iyi imkânlar sunmak ve bilinçli vatandaşlar olarak yetiştirilmelerini sağlamak açısından son derece önemlidir. Özellikle coğrafya gibi bilginin sık sık güncellenmesi gereken bir alanda program geliştirme daha da önem taşımaktadır.

Geliştirilen Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nda konular, öğrencilerde coğrafi bilinç oluşturacak nitelikte bütün olarak ve sarmal bir şekilde ele alınmış, program öğrenme alanları, kazanımlar ve öğretim etkinliklerine dayalı olarak

⁶³ Gardner,E.,W.,(1996). “Sosyal Bilimler Öğretimi” YÖK/Dünya Bankası, M.E.G.P. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara.

düzenlenmiştir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda bilgi, beceri, değer ve tutum açısından denge gözetilmiş, öğrenme sürecinde öğrencinin yaşantıları dikkate alınmıştır. Program sadece sınıf içi değil sınıf dışı etkinlikleri de kapsamaktadır. Program yaklaşımı; öğrenme-öğretme süreçleri, ölçme-değerlendirme metotları ile öğretmen ve öğrencinin rolüne bakış açısından, ortaya koyduğu aktif sınıf kültürüyle coğrafya öğretiminde yeni bir anlayışı kapsamaktadır. Bu anlayışla Coğrafya Dersi Öğretim Programı öğrenci merkezli yaklaşımları, dolayısıyla da, aktif öğrenme ve kuramsal temelleri açısından yapılandırmacılığı önemsemektedir.

Aktif öğrenme, öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatların verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrenenin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir. Aktif öğrenmenin tanımında öğrenme sürecinin niteliğine ilişkin iki koşul vurgulanmaktadır. Bunlardan birincisi öğrencilerin öz düzenleme yapması, diğeri ise öğrenenin zihinsel yeteneklerinin kullanılmaya zorlanmasıdır.

Tablo 4. Aktif öğrenmenin koşulları

Koşul 1	Örnek
Öğrencinin öğrenme ile ilgili kararlar alması, öz düzenleme	Nasıl öğreneyim? Nereyi öğrenemedim? Hangi stratejileri kullanayım? Zamanımı nasıl kullanayım?
Koşul 2 Öğrencinin zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlanması, karmaşık öğretimsel işler.	Bilgiyi keşfetme Soru Sorma Karşılaştırma yapma Örnek bulma Anlam çıkarma Önceki öğrenilenlerle bağ kurma Değerlendirme Çıkarımda bulunma

Bir dersin etkinliğinin artması kuşkusuz o derse olan ilgi ile doğrudan orantılıdır. Kaldı ki öğrenme bireysel bir etkinliktir ve hiç kimse bir başkası için öğrenmeyi gerçekleştiremez. Bu sebeple öğrenmenin başlangıcından sonuna kadar öğrenen, öğrenmesinden sorumluluk taşımak ve öğrenme sürecine aktif olarak katılmak zorundadır⁶⁴. Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda kazanımlar; birçok zihinsel beceriyi vurgulamakta, öğrenme süreçlerinde ise aktif öğrenme yöntemlerinin ve öğretimsel işlerin kullanımını gerektirmektedir. Programda bu yöntemlerin kullanıldığı örnek etkinliklere yer verilmiştir. Öğretmenler programda öğrenilen etkinliklerin yanı sıra kazanımlarda öngörülen bilgi, beceri, değer ve

⁶⁴ Yılmaz, H., 1995, "Öğrenme Psikolojisinin Bulguları Işığında Öğretim Sürecinde Daha Etkili Olma Yolları" Millî Eğitim, Sayı 128, Ankara.

tutumları kazandırmada farklı etkinlikler de planlayıp uygulamalıdır.

Dersleri görsel- işitsel hale getirebilmek, akıcı, etkili ve kalıcı öğretim yapabilmek için bilgisayar ortamında hazırlanacak sunular sayesinde dersleri ses, hareket ve görüntü ile besleyerek daha etkili kılacak çalışmalar yapılabilir.⁶⁵

Coğrafya öğretiminde gösteri yönteminin önemli bir yeri vardır. Bu yöntemde değişik olgu ve olayları, göstererek anlatmak ve açıklamak temel öğretme yöntemidir. Coğrafyanın konuları genelde görsel olduğu için gösteri yöntemi de coğrafyada sıkça başvurulmuş anlatım yöntemlerindendir. Coğrafya derslerinde öğrencileri ezbercilikten uzak tutma, algılamada hızlı ve kalıcılık sağlaması açısından en etkili yollardan biriside bu yöntemdir.⁶⁶

Yıllardır coğrafya öğretiminde kullanılan bazı gösteri yöntemlerinden; profil, kesit gibi şekilleri tahtaya çizerek, yansıtarak veya yazarak, haritalar üzerinde yerleri göstererek, resimler- slaytlar, kayaç- maden koleksiyonları ve benzerlerinden yararlanılarak coğrafya dersleri anlatılmaya çalışılmıştır. Fakat teknolojiye gelişmeler eğitim öğretimde de anlatım ve ifade biçimleri ile sunum yöntemlerindeki gelişmelere bağlı olarak değişme görülmüştür.

Bu gelişmelere bağlı olarak gelişmiş ülkelerde Datashow (Bilgisayar projektörü) cihazı ve uygun coğrafya dershanelerinde çeşitli bilgisayar programları yardımıyla ders sunumu hazırlanarak coğrafyadaki görsel anlatım yöntemleri birleştirilmiş; karartılan sınıfta bunlar datashow cihazından perdeye yansıtılarak ders için gerekli metin, şekil, grafik, resim, animasyon, video ve seslerle desteklenerek dersin daha verimli, anlaşılır ve kalıcı olması sağlanmaya buna bağlı olarak ta eğitim ve öğretimin kalitesi artırılmaya çalışılmaktadır.⁶⁷

Eğitim ortamında kullanılabilecek en etkili araçlardan biri bilgisayarlardır. Bilgisayarlar, sosyal bilgiler ve coğrafya derslerinde etkili bir öğretme aracı olarak kullanılabilir. Örneğin; İlimiz ve bölgelerimizin yer şekilleri adlı konunun hedef

⁶⁵ Şimşek, N. (2002). Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı, Sayfa 57-58, Nobel Yayınları, Ankara.

⁶⁶ Doğanay, H. (2002). Coğrafya Öğretim Yöntemleri, s : 166, Aktif Yayınevi, İstanbul.

⁶⁷ Güngördü, E. (2002). Coğrafyada Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar, Nobel Yayınları, Ankara.

davranışları kazandırılırken, programlı bir öğretim ortamı hazırlanıp kullanılabilir.⁶⁸

Bilgisayar destekli ders sunumunda bilgisayar; öğrenmenin meydana geldiği bir ortam olarak kullanıldığı zaman, öğretim sürecini ve öğrenci motivasyonunu güçlendiren bir öğretim yöntemidir.⁶⁹

Derslerin İşlenmesinde diğer araçlar (TV, radyo, video vb.) gibi bilgisayarın da araç+ortam olduğu unutulup her şeyin bilgisayarlarla yapılması, bilgisayarın öğretmenin yerini alabileceği endişesini doğurmuştur. Yerlerini ve rollerini kayıp etme korkusu öğretmenlerin bir bakıma bilgisayarı rakip olarak görmelerine neden olmuştur. Bu nedenden dolayıdır ki; öğretmenler, klasik yöntemi takip etme tutkularını bırakmakta güçlük çekmektedirler. Hâlbuki Milli Eğitim Bakanlığı yapacağı projelerle hizmet içi eğitimi yaygınlaştırarak öğretmenlerin olayın bilincine varmalarını sağlayabilir.⁷⁰

Etkinliklerimizde kullanabileceğimiz bazı uygulamalar ve öğretimsel işler şunlar olabilir: Reklam hazırlama, poster-afiş hazırlama, örnek olay analizi, simülasyon, senaryo oluşturma, kavram haritası oluşturma, arazi çalışmaları, görsel imge oluşturma, coğrafi bilgi sistemleri uygulamaları, proje vb.

3.6. PROGRAMIN TEMEL ÖGELERİ

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın temel öğelerini beceriler, kavramlar, değerler ve tutumlar oluşturur.

3.6.1. Beceriler

Beceri, öğrencilerde öğretim süreci boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi

⁶⁸ Sönmez, V. (1997). Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu, s.158-159, Anı Yayıncılık, Ankara.

⁶⁹ Şahin, Y.T. , Yıldırım, S. (1999). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme, s.58, Anı Yayıncılık, Ankara.

⁷⁰ Varol, N. (1997). Bilgisayar destekli Eğitim. Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve Asya Pasifik Ülkeleri Uluslar arası Eğitim Sempozyumu, 24-26 Eylül 1997. page: 138-145, s.144,Elazığ.

amaçlanan kabiliyetlerdir. Günümüz eğitim ve öğretim anlayışında bilgiyi olduğu gibi almak yerine, bilgiyi bulma, kullanma ve bilgiyi yapılandırma ön plana çıkmıştır. Program geliştirme ile ilgili tüm yaklaşımlar bu merkezde şekillenmiş, dolayısıyla da eğitim ve öğretim sürecinde beceri kazandırmaya yönelik hedefler de yer almıştır.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda diğer programlarda da verilen ortak becerilerin yanında coğrafyaya ait temel coğrafi becerilerin kazandırılması da esas amaçlardan biridir. Coğrafi beceriler; öğrencilerin yaşamlarında, mesleklerinde ve gelecekte de kullanabilecekleri niteliktedir. Bu beceriler harita, gözlem, arazi çalışma, coğrafi sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ile kanıt kullanmadır. Coğrafya konularının hemen hemen hepsinde farklı düzeylerde kullanılabilen bu beceriler, öğrenme alanlarında kazanımların içeriğinin gerektirdiği şekilde, kazanımlara entegre edilerek verilmiştir. Bu şekli ile öğretim sürecinde kazanımın gerektirdiği beceriler kazanımla birlikte verilmelidir.

Coğrafya dersi için beceriler temel öğelerdendir. Programda beceriler basamaklandırılarak verilmiştir. Bu basamaklar her sınıfta konularla ilişkilendirilerek verilmelidir.

3.6.2. Kavramlar

Öğretim programlarının temel öğelerinden birini de kavramlar oluşturur. Kavramlar bilim dallarının yapısını ve içeriğini yansıtır ve aynı zamanda öğrenme ve öğretme süreçlerinde öğrenmeyi kolaylaştırır. Her bilim dalının yapısal kavramları vardır.

Öğrenme sürecinde kavram analizleri ve kavram haritaları, anlamayı kolaylaştırmaktadır. Hazırlanan bu programda temel coğrafi kavramların bazıları örnek verilmiş ve kavram analizleri yapılmıştır. Bunlar coğrafyanın içeriğini veren kavramlardır. Programda kavram haritalarına örnekler verilmiştir. Program uygulamalarında her öğrenme alanına yönelik kavram haritaları hazırlanabilir. Öğretmenler öğrenme alanlarına ait içerikleri zihinlerinde netleştirmek için, öğrenme alanları ile ilgili kavram haritaları oluşturabilirler. Öğrencilerden de kazanımlara

ulaşmada gerekli olabilecek kavramlarla ilgili haritalar oluşturmaları istenebilir.

3.6.3. Değerler Ve Tutumlar

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın diğer önemli unsurunu da tutumlar ve değerler oluşturmaktadır. Program beceri ve kavram öğretimiyle birlikte dayanışma, hoşgörü, bilimsellik, sevgi, saygı, duyarlılık vatanseverlik, barış, estetik, sorumluluk değerlerini de kazandırmayı önemsemektedir:

Bu değerler öncelikle coğrafyanın konusunu oluşturan mekân ve mekâna ait özelliklerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine hizmet edecek; vatanını sevmek, koruma gibi vatan bilincini oluşturan duyguları destekleyecektir. Coğrafya öğretiminin genel amaçları içinde de vurgulandığı gibi öğrencilerin toplumsal gelişimi ve vatandaşlık sorumlulukları Coğrafya Dersi Öğretim Programında desteklenmiş, programın tüm öğeleri ile birlikte değer öğretimi de pekiştirilmiştir. Bu anlamda coğrafi bilinç olarak doğa ve insana ait tutumlar da programın geliştireceği kazanımlardır.

3.7. ÖĞRENME ALANLARI

Coğrafya Dersi Öğretim Programı “öğrenme alanı” adı altında organize edilmiş yapılardan oluşmaktadır. Öğrenme alanları, coğrafya öğretiminde öngörülen bilgi, beceri, kavram, değerler ve tutumların sistematik bir şekilde ilişkilendirildiği tema ve konu alanlarından oluşur.

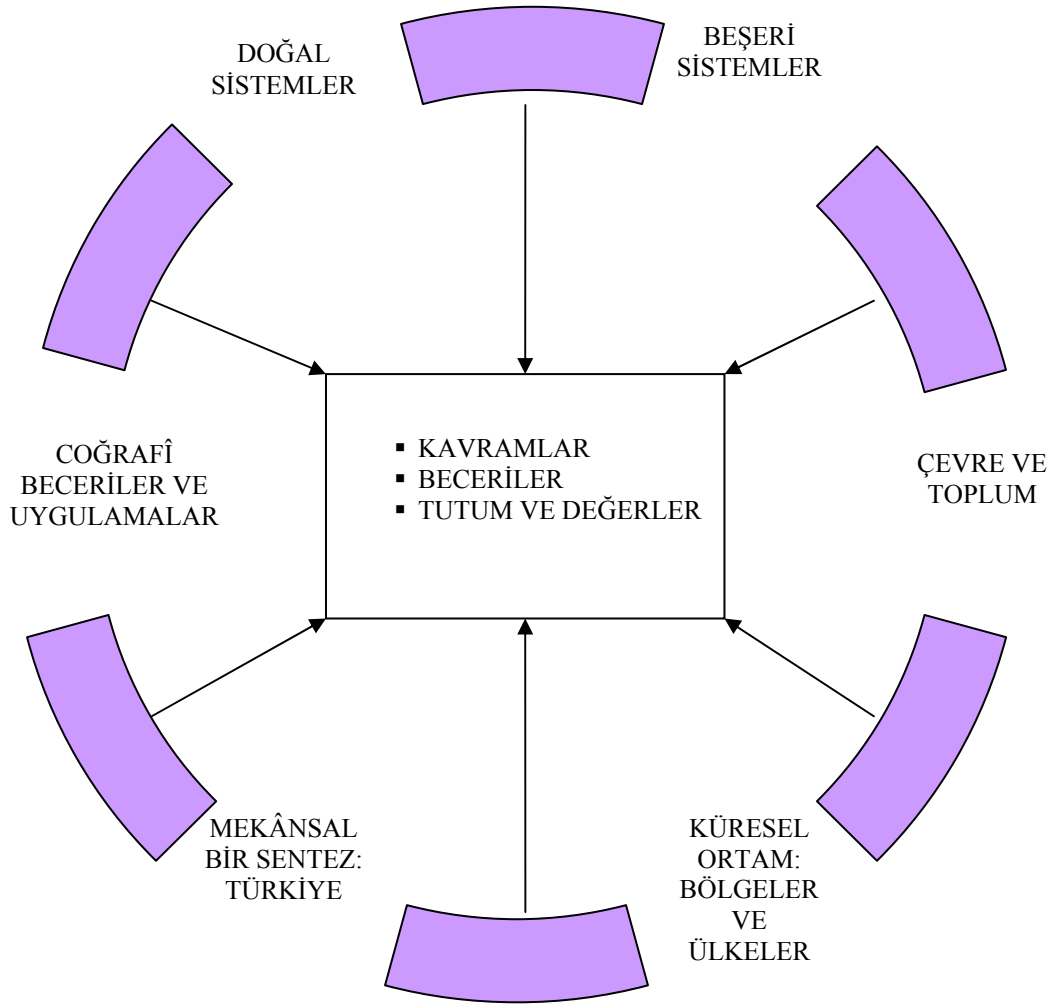
Programda öğrencilerin yakın çevreleri veya uzaktaki yerleri derinlemesine bilmeleri ve anlamaları; benzer şekilde önemli mekânsal dokuları, süreçleri ve karşılıklı ilişkileri bilmeleri ve anlamaları; harita çalışmaları, arazi çalışmaları ve kaynak kullanımına yönelik güven ve yetenekleri kazanmalarına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Bu anlamda öğrenme alanlarına ilişkin program tablosu, kazanımları, örnek etkinlikleri ve gerekli açıklamaların yapılacağı sütunları içeren üç ana bölümden oluşturulmuştur. Böylece en uygun coğrafya içeriği oluşturulmaya çalışılmıştır. Programda içeriği belirleyen genel çerçeve, coğrafya eğitiminin içerik ve amaçlarına uygun bir şekilde organize edilmiştir. Öğrenme alanlarında sınıf düzeyine göre belirlenen kazanımlar ardışık ve bir bütün oluşturacak şekilde düzenlenmiştir.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek, Türk Millî Eğitiminin amaçlarına uygun, çağın gerektirdiği toplumsal düzeyin gelişimine hizmet edecek şekilde Tablo 5’te belirtilen dört temel eksen üzerine kurulmuştur. Bu eksenler birbirleri ile ilişkili ve etkileşimli olarak coğrafya eğitiminin temel unsurlarını kapsamaktadır. Öğrenme alanları temelde bu eksenler göz önüne alınarak coğrafya eğitimiyle verilmek istenen amaçlara ulaşılacak şekilde organize edilmiştir.

Tablo 5. Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nın temel eksenleri

1. KONUM ANALİZİ	▪ Yerler/alanlar ▪ Türkiye ▪ Bölgeler ve ülkeler
2. COĞRAFÎ TEMALAR	▪ İklim, yer şekilleri, toprak, bitki, sular... ▪ Nüfus, yerleşme, ekonomi, politika, yönetim... ▪ Çevre ve toplum
3. COĞRAFÎ BECERİLER	▪ Yöntemler ▪ Teknikler ▪ Uygulamalar
4. TUTUM VE DEĞERLER	▪ Doğaya yönelik ▪ İnsana yönelik

Şekil 2’de görüldüğü gibi Coğrafya Dersi Öğretim Programı’nın çatısını coğrafi kavramlar, beceriler, tutum ve değerler ile bunlara ait kazanımları sağlayacak şekilde organize edilen Coğrafi Beceriler ve Uygulamalar, Doğal Sistemler, Beşerî Sistemler, Mekânsal Bir Sentez: Türkiye, Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler, Çevre ve Toplum öğrenme alanları oluşturur.

Şekil 2. Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın çatısı

Coğrafya biliminin öğrenme alanlarının yapısı oluşturulurken eğitim-öğretim metotlarındaki gelişmeler, günümüz sosyal, ekonomik ve politik yapıları ve millî değerlerimiz dikkate alınarak şunlara dikkat edilmiştir:

- Coğrafya biliminin doğasını ve coğrafya eğitiminin amaçlarını yansıtmak
- Yeni eğitim programlarının genel kazanımları içerisinde yer alan öğrenci beklentileri ve gereksinimlerine yönelik bilgi, beceriler ve anlamaya yönelik unsurlara uymak
- Öğretmenler, aileler ve diğer ilgililer için coğrafya eğitimiyle ne kazanılacağını açık bir şekilde bilme

d) Atatürk ilkelerinin kazandırılması

Öğrenme alanlarına ait kazanımlar da şunlar dikkate alınarak düzenlenmiştir:

Millî Eğitim Bakanlığı'nın belirlemiş olduğu temel amaçlar dikkate alınarak Coğrafya Dersi Öğretim Programı oluşturulmuştur. Kazanımlarla ilgili düzen ve içerik coğrafya konularına uygun olacak şekilde gözden geçirilerek düzenlenmiştir. Yeni programda, öğrencilerin ne bildiklerini ve ne yapabileceklerini gösterebilmelerine ilişkin sınıflara göre detaylar ve uygulamalara yönelik kazanımlara yer verilmiştir. Kazanım sürecinde şu boyutlar göz önüne alınmıştır:

- a) Çalışmaların genişliği (farklı mekânlar, farklı insan ve doğa süreçlerini birbiriyle ilişkili olarak genişleterek ele almak)
- b) Alan çalışmalarının ölçeği (yerelden başlayarak bölge ve ülkeler yoluyla uluslararası ve küresel düzeye kadar farklı ölçeklerde çalışma)
- c) Becerilerin kazandırılması
- ç) Olayların karmaşıklığını açıklamak
- d) Genellemeler kullanarak fikirleri kavramak ve çıkarımlar yapmak
- e) Uygulamada ve bilgi edinmede gerekli dikkati göstermek
- f) Farklı tutum ve değerleri de içeren sosyal, politik, ekonomik ve çevresel konularda farkında olmayı ve anlamayı sağlamak
- g) Atatürk ilkeleri ve cumhuriyetin kazanımlarını özümsemek

Öğrenme alanlarının genel olarak içerik değerlendirmesi şunları içerir:

A. Coğrafi Beceriler Ve Uygulamalar

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın temel öğelerinden birini coğrafi beceriler ve uygulamalar oluşturur. Bu öğrenme alanında harita, tablo, grafik ve diyagram oluşturma ve yorumlama, gözlem, arazi çalışması, zamanı algılama, değişim ve sürekliliği algılama ve kanıt kullanma becerilerinin kazandırılması amaçlanmıştır. Bu öğrenme alanındaki beceriler diğer öğrenme alanlarının her biriyle doğrudan ilgili olduğundan, programa diğer öğrenme alanlarına entegre edilerek, ilgili kazanımın gerektirdiği beceriler şeklinde yansıtılmıştır. Bu beceriler kazanımla birlikte organize edilerek kazandırılacaktır.

B. Doğal Sistemler

“Doğal Sistemler” öğrenme alanında doğa unsurları olan hava ve iklim, yer şekilleri, toprak, bitki ve sularla ilgili oluşum süreçleri, ilişkiler ve oluşan sistemler ve karşılıklı etkileşimlerin verilmesi amaçlanmıştır.

C. Beşeri Sistemler

“Beşerî Sistemler” öğrenme alanında beşerî faaliyetler, bunların ortaya çıkardığı dokular, süreçler ve ilişkilerin verilmesi amaçlanmıştır. Beşerî sistemler içerisinde nüfus, yerleşme, ekonomik faaliyetler, ulaşım ve iletişim, politika, kültür, yönetim ve turizm konuları çerçevesinde oluşan sistemler değerlendirilmektedir.

D. Mekânsal Bir Sentez: Türkiye

“Mekânsal Bir Sentez: Türkiye” öğrenme alanında öğrencilere yaşadığı alandan başlayarak, bölgemiz, ülkemiz ve ülkemizin içinde bulunduğu jeopolitik ortamla ilgili coğrafi bilinç kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu anlamda ülkemizin konumu, doğal ve beşerî özellikleri, bölge özellikleri, içinde bulunduğu bölgesel ve küresel jeopolitik ortamlar ve ilişkilere ait konular verilmektedir.

E. Küresel Ortam: Bölgeler Ve Ülkeler

“Küresel Ortam: Bölgeler ve Ülkeler” öğrenme alanında dünyayı anlama ve anlamlandırma amaçlanarak konular ele alınmıştır. Bu öğrenme alanında, küresel ortam ve ülkelerle ilgili ekonomik, kültürel, stratejik ve jeopolitik boyutlar, karşılıklı ilişkiler ve bunların sonuçları, kıtalar ve okyanuslar, küresel ilişkiler, önemli özellikleri ile ön plana çıkmış ülkeler ve bölgeler, küresel etkiye sahip sosyal, ekonomik, politik, kültürel ve çevresel örgütler, jeopolitik gerilim ve çatışma alanları işlenmektedir.

F. Çevre Ve Toplum

“Çevre ve Toplum” öğrenme alanında ekoloji ve çevre konuları işlenerek öğrencilerin bu konuda tutum ve değerler kazanmaları amaçlanmıştır. Bu öğrenme alanında doğal kaynakların kullanımı, doğal afetler, çevre sorunları, yönetim ve planlama ile çevresel değişim işlenmektedir.

3.8. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, eğitim ve öğretimin önemli bir parçasıdır. Eğitimde, programların istenilen başarıyı gösterip göstermediği, öğrencilerden beklenen bilgi, beceri ve tutumların gelişip gelişmediği, ölçme ve değerlendirme yoluyla tespit edilir. Ölçme ve değerlendirme ile eğitim ve öğretim sürecinin sürekli izlenmesi her aşamada ortaya çıkan sorunları tespit ve düzenleme imkânı verir.

Program, öğrencinin okul dışındaki gerçek dünyayla uyum içinde olmasını sağlayacak becerilere sahip olmasını da hedeflemektedir Ölçme ve değerlendirme de öğrencinin gerçek yaşamla kendi bilgileri arasında ilişki kurmasını ve karşılaştığı problemlere farklı çözüm yolları üretebilmesini gerektirir.

Programların ölçme ve değerlendirme yaklaşımında, derinliği olmadan çok sayıda kavram ve ilkeyi öğrenme, rutin problemleri çözebilme, ezber bilgi ve yazılı materyallerden bilgiyi aynen aktarmanın önemi azalmışken;

- Okuduğunu anlama, kritik etme, yorumlama
- Bilgi toplama, analiz etme ve bir sonuca ulaşma
- Grafik ya da tablo halinde verilen bilgilerden sonuç çıkarma
- Gözlem yapma, gözlemlerden sonuca ulaşma
- Günlük hayatta karşılaşılan problemleri çözebilme
- Araştırma yapma
- Öğrendikleri ile gerçek yaşam arasında ilişki kurma gibi becerilerin önemi artmıştır.

Öğretmenler bazen öğrencilerin, sınavlarında veya ödevlerinde sergilediklerinden daha fazlasını bildiklerine inanırlar. Bu sorunu aşmak için öğretmenlerin, öğrencilerin başarısını değerlendirmede birkaç yöntemi birlikte kullanması gerekir. Bu durum her öğrenciye ne bildiğini gösterme konusunda bir şans tanır. Öğretmenin de birkaç aracı birlikte kullanarak öğrencinin ne bildiğini ve ne yapacağını bilmesi bu konuda kendine daha fazla güven duymasını sağlayabilir. Tartışma, yazılar, performans ödevleri ve sunular öğrenci hakkında bilgi edinmenin en iyi yollarındandır. Bunlardan hiçbirisi tek başına yeterli değildir. Bazı öğrenciler

tartışma sırasında sessiz kalırken, iş, yazmaya geldiğinde çok güzel şeyler yazabilirler.

Coğrafya programında değerlendirme ile sadece öğrenme ürününü değil, öğrencilerin öğrenme süreçleri de izlenir ve bu süreç değerlendirilerek gerektiğinde kullanılan sınıf etkinlikleri değiştirilir. Hazırlanmış olan programda değerlendirme, öğrencilerin neyi bilmediğini değil, ne bildiklerini görmeye yarayan bir araçtır.

Öğretmenler; gözlem, performans ödevleri, görüşmeler, öz değerlendirme formları, öğrenci ürün dosyaları (portfolyo), projeler, posterler, dereceleme ölçekleri vb. araç ve yöntemleri kullanarak öğrencilerin bilgiyi nasıl yapılandığını ve üst zihinsel becerilerini ne kadar geliştiğini öğrenim süreci içinde değerlendirirler. Ayrıca, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testler de kullanarak hem süreci hem de sonucu değerlendirmiş olurlar.

Coğrafya dersi için yapılacak değerlendirme etkinliklerinde, öğrencilerin Coğrafya Dersi Programının tüm boyutlarında sağladığı gelişme ve başarı ölçülmeye ve kaydedilmeye çalışılır. Öğretmenler, öğrencilerin coğrafyayla ilgili konular, kavramlar ve becerilerle ilgili eksiklerini belirlerken, bireysel gelişimlerini izlerken, karşılaştıkları zorlukları tanımlarken, öğrencileri öğrenmeye ve becerilerini geliştirmeye özendirirken değerlendirme yaparlar. Böylece, değerlendirme öğrencilerin eğitiminde yapılandırıcı ve geliştirici bir rol oynar. Öğrencilerin öğrenmesi ve gelişimiyle ilgili elde edilen bilgiler, öğretmenler tarafından kullanılabileceği gibi öğrencinin kendini değerlendirmesine ve kişisel hedefler belirlemesine de yardım eder.

Coğrafya Programı, yaratıcı ve eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, harita becerileri, küre ve atlas kullanma becerisi, gözlem, arazi çalışması, sorgulama, coğrafi sunum tekniklerini kullanma, zamanı algılama, kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama gibi coğrafi becerileri geliştirmesi ve bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Coğrafya dersinde, kullanılan değerlendirme teknikleri öğrencinin kendisi ve çevresi hakkındaki bilgisini ve coğrafi becerileri kullanma yeteneğini ve yaklaşımını

geliştirmedeki ilerlemelerini ölçmeye çalışmalıdır.

Bu program, bireysel farklılıkları dikkate alan öğrenci merkezli öğretme ve öğrenme stratejileri benimsenmiş olduğu için, ölçme ve değerlendirmede de öğrencilerin bilgi, beceri ve tutumlarını sergilemeleri için farklı değerlendirme araçlarının kullanımını gerektirir. Bu nedenle sadece yazılı ve sözlü sınavlarla öğrenci başarısının ölçülmesi ve değerlendirilmesi uygun değildir. Öğrencilerin coğrafi becerileri uygulama düzeyleri farklıdır. Bazı öğrenciler harita çalışmalarında, bazıları arazi çalışmalarında bazıları da sözlü sunumda daha iyi olabilirler. Değerlendirme teknikleri öğrencinin tüm yeteneklerini değerlendirilmesini sağlamalıdır.

Aynı şekilde, bazı değerlendirme tipleri de belli konular için daha uygundur. Örneğin, öğrencilerin çevre ve insan etkileşimini tartıştığı sırada, sınıf içi etkinliklere katılımı, grup çalışmalarına katılımı, bilgi ve becerilerini paylaşması genellikle *gözlemlerle* saptanabilir. Öğrencinin çevresinin olumlu ve olumsuz yönlerini kendi bakış açısıyla açıklamasında *posterler, projeler*; değişik yerlerin benzer ve farklı özelliklerini karşılaştırmada *tablo yapmak, şema çizmek* daha etkili olabilir. Bu nedenle, değerlendirme öğrenme sürecinin inceliklerine uygun araçlarla yapılmalıdır.

Bu amaçla, hazırlanan “Coğrafya Dersi Öğretim Programı”nda, eğitim–öğretim sürecini destekleyici nitelikte çeşitli değerlendirme araç ve yöntemlerine yer verilmiştir. Öğretmenler bunları ya da bunlardan esinlenerek ünitelerdeki kazanımlara uygun değerlendirme yöntemini geliştirerek kullanabilirler. Örneğin, derslerin işlenişi sürecinde öğrencilerin yapılan etkinliklere katılma düzeylerini gözlem formlarını; grup etkinliklerine katılmalarını grup değerlendirme formlarını, üniteler sonunda öğrencilerin hangi becerilere sahip olduklarını kendilerinin anlaması için öz değerlendirme formlarını kullanarak, ya da etkinliğin sonunda birkaç açık uçlu soruyla öğrencilerin kendilerini değerlendirmeleri öğretmenlere yapacakları değerlendirmelerde ve alacakları kararlarda önemli ipuçları verecektir.

3.9. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

Tablo 6. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Öğretim Programı

ÖĞRENME ALANI: A. DOĞAL SİSTEMLER

KAZANIMLAR
A.9.1. Doğal unsurların yaşantısındaki etkisinden yola çıkarak doğa ve insan ilişkisini anlamlandırır.
A.9.2. Doğayı oluşturan dört temel ortamdan yola çıkarak doğal sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.
A.9.3. Bilgileri haritalara aktarmada kullanılan yöntem ve teknikleri kullanım amaçları açısından karşılaştırır.
A.9.4. Koordinat sistemi ve haritayı oluşturan unsurlardan yola çıkarak zaman ve yere ait özellikler hakkında çıkarımlarda bulunur.
A.9.5. Eş yükselti eğrileriyle çizilmiş bir harita üzerinde ana yer şekillerini ayırt eder.
A.9.6. Eş yükselti eğrilerini yer şekillerinin temel özellikleriyle ilişkilendirir.
A.9.7. Dünyanın şekli ve hareketlerinin sonuçlarını farklı iklim kuşaklarının oluşumuna etkileri açısından yorumlar.
A.9.8. Hava olaylarının oluşum süreçleri ile atmosferin özelliklerini ilişkilendirir.
A.9.9. Hava durumu ile iklim özelliklerini etkileri açısından karşılaştırır.
A.9.10. Harita ve grafikleri kullanarak iklim elemanlarının oluşumu ve dağılışı üzerinde etkili olan faktörleri sorgular.
A.9.11. Harita ve diğer görsel materyallerden yararlanarak farklı iklim tiplerinin özellikleri ve dağılışı hakkında çıkarımlarda bulunur.
A.9.12. Dünyanın tektonik oluşumundaki değişim ve sürekliliğe kanıtlar gösterir.
A.9.13. Jeolojik zamanların özelliklerini tektonikle ilişkilendirerek açıklar.
A.9.14. İç ve dış kuvvetlerin oluşum süreçlerini açıklar.
A.9.15. İç ve dış kuvvetleri, farklı yer şekillerinin oluşumuna etkileri açısından sınıflandırır.

ÖĞRENME ALANI: B. BEŞERÎ SİSTEMLER

KAZANIMLAR
B.9.1. İnsan faaliyetlerinden yola çıkarak beşerî sistemlerin coğrafyanın konuları içerisindeki yerini belirler.
B.9.2. Yerleşmelerin konumunu belirleyen ve gelişimini etkileyen faktörleri geçmişten günümüze fonksiyonel değişiklikler açısından analiz eder.
B.9.3. Yerleşme doku ve tiplerinin oluşmasında etkili olan nedenleri sorgular.

ÖĞRENME ALANI:C. MEKANSAL BİR SENTEZ: TÜRKİYE

C.9.1. Harita ve grafikler kullanarak yaşadığı yerleşim biriminin coğrafi özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
C.9.2. Görsel ve yazılı materyallerden yararlanarak yaşadığı yerleşim alanının farklı zaman periyotlarındaki değişim ve sürekliliğini coğrafi açıdan analiz eder.
C.9.3. Haritalardan yararlanarak ülkemizdeki yer şekillerinin temel özelliklerini ve dağılışı analiz eder.
C.9.4. Türkiye'nin yer şekillerinin oluşum sürecini iç ve dış kuvvetlerle ilişkilendirir.
C.9.5. Haritalar kullanarak Türkiye'nin iklimini etkileyen faktörler hakkında çıkarımlarda bulunur.
C.9.6. İklimle ait kanıtlardan yararlanarak Türkiye'de görülen iklim tiplerinin özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
C.9.7. Tablolar, grafikler ve haritalardan yararlanarak Türkiye'deki iklim elemanlarının özellikleri hakkında çıkarımlarda bulunur.

**ÖĞRENME ALANI: D. KÜRESEL ORTAM: BÖLGELER VE
ÜLKELER BEŞERÎ SİSTEMLER**

D.9.1. Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından analiz eder.

D.9.1. Dünyadaki farklı bölge örneklerini, özellikleri ve bölge belirlemede kullanılan kriterler açısından analiz eder.

D.9.2. Çeşitli ölçeklerdeki bölge örneklerini kullanarak bölge sınırlarının amaca göre değişebilirliğini açıklar.

D.9.3. Haritalardan yararlanarak çeşitli coğrafi kriterlerle belirlenmiş bölgelerde bulunan ülkeleri ayırt eder.

ÖĞRENME ALANI: E. ÇEVRE VE TOPLUM

KAZANIMLAR

E.9.1. İnsanların gereksinimlerinden yola çıkarak doğal çevreyi kullanma biçimlerini örneklendirir.

E.9.2. Doğal çevrenin insan faaliyetlerine etkilerini ve insanların doğal çevreye uyum süreçlerini karşılıklı ilişkileri çerçevesinde analiz eder.

E.9.3. Örneklerden yararlanarak doğal ortamda insan etkisiyle meydana gelen değişimlerin sonuçlarını analiz eder.

3.10.DOKUZUNCU SINIF YENİ COĞRAFYA ÖĞRETİM PROGRAMININ KONU BAŞLIKLARINDAN OLUŞAN İÇERİĞİ:

1. BÖLÜM: DOĞA VE İNSAN

Doğal Unsurlar

Muhteşem Dörtlü

Ölçme Ve Değerlendirme

2. BÖLÜM: HARİTA BİLGİSİ

Coğrafi Rehberim: Haritalar

Harita Çizim Yöntemleri

Projeksiyon Tipleri

Haritalarla Yolculuk

Hayali Rehberler: Paralel Ve Meridyenler

Arazi Rehberimiz: İzohipsler

Ölçme Ve Değerlendirme

3. BÖLÜM: DÜNYA’NIN ŞEKLİ VE HAREKETLERİ

Dünya’nın Kendine Has Şekli: Geoit

Dünya’nın Hareketleri

Mevsimler Ve Oluşumu

İklim Kuşakları

Ölçme Ve Değerlendirme

4. BÖLÜM: İKLİM BİLGİSİ

Şeffaf Küre: Atmosfer

Hava Durumu Ve İklim

İklim Elemanları

İklimin Temel Elemanı: Sıcaklık

Ağır Ama Hissetmediğimiz Yük: Basınç

Seyahat Eden Hava Kütleleri: Rüzgârlar

Nemin Yağısa Dönüşümü

Dünya'nın İklim Zenginliği

Ölçme Ve Değerlendirme

5. BÖLÜM: YER'İN ŞEKİLLENMESİ

Yerin Yapısı Ve Oluşum Süreci

Dünya'nın Merkezine Yolculuk

Kıtaların Serüveni

Derinlerden Gelen Güç: İç Kuvvetler

Dağ Oluşumu (Orojenez)

Kıta Oluşumu (Epirojenez)

Volkanizma

Depremler

Güneşten Gelen Güç: Dış Kuvvetler

Doğal Değişim

Rüzgârlar Ve Oluşturduğu Şekiller

Akarsular Ve Oluşturduğu Şekiller

Yeraltı Suları Ve Oluşturduğu Şekiller

Buzullar Ve Oluşturduğu Şekiller

Dalga Ve Akıntıların Oluşturduğu Şekiller

Yerçekillerinin Diğer Oluşum Süreçleri

Kıyı Tipleri Ve Oluşum Süreçleri

Ölçme Ve Değerlendirme

6. BÖLÜM: BEŞERÎ YAPI

Beşerî Dokular

İlk Yerleşmeler Ve Değişim

Yerleşmeyi Sınırlandıran Faktörler

Yerleşme Tipleri

Yerleşme Dokuları

Ölçme Ve Değerlendirme

7. BÖLÜM: YAŞADIĞIM YERDEN ÜLKEME

Nerede Yaşıyorum?

Türkiye'nin Görünen Yüzü: Yer Şekilleri

Türkiye'nin Jeolojik Değişimi

Türkiye'de Fay Hatları Ve Depremler

Türkiye'de Yer Şekilleri Nasıl Oluşmuştur?

Türkiye'nin İklimi

Türkiye'nin İkliminde Etkili Olan Faktörler

Türkiye'nin İklim Elemanları

Türkiye'de İklim Çeşitleri

Ölçme Ve Değerlendirme

8. BÖLÜM: BÖLGELER VE ÜLKELER

Ortak Payda: Bölge

Bütünden Parçaya

Kullanılış Amaçlarına Göre Bölgeler

Ölçme Ve Değerlendirme

9. BÖLÜM: İNSAN VE ÇEVRE

Doğadan Nasıl Yararlanıyoruz?

Doğanın Emrinde Miyiz?

Suçlu Kim?

Ölçme Ve Değerlendirme

IV. BÖLÜM

DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ EĞİTİM-ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Bu bölümde, verilerin analizi sonucunda elde edilen bulgular tablolar, grafikler halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Öğretmen ve öğrencilerin coğrafya müfredatlarına yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla coğrafya tutum ölçeği uygulanmıştır. Öğrencilerin verdikleri cevapların tutum ölçeğindeki cevap seçeneklerine göre dağılımları, frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları alınarak analiz edilmiş, öğrencilerin verdikleri cevapların, cevap kategorilerine göre frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları verilmiştir. Araştırmada kullanılan tutum ölçeğindeki her bir madde için verilen cevaplar “tamamen katılıyorum=5”, “katılıyorum=4”, “kararsızım=3”, “katılmıyorum=2”, “Kesinlikle katılmıyorum=1” şeklinde puanlanmış, bu puanlamaya uygun şekilde aritmetik ortalama değerleri tespit edilmiştir.

4.1. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ MÜFREDAT PROGRAMI EĞİTİM-ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1.1. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Müfredat Programının Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi

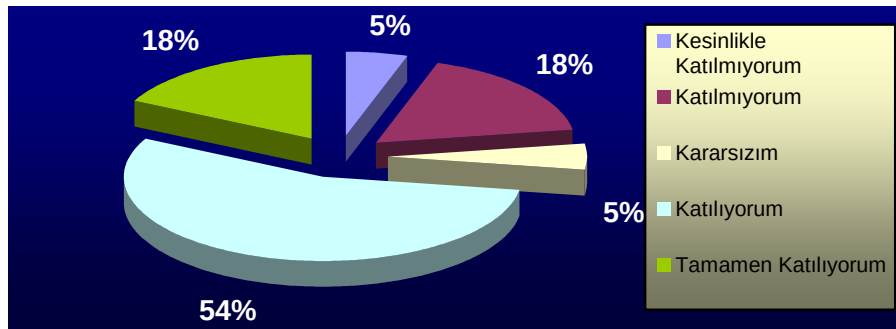
4.1.1.1. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 7. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf eski müfredat programının işlenişine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam	$\bar{x}$ p<0.05
Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.	Kadın	f	1	4	0	9	2	16	$\bar{x}=3,63$ p=0,285
		%	2,5	10	0	22,5	5	40	
	Erkek	f	1	3	2	13	5	24	Anlamsız
		%	2,5	7,5	5	32,5	12,5	60	
Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.	Kadın	f	1	3	3	7	2	16	$\bar{x}=3,43$ p=0,777
		%	2,5	7,5	7,5	17,5	5	40	
	Erkek	f	2	4	3	11	4	24	Anlamsız
		%	5	10	7,5	27,5	10	60	
Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.	Kadın	f	2	6	2	5	1	16	$\bar{x}=2,93$ p=0,902
		%	5	15	5	12,5	2,5	40	
	Erkek	f	1	11	2	7	3	24	Anlamsız
		%	2,5	27,5	5	17,5	7,5	60	
Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.	Kadın	f	2	3	1	10	0	16	$\bar{x}=3,25$ p=0,898
		%	5	7,5	2,5	25	0	40	
	Erkek	f	2	5	3	12	2	24	Anlamsız
		%	5	12,5	7,5	30	5	60	
Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırım.	Kadın	f	3	7	2	4	0	16	$\bar{x}=2,93$ p=0,535
		%	7,5	17,5	5	10	0	40	
	Erkek	f	5	13	2	3	1	24	Anlamsız
		%	12,5	32,5	5	7,5	2,5	60	
Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.	Kadın	f	2	5	1	7	1	16	$\bar{x}=2,90$ p=0,862
		%	5	12,5	2,5	17,5	2,5	40	
	Erkek	f	3	10	1	8	2	24	Anlamsız
		%	7,5	25	2,5	20	5	60	
Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konuşuruz.	Kadın	f	1	1	4	8	2	16	$\bar{x}=3,65$ p=0,793
		%	2,5	2,5	10	20	5	40	
	Erkek	f	1	4	1	13	5	24	Anlamsız
		%	2,5	10	2,5	32,5	12,5	60	
İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.	Kadın	f	7	7	0	2	1	16	$\bar{x}=1,88$ p=0,204
		%	17,5	15	0	5	2,5	40	
	Erkek	f	9	12	2	1	0	24	Anlamsız
		%	22,5	30	5	2,5	0	60	
Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.	Kadın	f	2	5	2	6	1	16	$\bar{x}=3,18$ p=0,937
		%	5	12,5	5	15	2,5	40	
	Erkek	f	1	8	0	12	3	24	Anlamsız
		%	2,5	20	0	30	7,5	60	

Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.	Kadın	f	3	2	5	6	0	16	$\bar{x}=2,85$ $p=0,195$
		%	7,5	5	12,5	15	0	40	
	Erkek	f	5	6	3	8	2	24	Anlamsız
		%	12,5	15	7,5	20	5	60	
Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlıyorum.	Kadın	f	5	7	2	2	0	16	$\bar{x}=2,08$ $p=0,518$
		%	12,5	17,5	5	5	0	40	
	Erkek	f	5	16	0	2	1	24	Anlamsız
		%	12,5	40	0	5	2,5	60	
Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.	Kadın	f	2	8	1	5	0	16	$\bar{x}=2,80$ $p=0,253$
		%	5	20	2,5	12,5	0	40	
	Erkek	f	2	10	1	9	2	24	Anlamsız
		%	5	25	2,5	22,5	5	60	
Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlıyorum.	Kadın	f	2	9	0	4	1	16	$\bar{x}=2,50$ $p=0,156$
		%	5	22,5	0	10	2,5	40	
	Erkek	f	2	13	7	0	2	24	Anlamsız
		%	5	32,5	17,5	0	5	60	
Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, vb. dikkate almaktayım.	Kadın	f	3	10	1	1	1	16	$\bar{x}=2,55$ $p=0,016$
		%	7,5	25	2,5	2,5	2,5	40	
	Erkek	f	3	12	1	3	5	24	Anlamsız
		%	7,5	30	2,5	7,5	12,5	60	
Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler olarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.	Kadın	f	1	7	1	5	2	16	$\bar{x}=3,20$ $p=0,070$
		%	2,5	17,5	2,5	12,5	5	40	
	Erkek	f	0	7	3	13	1	24	Anlamsız
		%	0	17,5	7,5	32,5	2,5	60	
Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.	Kadın	f	1	1	2	5	7	16	$\bar{x}=4,08$ $p=1,000$
		%	2,5	2,5	5	12,5	17,5	40	
	Erkek	f	1	2	2	7	12	24	Anlamsız
		%	2,5	5	5	17,5	30	60	

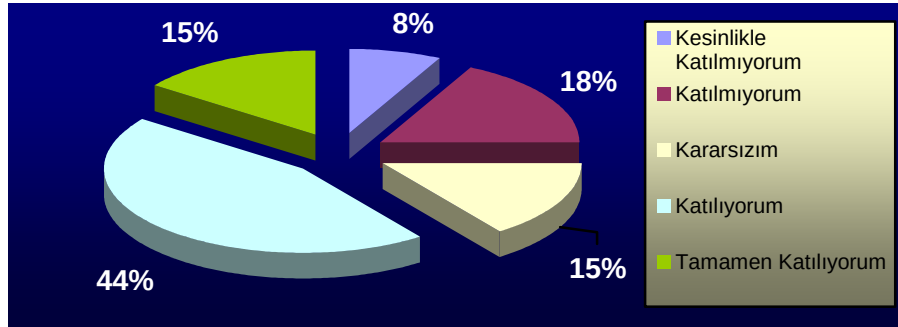
Şekil 3. Öğretmenlerin “Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım”

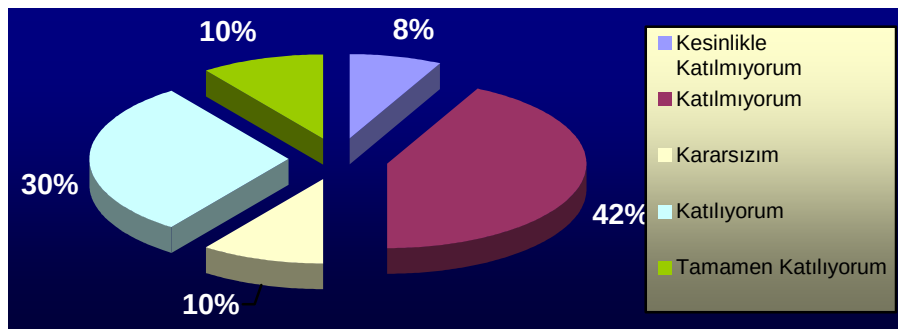
ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 5 oranında karsızım, % 54 oranında katılıyorum, % 18 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski müfredat uygulamada iken öğretmenlerin % 72'sinin çoğunlukla anlatım yöntemini kullandıkları anlaşılmaktadır.

Şekil 4. Öğretmenlerin “Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

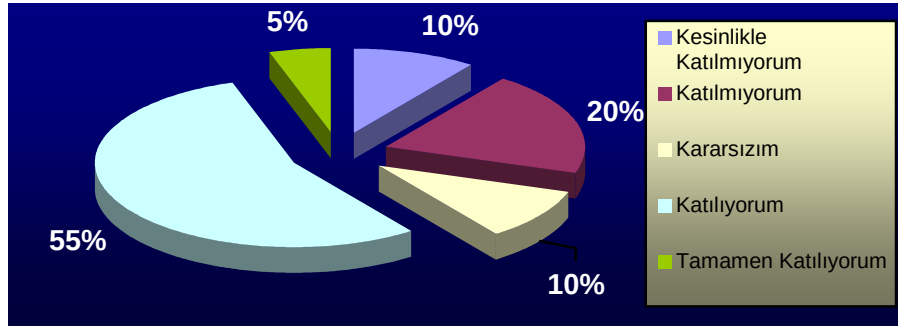
“Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 15 oranında karsızım, % 44 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 59'u soru cevap yöntemini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin anlatım yöntemi kadar olmasa da yoğun olarak kullandığı bir yöntemlerden biri de soru-cevap yöntemidir.

Şekil 5. Öğretmenlerin “Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

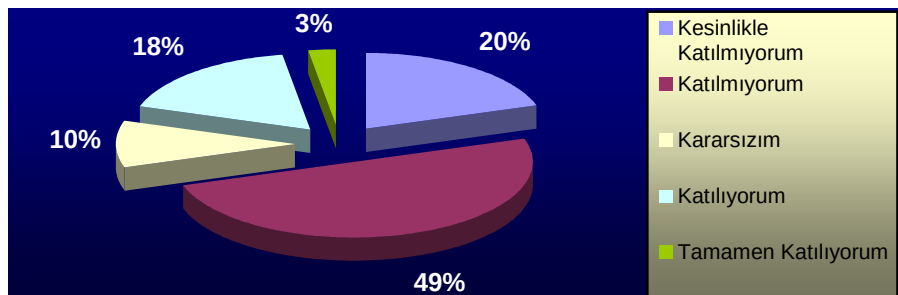
“Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 42 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 30 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler % 40 oranında önermeye olumlu cevap vererek derslerini öğrenci merkezli işlemeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 6. Öğretmenlerin “Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

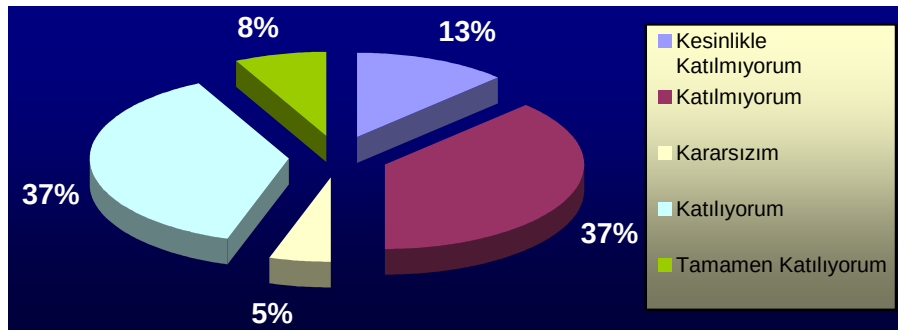
“Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 20 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 55 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Problem çözme yöntemi, eski müfredata göre ders işleyen öğretmenlerimizin % 60’ı tarafından kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 7. Öğretmenlerin “Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

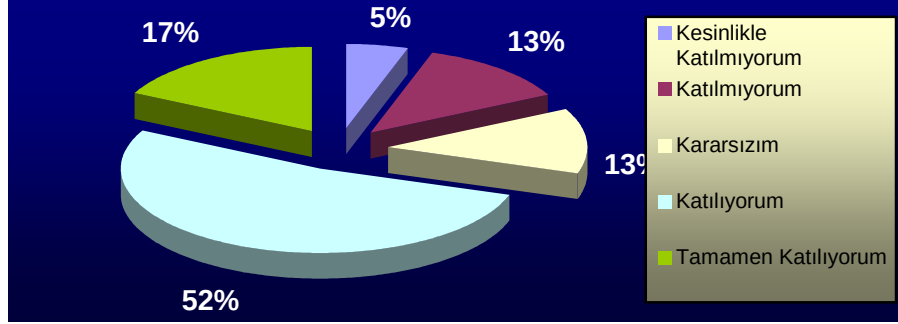
“Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 20 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 49 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 18 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Grup çalışmalarının ön hazırlık, uygun ortam gerektirmesi dolayısıyla öğretmenlerimizin bu yönteme tevessül etmediği anlaşılmaktadır.

Şekil 8. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

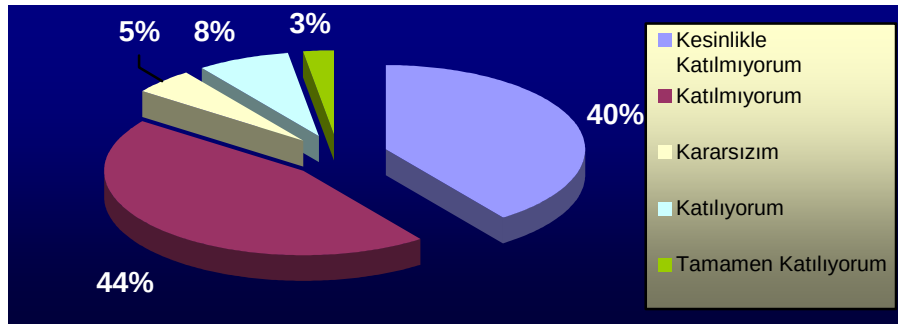
“Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 37 oranında katılmıyorum, % 5 oranında karsızım, % 37 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Farklı sorulardan oluşan soru kağıtlarını oluşturmak hazırlık gerektiren ve zaman alan bir çalışma olduğu için öğretmenlerimizin önemli bir kısmı açık uçlu ve kısa cevaplı sorulardan oluşan sorularla değerlendirme sınavları yapmaktadır.

Şekil 9. Öğretmenlerin “Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 52 oranında katılıyorum, % 17 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Günlük hayattaki birçok olay coğrafya dersinin konuları arasında yer almaktadır. Bu itibarla öğretmenlerimizin % 69’u güncel olayları dersine taşıyarak dersi ilgi çekici hale getirmeye çalışmışlardır.

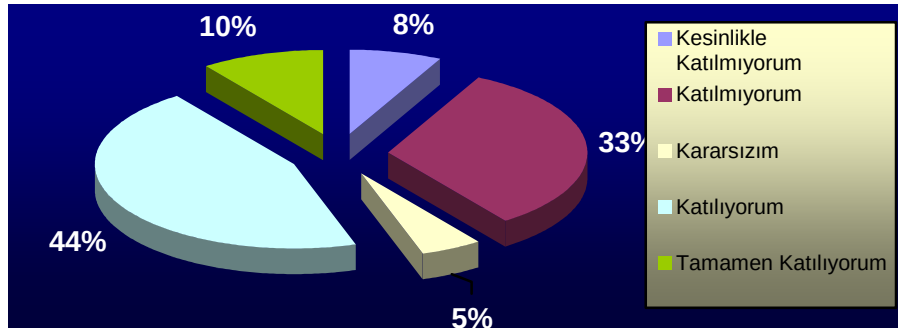
Şekil 10. Öğretmenlerin “İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 40 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 44 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 8

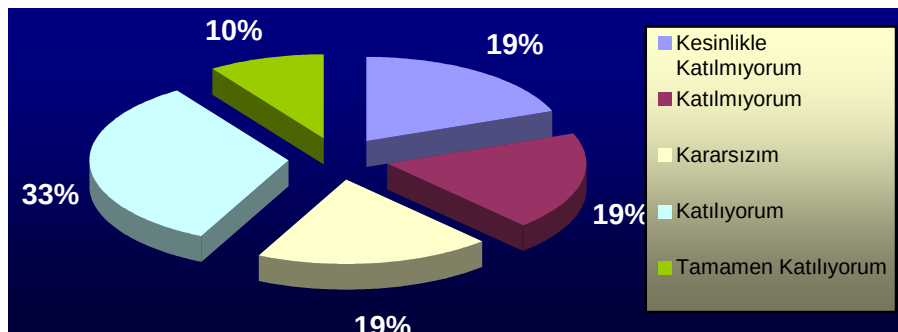
oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. İmkansızlıklar, coğrafya dersi için vazgeçilmez diyebileceğimiz arazi çalışmalarını yetersiz kılmıştır.

Şekil 11. Öğretmenlerin “Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 33 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 44 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerimizin yarısından fazlası derslerinde araç gereç kullansa da, önemli bir kısmının kullanmadığı anlaşılmaktadır.

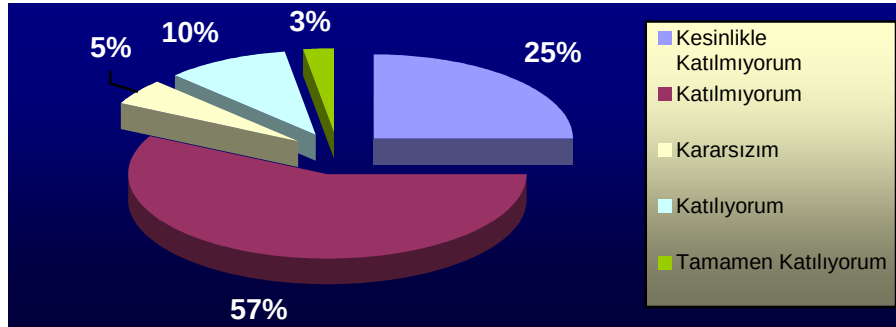
Şekil 12. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 19 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 19 oranında kararsızım, % 33 oranında katılıyorum, % 10

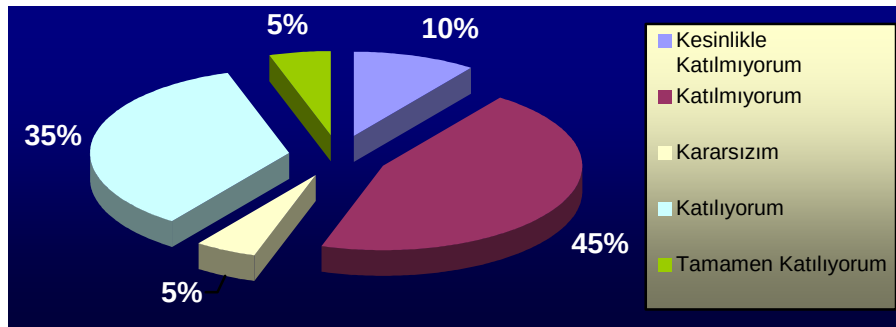
oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Coğrafya öğretmenlerinin % 43'ü değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktadır. Soru çeşitliliğinin fazla olması değerlendirme sınavlarının geçeliğini ve güvenilirliğini artıracaktır.

Şekil 13. Öğretmenlerin “Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 57 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin, eski müfredatta yer almadığı ve yeni bir uygulama olduğu için öğrencilerine ürün dosyası hazırlamadıkları anlaşılmaktadır.

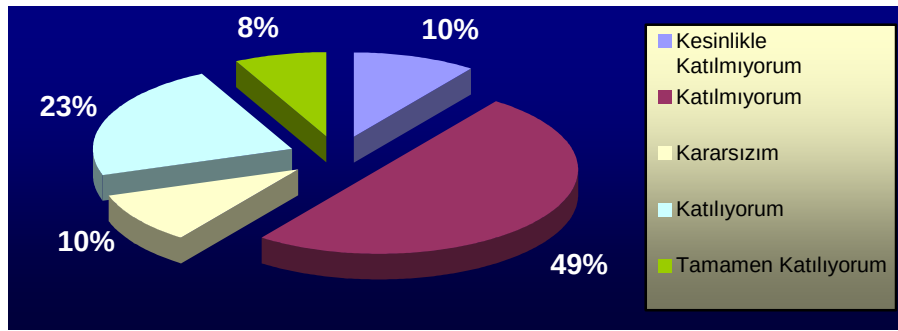
Şekil 14. Öğretmenlerin “Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak

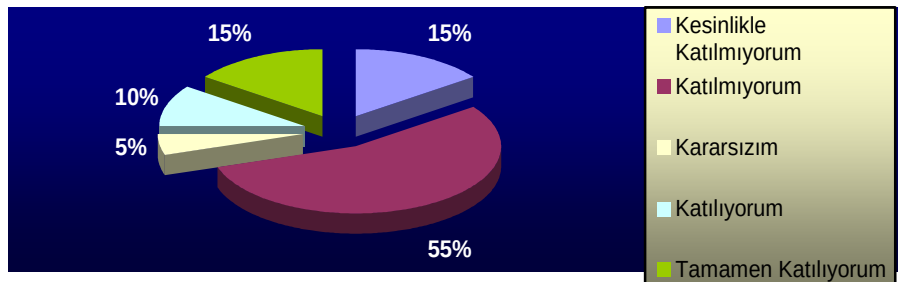
performans ödevleri veriyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 45 oranında katılmıyorum, % 5 oranında karsızım, % 35 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Performans ödevleri öğretmenler tarafından öğrencilerine yeterince verilmemiştir.

Şekil 15. Öğretmenlerin “Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

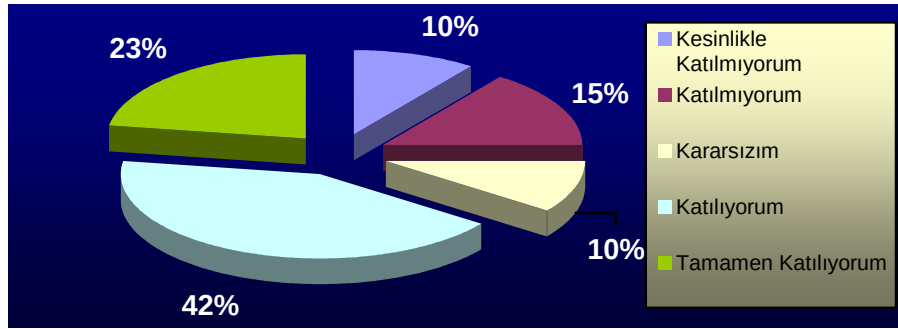
“Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 49 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 23 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Proje ödevleri öğrencilerin üretkenliğini artıracak ve kendini ifade etmesine katkıda bulunacak bir çalışma olmasına rağmen yeterince uygulanmamıştır.

Şekil 16. Öğretmenlerin “Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

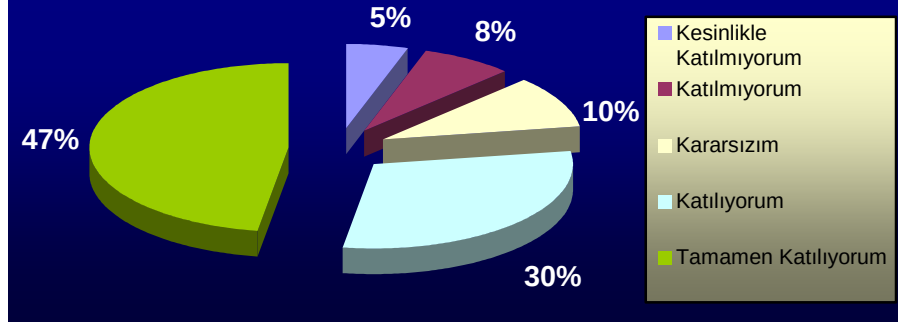
“Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 55 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatın zorunlu hale getirdiği bu uygulama eski müfredata göre ders yapan öğretmenlerce çok az uygulanmıştır.

Şekil 17. Öğretmenlerin “Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 15 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 42 oranında katılıyorum, % 23 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerimizin % 65’i diğer bilim dallarından derslerinde faydalanmıştır.

Şekil 18. Öğretmenlerin “Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 8 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, %30 oranında katılıyorum, % 47 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Coğrafyanın sebep-sonuç ilkesi gereği öğretmenlerimiz coğrafi olayların nedenlerini ve neticelerini öğrencilerine izah etme yoluna gitmişlerdir.

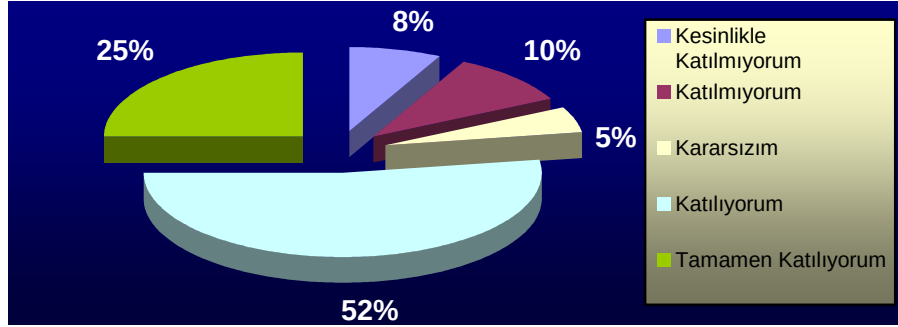
4.1.1.2. Eski Coğrafya Müfredatı ve Amaçlarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 8. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf eski müfredat programı ve amaçlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam	$\bar{x}$ p<0.05
Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.	Kadın	f	1	4	0	9	2	16	$\bar{x}=3,78$ p=0,151
		%	2,5	10	0	22,5	5	40	
	Erkek	f	1	3	2	13	5	24	Anlamsız
		%	2,5	7,5	5	32,5	12,5	60	
Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.	Kadın	f	1	1	1	10	3	16	$\bar{x}=3,88$ p=0,900
		%	2,5	2,5	2,5	25	7,5	40	
	Erkek	f	0	3	3	11	7	24	Anlamsız
		%	0	7,5	7,5	27,5	17,5	60	
Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.	Kadın	f	0	1	2	10	3	16	$\bar{x}=3,95$ p=0,457
		%	0	2,5	5	25	7,5	40	
	Erkek	f	1	2	1	13	7	24	Anlamsız
		%	2,5	5	2,5	32,5	17,5	60	
Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.	Kadın	f	2	7	1	5	1	16	$\bar{x}=2,93$ p=0,739
		%	5	17,5	2,5	12,5	2,5	40	
	Erkek	f	2	8	2	11	1	24	Anlamsız
		%	5	20	5	27,5	2,5	60	
Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüyor.	Kadın	f	1	4	4	4	3	16	$\bar{x}=3,35$ p=0,928
		%	2,5	10	10	10	7,5	40	
	Erkek	f	1	6	4	8	5	24	Anlamsız
		%	2,5	15	10	20	12,5	60	
Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.	Kadın	f	7	4	1	3	1	16	$\bar{x}=2,25$ p=0,898
		%	17,5	10	2,5	7,5	2,5	40	
	Erkek	f	9	8	0	5	2	24	Anlamsız
		%	22,5	20	0	12,5	5	60	
Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve önemini kavramaktadır.	Kadın	f	1	7	5	2	1	16	$\bar{x}=2,73$ p=0,519
		%	2,5	17,5	12,5	5	2,5	40	
	Erkek	f	1	9	9	5	0	24	Anlamsız
		%	2,5	22,5	22,5	12,5	0	60	
Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.	Kadın	f	2	11	1	2	0	16	$\bar{x}=2,35$ p=0,054
		%	5	27,5	2,5	5	0	40	
	Erkek	f	4	12	2	5	1	24	Anlamsız
		%	10	30	5	12,5	2,5	60	

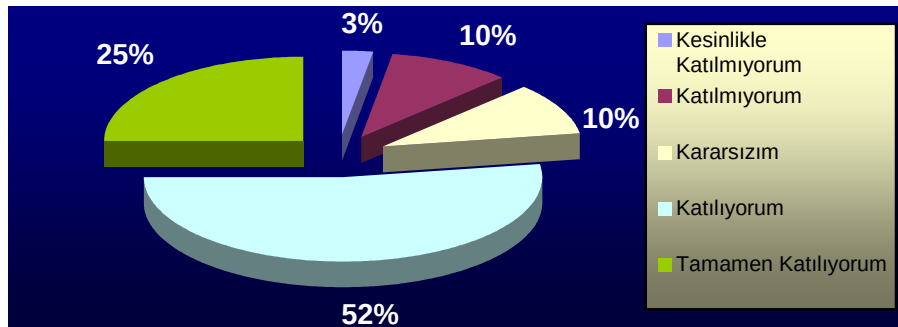
Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.	Kadın	f	0	3	2	8	3	16	$\bar{x}=3,78$
		%	0	7,5	5	20	7,5	40	$p=0,572$
	Erkek	f	1	2	2	14	5	24	Anlamsız
		%	2,5	5	5	35	12,5	60	
Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.	Kadın	f	1	11	1	1	2	16	$\bar{x}=2,73$
		%	2,5	27,5	2,5	2,5	5	40	$p=0,150$
	Erkek	f	2	12	2	3	5	24	Anlamsız
		%	5	30	5	7,5	12,5	60	
Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkartılması gereken konular var.	Kadın	f	1	0	0	11	4	16	$\bar{x}=4,08$
		%	2,5	0	0	27,5	10	40	$p=0,771$
	Erkek	f	0	2	1	14	7	24	Anlamsız
		%	0	5	2,5	35	17,5	60	
Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında temsil etmektedir.	Kadın	f	3	6	5	2	0	16	$\bar{x}=2,58$
		%	7,5	15	12,5	5	0	40	$p=0,227$
	Erkek	f	4	8	6	3	3	24	Anlamsız
		%	10	20	15	7,5	7,5	60	
Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.	Kadın	f	2	5	6	2	1	16	$\bar{x}=2,58$
		%	5	12,5	15	5	2,5	40	$p=0,751$
	Erkek	f	3	10	8	2	1	24	Anlamsız
		%	7,5	25	20	5	2,5	60	
Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.	Kadın	f	3	4	6	2	1	16	$\bar{x}=2,73$
		%	7,5	10	15	5	2,5	40	$p=0,689$
	Erkek	f	5	4	8	5	2	24	Anlamsız
		%	12,5	10	20	12,5	5	60	
Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.	Kadın	f	2	7	1	3	3	16	$\bar{x}=3,25$
		%	5	17,5	2,5	7,5	7,5	40	$p=0,757$
	Erkek	f	2	8	2	5	7	24	Anlamsız
		%	5	20	5	12,5	17,5	60	
Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.	Kadın	f	2	4	2	7	1	16	$\bar{x}=3,08$
		%	5	10	5	17,5	2,5	40	$p=0,570$
	Erkek	f	3	7	2	9	3	24	Anlamsız
		%	7,5	17,5	5	22,5	7,5	60	

Şekil 19.Öğretmenlerin “Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 52 oranında katılıyorum, % 25 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 77’si eski müfredatta öğrencilere gereksiz bilgilerin ezberletildiğini söylemişlerdir. yeni programla beraber bu sorun giderilmeye çalışılmıştır.

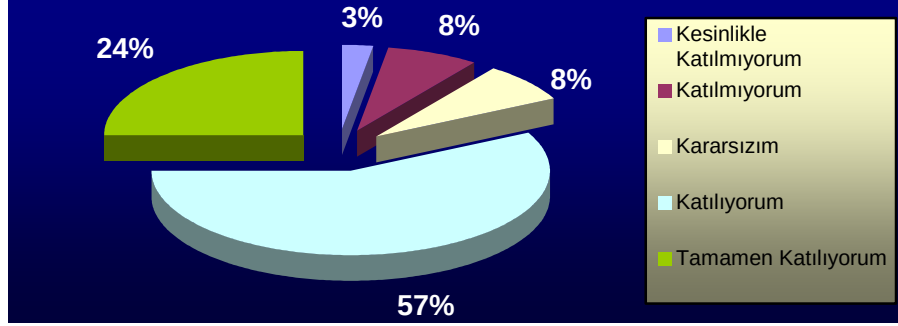
Şekil 20. Öğretmenlerin “Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 52 oranında katılıyorum, %25 oranında tamamen

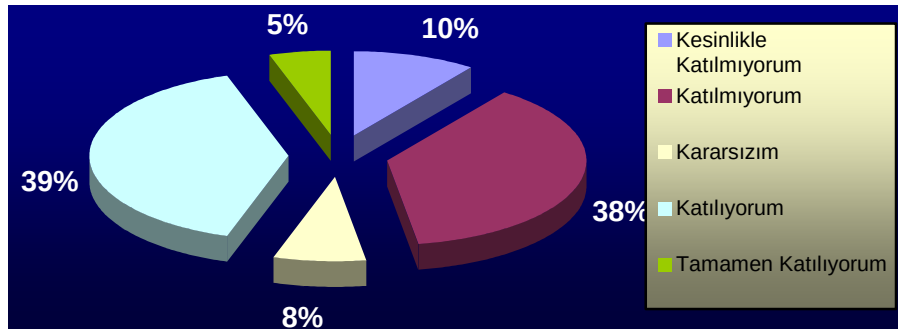
katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin çoğu coğrafya dersinin öğrencileri ezbere yönelttiğini söylemişlerdir.

Şekil 21. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 8 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 57 oranında katılıyorum, % 24 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski müfredatın öğrencilere ağır geldiği önermesine öğretmenlerin % 81’i katılmıştır. Yeni müfredatta konular sadeleştirilerek hafifletilmeye çalışılmıştır.

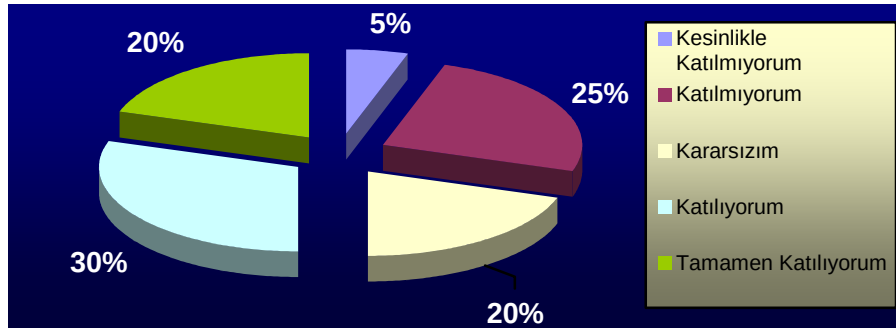
Şekil 22. Öğretmenlerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 38 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 39 oranında

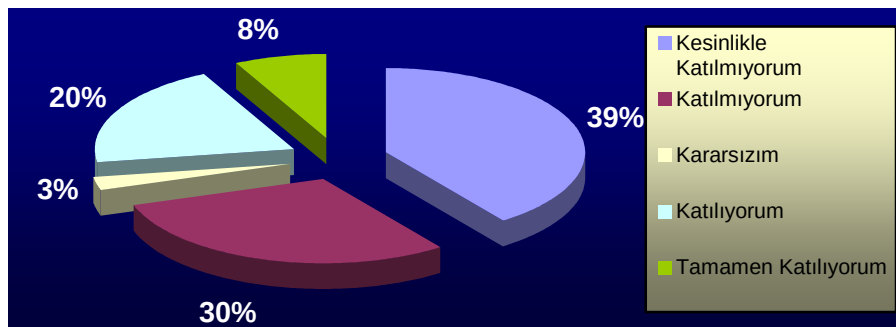
katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 44'ü güncel olayları eğitim ortamına aktarmıştır. Bu oranın yeni müfredatla birlikte artması beklenmektedir.

Şekil 23. Öğretmenlerin “Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 25 oranında katılmıyorum, % 20 oranında kararsızım, % 30 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ankete katılan öğretmenlerin yarısı, öğrencilerin dersi bilgi yığını olarak görüp dersten soğuduğu incındalar.

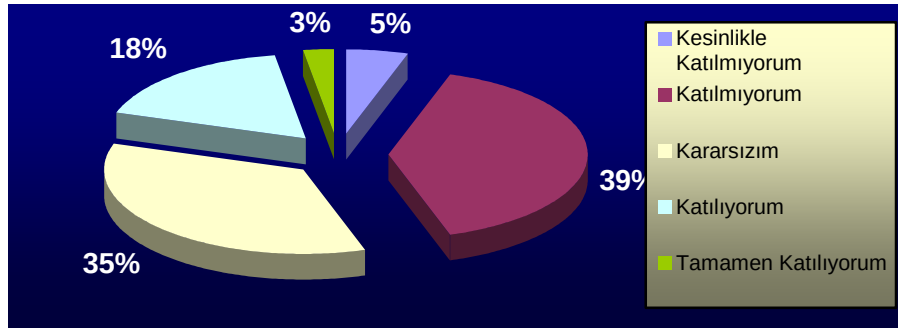
Şekil 24. Öğretmenlerin “Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 39 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 3 oranında kararsızım, % 20 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum

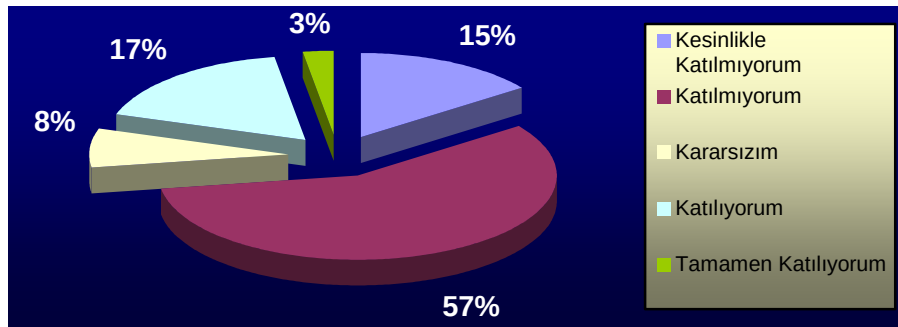
şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 69'u dersin sınıflara dağılımının uygun olmadığı kanaatini taşımaktalar. Bu durum özellikle 9. sınıf coğrafya konularının bir kısmının işlenememesine ve konu tekrarına neden olmaktadır.

Şekil 25. Öğretmenlerin “Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 39 oranında katılmıyorum, % 35 oranında kararsızım, % 18 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. CBS okullarımızda öğretmenlerimiz tarafından tam manasıyla öğretilmemektedir. Bu sonucun oluşmasında okullarımızın olduğu kadar öğretmenlerimizin de yetersizliği rol oynamamaktadır.

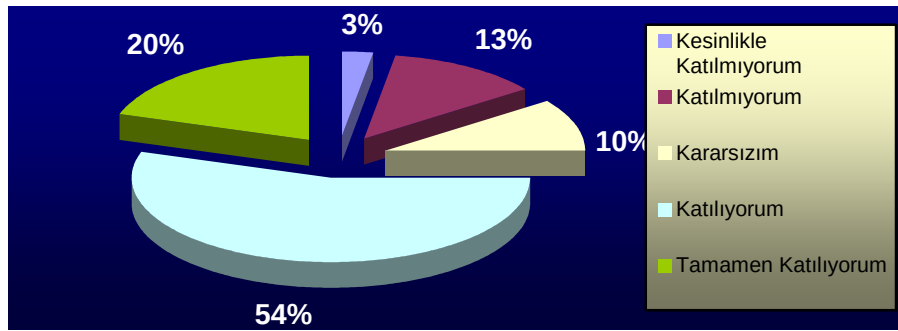
Şekil 26. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir.

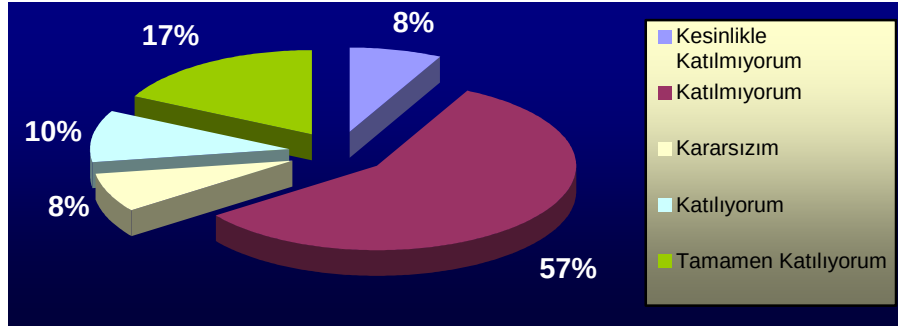
Derse ayrılan süre yeterlidir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 57 oranında katılmıyorum, % 8 oranında karsızım, % 17 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerimizin % 72’si konuları yetiştirememekten şikâyetçi. Eski müfredata göre hazırlanan 9. sınıf programın yoğunluğu, haftada iki ders saatinde işlenmesini mümkün kılmamaktadır.

Şekil 27. Öğretmenlerin “Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

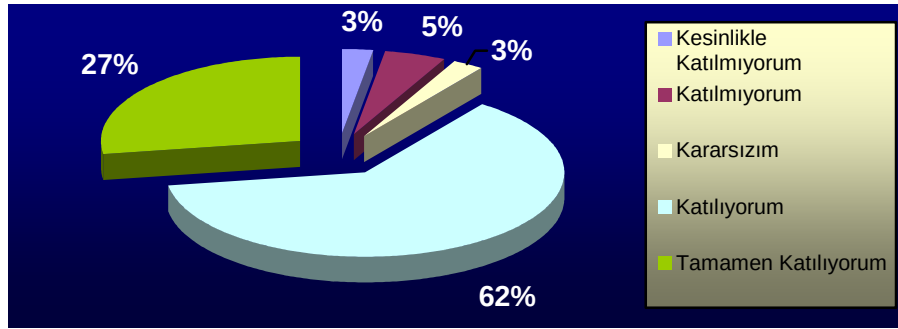
“Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 54 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kitaplarda resim, fotoğraf, şekil, şema vb. yetersizdir. Fiziki imkânsızlıklar kitap dışı materyallerin kullanılmasını da zorlaştırmıştır.

Şekil 28. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

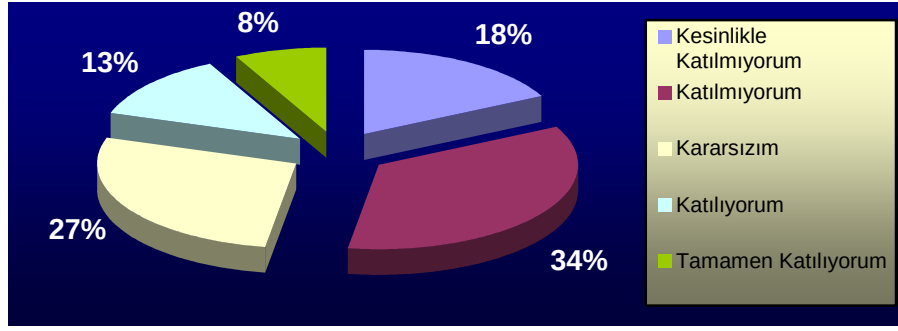
“Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 57 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 17 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerimiz konuların sıralanışını uygun bulmamaktadır.

Şekil 29. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkarılması gereken konular var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

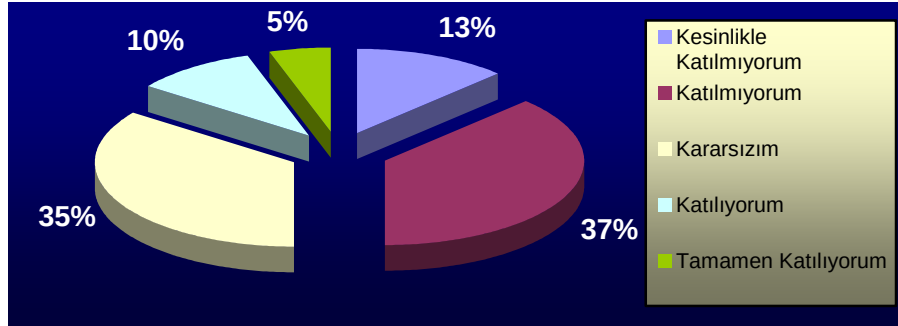
“Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkarılması gereken konular var” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 5 oranında katılmıyorum, % 3 oranında kararsızım, % 62 oranında katılıyorum, % 27 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Özellikle zaman yetersizliği dolayısıyla öğretmenlerimiz bazı konuların müfredattan çıkarılması kanaatini taşımaktadır.

Şekil 30. Öğretmenlerin “Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

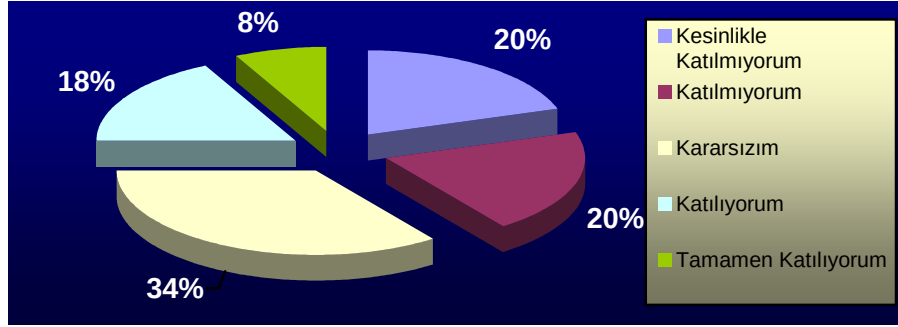
“Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 18 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 34 oranında katılmıyorum, % 27 oranında kararsızım, % 13 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler eski müfredatın çağdaş olmadığı ve dünyanın gerisinde kaldığını vurgulamaktadırlar.

Şekil 31. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

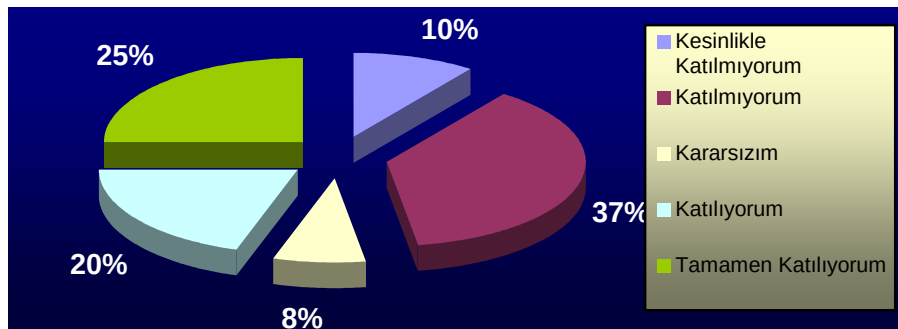
“Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 37 oranında katılmıyorum, % 35 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ankete katılan öğretmenlerin yalnızca % 15’i coğrafya dersinin öğrencilere coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazandırdığı görüşündeler. Bu durum eski müfredatın ezberci özellikler gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 32. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

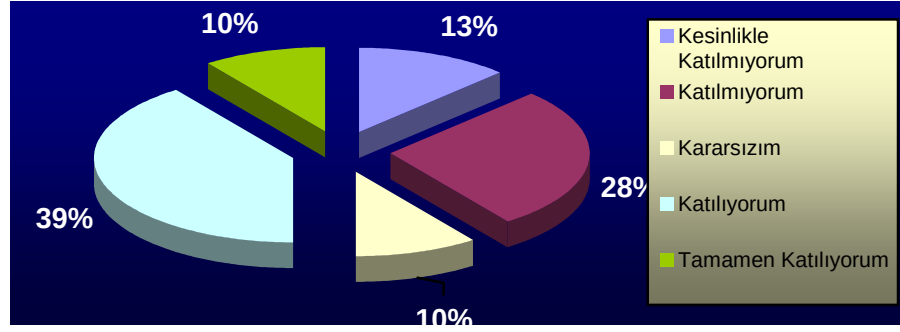
“Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 20 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 20 oranında katılmıyorum, % 34 oranında kararsızım, % 18 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin önemli bir kısmı coğrafya dersinin amaçlarına ulaşamadığına inanmaktadır. Bu durum müfredat değişikliğini zorunlu hale getirmiştir.

Şekil 33. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 40 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 20 oranında katılıyorum, % 25 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 34. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 28 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

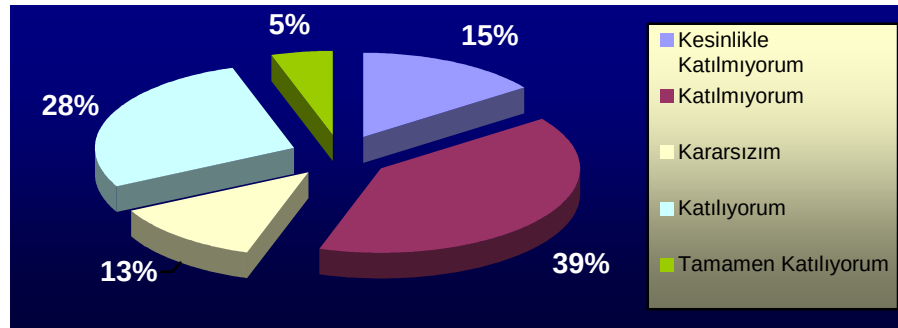
4.1.1.3. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 9. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf eski müfredat programına göre hazırlanan ders kitaplarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam	$\bar{x}$ p<0.05
Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.	Kadın	f	3	6	3	3	1	16	$\bar{x}=2,68$ p=0,756
		%	7,5	15	7,5	7,5	2,5	40	
	Erkek	f	3	10	2	8	1	24	Anlamsız
		%	7,5	25	5	20	2,5	60	
Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.	Kadın	f	2	6	2	6	0	16	$\bar{x}=2,93$ p=0,445
		%	5	15	5	15	0	40	
	Erkek	f	3	7	2	10	2	24	Anlamsız
		%	7,5	17,5	5	25	5	60	
Kitap estetik bakımdan çekicidir.	Kadın	f	3	3	2	1	1	16	$\bar{x}=2,35$ p=0,522
		%	7,5	22,5	5	2,5	2,5	40	
	Erkek	f	4	12	3	4	1	24	Anlamsız
		%	10	30	7,5	10	2,5	60	
Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.	Kadın	f	2	10	2	2	0	16	$\bar{x}=2,25$ p=0,651
		%	5	25	5	5	0	40	
	Erkek	f	2	16	5	0	1	24	Anlamsız
		%	5	40	12,5	0	2,5	60	
64.İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.	Kadın	f	3	9	3	1	0	16	$\bar{x}=2,28$ p=0,323
		%	7,5	22,5	7,5	2,5	0	40	
	Erkek	f	3	13	5	2	1	24	Anlamsız
		%	7,5	32,5	12,5	5	2,5	60	
Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.	Kadın	f	2	8	1	3	2	16	$\bar{x}=2,75$ p=0,619
		%	5	20	2,5	7,5	5	40	
	Erkek	f	2	11	2	8	1	24	Anlamsız
		%	5	27,5	5	20	2,5	60	
İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.	Kadın	f	3	8	2	2	1	16	$\bar{x}=2,43$ p=0,695
		%	7,5	20	5	5	2,5	40	
	Erkek	f	2	15	1	6	0	24	Anlamsız
		%	5	37,5	2,5	15	0	60	
Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.	Kadın	f	2	7	2	5	0	16	$\bar{x}=2,85$ p=0,414
		%	5	17,5	5	12,5	0	40	
	Erkek	f	2	9	2	9	2	24	Anlamsız
		%	5	22,5	5	22,5	5	60	

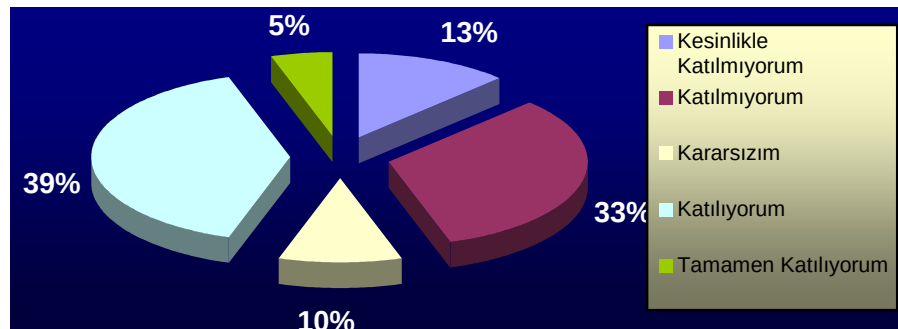
Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.	Kadın	f	2	8	3	2	1	16	$\bar{x}=2,63$ $p=0,501$
		%	5	20	7,5	5	2,5	40	
	Erkek	f	2	12	2	7	1	24	Anlamsız
		%	5	30	5	17,5	2,5	60	
Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Yazılı yoklama, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.	Kadın	f	3	10	1	1	1	16	$\bar{x}=2,25$ $p=0,714$
		%	7,5	25	2,5	2,5	2,5	40	
	Erkek	f	2	16	3	3	0	24	Anlamsız
		%	5	40	7,5	7,5	0	60	

Şekil 35. Öğretmenlerin “Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

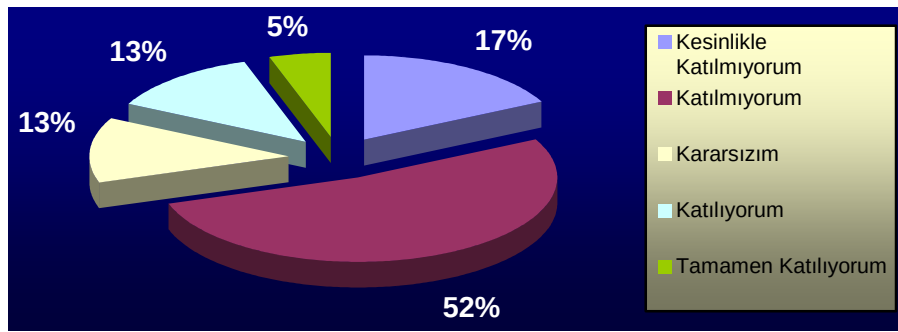
“Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 39 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 28 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ders kitaplarında kenar boşlukları bırakılmadığı, renklendirmelerin doğru yapılmadığı gibi nedenlerden dolayı eski ders kitaplarının kullanımı kolay değildir.

Şekil 36. Öğretmenlerin “Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

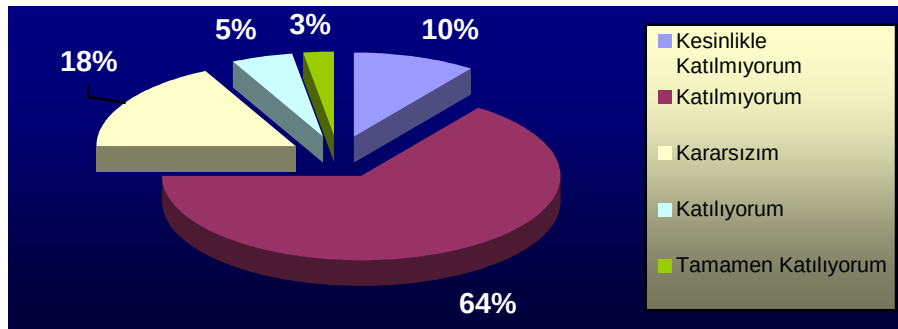
“Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 33 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kitapların muhtelif yerlerinde baskı hataları mevcuttur.

Şekil 37. Öğretmenlerin “Kitap estetik bakımdan çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Kitap estetik bakımdan çekicidir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 17 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 52 oranında katılmıyorum, % 13 oranında karsızım, % 13 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kitaplar küçük puntolarla yazılmış, renksiz ve görsellikten uzak olduğu için çekici bulunmamıştır.

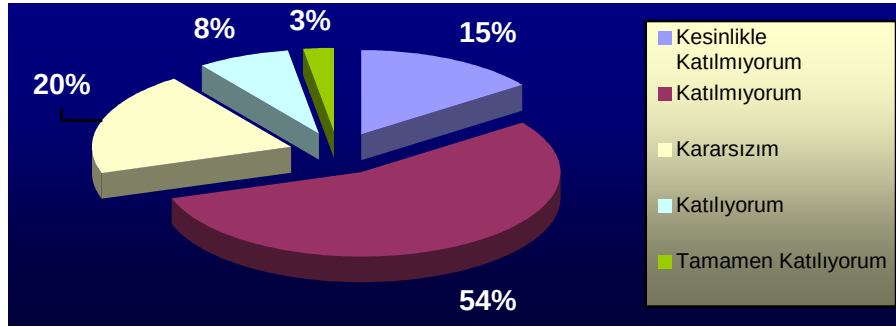
Şekil 38. Öğretmenlerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 64

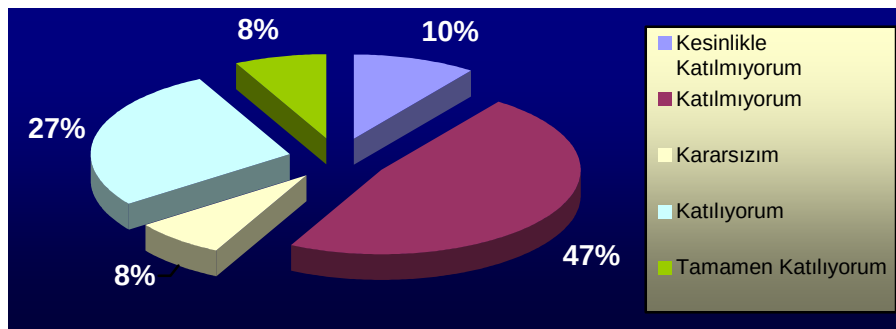
oranında katılmıyorum, % 18 oranında karsızım, % 5 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski kitapların içindekiler kısmı son derece sade hazırlandığı için ilgi çekici değildir.

Şekil 39. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 54 oranında katılmıyorum, % 20 oranında karsızım, % 8 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. İçerik düz anlatım şeklinde hazırlanarak çeşitli sorulardan ve bilgi notlarından noksan bırakıldığından öğrencileri aktif hale getirememiştir.

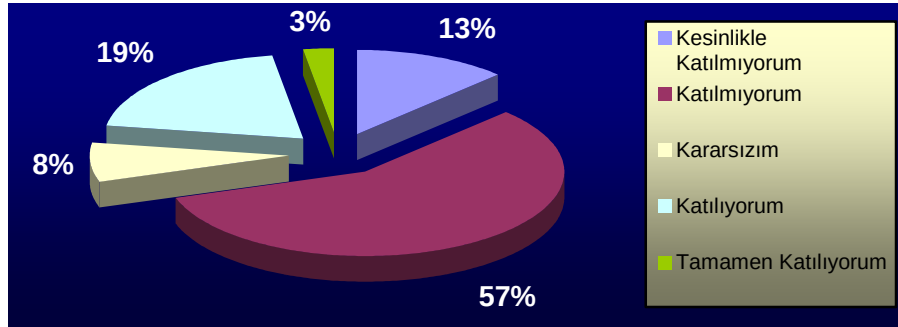
Şekil 40. Öğretmenlerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında

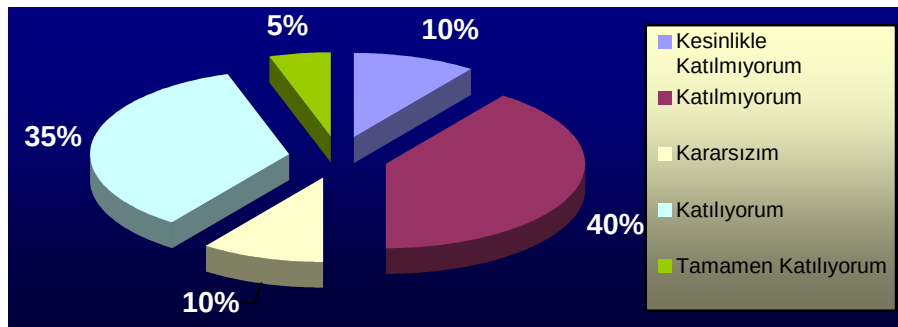
kesinlikle katılmıyorum, % 47 oranında katılmıyorum, % 8 oranında karsızım, % 27 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski kitaplarda görsellik geri planda bırakıldığı gibi, var olanlarda da birçok bilgi ve baskı hatası vardır.

Şekil 41. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

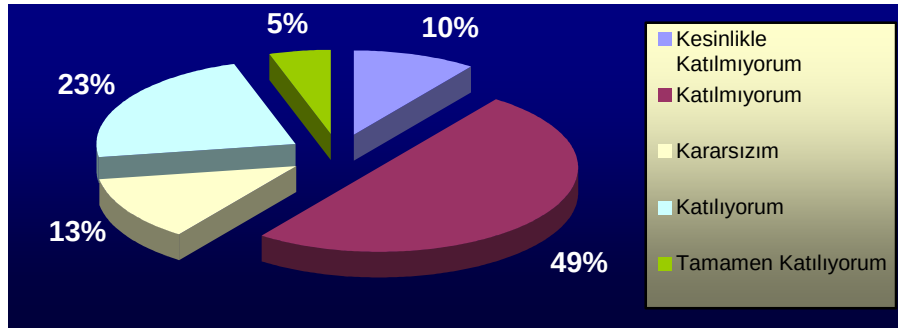
“İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 57 oranında katılmıyorum, % 8 oranında karsızım, % 19 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ders kitaplarında etkinlik, performans ödevleri ve proje ödevleri gibi kısımların bulunmaması, kitapların öğrencileri araştırmaya sevk etmekten uzak olmasına sebep olmuştur.

Şekil 42. Öğretmenlerin “Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

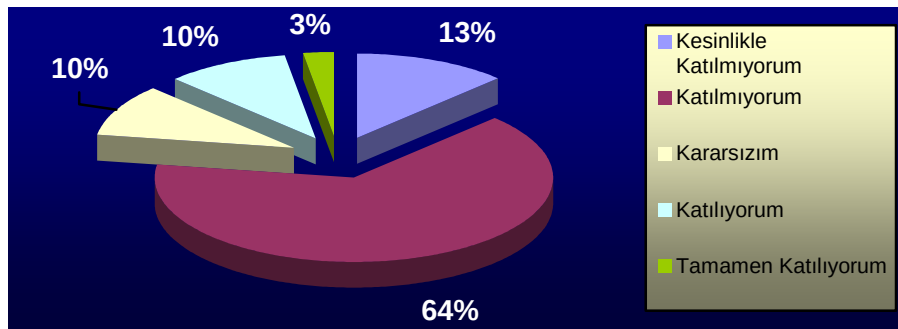
“Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 40 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 35 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dil anlaşılır olmasına rağmen teknik terimlerin fazla yer alması öğrenciler için olumsuz sonuçlar doğurmuştur.

Şekil 43. Öğretmenlerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 49 oranında katılmıyorum, % 13 oranında karsızım, % 23 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 44.Öğretmenlerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

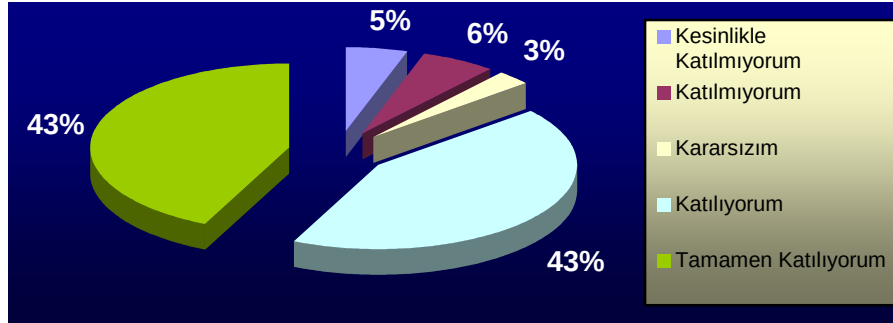

“Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 64 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Değerlendirme çalışmalarında farklı soru tiplerine yeterince yer verilmemiştir. Genellikle açık uçlu ve kısa cevaplı sorular tercih edilmiştir.

4.1.2. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Müfredat Programının Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi

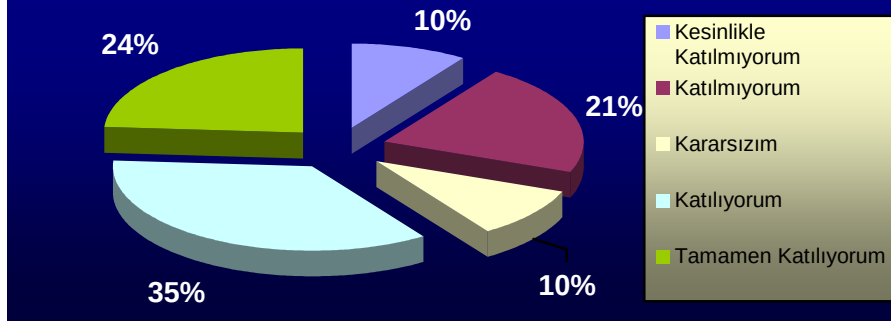
4.1.2.1. Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Şekil 45. Öğrencilerin “Coğrafya dersi yurdumuzu ve dünyayı tanıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

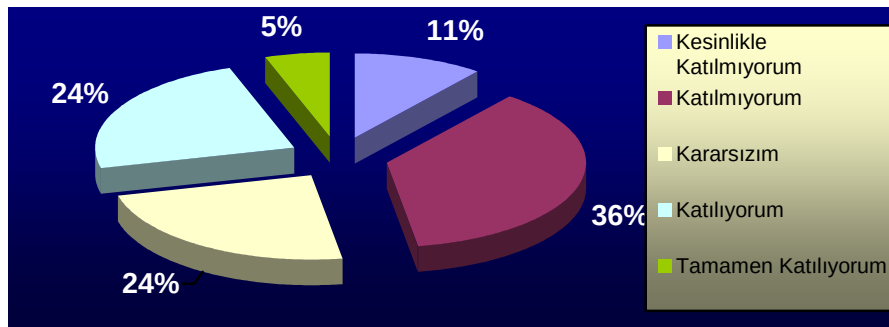
Coğrafya dersinin yurdumuzu ve dünyayı tanıttığına örnekleme katılan öğrencilerin % 43'ü katıldığını, % 43'ü ise tamamen katıldığını belirtirken, ankete katılan öğrencilerin sadece % 11'i coğrafya dersinin yurdumuzu ve dünyayı tanıtmadığını belirtmiştir. Coğrafyanın temel amaçlarından birisi de yurdumuzun güzelliklerini, özelliklerini öğrencilere tanıtarak, yurdumuzun dünyadaki yerini ve bu yerden kaynaklanan sıkıntıları, avantajları tanıtmaktır. Eski müfredat bu noktada amacına büyük oranda ulaşmıştır.

Şekil 46. Öğrencilerin “Coğrafya dersi coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini inceler.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

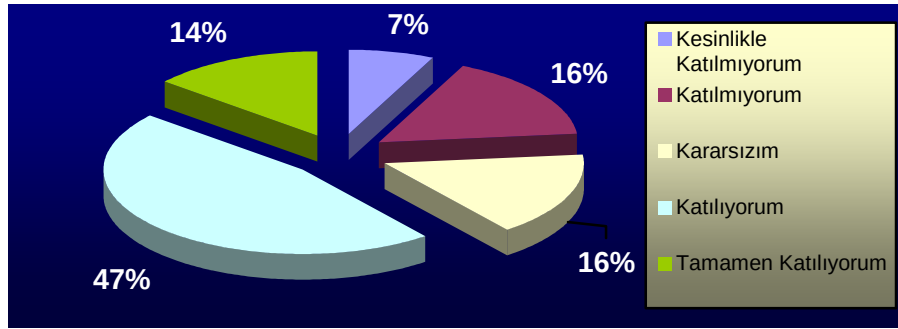
Coğrafya dersinin coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini incelediğine eski coğrafya programına göre eğitim- öğretim gören öğrencilerin % 10'u kesinlikle katılmazken, % 21'i katılmadığını, % 10'u kararsız olduğunu, % 35'i katıldığını, % 24'ü tamamen katıldığını ifade etmiştir. Öğrencilerin % 31'i coğrafya dersinin, coğrafi olayların canlılar üzerine etkilerini incelediğine katılmıyor. Okullarımızda gezi gözlem metodunun yeterince kullanılmaması, doğa gezilerinin ve arazi çalışmalarının yetersiz olması, derslerin projeksiyon, video gibi araç gereçler kullanılmadan görsellikten uzak bir şekilde işlenmesi öğrencilerin kanaatinde etkili olmuştur. Biyoloji öğretmenleriyle işbirliği yaparak coğrafya öğretmenlerimiz bu alandaki eksikliklerini giderebilirler.

Şekil 47. Öğrencilerin “Coğrafya dersi vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafya dersinin vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırdığına eski programa göre eğitim gören öğrencilerin % 11'i kesinlikle katılmadığını, % 36'sı katılmadığını, % 24'ü kararsız olduğunu, % 24'ü katıldığını, %5'i ise tamamen katıldığını belirtmiştir. Öğrencilerin % 29'u coğrafya dersinin vatan ve millet sevgisi kazandırdığına inanırken, % 47'si kazandırmadığına inanmaktadır. Coğrafya dersi Türkiye'nin yeraltı ve yerüstü kaynaklarını, doğal, tarihi ve turistik güzelliklerini, dünya üzerindeki jeopolitik konumunu çeşitli konularında tarih dersinden de faydalanarak işlemek suretiyle öğrencilerdeki vatan ve millet sevgisini pekiştirmeyi amaçlamaktadır. Anket sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin önemli bir kısmı coğrafya dersinin bu görevini tam manasıyla yerine getirdiğine inanmamaktadır. Özellikle çevremizde gerçekleşen siyasi ve askeri gelişmelerin daha iyi anlaşılması, vatan ve millet sevgisinin içselleştirilmesi noktasında coğrafya dersinin üzerine düşen vazifeler vardır. Milli birlik ve beraberliğimizi sağlanması için vatan ve millet sevgisi ilgili konularda mutlaka vurgulanmalıdır.

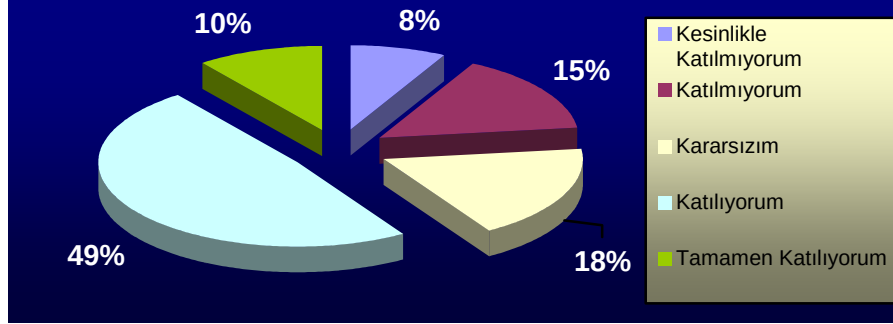
Şekil 48. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır önermesine ankete katılan öğrencilerin % 7'si kesinlikle katılmıyorum, % 16'sı katılmıyorum, % 16'sı kararsızım, % 47'si katılıyorum, % 14'ü tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Öğrencilerin % 61'i coğrafya dersinin doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırdığına inanmaktadır. Katılanların oranının yüksek olması birçok konuda öğretmenlerin coğrafyanın genel amaçları gereği genel coğrafya konuları işlerken, doğanın insanla olan münasebetine vurgu yapmasındandır. Hiç şüphesiz doğa ile insan arasındaki münasebetin

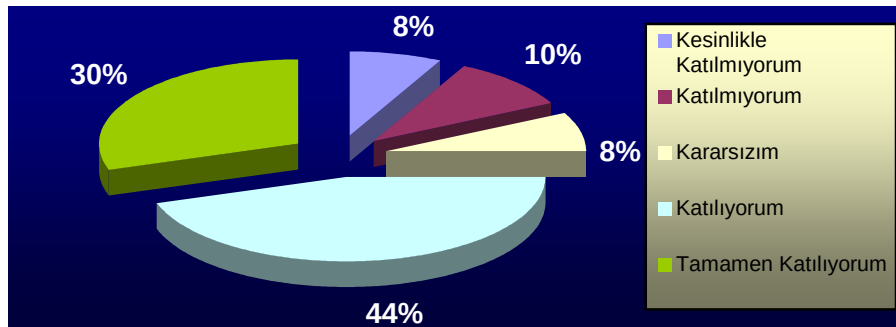
öğrenciler tarafından en iyi şekilde kavranacağı ders coğrafyadır.

Şekil 49. Öğrencilerin “Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir görüşüne ankete katılan öğrencilerin % 8'i kesinlikle katılmıyorum, % 15'i katılmıyorum, % 18'i kararsızım, % 49'u katılıyorum, % 10'u tamamen katılıyorum seçeneğini işaretlemiştir. Özellikle ikinci bölüm olan bölgeler coğrafyasında Türkiye'nin bölgeleri hakkında detaylı bilgiler verilmekte ve ülke sorunları hakkında öğrenciler bilgilendirilmekteydi. Her ne kadar bölgeler coğrafyası bölümünün bir kısmı birçok okulda süre yetmezliğinden dolayı işlenemese de öğrencilerin % 59'u coğrafya dersinin ülke sorunları hakkında bilgi verdiğini düşünmektedir.

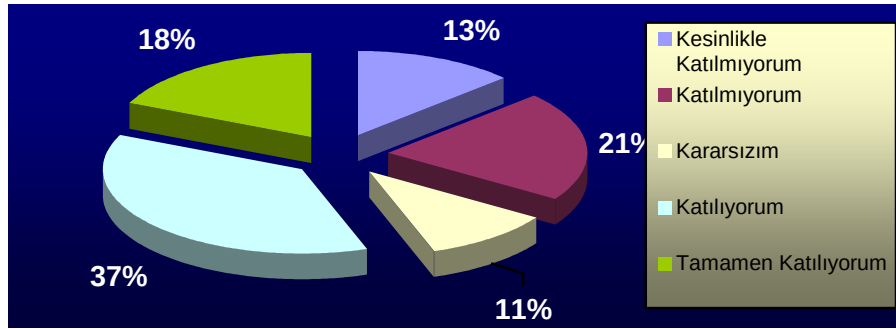
Şekil 50. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma

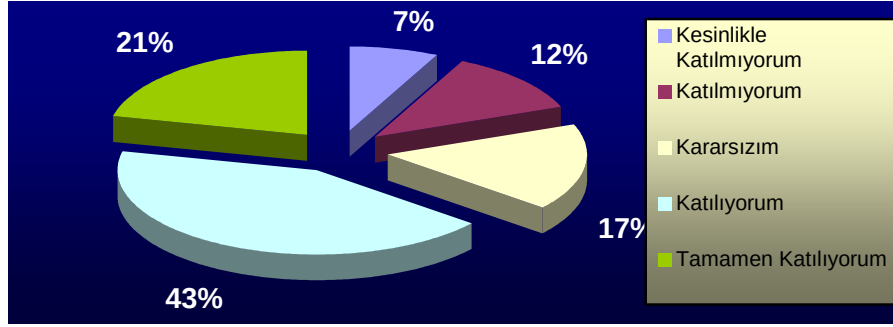
bilgisi verir düşüncesi için ankete katılan öğrencilerin % 8'i kesinlikle katılmıyorum, %10'u katılmıyorum, % 8'i kararsızım, % 44'ü katılıyorum, % 30'u tamamen katılıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğrencilerin % 74'ü coğrafya dersinde doğal afetler konularını işlediklerini, doğal afetlerden korunma ve tedbir alma bilgisi aldıklarını ifade etmişlerdir. Deprem, fırtına, kasırga, heyelan, sel, erozyon, çölleşme, vb. konular coğrafya dersinde işlenmektedir. Yakın zamanda meydana gelmiş doğal afetler öğrencilere aktarılırsa öğrencilerin daha fazla ilgisini çekmekle beraber tedbir alma duygusu da gelişecektir.

Şekil 51. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

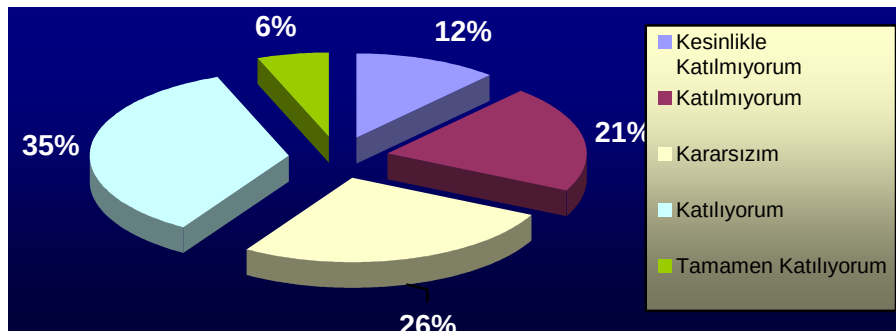
Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir sorusuna ankete katılan öğrencilerin % 13'ü kesinlikle katılmıyorum, % 21'i katılmıyorum, % 11'i kararsızım, % 37'si katılıyorum, % 18'i tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin % 34'ü coğrafya dersinin çevre sorunlarını işlediği, önlem alma bilgisi verdiği düşüncesine katılmazken, % 55'i katılmıştır. Çevre konusu eski müfredatta çeşitli konularda dolaylı olarak işlenmektedir. Buna rağmen öğrencilerin % 45'i çevre sorunlarını anlatma noktasında coğrafya dersinin yetersiz kaldığını düşünmektedir.

Şekil 52. Öğrencilerin “Coğrafya dersi Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

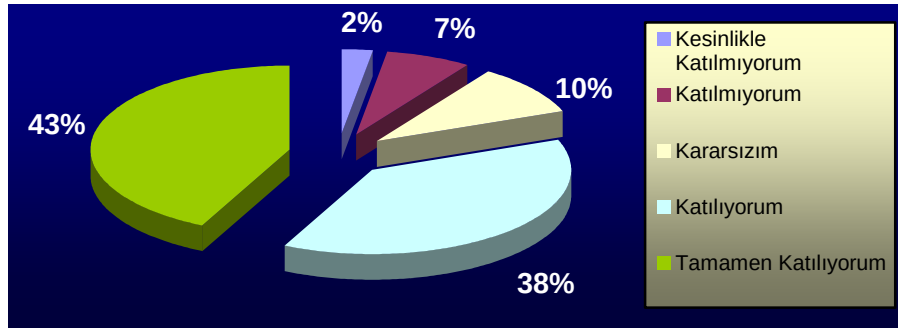
Coğrafya dersi Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir görüşüne ankete katılan öğrencilerin % 7’si kesinlikle katılmıyorum, % 12’si katılmıyorum, % 17’si kararsızım, % 43’ü katılıyorum, % 21’i tamamen katılıyorum şeklinde fikir belirtmişlerdir.. Dokuzuncu sınıf coğrafya dersinde “Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemi” konusunda ve ilgili çeşitli konularda Türkiye’nin dünya üzerindeki yerinden bahsedilmek suretiyle ülke sevgisi işlenmektedir. Bu durum öğrencilerin % 64’ünün coğrafya dersinin ülke sevgisini artırarak sorumluluk alma duygusunu geliştirdiği şeklinde düşünmesinde etkili olmuştur.

Şekil 53. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

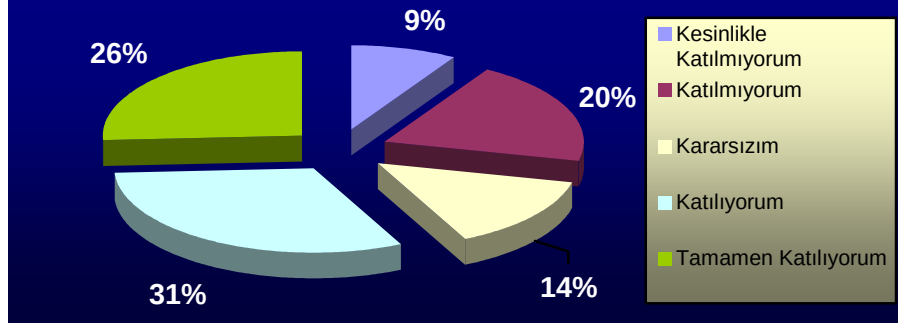
Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar sorusuna ankete katılan öğrencilerin % 12'si kesinlikle katılmıyorum, % 21'i katılmıyorum, % 26'sı kararsızım, % 35'i katılıyorum, % 6'sı ise tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermiştir. Doğal kaynakların özellikleri, dağılımı ve kullanma alanları coğrafyanın konusu içerisindedir. Ancak doğal kaynaklar 10. sınıfta okutulan Türkiye'nin Fiziki Coğrafyası dersinde, Ülkeler Coğrafyası dersinde ve Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik dersinde daha detaylı işlenmektedir. Dokuzuncu sınıfta temel bilgilerden bahsedildiğinden, doğal kaynakların kullanımı ve tasarruf bilinci oluşturma konularına fazla yer verilmemiştir. Bu durum öğrencilerin % 33'ünün coğrafya dersinin doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirdiğine katılmamasına, % 26'sının kararsız kalmasına neden olmuştur.

Şekil 54. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir” ifadesine ankete katılan öğrencilerin % 2'si kesinlikle katılmıyorum, % 7'si katılmıyorum, % 10'u kararsızım, % 38'i katılıyorum, % 43'ü tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin % 81'i coğrafya dersinin harita, istatistik ve grafiklerden yararlanma becerisi verdiğini düşünmektedir. Özellikle son yıllarda çıkan ÖSS coğrafya soruları grafik, tablo ve haritalar üzerinden sorulmaktadır. Coğrafya öğretmenlerinin çeşitli testlerle ve haritalarla öğrencilerin bu alandaki yeteneklerini geliştirmesi gerekir.

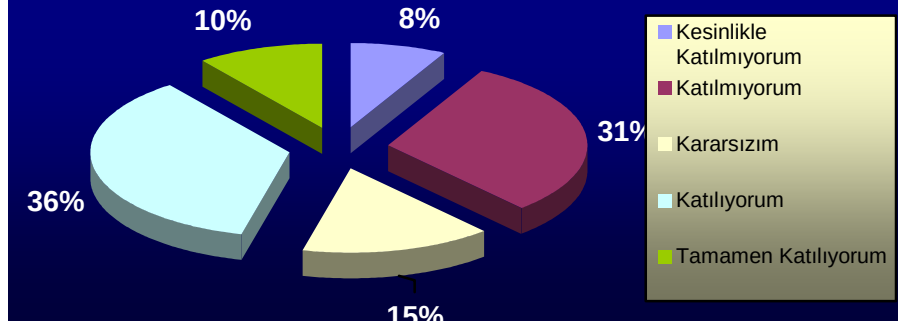
Şekil 55. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir” ifadesine öğrencilerin % 9’kesinlikle katılmıyorum, % 20’si katılmıyorum, % 14’ü kararsızım, % 31’i katılıyorum, % 26’sı tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 57’si coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgilerin ezberletildiğine inanmaktadır. Öğrencilerde bu düşüncenin oluşmasında, kitaplardaki detay sayılabilecek

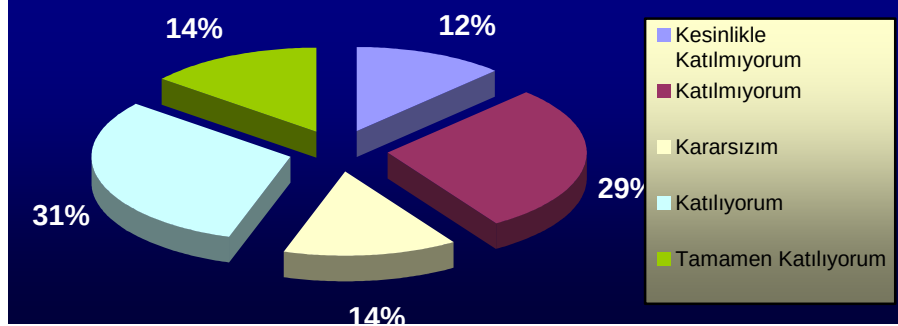
bilgilerin bulunması, yazılılarda öğretmenlerin öğrencilerin muhakeme gücünü ölçen açık uçlu sorular ve testler yerine tek kelime ya da rakamdan oluşan kısa cevaplı sorular sorması etkili olmuştur. Eski müfredatla ilgili öğrencilerin en fazla şikâyeti bu alanda olmuştur. Yeni müfredatla bu sıkıntı giderilmeye çalışılmıştır. Ancak bazı temel bilgiler verilmeden öğrencilerden yorum yapmaları beklenemez. Öğrenciler genel coğrafya bilgilerini almadan ve bazı coğrafi terimleri bilmeden ezberci eğitimden kurtulma adına muhakeme ve mukayese içeren etkinliklerle ders işlenmeye çalışılması yanlış bir uygulama olacaktır.

Şekil 56. Öğrencilerin “Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

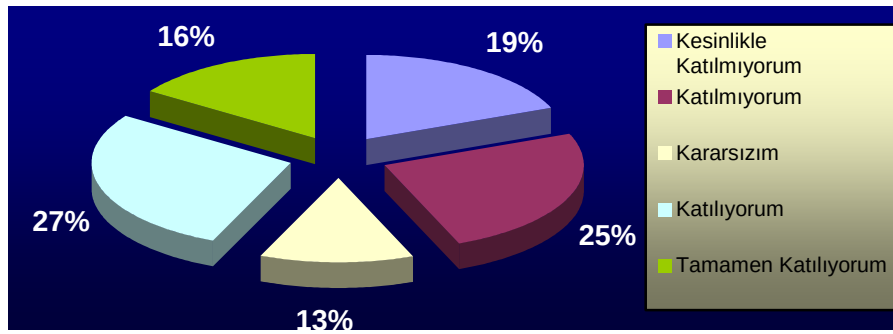
“Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz” önermesine öğrencilerin % 8’i kesinlikle katılmadıklarını % 31’i katılmadıklarını % 15’i kararsız olduklarını, % 36’sı katıldıklarını , % 10’u tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 46’ı coğrafya dersinde ülkemizde ve dünya da meydana gelen önemli olayların işlendiğini ifade etmiştir. % 39’u ise katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretleyerek olumsuz ifade bildirmişlerdir. Coğrafya konuları hayatla iç içe olduğundan birçok konuda güncel olaylar vurgulanabilir. Eski müfredatta konuların fazlalığı ve haftalık iki ders saatinin yetersizliği adeta öğretmenleri zamanla yarışır konuma getirmiştir. Buna rağmen konuların tamamını işleyebilen öğretmen neredeyse yoktur. Zaman azlığından dolayı dersler oldukça genel işlenip bir sonraki konuya geçilmek zorunda kalınmış, bu durum da dersle ilgili güncel konuların konularla ilişkilendirilmesini mümkün kılmamıştır. Haftalık ders saatinin en az üç olması gerekliliği sık sık öğretmenlerce dile getirilmiştir.

Şekil 57. Öğrencilerin “Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır sorusuna öğrencilerin % 12’si kesinlikle katılmıyorum, % 29’u katılmıyorum, % 14’ü kararsızım, % 31’i katılıyorum, % 14’ü tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin % 45’i coğrafya dersinin ezberci özellikler içerdiğini, %41’i ise coğrafya dersinin ezberci özellikler içermediğini düşünmektedir.

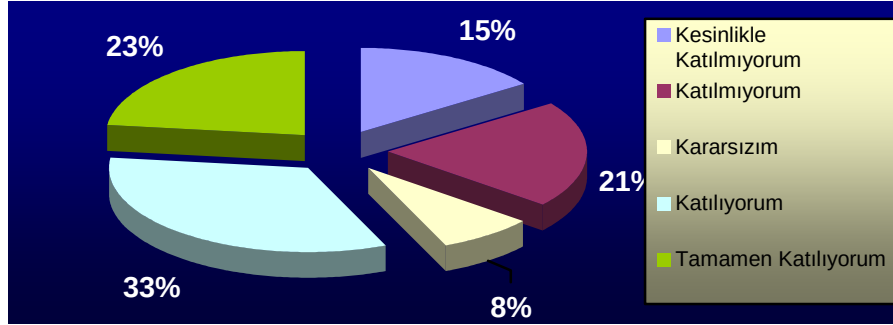
Şekil 58. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır” ifadesine örnekleme katılan öğrenciler % 19 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 27 oranında katılıyorum, % 16 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin % 43’ü coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi olduğunu düşünmektedir. Bu oran oldukça yüksektir. Çünkü öğrenciler gereksiz gördükleri

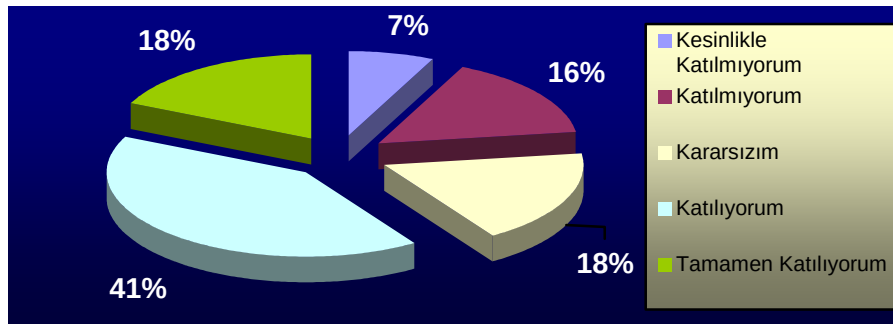
bilgileri öğrenmek istemeyecekler ve derse karşı ilgisiz kalacaklardır.

Şekil 59. Öğrencilerin “Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir” ifadesine öğrenciler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 21 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 33 oranında katılıyorum, % 23 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dokuzuncu sınıf coğrafya dersinde özellikle bölgeler coğrafyasının birçok okulda yetiştirilememesine ve konuların hızlı geçilmesine rağmen öğrencilerin % 56’sı haftalık iki ders saatinin yeterli olduğunu düşünmektedir.

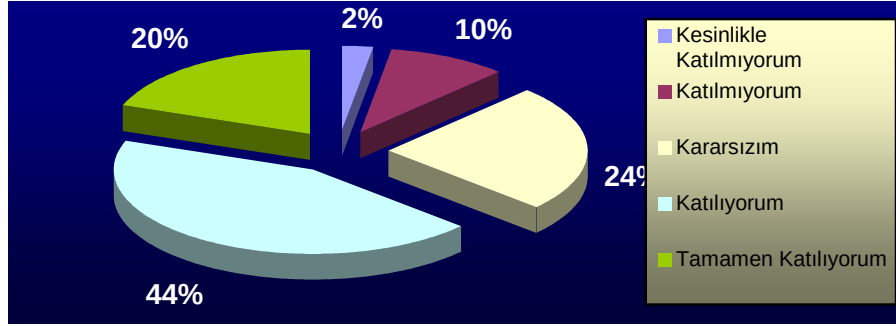
Şekil 60. Öğrencilerin “Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevk eder.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevk eder” ifadesine öğrencilerin % 7’si kesinlikle katılmıyorum, %16’sı katılmıyorum, % 18’i kararsızım, % 41’i katılıyorum, % 18’i tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 59’u coğrafya dersinin merak uyandıran konulardan

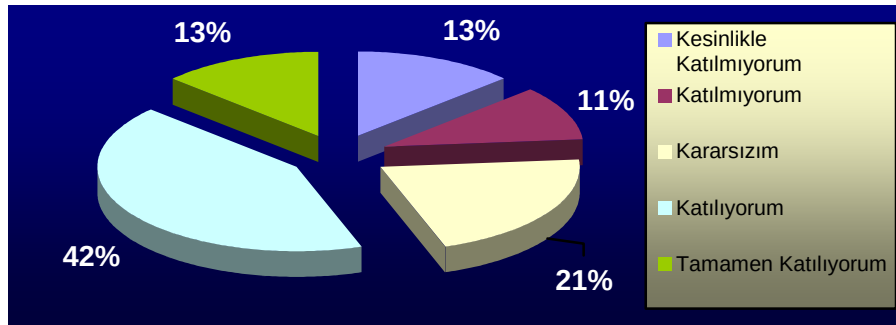
oluştüğünü düşünmektedir. Doğada meydana gelen hayret verici olaylar farklı yönleriyle ortaya konursa öğrencilerin merakı daha da artacaktır.

Şekil 61. Öğrencilerin “Türkiye’nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

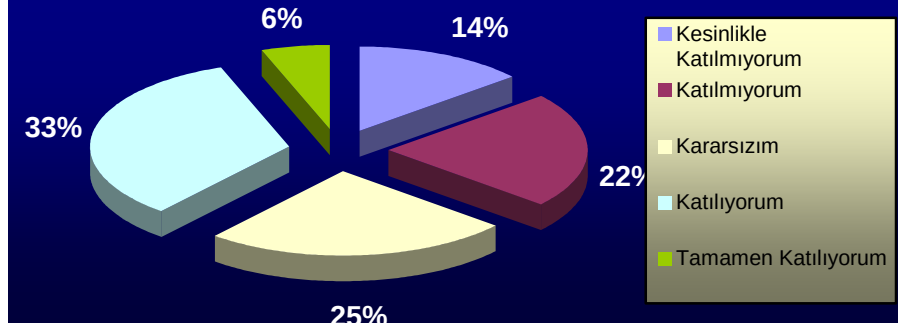
“Türkiye’nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar” ifadesine öğrencilerin % 2’si kesinlikle katılmıyorum, % 10’u katılmıyorum, % 24’ü kararsızım, % 44’ü katılıyorum, % 20’si tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. “Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemi” konusunda jeopolitik konumumuzdan ve konumdan kaynaklanan tehlikeler vurgulanmaktadır.

Şekil 62. Öğrencilerin “Öğrenci seviyesine uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

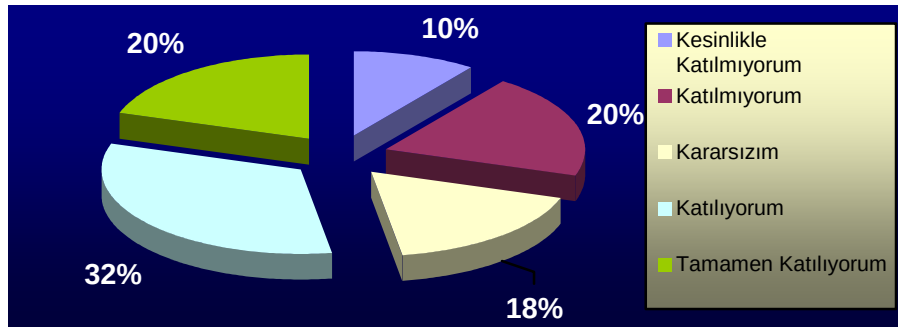
“Öğrenci seviyesine uygundur” ifadesine öğrencilerin % 13’ü kesinlikle katılmıyorum, % 11’i katılmıyorum, % 21’i kararsızım, % 42’si katılıyorum, % 13’ü tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler coğrafya dersini büyük oranda seviyelerine uygun, anlaşılabilir görmektedir.

Şekil 63. Öğrencilerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır” önermesine öğrenciler % 14 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 22 oranında katılmıyorum, % 25 oranında kararsızım, % 33 oranında katılıyorum, % 6 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler tarafından güncel gelişmeler dersin bir bölümünde anlatılmalı, öğrencilere çeşitli ödevler vererek araştırma yapmaları sağlanmalıdır. Böylelikle ders monotonluktan kurtularak daha canlı bir hale kavuşacaktır.

Şekil 64. Öğrencilerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

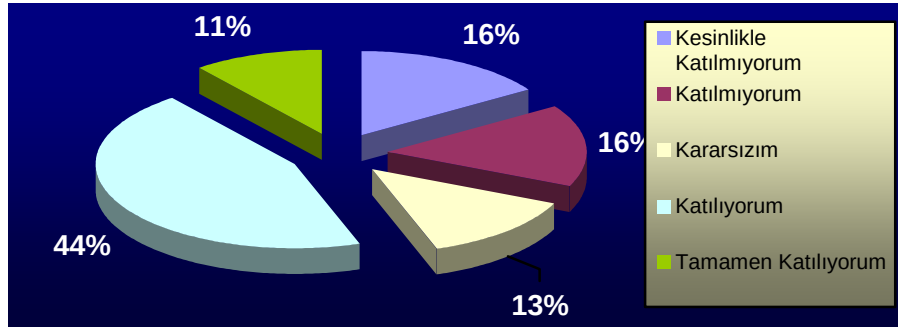

“Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir” ifadesine öğrenciler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 20 oranında katılmıyorum, %18 oranında kararsızım, % 32 oranında

katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 52'si okullarının fiziki altyapılarının yetersiz olduğunu düşünmektedir. Yeni müfredatla birlikte öğretmenlerin bilgi teknolojisini daha fazla kullanmaya başlaması olumsuz görüşleri olumluyla çevirecektir.

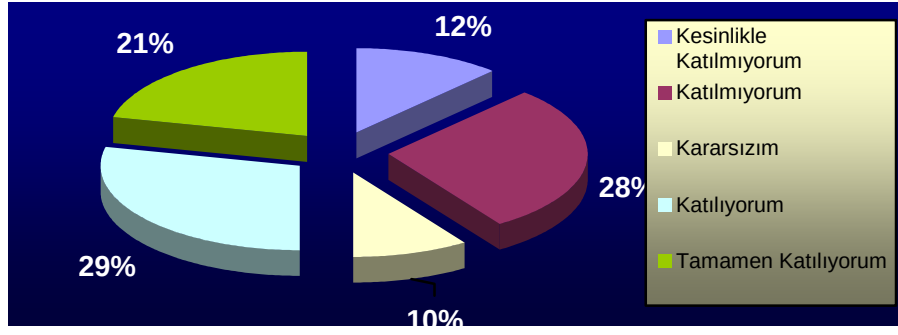
4.1.2.2. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Şekil 65. Öğrencilerin “Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

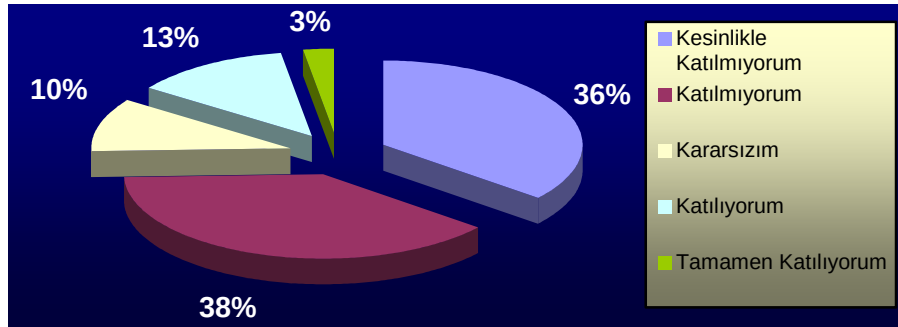
“Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır” ifadesine öğrenciler % 16 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 16 oranında katılmıyorum, %13 oranında kararsızım, % 44 oranında katılıyorum, % 11 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler % 55 oranında coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparak derslerini işlediklerini ifade etmişlerdir.

Şekil 66. Öğrencilerin “Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır” ifadesine öğrenciler % 12 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 28 oranında katılmıyorum, %10 oranında kararsızım, % 29 oranında katılıyorum, % 21 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yakın zamana kadar okullarımızda projeksiyon cihazı yoktu. Onun yerine tepegözler ve haritalar kullanılmaktaydı. Tepegözlerin taşınması ve slayt hazırlanması zahmetli olmasından çoğunlukla haritalardan yararlanılırdı. Coğrafya dersi görselliğe son derece açık bir ders olmasına karşın teknik imkânsızlıklar görselliği harita, tahta ve ders kitaplarıyla sınırlandırmıştır.

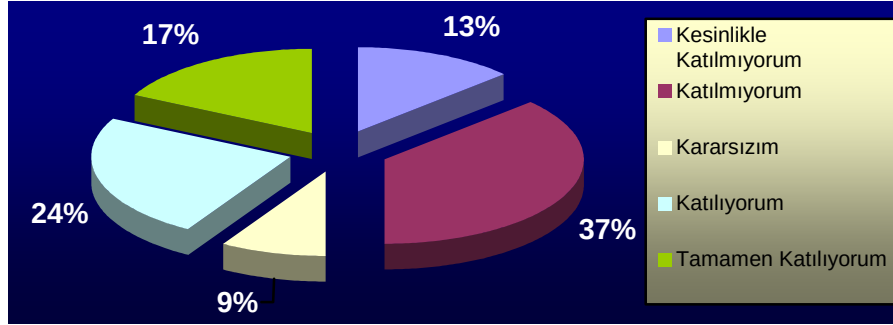
Şekil 67. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir” ifadesine öğrenciler % 36 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 38 oranında katılmıyorum, %10 oranında kararsızım, % 13 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Zaman zaman öğretmenler konuları öğrencilere dağıtmak suretiyle öğrencilerin anlatımına dayalı ders işlediği bilinmektedir. Olumlu yanları olsa da sadece öğrencilerin anlatımıyla ders işlenmesi yanlış bir yöntemdir. Öğrencilerin % 74’ü derslerin yalnızca öğrencilerin anlatımıyla

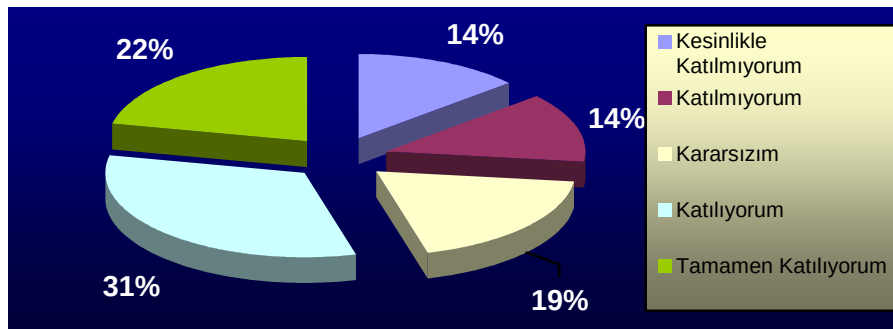
gerçekleşmediğini ifade etmişlerdir.

Şekil 68. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir” ifadesine öğrenciler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 37 oranında katılmıyorum, % 9 oranında kararsızım, % 24 oranında katılıyorum, % 17 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 41’i derslerin yalnızca öğretmenlerin anlatımıyla gerçekleştiğini ifade etmişlerdir. Bu oranların oluşmasında müfredatın öğrenci merkezli hazırlanmaması etkili olmuştur.

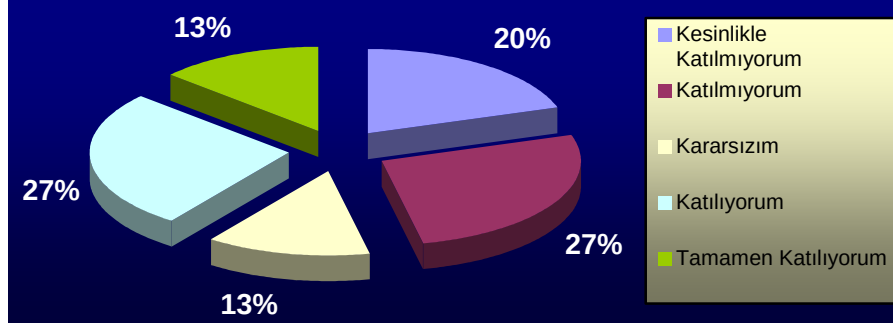
Şekil 69. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir” ifadesine öğrenciler % 14 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 14 oranında katılmıyorum, %19 oranında kararsızım, % 31 oranında katılıyorum, % 22 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin öğrencileri de derse katmak için kullandığı bir uygulama olup sıkça kullanılan bir

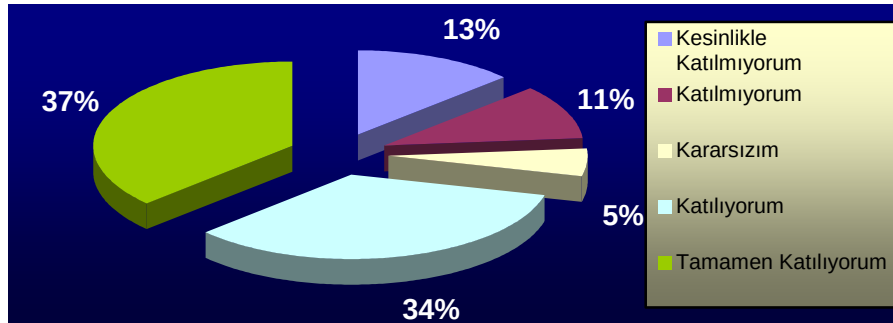
yöntemdir.

Şekil 70. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır” ifadesine öğrenciler % 20 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 27 oranında katılmıyorum, %13 oranında kararsızım, % 27 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Grup çalışması coğrafya öğretmenleri tarafından fazla kullanılan bir yöntem değildir. Grup çalışmasının hazırlık gerektirmesi, sınıf hâkimiyetinin sınıfların kalabalık olmasından dolayı zor olması, öğrencilerin nitelikleri bu uygulamaya müsait olmaması bu sonucu doğurmuştur.

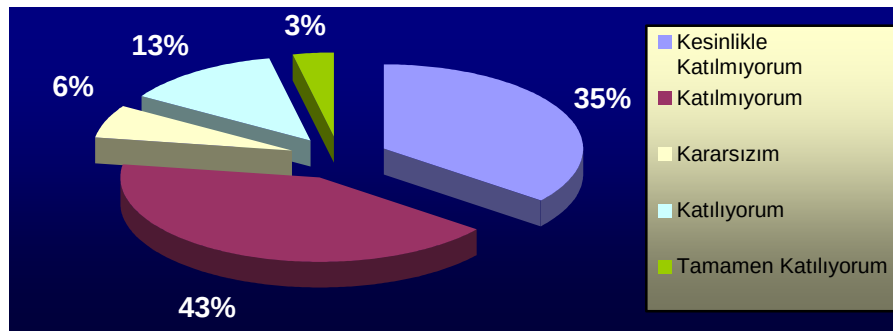
Şekil 71. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır” ifadesine öğrenciler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 11 oranında

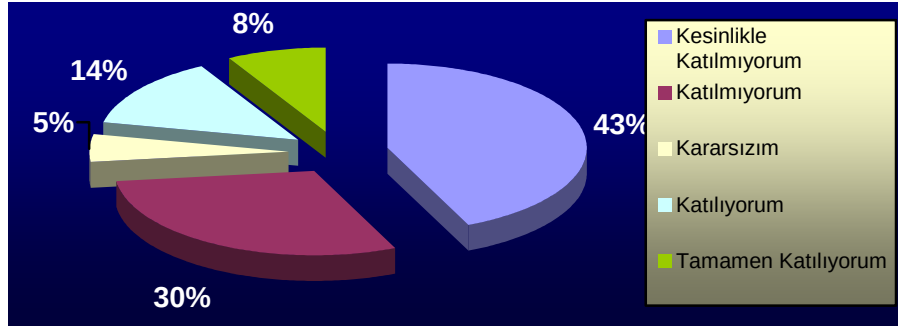
katılmıyorum, %5 oranında kararsızım, % 34 oranında katılıyorum, % 37 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 71'i konuları işlerken harita, küre, atlas vb. kullandıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin genellikle küre ve harita gibi materyalleri kullanırken, teknolojiyi yeterince istifade etmedikleri bilinmektedir.

Şekil 72. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

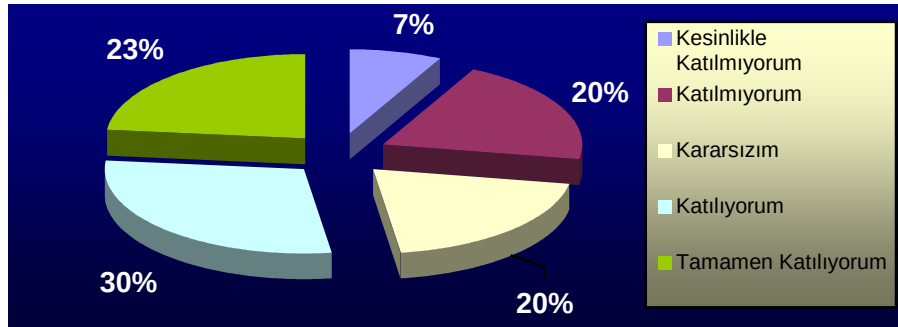
“Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır” ifadesine öğrenciler % 35 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 43 oranında katılmıyorum, % 6 oranında kararsızım, % 13 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski müfredata göre işlenen derslerde konuların daha iyi anlaşılması için coğrafya dersinin laboratuvarı olarak kabul edilen araziye çıkılması gerektiği bilinmesine karşın öğrencilerin % 78'inin gezi gözlem yapmadıklarını söylemesi bu alanda büyük bir eksikliğin varlığını yansıtmaktadır.

Şekil 73. Öğrencilerin “Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

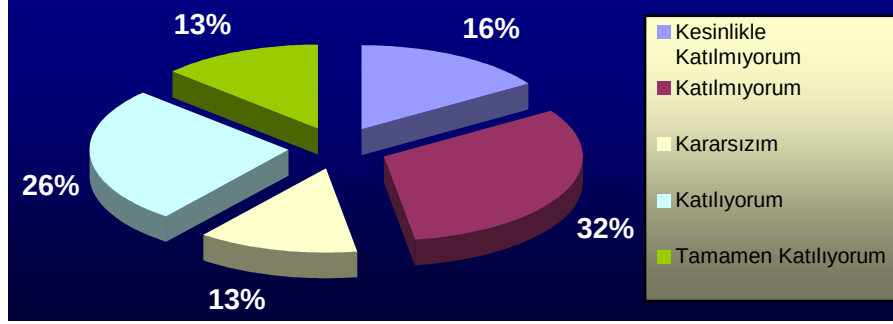
“Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz” ifadesine öğrenciler % 43 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 14 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 73’ü derslerinde eğitim amaçlı kullanılması gerekli olan modern araç gereçleri kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Fiziki yetersizliklerle birlikte öğretmenlerin niteliği de bu sonucun oluşmasında etkili olmuştur.

Şekil 74. Öğrencilerin “Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

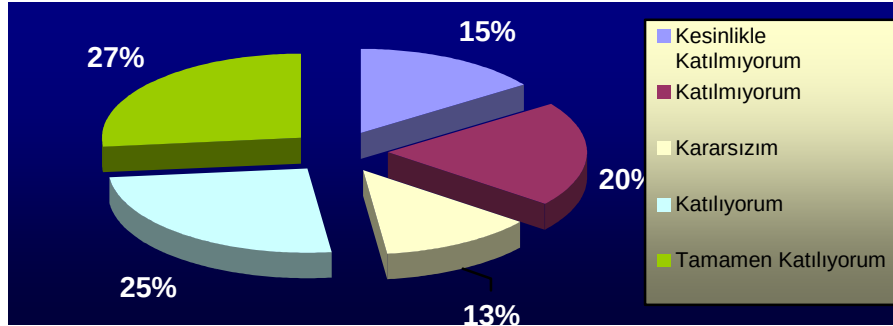
“Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır” olumsuz önemesine öğrenciler % 7 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 20 oranında katılmıyorum, % 20 oranında kararsızım, % 30 oranında katılıyorum, % 23 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 53’ü konuların seviyelerine uygun olduğu kanaatinde. Öğrencilerin bir çok coğrafi kavramla dokuzuncu sınıfta karşılaşması, önemli bir kısmının konuları seviyelerinin üstünde görmesine neden olmuştur.

Şekil 75. Öğrencilerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız” ifadesine öğrenciler % 16 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 32 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 26 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Farklı soru tiplerinin öğrencilerin farklı özelliklerini ölçtüğü için tercih edilmelidir.

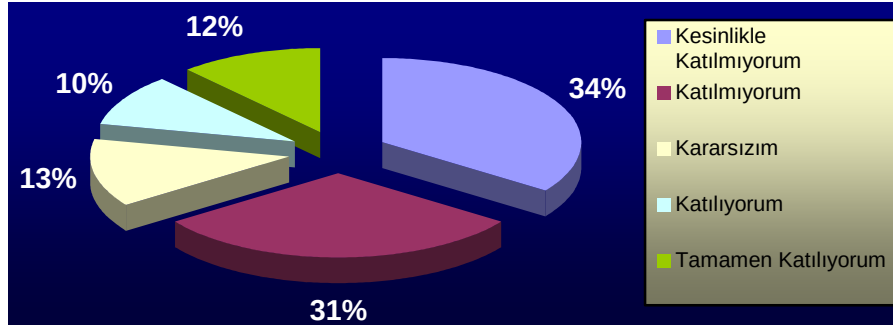
Şekil 76. Öğrencilerin “Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir. ” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir” ifadesine öğrenciler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 20 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 25 oranında katılıyorum, % 27 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bazı öğretmenler tarafından zaman zaman bazı öğretmenler tarafından sık sık araştırma ödevleri eski müfredat

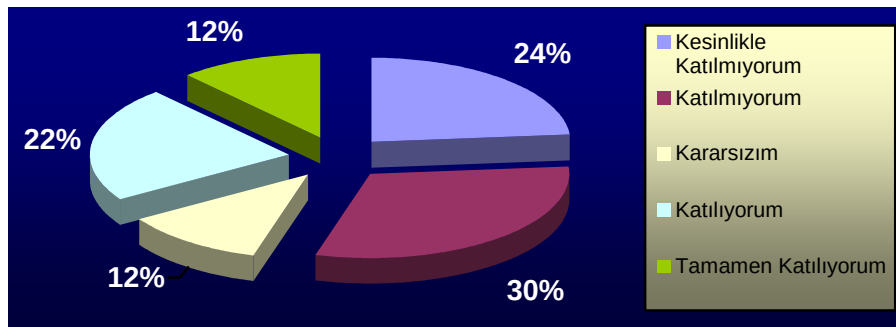
programı uygulanırken de verilmekteydi. Öğrenciler % 52 oranında öğretmenlerinin araştırma ödevleri verdiğini belirtmişlerdir.

Şekil 77. Öğrencilerin “Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum” ifadesine öğrenciler % 34 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 31 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 12 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ürün dosyası uygulaması yeni programla birlikte gelen yenilikler arasındadır. Dolayısıyla eski programa göre eğitim alan öğrencilerin % 65’i ürün dosyası hazırlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 78. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

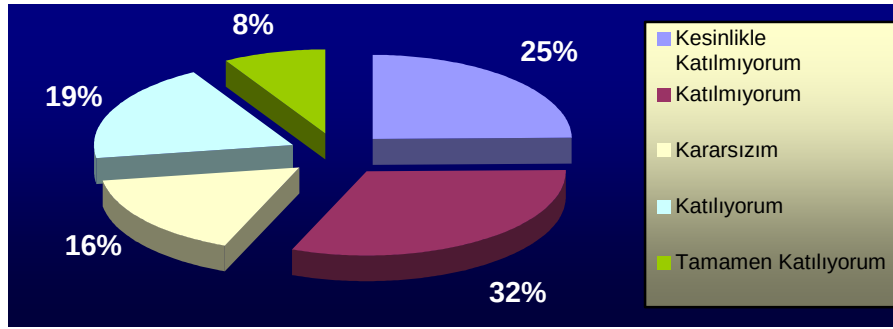

“Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate

almaktadır” ifadesine öğrenciler % 24 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 12 oranında kararsızım, % 22 oranında katılıyorum, % 12 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski müfredatta öğrencilere performans ödevleri, proje ödevleri, ürün dosyası yaptırılması tavsiye edilmediğinden öğrenciler % 54 oranında olumsuz görüş belirtmişlerdir.

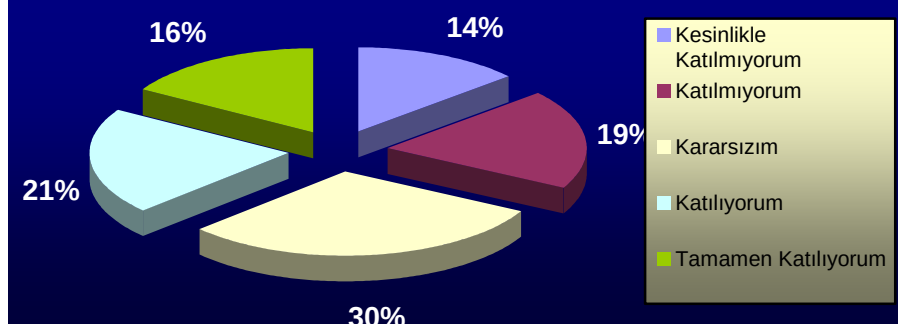
4.1.2.3. Eski Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Şekil 79. Öğrencilerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

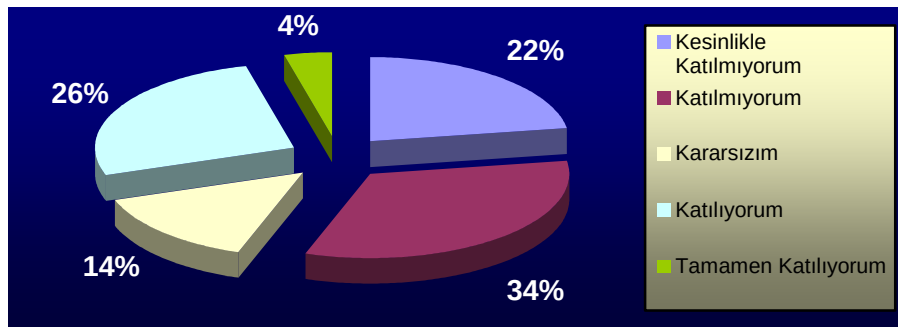
“Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir” ifadesine öğrenciler % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 32 oranında katılmıyorum, % 16 oranında kararsızım, % 19 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski müfredata göre hazırlanmış kitaplarda içindekiler bölümü düz ve sade bir şekilde oluşturulmuştur. Bu durum öğrencilerin % 57 oranında (katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum diyenlerin oranı) olumsuz yönde görüş belirtmelerinde etkili olmuştur.

Şekil 80. Öğrencilerin “Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir” ifadesine öğrenciler % 14 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 21 oranında katılıyorum, % 16 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. İlköğretimde öğrenciler coğrafya bilgilerini sosyal bilgiler dersinde çok sınırlı olarak almaktadır. Dokuzuncu sınıf coğrafya dersleri öğrencilerin gerçek anlamda coğrafya ile tanıştığı dönemdir. Coğrafi terimlere yabancı olan öğrenciler birçok yeni kavramı ilk defa bu sınıfta duymaktadır. Kitap sonlarında yer alan kapsamlı alfabetik sözlükler öğrencilerin kolaylıkla coğrafi terimleri öğrenmesini sağlayacaktır. Öğrencilerin % 30 oranında kararsız kalması dikkat çekicidir.

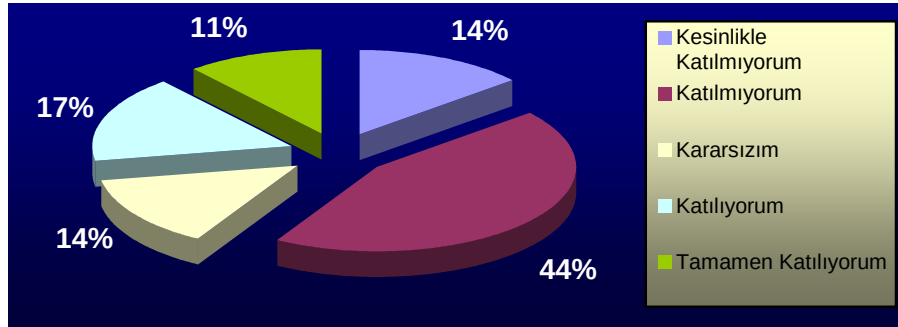
Şekil 81. Öğrencilerin “İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır” ifadesine öğrenciler

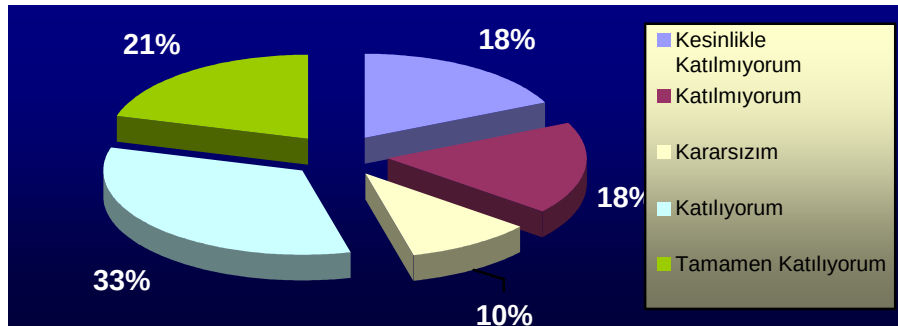
% 22 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 34 oranında katılmıyorum, % 14 oranında kararsızım, % 26 oranında katılıyorum, % 4 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 56'sı ders kitaplarında gereksiz ayrıntıların, fazla bilgilerin bulunduğunu düşünmektedir.

Şekil 82. Öğrencilerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir” ifadesine öğrenciler % 14 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 44 oranında katılmıyorum, % 14 oranında kararsızım, % 17 oranında katılıyorum, % 11 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kitaplar oldukça yalın ifadelerle yazılmıştır, etkinliklere yer verilmemiştir. Öğrencilerin % 58'i ders kitaplarının kendilerini aktif hale getirmediğini düşünmektedir.

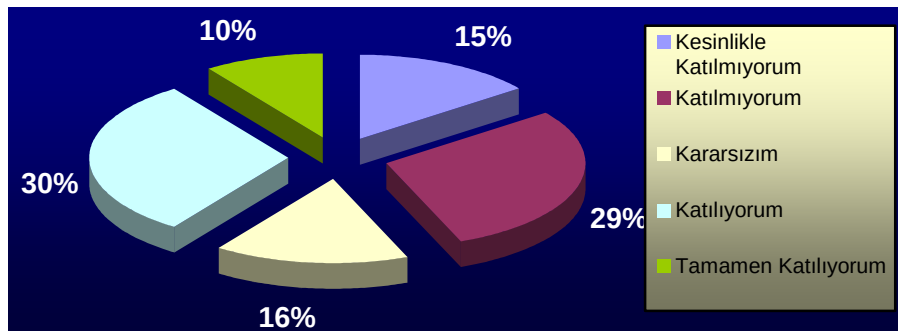
Şekil 83. Öğrencilerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir” ifadesine öğrenciler % 18 oranında kesinlikle

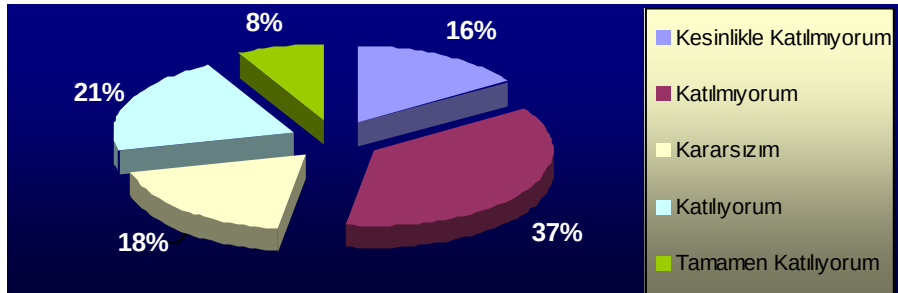
katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 33 oranında katılıyorum, % 21 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 54'ü önermeye olumlu görüş belirtmişleridir. Öğrencilerin çoğunluğu olumlu düşünse de görselliğe dayanan coğrafya ders kitapları için yetersiz bir orandır.

Şekil 84. Öğrencilerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir” ifadesine öğrenciler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 29 oranında katılmıyorum, % 16 oranında kararsızım, % 30 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler % 44 oranında önermeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Eski ders programına göre hazırlanan ders kitaplarındaki ünite başlarında birkaç soru sorularak öğrencilerin ön hazırlık yapmaları sağlanmaya çalışılmıştır.

Şekil 85. Öğrencilerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirmede farklı soru tiplerine (açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” ifadesine öğrenciler % 16 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 37 oranında katılmıyorum, % 18 oranında karasızım, % 21 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski müfredata göre hazırlanmış ders kitaplarında farklı soru tiplerine fazla yer verilmemiştir. Çoğu zaman serbest cevaplı ve sınırlı cevaplı sorular sorulmuştur.

4.2. DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ YENİ MÜFREDAT PROGRAMININ EĞİTİM-ÖĞRETİME UYGUNLUĞU BAKIMINDAN ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

4.2.1. Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Yeni Müfredat Programının Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi

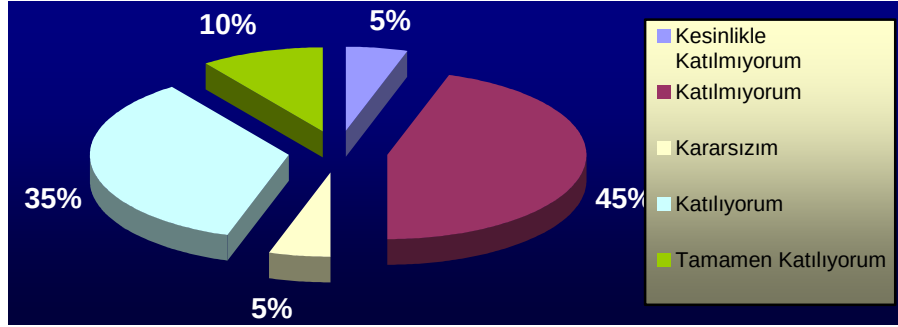
4.2.1.1. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 10. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf yeni müfredat programının işlenişine ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam	$\bar{x}$ p<0.05
Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.	Kadın	f	1	7	0	7	1	16	$\bar{x}=3,00$ p=0,774
		%	2,5	17,5	0	17,5	2,5	40	
	Erkek	f	1	11	2	7	3	24	Anlamsız
		%	2,5	27,5	5	17,5	7,5	60	
Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.	Kadın	f	1	1	1	10	3	16	$\bar{x}=3,87$ p=0,555
		%	2,5	2,5	2,5	25	7,5	40	
	Erkek	f	0	2	3	14	5	24	Anlamsız
		%	0	5	7,5	35	12,5	60	
Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.	Kadın	f	2	2	0	5	7	16	$\bar{x}=3,78$ p=0,383
		%	5	5	0	12,5	17,5	40	
	Erkek	f	1	4	2	10	7	24	Anlamsız
		%	2,5	10	5	25	17,5	60	
Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.	Kadın	f	0	4	1	9	2	16	$\bar{x}=3,30$ p=0,552
		%	0	10	2,5	22,5	5	40	
	Erkek	f	2	6	3	13	0	24	Anlamsız
		%	5	15	7,5	32,5	0	60	
Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırım.	Kadın	f	3	6	3	4	0	16	$\bar{x}=2,53$ p=0,538
		%	7,5	15	7,5	10	0	40	
	Erkek	f	4	12	1	5	2	24	Anlamsız
		%	10	30	2,5	12,5	5	60	
Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.	Kadın	f	1	3	2	6	4	16	$\bar{x}=3,63$ p=0,970
		%	2,5	7,5	5	15	10	40	
	Erkek	f	2	4	1	10	7	24	Anlamsız
		%	5	10	2,5	25	17,5	60	
Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.	Kadın	f	1	1	1	7	6	16	$\bar{x}=3,95$ p=0,448
		%	2,5	2,5	2,5	17,5	15	40	
	Erkek	f	1	1	2	15	5	24	Anlamsız
		%	2,5	2,5	5	37,5	12,5	60	
İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.	Kadın	f	9	6	0	1	0	16	$\bar{x}=2,00$ p=0,320
		%	22,5	15	0	2,5	0	40	
	Erkek	f	5	12	3	3	1	24	Anlamsız
		%	12,5	30	7,5	7,5	2,5	60	

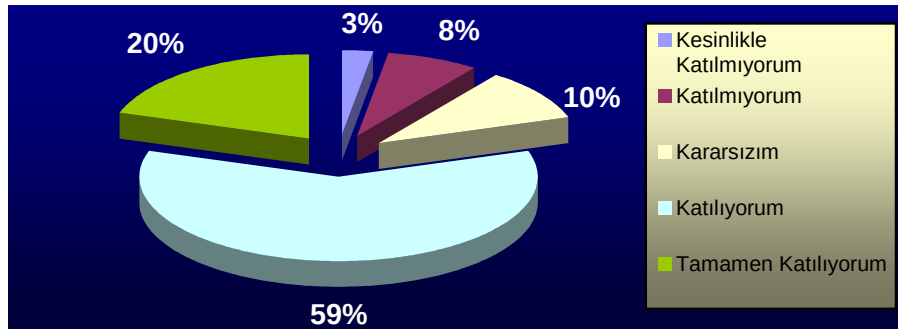
Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.	Kadın	f	1	3	1	9	2	16	$\bar{x}=3,48$ 0,448
		%	2,5	7,5	2,5	22,5	5	40	
	Erkek	f	2	5	2	10	5	24	Anlamsız
		%	5	12,5	5	25	12,5	60	
Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.	Kadın	f	5	5	2	4	0	16	$\bar{x}=2,55$ p=0,364
		%	12,5	12,5	5	10	0	40	
	Erkek	f	5	8	2	7	2	24	Anlamsız
		%	12,5	20	5	17,5	5	60	
Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlıyorum.	Kadın	f	2	1	3	6	4	16	$\bar{x}=3,55$ p=0,103
		%	5	2,5	7,5	15	10	40	
	Erkek	f	3	6	0	5	10	24	Anlamsız
		%	7,5	15	0	12,5	25	60	
Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.	Kadın	f		5	2	4	5	16	$\bar{x}=3,53$ p=0,631
		%		12,5	5	10	12,5	40	
	Erkek	f	2	6	1	8	7	24	Anlamsız
		%	5	15	2,5	20	17,5	60	
Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlıyorum.	Kadın	f	2	5	2	5	2	16	$\bar{x}=3,20$ p=0,164
		%	5	12,5	5	12,5	5	40	
	Erkek	f	0	7	4	11	2	24	Anlamsız
		%	0	17,5	10	27,5	5	60	
Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.	Kadın	f	2	2	2	8	2	16	$\bar{x}=3,65$ p=0,873
		%	5	5	5	20	5	40	
	Erkek	f	2	3	2	7	10	24	Anlamsız
		%	5	7,5	5	17,5	25	60	
Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.	Kadın	f	1	0	2	10	3	16	$\bar{x}=3,93$ p=0,769
		%	2,5		5	25	7,5	40	
	Erkek	f	1	2	1	13	7	24	Anlamsız
		%	2,5	5	2,5	32,5	17,5	60	
Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.	Kadın	f	1	2	1	7	5	16	$\bar{x}=4,13$ p=0,729
		%	2,5	5	2,5	17,5	12,5	40	
	Erkek	f	0	2	3	4	15	24	Anlamsız
		%	0	5	7,5	10	37,5	60	
Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur.	Kadın	f	0	1	0	4	11	16	$\bar{x}=4,55$ p=0,574
		%	0	2,5	0	10	27,5	40	
	Erkek	f	1	1	1	2	19	24	Anlamsız
		%	2,5	2,5	2,5	5	47,5	60	
Okulumuzda coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) var.	Kadın	f	12	2	1	1	0	16	$\bar{x}=1,68$ p=0,258
		%	30	5	2,5	2,5	0	40	
	Erkek	f	13	6	2	2	1	24	Anlamsız
		%	32,5	15	5	5	2,5	60	

Şekil 86. Öğretmenlerin “Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 45 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 35 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin anlatım yöntemini kullanma oranlarının yeni müfredatla birlikte azaldığını görüyoruz. Öğretmenler önermeye % 50 oranında olumsuz görüş belirtmişlerdir.

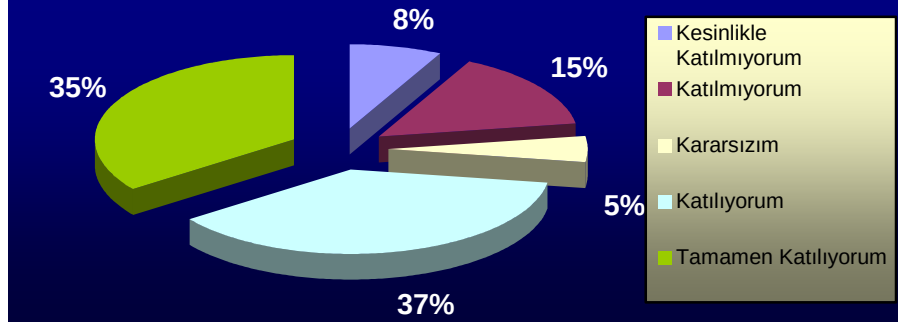
Şekil 87. Öğretmenlerin “Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 8 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 59 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda öğrencilere farklı başlıklar altında birçok sorunun yöneltmesi ve öğrenci merkezli derslerin işlenmesi soru cevap yönteminin daha fazla kullanılmasını

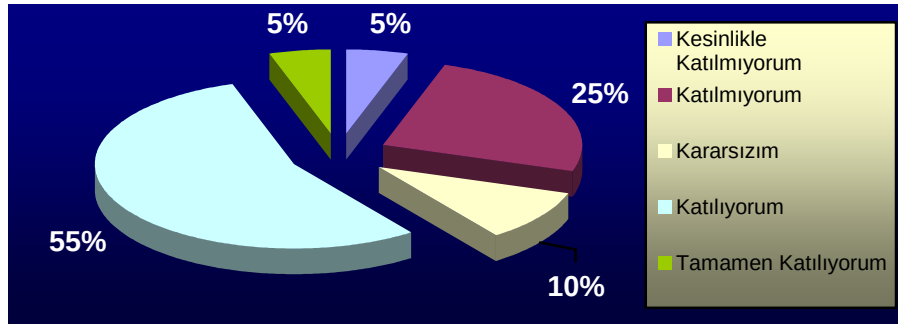
sağlamıştır.

Şekil 88. Öğretmenlerin “Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

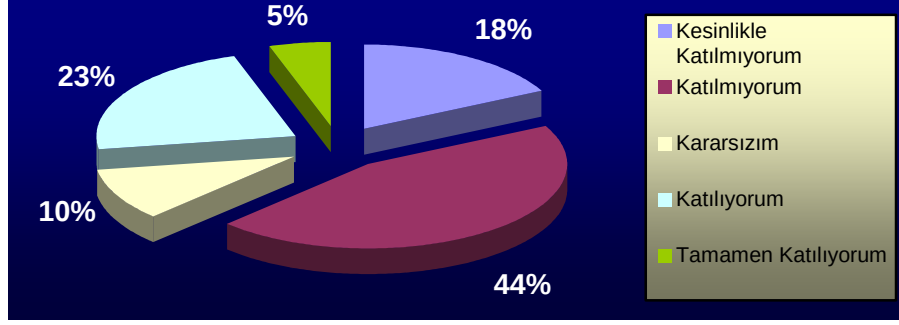
“Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 15 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 37 oranında katılıyorum, % 35 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda yer alan *etkinlik* kısımları öğretmenleri çeşitli aktivitelerin yapılması noktasında yönlendirmiştir.

Şekil 89. Öğretmenlerin “Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

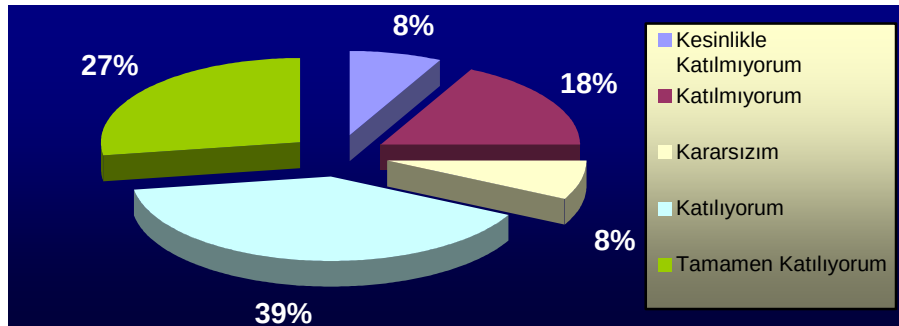
“Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 25 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 55 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 90. Öğretmenlerin “Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 44 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 25 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Grup çalışması yöntemi eski müfredatta olduğu gibi yeni müfredatta da öğretmenler tarafından fazla benimsenmemiştir.

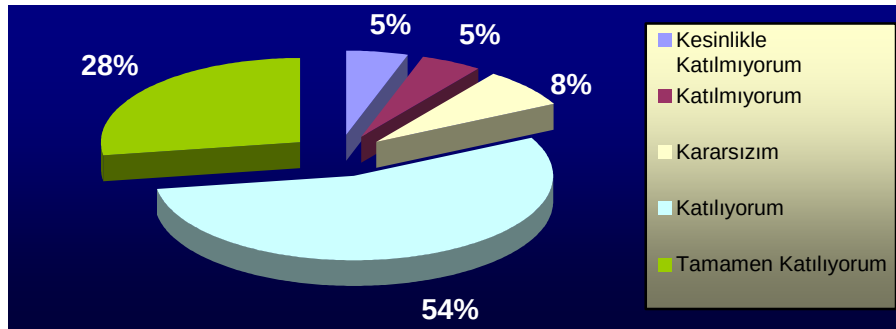
Şekil 91. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında

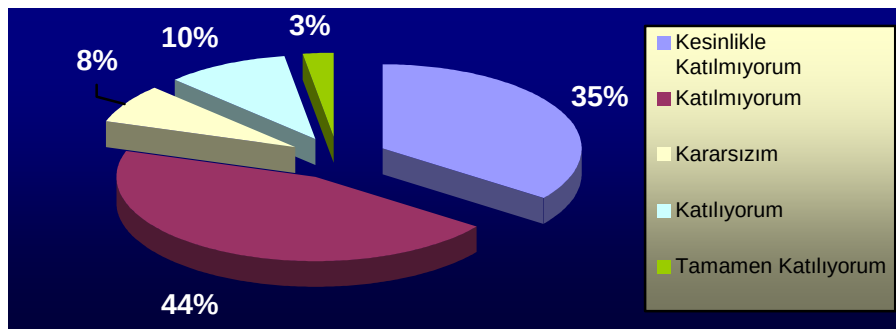
katılmıyorum, % 8 oranında karsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 27 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin büyük çoğunluğu farklı soru tipleriyle öğrencilerin değişik niteliklerini ve becerilerini ölçmeyi amaçlamışlardır.

Şekil 92. Öğretmenlerin “Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 13 oranında karsızım, % 52 oranında katılıyorum, % 17 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler önermeye % 69 oranında olumlu yanıt vererek, büyük oranda derslerini günlük hayatla bağlı işlediklerini ifade etmişlerdir.

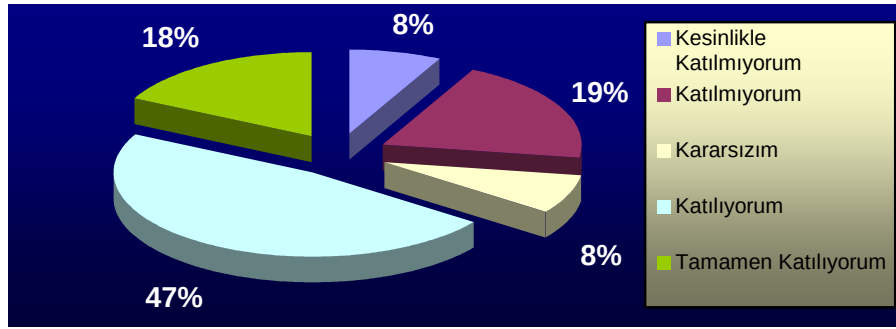
Şekil 93. Öğretmenlerin “İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi

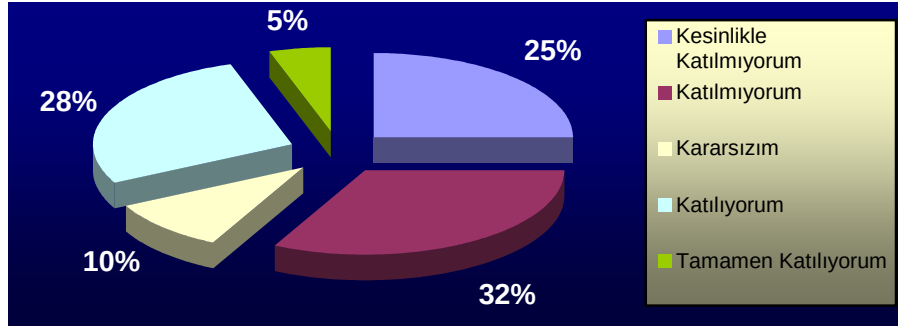
çalışması yapmaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 44 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 18 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatın amaçlarından biri olan arazi çalışmaları tam manasıyla okullarımızda uygulanamadığı anlaşılmaktadır. Her ne kadar uzak yerlere yapılacak geziler maliyetli olsa da, yakın bir fabrikaya, baraja, göl, akarsu ya da ormana yapılacak bir gezi bile dersimiz için oldukça faydalı olacaktır.

Şekil 94. Öğretmenlerin “Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

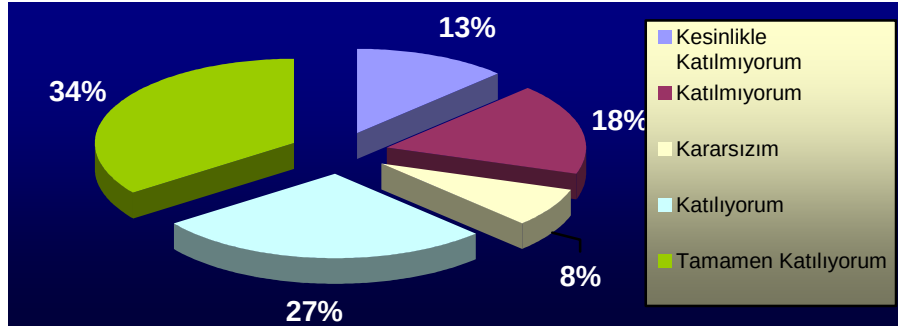
“Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 8 oranında karsızım, % 47 oranında katılıyorum, % 18 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. İnternette indirilen çeşitli sunumlar ve animasyonların giderek yaygınlaşması, okullarımızdaki projeksiyon sayısının artması araç gereç kullanımını artırmıştır.

Şekil 95. Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 32 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 28 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatla birlikte öğretmenlerin değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmalarında azalma görülmektedir.

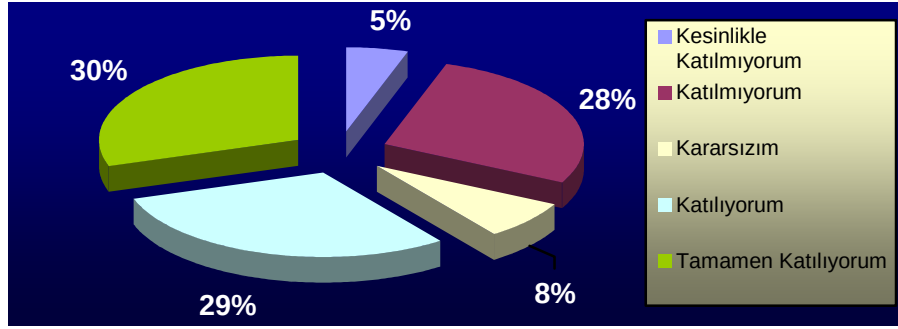
Şekil 96. Öğretmenlerin “Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlatıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 27 oranında katılıyorum, % 34 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Zamanla öğretmenlerin tamamının öğrencilerine ürün dosyası hazırlatacağı ve bu dosya üzerinden öğrencilerini değerlendireceği öngörülmektedir.

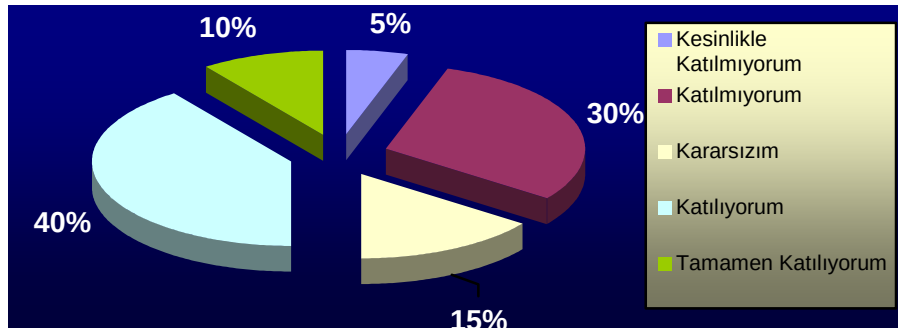
Şekil 97. Öğretmenlerin “Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.” şeklindeki

önermeye verdikleri cevapların oranları.

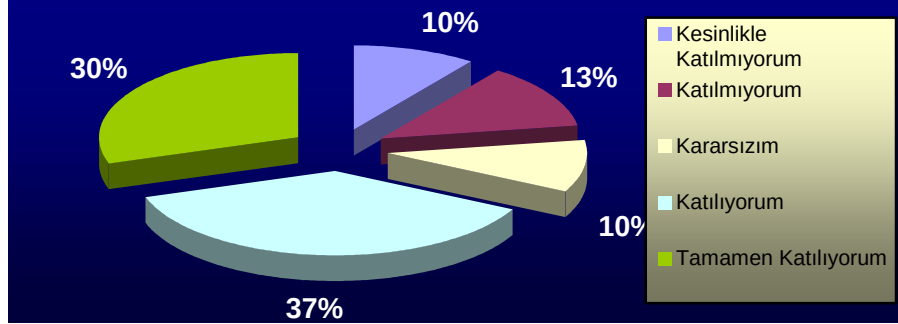
“Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 28 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 29 oranında katılıyorum, % 30 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Çeşitli performans ödevleri yeni hazırlanan coğrafya kitaplarında yer almaktadır. Buna rağmen öğretmenlerin % 33’ü öğrencilerine performans ödevi vermediklerini belirtmişlerdir.

Şekil 98. Öğretmenlerin “Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

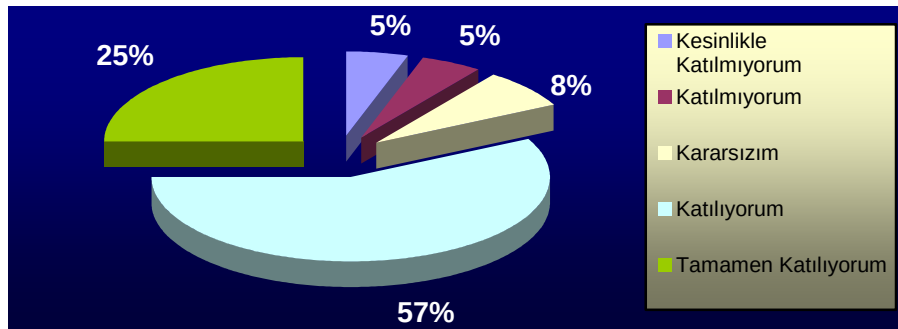
“Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 15 oranında kararsızım, % 40 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 99. Öğretmenlerin “Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, %10 oranında kararsızım, % 37 oranında katılıyorum, % 30 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredat önermede yer alan ifadeyi zorunlu hale getirirse de, öğretmenlerin bir kısmının uyum sürecinin sıkıntılarını yaşadığı anlaşılmaktadır.

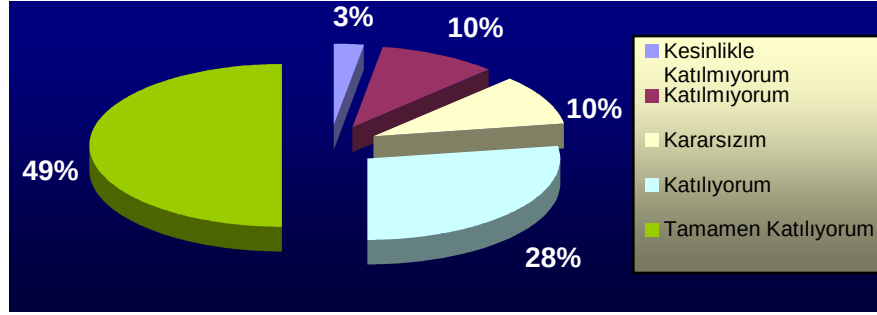
Şekil 100. Öğretmenlerin “Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 5 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 57 oranında katılıyorum, % 25 oranında

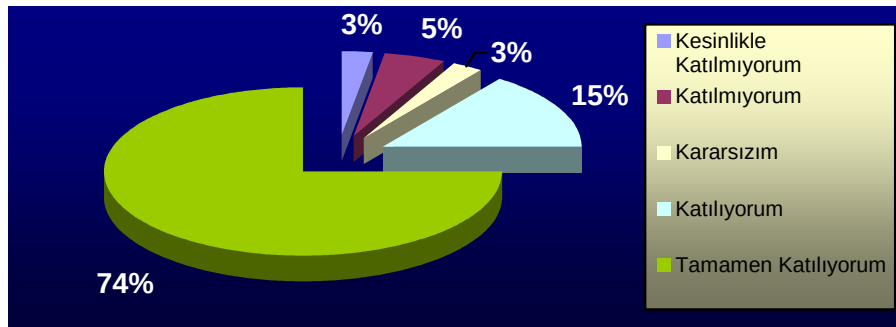
tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler farklı bilim dallarından faydalanarak dersi daha anlaşılır hale getirmektedirler.

Şekil 101. Öğretmenlerin “Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 28 oranında katılıyorum, % 49 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Coğrafi olayların sebeplerini ve sonuçlarını belirten öğretmenler bilgilerin sadece bir ezber olarak askıda kalmasını engellemeye çalışmışlardır.

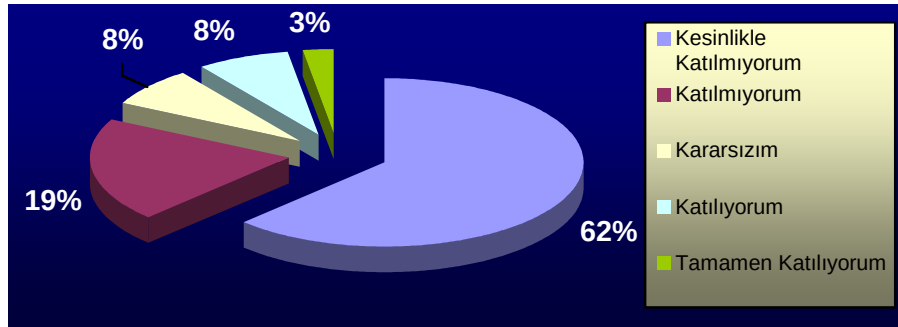
Şekil 102. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında

kesinlikle katılmıyorum, % 5 oranında katılmıyorum, % 3 oranında karsızım, % 15 oranında katılıyorum, % 74 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ankete katılan öğretmenler özel dersliklerde coğrafya dersinin çok daha verimli işlenebileceğini vurgulamışlardır.

Şekil 103. Öğretmenlerin “Okulumuzda coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Okulumuzda coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) var” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 62 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 8 oranında karsızım, % 8 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler coğrafya dersliklerinde coğrafya dersinin daha verimli olacağını düşünsülerde, yeni müfredat görselliğe önem verse de okullarımızın fiziki yetersizlikleri ortadan kalkmış değildir.

4.2.1.2 Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

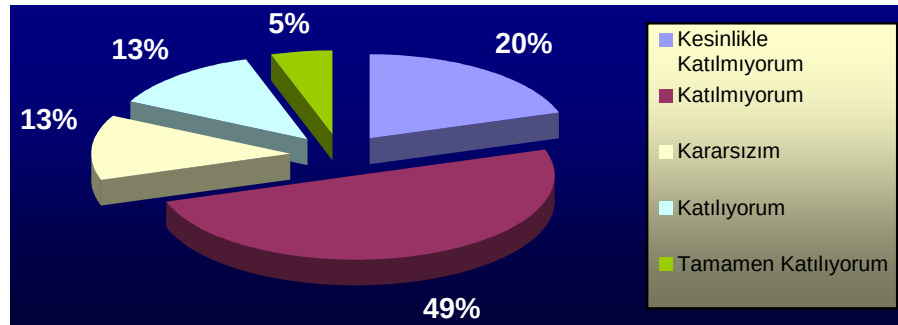
Tablo 11.Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf yeni müfredat programı ve amaçlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam	$\bar{x}$ p<0.05
Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.	Kadın	f	4	4	1	1	2	16	$\bar{x}=2,33$ p=0,385
		%	10	20	2,5	2,5	5	40	
	Erkek	f	4	12	4	4	0	24	Anlamsız
		%	10	30	10	10	0	60	
Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.	Kadın	f	1	10	3	1	1	16	$\bar{x}=2,38$ p=0,722
		%	2,5	25	7,5	2,5	2,5	40	
	Erkek	f	3	12	7	2	0	24	Anlamsız
		%	7,5	30	17,5	5	0	60	
Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.	Kadın	f	1	5	2	8	0	16	$\bar{x}=3,15$ p=0,553
		%	2,5	12,5	5	20	0	40	
	Erkek	f	1	8	2	11	2	24	Anlamsız
		%	2,5	20	5	27,5	5	60	
.Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.	Kadın	f	4	3	1	6	2	16	$\bar{x}=3,18$ p=0,648
		%	10	7,5	2,5	15	5	40	
	Erkek	f	5	2	1	12	4	24	Anlamsız
		%	12,5	5	2,5	30	10	60	
Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.	Kadın	f	1	7	5	2	1	16	$\bar{x}=3,15$ p=0,146
		%	2,5	17,5	12,5	5	2,5	40	
	Erkek	f	1	6	4	7	6	24	Anlamsız
		%	2,5	15	10	17,5	15	60	
Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.	Kadın	f	4	6	1	2	3	16	$\bar{x}=2,68$ p=0,725
		%	10	15	2,5	5	7,5	40	
	Erkek	f	6	6	3	7	2	24	Anlamsız
		%	15	15	7,5	17,5	5	60	
Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.	Kadın	f	1	4	6	4	1	16	$\bar{x}=3,13$ p=0,633
		%	2,5	10	15	10	2,5	40	
	Erkek	f	0	7	8	6	3	24	Anlamsız
		%	0	17,5	20	15	7,5	60	
Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.	Kadın	f	3	7	0	4	2	16	$\bar{x}=2,65$ p=0,527
		%	7,5	17,5	0	10	5	40	
	Erkek	f	4	11	1	6	2	24	Anlamsız
		%	10	27,5	2,5	15	5	60	

Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.	Kadın	f	3	8	0	4	1	16	$\bar{x}=2,60$ $p=0,401$
		%	7,5	20	0	10	2,5	40	
	Erkek	f	5	10	2	2	5	24	Anlamsız
		%	12,5	25	5	5	12,5	60	
36.Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.	Kadın	f	2	7	1	4	2	16	$\bar{x}=2,85$ $p=0,837$
		%	5	17,5	2,5	10	5	40	
	Erkek	f	3	9	3	6	3	24	Anlamsız
		%	7,5	22,5	7,5	15	7,5	60	
Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkartılması gereken konular var.	Kadın	f	1	3	4	7	1	16	$\bar{x}=3,25$ $p=0,573$
		%	2,5	7,5	10	17,5	2,5	40	
	Erkek	f	2	5	4	11	2	24	Anlamsız
		%	5	12,5	10	27,5	5	60	
Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.	Kadın	f	2	3	4	5	2	16	$\bar{x}=3,00$ $p=0,994$
		%	5	7,5	10	12,5	5	40	
	Erkek	f	3	7	5	7	2	24	Anlamsız
		%	7,5	17,5	12,5	17,5	5	60	
Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.	Kadın	f	2	3	6	3	2	16	$\bar{x}=3,08$ $p=0,751$
		%	5	7,5	15	7,5	5	40	
	Erkek	f	3	2	8	11		24	Anlamsız
		%	7,5	5	20	27,5		60	
Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.	Kadın	f	3	4	4	3	2	16	$\bar{x}=2,83$ $p=0,556$
		%	7,5	10	10	7,5	5	40	
	Erkek	f	4	5	7	7	1	24	Anlamsız
		%	10	12,5	17,5	17,5	2,5	60	
Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.	Kadın	f	2	5	1	3	5	16	$\bar{x}=3,10$ $p=0,259$
		%	5	12,5	2,5	7,5	12,5	40	
	Erkek	f	2	10	2	6	4	24	Anlamsız
		%	5	25	5	15	10	60	
Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.	Kadın	f	2	4	2	7	1	16	$\bar{x}=3,28$ $p=1,000$
		%	5	10	5	17,5	2,5	40	
	Erkek	f	2	5	2	11	4	24	Anlamsız
		%	5	12,5	5	27,5	10	60	
Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.	Kadın	f	2	7	2	5	0	16	$\bar{x}=2,73$ $p=0,579$
		%	5	17,5	5	12,5	0	40	
	Erkek	f	3	9	3	8	1	24	Anlamsız
		%	7,5	22,5	7,5	20	2,5	60	
Coğrafya programları genelde birbirlerinin aynısıdır. Yeni coğrafya programı herhangi bir yenilik getirmemiştir.	Kadın	f	3	11	1	1	0	16	$\bar{x}=2,13$ $p=0,184$
		%	7,5	27,5	2,5	2,5	0	40	
	Erkek	f	4	16	0	3	1	24	Anlamsız
		%	10	40		7,5	2,5	60	
Yeni coğrafya programı beklentilere cevap verecek nitelikte hazırlanmıştır.	Kadın	f	0	5	8	2	1	16	$\bar{x}=2,95$ $p=0,044$
		%	0	12,5	20	5	2,5	40	
	Erkek	f	2	8	4	9	1	24	Anlamsız
		%	5	20	10	22,5	2,5	60	

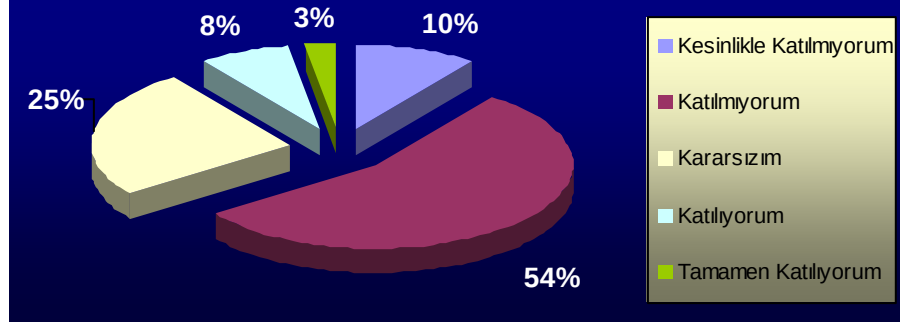
Yeni coğrafya müfredatı öğrenci seviyesine uygun hazırlanmıştır.	Kadın	f	0	5	6	4	1	16	$\bar{x}=2,95$ $p=0,265$
		%	0	12,5	15	10	2,5	40	
	Erkek	f	1	10	4	9	0	24	Anlamsız
		%	2,5	25	10	22,5	0	60	
Yeni coğrafya müfredatının uygulamada başarılı olamayacağını düşünüyorum.	Kadın	f	2	2	5	5	2	16	$\bar{x}=3,25$ $p=0,633$
		%	5	5	12,5	12,5	5	40	
	Erkek	f	2	5	6	6	5	24	Anlamsız
		%	5	12,5	15	15	12,5	60	
Yeni coğrafya müfredatı teknik imkânlar sağlanmadan, altyapısı oluşturulmadan uygulamaya konulmuştur.	Kadın	f	1	2	1	9	3	16	$\bar{x}=3,75$ $p=0,757$
		%	2,5	5	2,5	22,5	7,5	40	
	Erkek	f	2	2	0	15	5	24	Anlamsız
		%	5	5	0	37,5	12,5	60	
Uygulamakta olduğumuz yeni program ile ilgili herhangi bir seminer, hizmet içi eğitim, toplantıya vb. katıldım.	Kadın	f	5	3	0	4	4	16	$\bar{x}=2,93$ $p=0,907$
		%	12,5	7,5	0	10	10	40	
	Erkek	f	8	4	1	4	7	24	Anlamsız
		%	20	10	2,5	10	17,5	60	

Şekil 104. Öğretmenlerin “Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

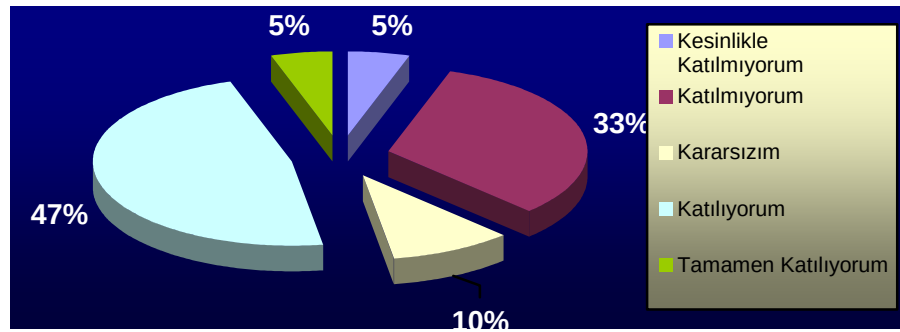
“Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 20 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 49 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 13 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatın getirdiği değişiklikler öğretmenlerin görüşlerini etkilemiştir. Konular sebep sonuç ilişkisi içinde işlenerek ezbercilikten mümkün olduğunca kaçınılmıştır.

Şekil 105. Öğretmenlerin “Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 54 oranında katılmıyorum, % 25 oranında kararsızım, % 8 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatın amacı, öğrencilerin bilgiyi anlamlandırması ve bu yolla öğrenilen bilgilerin yenileri için bir temel teşkil etmesidir.

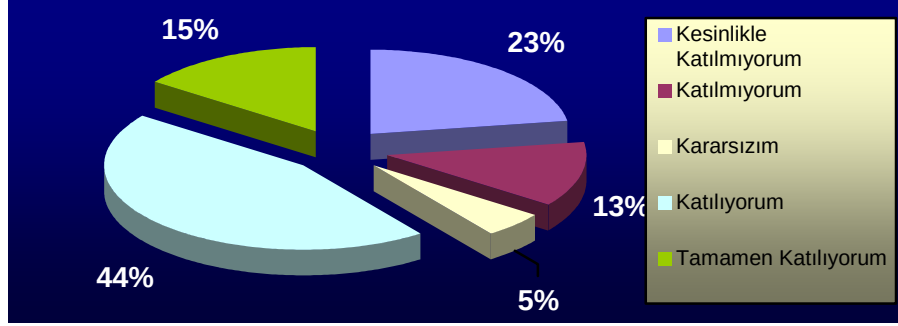
Şekil 106. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 33 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 47 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. “Bölgeler” bölümü

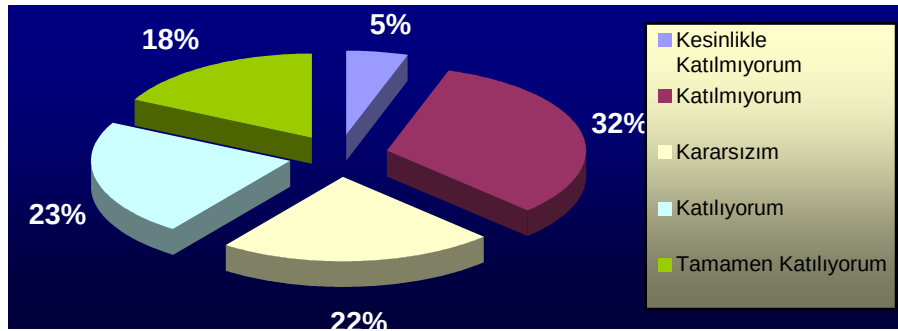
dokuzuncu sınıf coğrafya müfredatından çıkarılmasına rağmen, öğretmenler bilgi içeriğinin fazlalığından ve sürenin yetersizliğinden şikâyet etmeye devam etmekte.

Şekil 107. Öğretmenlerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 23 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 44 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 59’unun güncel gelişmelerin eğitim ortamına yansıtıldığını ifade etmesinde kitapların yeni hazırlanması etkili olmuştur.

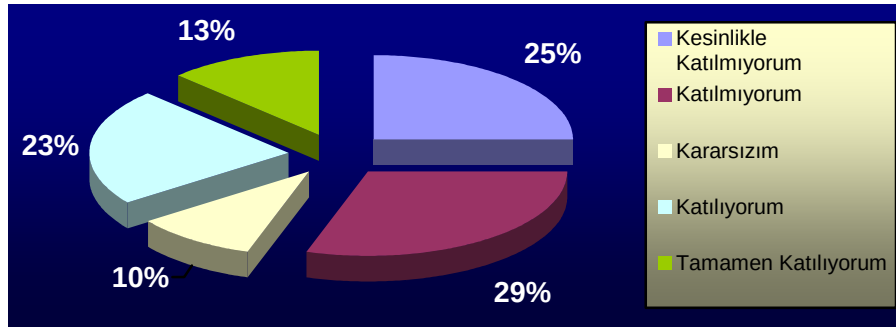
Şekil 108. Öğretmenlerin “Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 32 oranında katılmıyorum, % 22 oranında

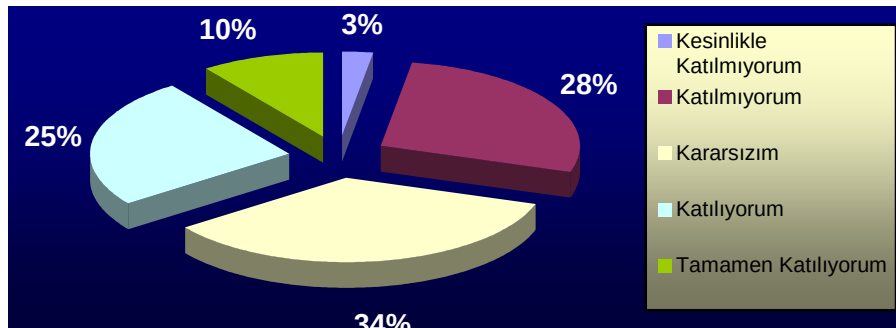
karsızım, % 23 oranında katılıyorum, % 18 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bilgiler sadeleştirilerek günlük olaylarla irtibatlandırılrsa da öğretmenlerin % 41'i öğrencilerin coğrafya dersini bilgi yığını olarak görmeye devam ettikleri görüşündeler.

Şekil 109. Öğretmenlerin “Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 29 oranında katılmıyorum, % 10 oranında karsızım, % 23 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Düzenlemeler öğretmenlerin görüşünü olumlu yönde değiştirse de, öğretmenlerin % 36’sı derslerin sınıflara dağılımını uygun bulmamaktadır.

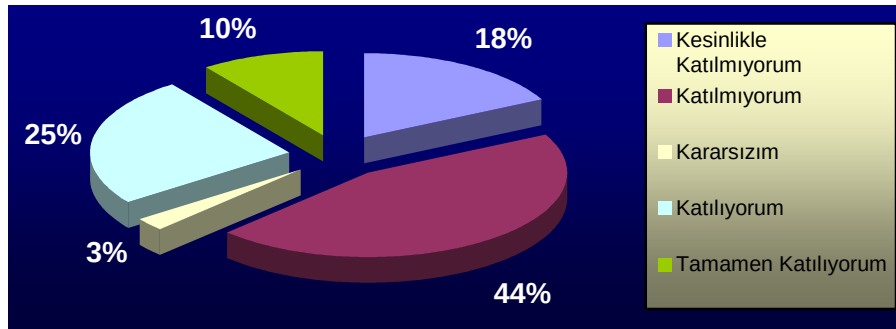
Şekil 110. Öğretmenlerin “Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3

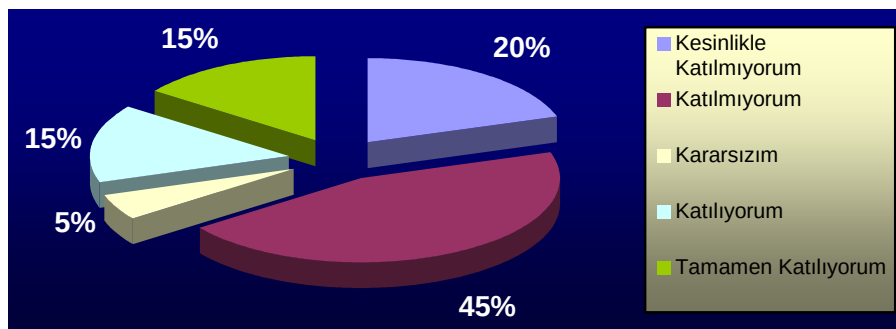
oranında kesinlikle katılmıyorum, % 28 oranında katılmıyorum, % 34 oranında karsızım, % 25 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Coğrafya öğretmenlerinin CBS'yi tam olarak kullanamamaları ve fiziki altyapının yetersizliği bu alandaki sorunların devam ettiğini göstermektedir.

Şekil 111. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

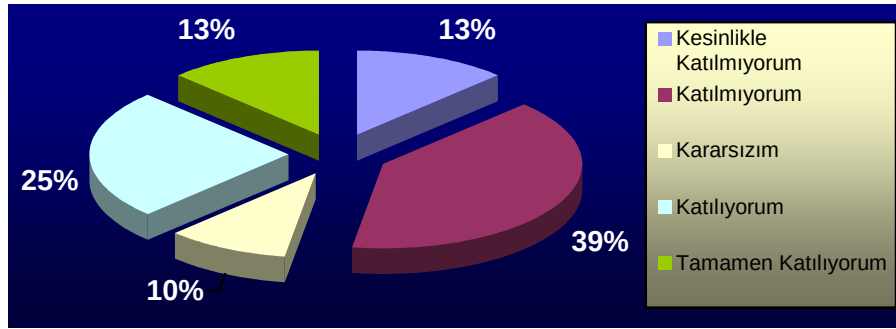
“Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 18 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 44 oranında katılmıyorum, % 3 oranında karsızım, % 25 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 62'si sürenin yetersizliğinden şikayet etmeye devam etmektedir. Konuların azaltılmış olmasına karşılık, öğrenci merkezli eğitim ve etkinlikler daha fazla zaman aldığı için süre yetersizliği devam etmektedir.

Şekil 112. Öğretmenlerin “Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

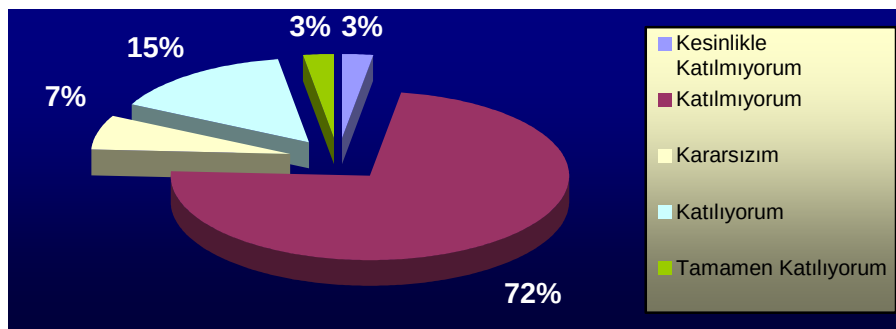
“Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 20 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 45 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 15 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredat görselliğe fazlasıyla önem vermiş ve tavsiye etmiştir. Yöneticilerden ve öğretmenlerden kaynaklanan noksanlıklar giderildiğinde coğrafya dersleri daha görsel hale gelecektir.

Şekil 113. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

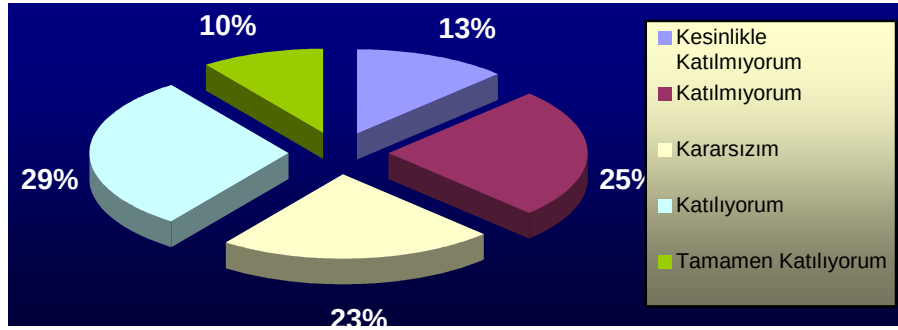
“Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 39 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 25 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 114. Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkarılması gereken konular var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

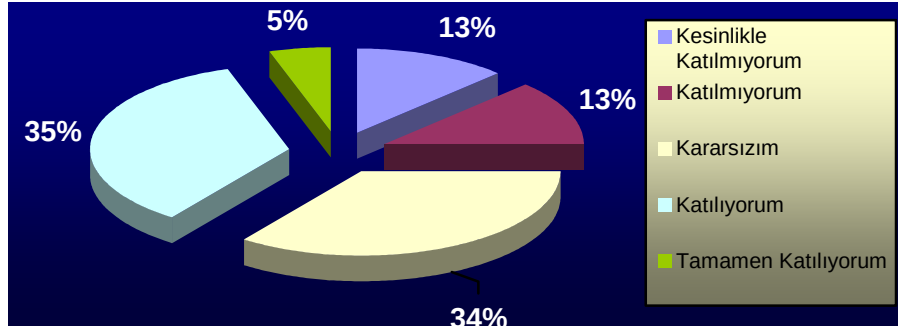
“Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkartılması gereken konular var” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 3 oranında katılmıyorum, % 72 oranında karsızım, % 7 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Anket yapıldığında öğretmenler müfredatı tam olarak tanımadığından konuların sıralanışı hususunda kararsız kalmışlardır.

Şekil 115. Öğretmenlerin “Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

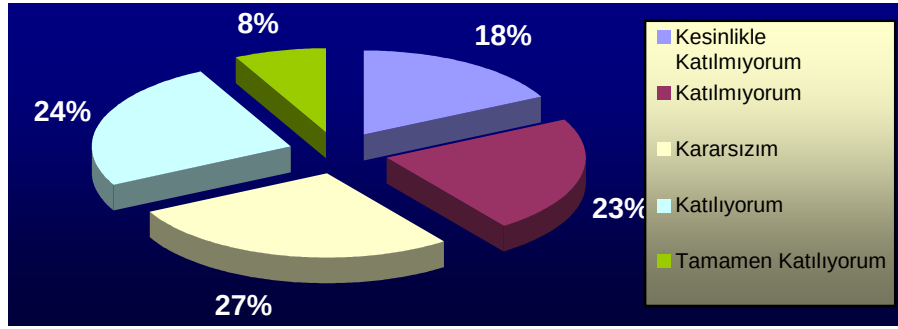
“Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 25 oranında katılmıyorum, % 23 oranında karsızım, % 29 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredat çeşitli ülkelerin programları incelenerek hazırlanmasına rağmen öğretmenlerin % 38’i yeni müfredatın çağdaş dünyanın gerisinde olduğunu düşünmektedir.

Şekil 116. Öğretmenlerin “Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

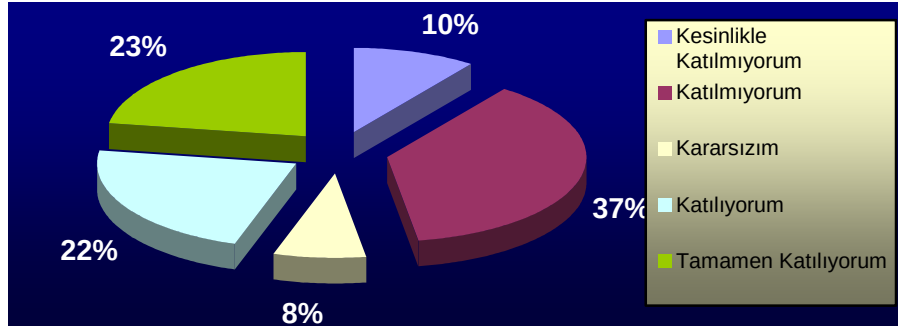
“Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 34 oranında kararsızım, % 35 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 117. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

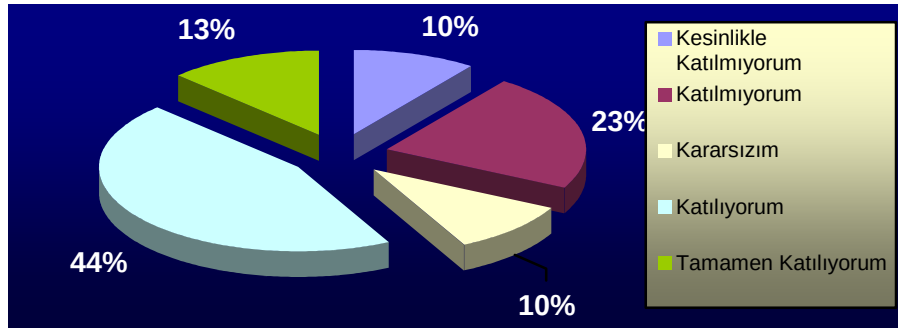
“Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 18 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 23 oranında katılmıyorum, % 27 oranında kararsızım, % 24 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Uygulamadan kaynaklanan problemler öğretmenlerin yalnızca % 32’sinin önermeye olumlu cevap vermesine neden olmuştur.

Şekil 118. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

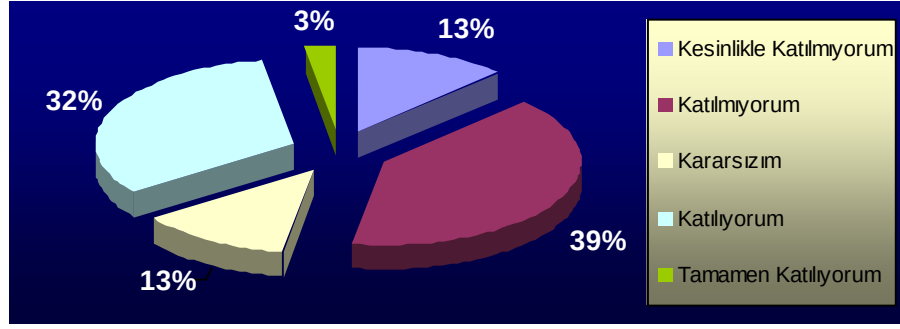
“Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 37 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 22 oranında katılıyorum, % 23 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler için ÖSS çok önemli bir sınav olduğu için, öğrencilerin derse olan ilgileri de o dersten çıkacak soruların yoğunluğu oranında artmakta ya da azalmaktadır.

Şekil 119. Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

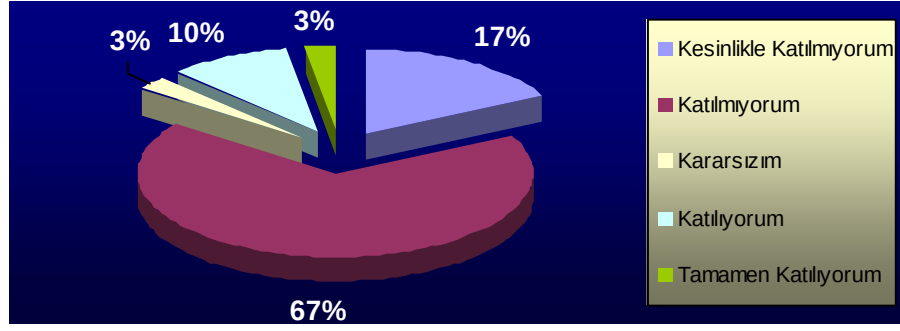
“Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 23 oranında katılmıyorum, % 10 oranında kararsızım, % 44 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Hiç şüphesiz öğrencilerin derse olan ilgilerinin değişimi sadece müfredatta yapılacak değişikliklerle izah edilemez, öğretmenlerin tutumları öğrencilerin ilgisini son derece etkilemektedir.

Şekil 120. Öğretmenlerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

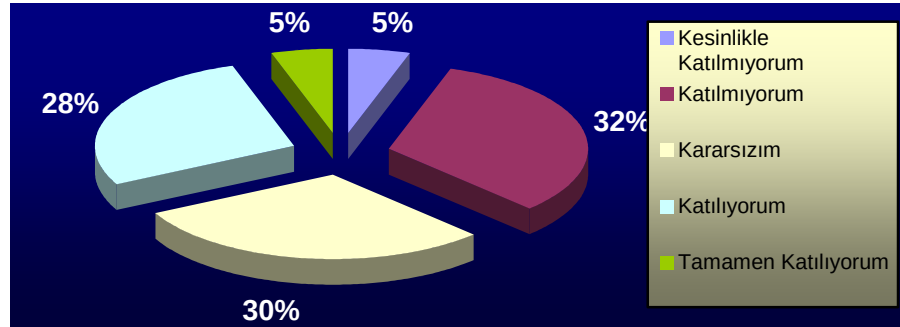
“Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 32 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Küresel bilgi toplumu ve bunun yarattığı küresel ekonomik ve siyasal rekabette ülkemize bir öncülük rolü kazandırabilecek bilgili, açık fikirli, yaratıcı, problem çözen ve eleştirel düşünebilen bireylere gereksinim vardır. Bu özelliklerle donanmış bireyler yetiştirmek için okullarımızın teknolojik ve fiziki alt yapısı, öğretmen yetiştirme sistemimiz ve öğretmenlerimizde olması gereken yeterlikler, çocuklarımızın ne öğrenmesi ve nasıl öğrenmesi gerektiğini doğrudan belirleyen program içerikleri, ülkemizin eğitim gündeminin ve eğitim sistemimize ilişkin köklü bir reformun ana temaları olmak zorundadır. Bu bağlamda yeni müfredat öğretmenlerimize teknoloji kullanımını önermektedir. Ancak okullarımızın fiziki altyapısı ve teknolojik donanımı yetersiz olduğundan CBS kullanımı şimdilik çok düşük seviyededir. “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir” ifadesine öğretmenlerimiz % 52 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Şekil 121. Öğretmenlerin “Coğrafya programları genelde birbirlerinin aynısıdır. Yeni coğrafya programı herhangi bir yenilik getirmemiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

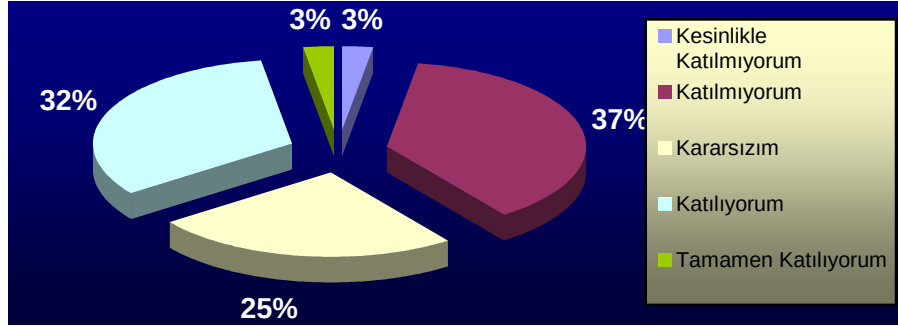
“Coğrafya programları genelde birbirlerinin aynısıdır. Yeni coğrafya programı herhangi bir yenilik getirmemiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 17 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 67 oranında katılmıyorum, % 3 oranında kararsızım, % 10 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Coğrafya öğretmenlerinin bazı noktalarda itirazları olsa da, % 84’ü yeni programın çeşitli yönleriyle yenilikler getirdiği görüşünü savunmaktadır.

Şekil 122. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya programı beklentilere cevap verecek nitelikte hazırlanmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

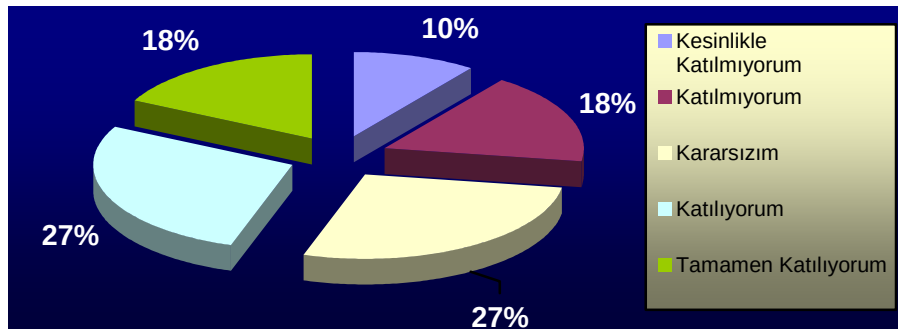
“Yeni coğrafya programı beklentilere cevap verecek nitelikte hazırlanmıştır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 32 oranında katılmıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 28 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Birçok yenilikle gelen yeni program öğretmenlerimizin % 37’sinin beklentisini karşılayamamıştır.

Şekil 123. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya müfredatı öğrenci seviyesine uygun hazırlanmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Yeni coğrafya müfredatı öğrenci seviyesine uygun hazırlanmıştır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 37 oranında katılmıyorum, % 25 oranında kararsızım, % 32 oranında katılıyorum, % 3 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni programa göre hazırlanan kitaplar öğretmenlerimizin fikirlerini fazlasıyla etkilemiştir. Bazı etkinlikler öğrenci seviyesinin çok altında hazırlanırken bazıları da seviyenin üzerindedir. Kitapların yeni baskısında bu durum göz önünde bulundurulmalıdır.

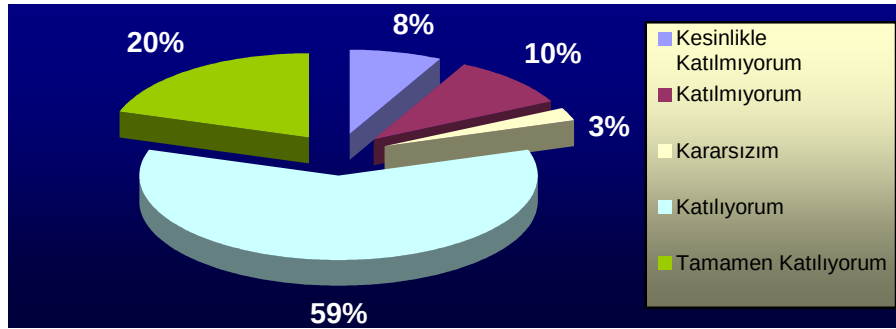
Şekil 124. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya müfredatının uygulamada başarılı olamayacağını düşünüyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Yeni coğrafya müfredatının uygulamada başarılı olamayacağını düşünüyorum” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 27 oranında kararsızım, % 27 oranında katılıyorum, % 18 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

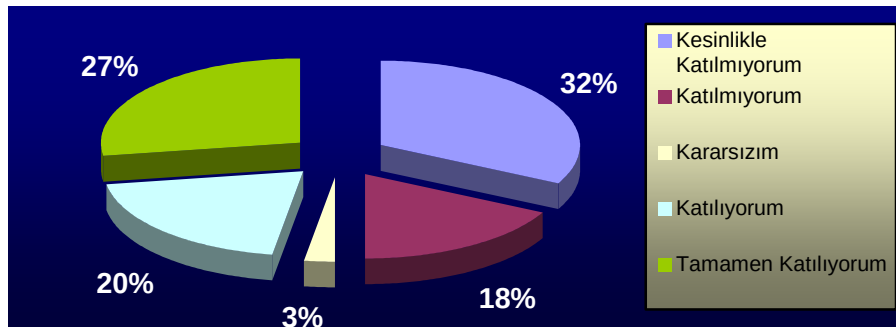
Yeni müfredatın teoride kabul edilen getirileri pratikte yakın zamanda mümkün görülmemektedir. Orta ve uzun vadede var olan problemlerin büyük ölçüde çözüleceği öngörülmektedir.

Şekil 125. Öğretmenlerin “Yeni coğrafya müfredatı teknik imkânlar sağlanmadan, altyapısı oluşturulmadan uygulamaya konulmuştur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Yeni coğrafya müfredatı teknik imkânlar sağlanmadan, altyapısı oluşturulmadan uygulamaya konulmuştur” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 3 oranında kararsızım, % 59 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerin % 79’u yeni müfredatın altyapısı hazırlanmadan uygulamaya konulduğunu düşünmektedir. Yeni müfredatın uygulamaya konulduğu ilk yılda ders kitaplarının bile olmayışı bu görüşün haklılığını göstermektedir.

Şekil 126. Öğretmenlerin “Uygulamakta olduğumuz yeni program ile ilgili herhangi bir seminer, hizmet içi eğitim, toplantıya vb. katıldım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Uygulamakta olduğumuz yeni program ile ilgili herhangi bir seminer,

hizmet içi eğitim, toplantıya vb. katıldım” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 32 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 3 oranında karsızım, % 20 oranında katılıyorum, % 27 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni bir müfredatın uygulamadaki başarısı müfredatın iyi bir kitap ve hizmet içi eğitim programıyla desteklenmesine bağlıdır. Öğretmenin gelişimi ve müfredatın başarılı şekilde uygulanması açısından profesyonel bir hizmet içi eğitim programı hazırlanmalıdır. Bu amaçla ABD’nin California eyaletinde geliştirilen oluşturmacı müfredat için iki yıllık bir hizmet içi eğitim programı hazırlanmıştır. Hizmet içi eğitim programının ilk yılı, bir haftalık yaz okulu ve yıl içerisindeki birer günlük dört eğitimden oluşmuştur. İkinci yılında ise dört hizmet içi eğitim verilmiştir.

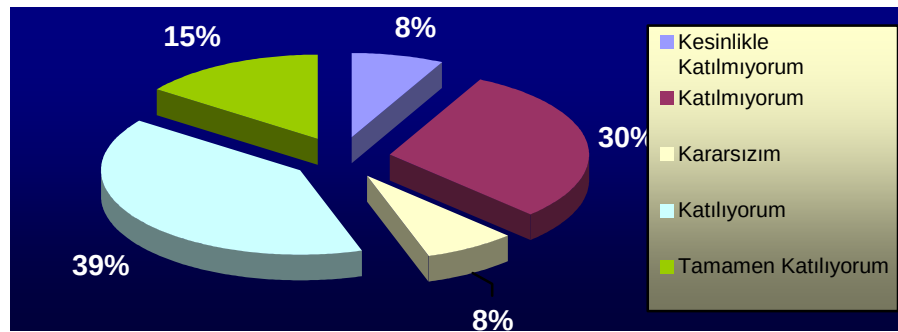
4.2.1.3. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Tablo 12. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dokuzuncu sınıf yeni müfredat programına göre hazırlanan ders kitaplarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ile ilgili bulgular

İfadeler	Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	Toplam	$\bar{x}$ p<0.05
Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.	Kadın	f	2	5	1	6	2	16	$\bar{x}=3,25$ p=0,474
		%	5	12,5	2,5	15	5	40	
	Erkek	f	1	7	2	10	4	24	Anlamsız
		%	2,5	17,5	5	25	10	60	
Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.	Kadın	f	2	4	3	6	1	16	$\bar{x}=3,03$ p=0,879
		%	5	10	7,5	15	2,5	40	
	Erkek	f	4	3	7	8	2	24	Anlamsız
		%	10	7,5	17,5	20	5	60	
Kitap estetik bakımdan çekicidir.	Kadın	f	2	4	2	5	3	16	$\bar{x}=3,28$ p=0,418
		%	5	10	5	12,5	7,5	40	
	Erkek	f	2	5	3	11	3	24	Anlamsız
		%	5	12,5	7,5	27,5	7,5	60	
Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.	Kadın	f	2	3	4	5	2	16	$\bar{x}=3,25$ p=0,729
		%	5	7,5	10	12,5	5	40	
	Erkek	f	2	4	4	12	2	24	Anlamsız
		%	5	10	10	30	5	60	
İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.	Kadın	f	1	3	2	8	2	16	$\bar{x}=3,55$ p=0,495
		%	2,5	7,5	5	20	5	40	
	Erkek	f	1	4	1	15	3	24	Anlamsız
		%	2,5	10	2,5	37,5	7,5	60	
Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.	Kadın	f	1	2	1	10	2	16	$\bar{x}=3,75$ p=0,571
		%	2,5	5	2,5	25	5	40	
	Erkek	f	1	2	2	14	5	24	Anlamsız
		%	2,5	5	5	35	12,5	60	

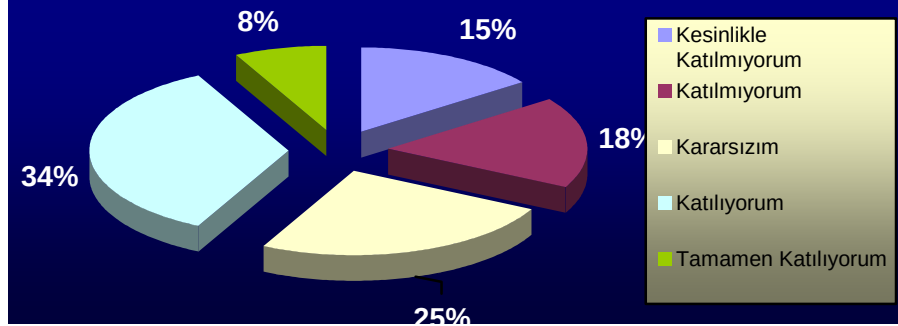
İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.	Kadın	f	0	2	2	10	2	16	$\bar{x}=3,85$
		%	0	5	5	25	5	40	p=0,786
	Erkek	f	1	2	0	16	5	24	Anlamsız
		%	2,5	5	0	40	12,5	60	
Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.	Kadın	f	1	3	0	5	7	16	$\bar{x}=3,63$
		%	2,5	7,5	0	12,5	17,5	40	p=0,191
	Erkek	f	0	5	5	12	2	24	Anlamsız
		%	0	12,5	12,5	30	5	60	
Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.	Kadın	f	1	5	3	6	1	16	$\bar{x}=3,45$
		%	2,5	12,5	7,5	15	2,5	40	p=0,632
	Erkek	f	1	7	2	11	3	24	Anlamsız
		%	2,5	17,5	5	27,5	7,5	60	
Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Yazılı yoklama, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.	Kadın	f	1	2	3	9	1	16	$\bar{x}=3,23$
		%	2,5	5	7,5	22,5	2,5	40	p=0,620
	Erkek	f	2	3	4	12	3	24	Anlamsız
		%	5	7,5	10	30	7,5	60	

Şekil 127. Öğretmenlerin “Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

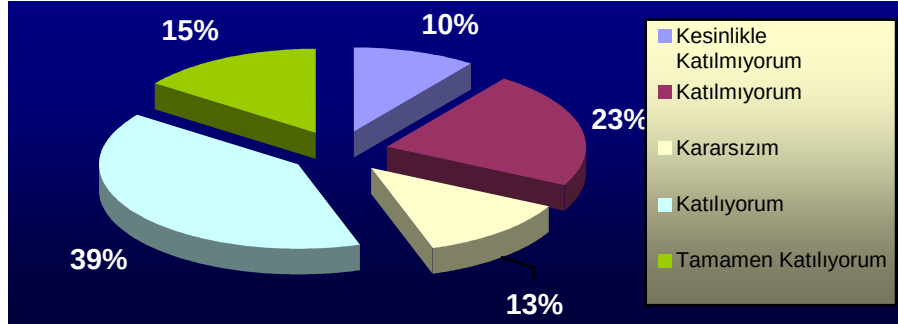
“Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni ders kitapları dayanıklı ve kullanımı kolaylaştıracak şekilde hazırlanmıştır.

Şekil 128. Öğretmenlerin “Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

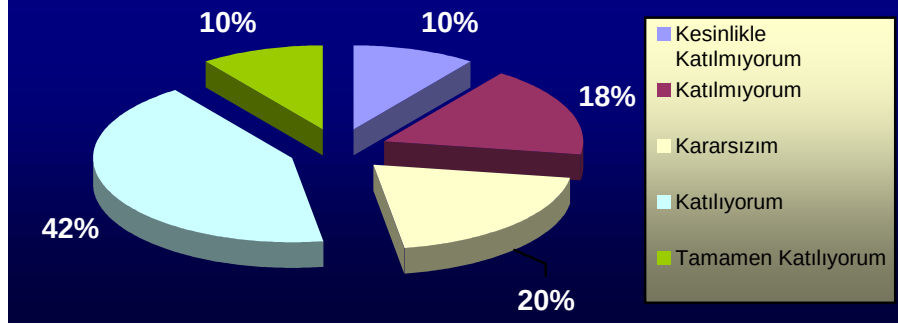
“Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 25 oranında kararsızım, % 34 oranında katılıyorum, % 8 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kitapların il baskısı olması ve eğitim dönemine yetiştirilmesi kaygısıyla alelacele hazırlanması bazı hataları da beraberinde getirmiştir. Kitabın yeni baskılarında bu hatalar giderilecektir.

Şekil 129. Öğretmenlerin “Kitap estetik bakımdan çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

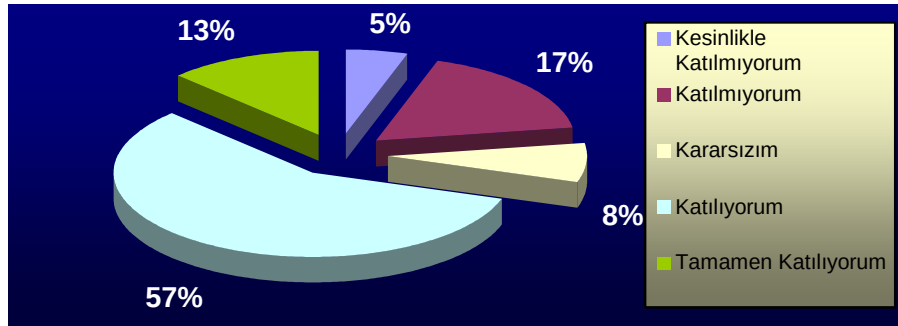
“Kitap estetik bakımdan çekicidir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 23 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplar eskilerine oranla daha estetik olmasına rağmen, kitapların daha iyi hazırlanabileceği ankete katılan öğretmenlerin % 33’ünün olumsuz görüş bildirmelerinden de anlaşılmaktadır.

Şekil 130. Öğretmenlerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

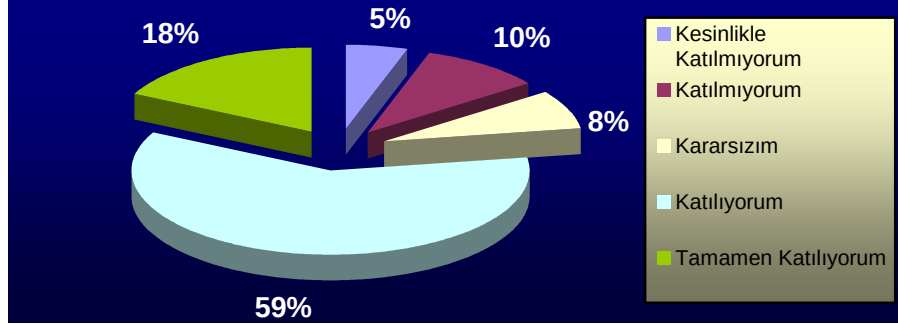
“Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 10 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 20 oranında kararsızım, % 42 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. İçindekiler kısmı fotoğraflarla beslenerek ve renklendirme yoluna gidilerek ilgi çekici hale getirilmeye çalışılmıştır.

Şekil 131. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

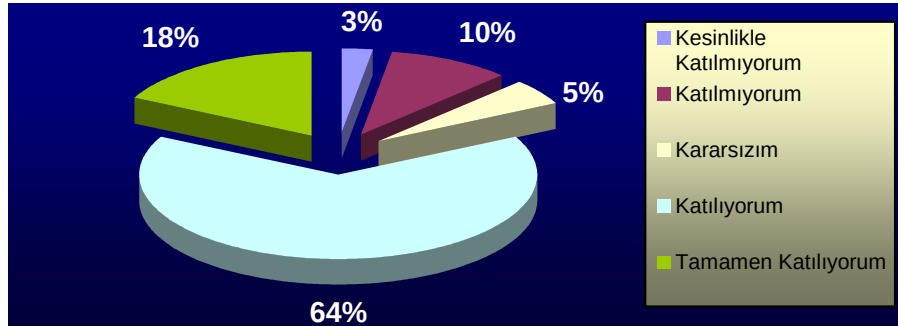
“İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 17 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 57 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda yer alan etkinlikler, proje ve performans ödevleri öğrencileri sadece sınıf içinde değil sınıf dışında da aktif hale getirmek üzere hazırlanmıştır.

Şekil 132. Öğretmenlerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 59 oranında katılıyorum, % 18 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenleri % 77’si konuların görsel materyallerle beslendiğini belirtmiştir.

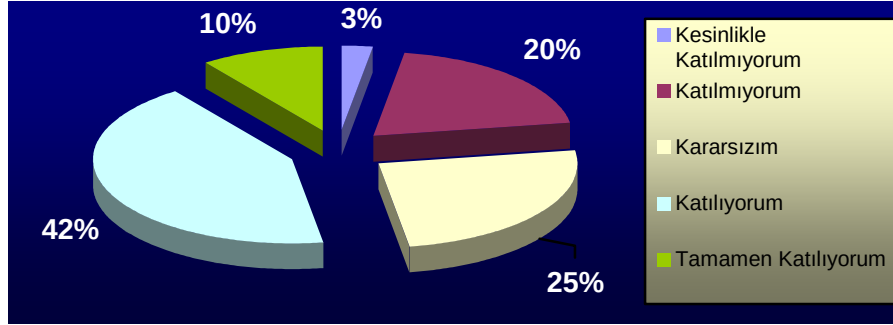
Şekil 133. Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 64 oranında katılıyorum, % 18 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredat öğrenmeyi öğretme

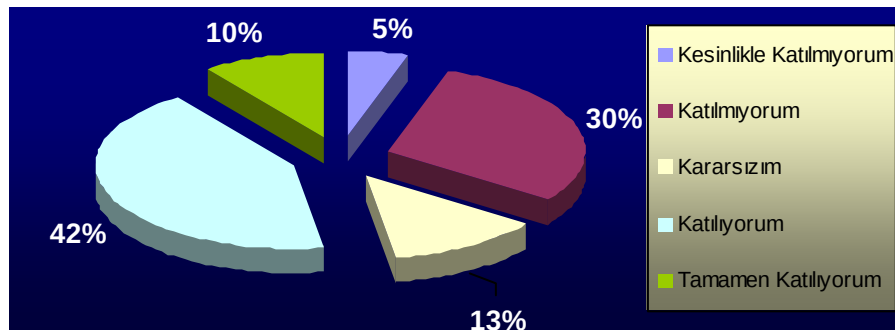
prensibiyle hazırlanmıştır. Bu düşüncenin etkilerinin anket sonuçlarına yansıdığını görüyoruz.

Şekil 134. Öğretmenlerin “Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 3 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 20 oranında katılmıyorum, % 25 oranında kararsızım, % 42 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Metinlerde açık ve anlaşılır bir dil kullanılmıştır. Ancak bazı konulara yeterince yer verilmediği için bu konular öğrenciler tarafından tam olarak anlaşılmamaktadır.

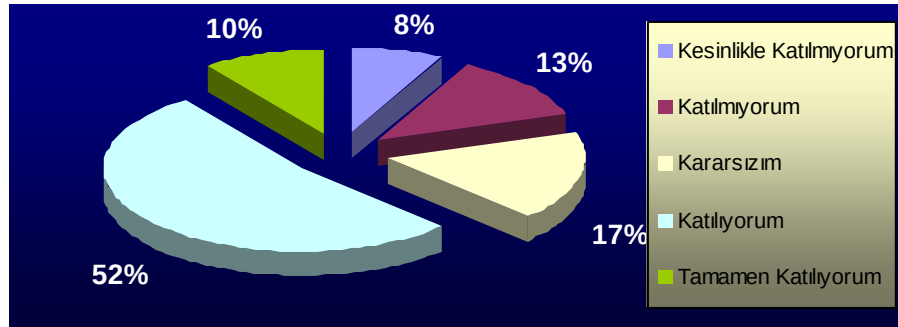
Şekil 135. Öğretmenlerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 5 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 13 oranında kararsızım, % 42 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde

görüş bildirmişlerdir. Yeni kitaplar hazırlık çalışmalarına yenilik getirmemiştir. Eski kitaplarda olduğu gibi öğrencilere birkaç açık uçlu soru yöneltilerek, öğrencileri araştırmaya yöneltmek istenmiştir.

Şekil 136. Öğretmenlerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

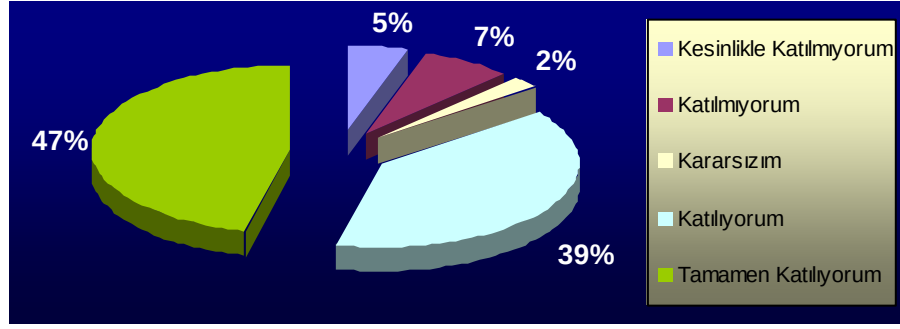

“Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” ifadesine ankete katılan öğretmenler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 17 oranında kararsızım, % 52 oranında katılıyorum, % 10 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda yer alan ölçme ve değerlendirme kısımlarında farklı soru tiplerine yer verilmiştir.

4.2.2.Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Yeni Müfredat Programının Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Değerlendirilmesi

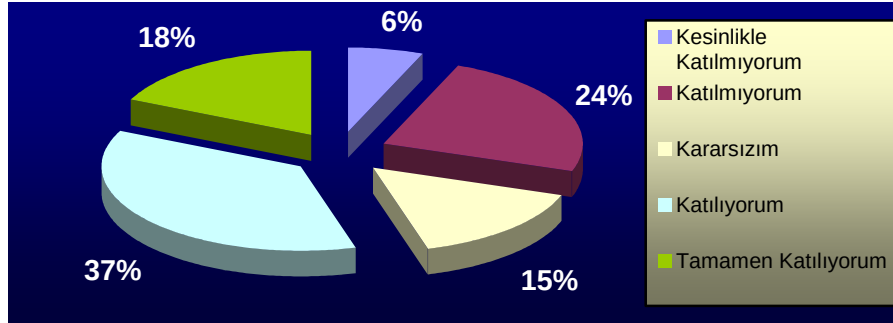
4.2.2.1. Yeni Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

Şekil 137. Öğrencilerin “Coğrafya dersi yurdumuzu ve dünyayı tanıtmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

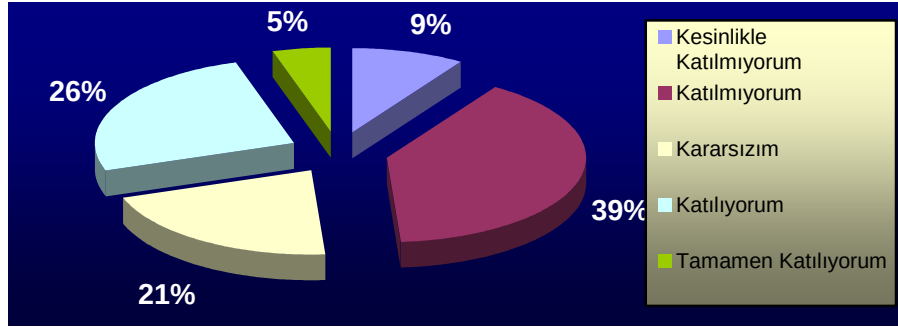
Coğrafya dersinin yurdumuzu ve dünyayı tanıttığına örnekleme katılan öğrencilerin % 39'u katıldığını, % 47'si ise tamamen katıldığını belirtirken, ankete katılan öğrencilerin sadece % 12'si katılmadığını belirtmiştir. Eski müfredatta olduğu gibi yeni müfredat da yurdumuzu tanıtmakta başarılı olmuştur. Öğrencilerin % 86'sı coğrafya dersiyle yurdumuzu tanıdıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 138. Öğrencilerin “Coğrafya dersi coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini inceler.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

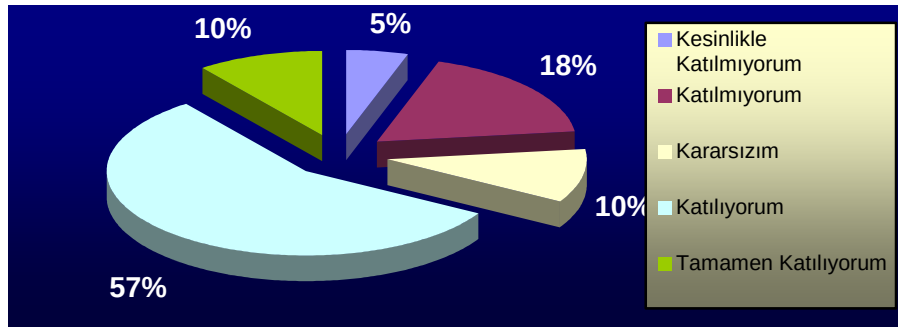
Coğrafya dersinin coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini incelediğine yeni coğrafya programına göre eğitim- öğretim gören öğrencilerin % 6'sı kesinlikle katılmazken, % 24'ü katılmadığını, % 15'i kararsız olduğunu, %37'si katıldığını, % 18'i tamamen katıldığını ifade etmiştir. Yeni programla eğitim gören öğrencilerin % 30'u coğrafya dersinin coğrafi olayların canlılar üzerine etkilerini incelediğine katılmamaktadır. Eski programa göre eğitim öğretim gören öğrencilerle yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin görüşlerinin yaklaşık olarak örtüştüğünü görüyoruz.

Şekil 139. Öğrencilerin “Coğrafya dersi vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafya dersinin vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırdığına yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 9'u kesinlikle katılmadığını, % 39'u katılmadığını, % 21'i kararsız olduğunu, % 26'sı katıldığını, % 5'i ise tamamen katıldığını belirtmiştir. Ankete katılan öğrencilerin % 48'i coğrafya dersinin vatan ve millet sevgisi kazandırmadığını belirtmiştir. Yeni programda da öğrencilerin görüşlerinde farklılık olmamıştır.

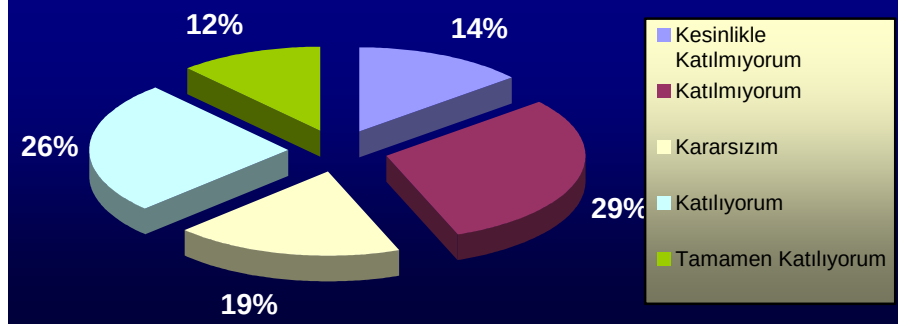
Şekil 140. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır” yargısına ankete katılan öğrencilerin % 5'i kesinlikle katılmıyorum, % 18'i katılmıyorum, % 10'u kararsızım, %57'si katılıyorum, % 10'u tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin % 67'si coğrafya dersinin doğa ile insan arasındaki ilişkileri öğreten bir ders olduğuna katılmaktadır. Katılanların oranının eski müfredata göre yüksek çıkmasında “insan ve çevre” bölümünün yeni kitapta yer almasından ve derslerin insan odaklı

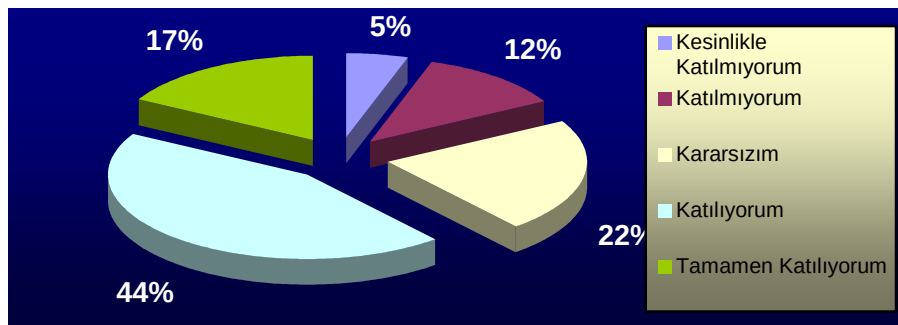
işlenmesinden kaynaklanmaktadır.

Şekil 141. Öğrencilerin “Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir” önermesine öğrencilerin % 14’ü kesinlikle katılmıyorum, % 29’u katılmıyorum, % 19’u kararsızım, % 26’sı katılıyorum, % 12’si tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin % 33’ü coğrafya dersinin ülke sorunları hakkında bilgi verdiğine katılmazken % 38’i katıldığını belirtmiştir. Katılanların oranının eski programa göre düşük olmasında yeni programda dokuzuncu sınıf konuları arasından bölgeler coğrafyası kısmının kaldırılması etkili olmuştur.

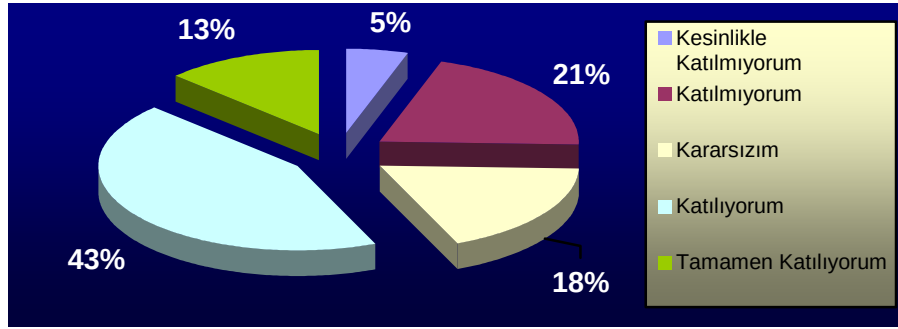
Şekil 142. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir” önermesine ankete katılan öğrencilerin % 5’i kesinlikle katılmıyorum,

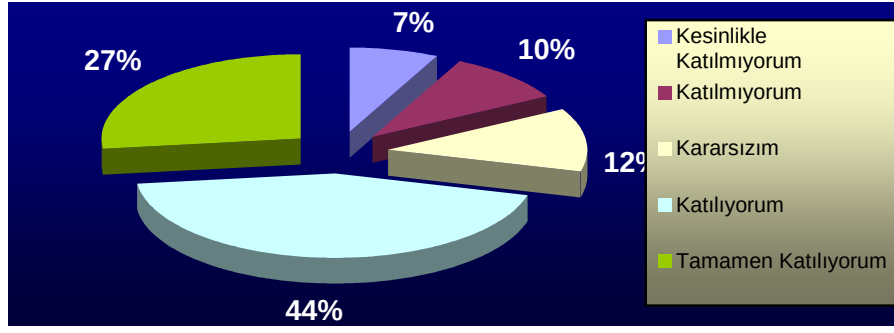
%12'si katılmıyorum, % 22'si kararsızım, % 44'ü katılıyorum, % 17'si tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 61'i coğrafya dersinde doğal afetler konularını işlediklerini, doğal afetlerden korunma ve tedbir alma bilgisi aldıklarını ifade etmişlerdir.

Şekil 143. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

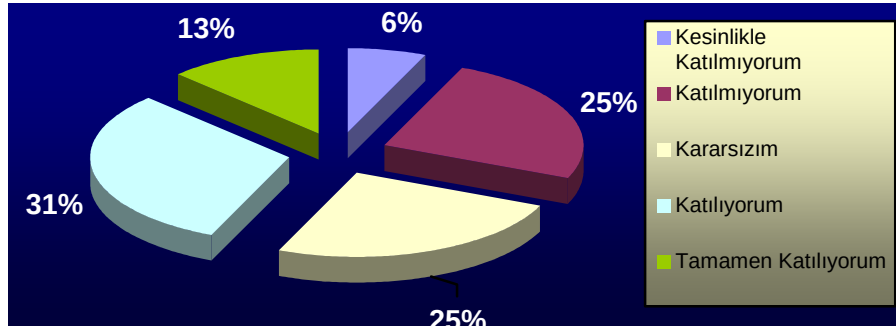
“Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir” sorusuna ankete katılan öğrencilerin % 5'i kesinlikle katılmıyorum, %21'i katılmıyorum, %18'i kararsızım, % 43'ü katılıyorum, % 13'ü tamamen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Öğrencilerin % 26'sı coğrafya dersinin çevre sorunlarını işlediği, önlem alma bilgisi verdiği düşüncesine katılmazken % 56'sı katılmıştır.

Şekil 144. Öğrencilerin “Coğrafya dersi Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir” önermesine ankete katılan öğrencilerin % 7’si kesinlikle katılmıyorum, % 10’u katılmıyorum, % 12’si katılıyorum, % 44’ü katılıyorum, % 27’si tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Dokuzuncu sınıf coğrafya dersinde “Yaşadığım yerden ülkeme ” bölümünde ve ilgili çeşitli konularda Türkiye’nin dünya üzerindeki yerinden bahsedilmek suretiyle ülke sevgisi işlenmektedir. Bu durum öğrencilerin % 71’inin coğrafya dersinin ülke sevgisini artırarak sorumluluk alma duygusunu geliştirdiği şeklinde düşünmesinde etkili olmuştur.

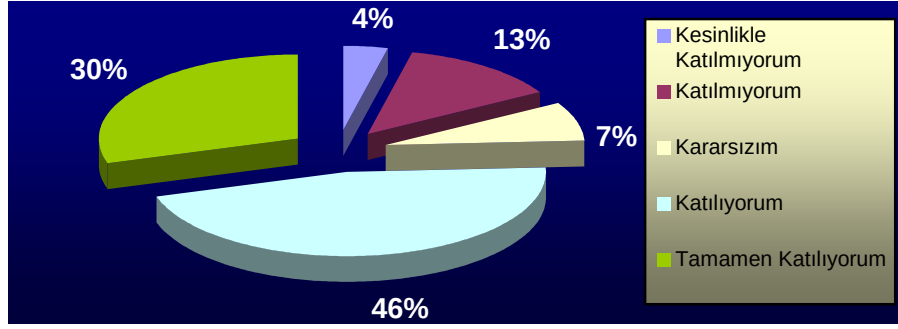
Şekil 145. Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar” ifadesine ankete katılan öğrencilerin % 6’sı kesinlikle katılmıyorum, % 25’i katılmıyorum, % 25’i kararsızım, % 31’i katılıyorum, % 13’ü ise tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 44’ü coğrafya dersinin doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci kazandırdığını ifade etmiştir. Hızla artan nüfusa karşın dünya kaynaklarının sınırlı kalması, onu

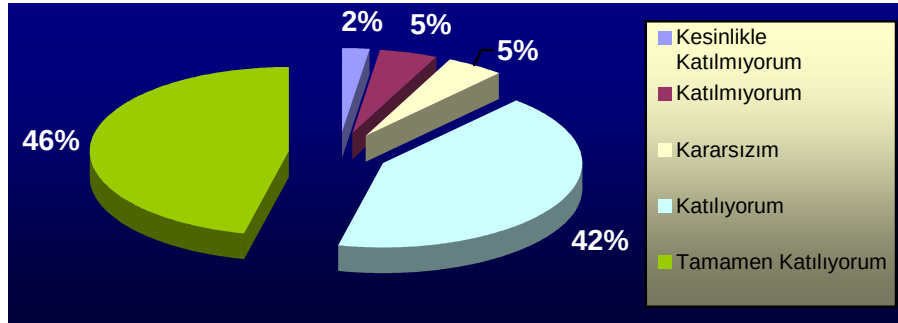
kullanmada çok daha bilinçli olmamamızı gerekli kılmaktadır. Coğrafya dersi konusu itibariyle bu gereksinimi karşılamada en önemli yere sahiptir.

Şekil 146. Öğrencilerin “Türkiye’deki hava koşullarını anlamayı kolaylaştırır. ” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersi Türkiye’deki hava koşullarını anlamayı kolaylaştırır” sorusuna öğrencilerin % 4’ü kesinlikle katılmadığını, % 13’ü katılmadığını, % 7’si kararsız olduğunu, % 46’sı katıldığını, % 30’u tamamen katıldığını belirtmiştir. Yeni programa göre hazırlanan kitapta dördüncü bölümde iklim bilgisi verilmekte, yedinci bölümde yaşadığım yerden ülkeme bölümünde “Türkiye’nin iklimi konusunda” iklim bilgileri verilmiştir.

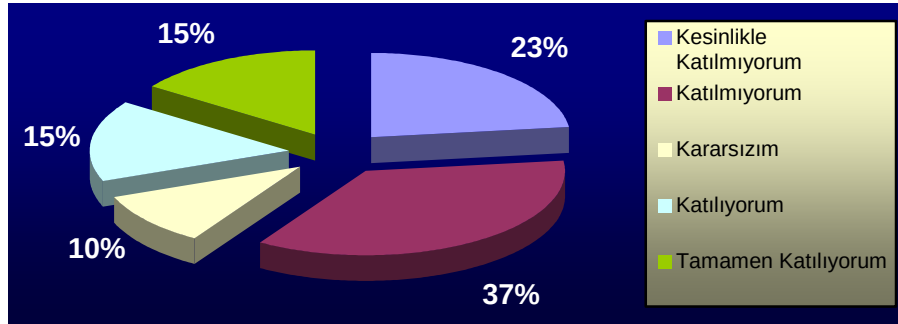
Şekil 147. Öğrencilerin “Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir. ” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı

öğretmektedir sorusuna ankete katılan öğrencilerin % 2'si kesinlikle katılmıyorum, %5'i katılmıyorum, % 5'i kararsızım, % 42'si katılıyorum, % 46'sı tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda bulunan grafik, harita ve tablolar öğrencilerin görüşlerini olumlu yönde etkilemiştir. Öğrencilerin % 88'i coğrafya dersinin harita, istatistik ve grafiklerden yararlanma becerisi verdiğini düşünmektedir.

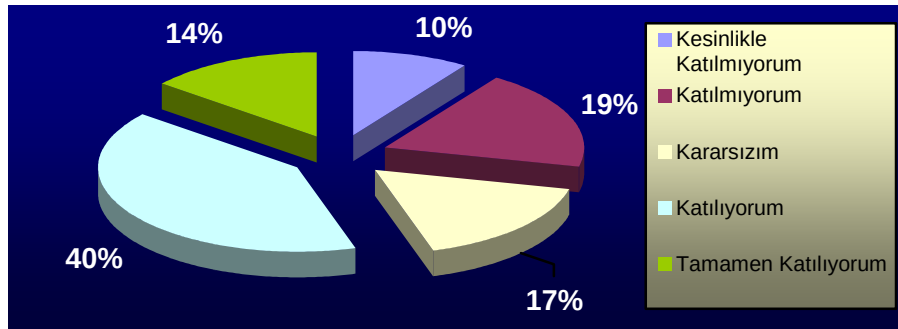
Şekil 148. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir” önermesine öğrencilerin % 23’ü kesinlikle katılmıyorum, % 37’si katılmıyorum, % 10’u kararsızım, % 15’i katılıyorum, % 15’i tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin %61’i coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgilerin ezberletildiğine inanmamaktadır. Öğrencilerde bu düşüncenin oluşmasında, yeni programa göre hazırlanan kitaplarda konular anlatılırken detaylı bilgilerden ziyade kısa ve öz bilgiler sunulmuş ve ardından öğrencileri düşünmeye, araştırmaya, yorum yapmaya yönelten resimler ve şekiller ile birlikte bunlarla ilişkili sorular sorulmuştur. Ölçme değerlendirme

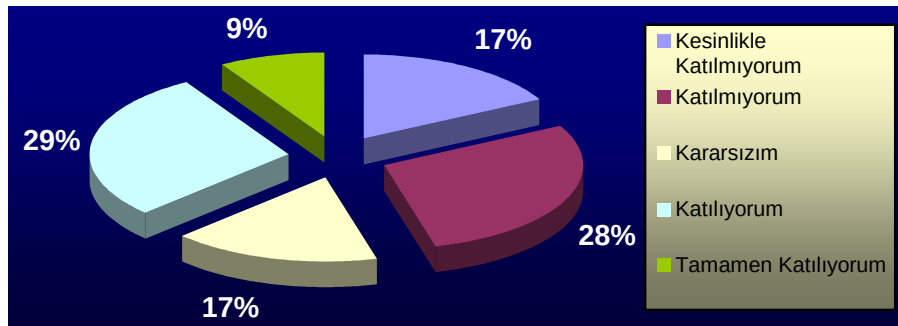
aşamasında öğretmenlere, ezbere dayalı sorular yerine öğrencilerin bilgi, muhakeme ve mukayese gücünü ölçen soruların yöneltmesi tavsiye edilmiştir.

Şekil 149. Öğrencilerin “Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz” ifadesine öğrencilerin % 10’u kesinlikle katılmıyorum, % 19’u katılmıyorum, % 17’si kararsızım, % 40’ı katılıyorum, % 14’ü tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Öğrencilerin % 54’ü coğrafya dersinde ülkemizde ve dünya da meydana gelen önemli olayların işlendiğini ifade etmiştir.

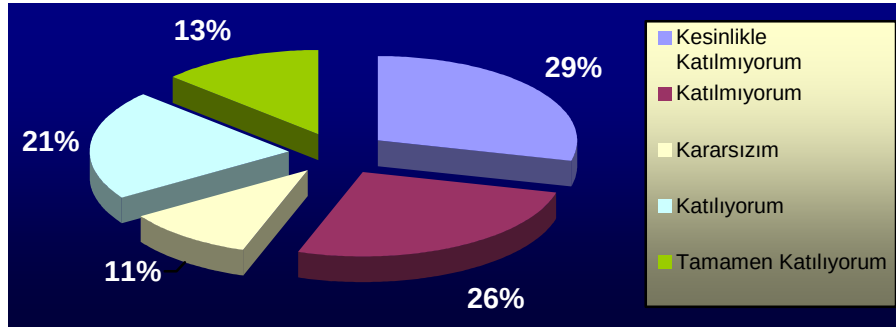
Şekil 150. Öğrencilerin “Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır” önermesine öğrencilerin % 17’si kesinlikle

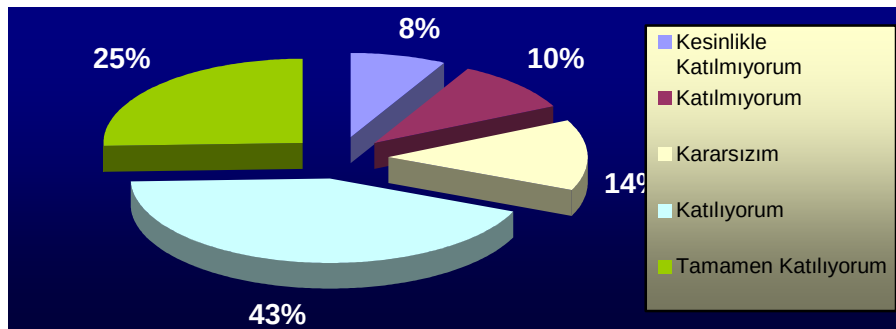
katılmıyorum, % 28'i katılmıyorum, %19'u kararsızım, % 29'u katılıyorum, % 9'u tamamen katılıyorum şeklinde cevap vermişlerdir. Öğrencilerin % 38'i coğrafya dersinin ezberci özellikler içerdiğini, % 45'i ise coğrafya dersinin ezberci özellikler taşımadığını düşünmektedir.

Şekil 151. Öğrencilerin “Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır” ifadesine örnekleme katılan öğrenciler % 29 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 26 oranında katılmıyorum, % 11 oranında kararsızım, % 21 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirttikleri görülmektedir. Öğrencilerin % 34’ü coğrafya dersinde gereksiz bilgi olduğunu, % 55’i olmadığını düşünmektedir.

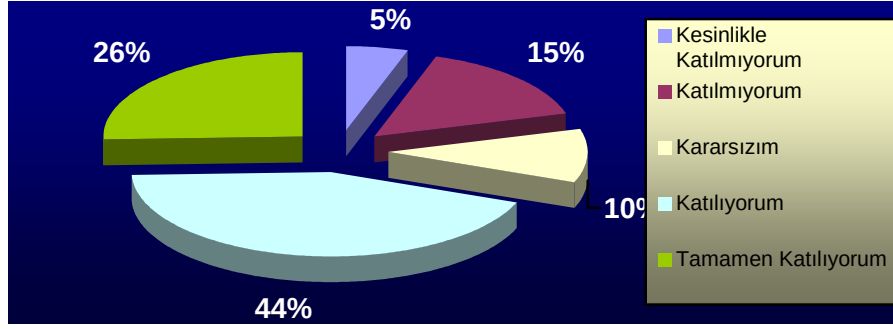
Şekil 152. Öğrencilerin “Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir” ifadesine öğrenciler % 8 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 10 oranında katılmıyorum, % 14 oranında kararsızım, % 43 oranında katılıyorum, % 25 oranında tamamen

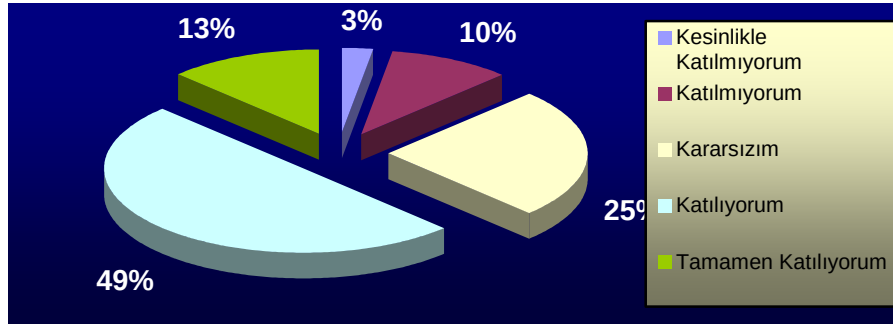
katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 68'i haftalık iki ders saatinin yeterli olduğu kanaatinde dir.

Şekil 153. Öğrencilerin “Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevkeder.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

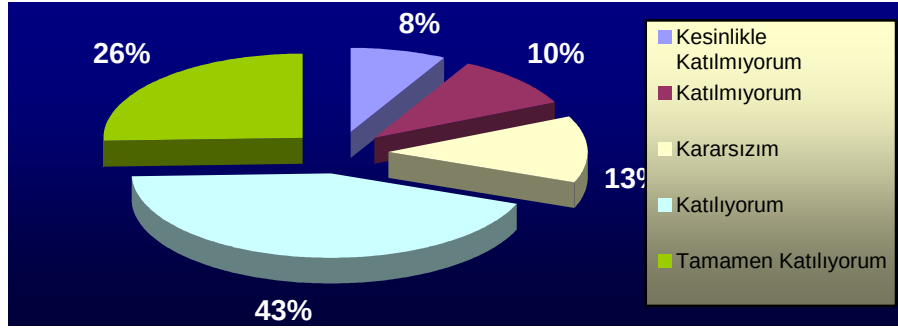
“Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevkeder” ifadesine öğrencilerin % 5'i kesinlikle katılmıyorum, % 15'i katılmıyorum, % 10'u kararsızım, % 44'ü katılıyorum, % 26'sı tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 70'i

Şekil 154. Öğrencilerin “Türkiye'nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

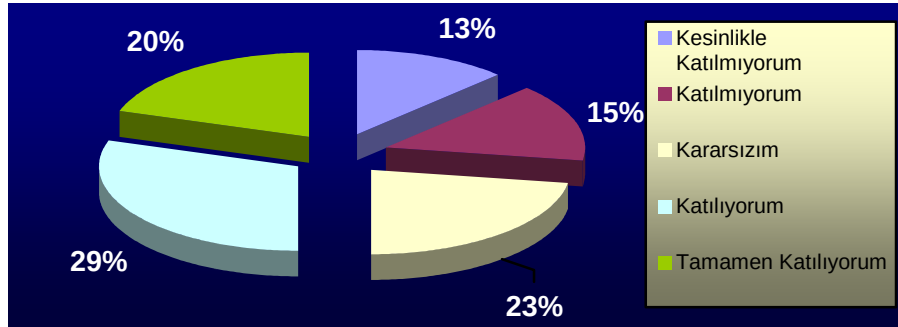
“Türkiye'nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar” ifadesine öğrencilerin % 3'ü kesinlikle katılmıyorum, % 10'u katılmıyorum, % 25'i kararsızım, % 49'u katılıyorum, % 13'ü tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenciler büyük oranda Türkiye'nin stratejik konumundan kaynaklanan tehlikelerden coğrafya dersiyle haberdar olduklarını belirtmişlerdir.

Şekil 155. Öğrencilerin “Öğrenci seviyesine uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

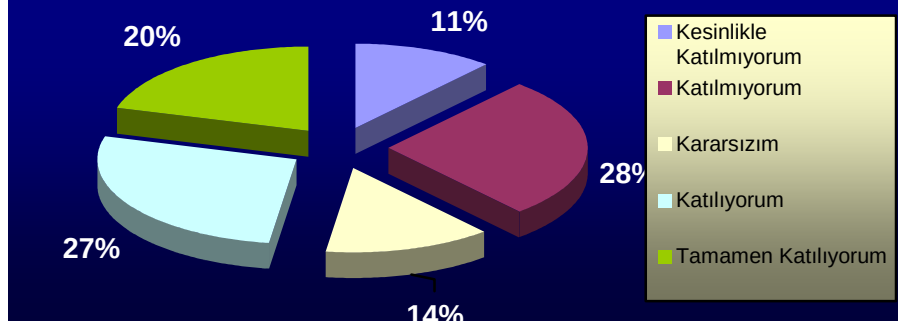
“Öğrenci seviyesine uygundur” ifadesine öğrencilerin % 8’i kesinlikle katılmıyorum, % 10’u katılmıyorum, % 13’ü kararsızım, % 43’ü katılıyorum, % 26’sı tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin yalnızca % 18’i önermeye olumsuz görüş bildirmiştir. Öğrenciler coğrafya dersinin seviyelerine uygun olduğunu söylemiştir.

Şekil 156. Öğrencilerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır” ifadesine öğrenciler % 13 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 15 oranında katılmıyorum, % 23 oranında kararsızım, % 29 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 49’u güncel konuların, yeni coğrafya müfredatıyla eğitim ortamına yansıtıldığını düşünmektedir.

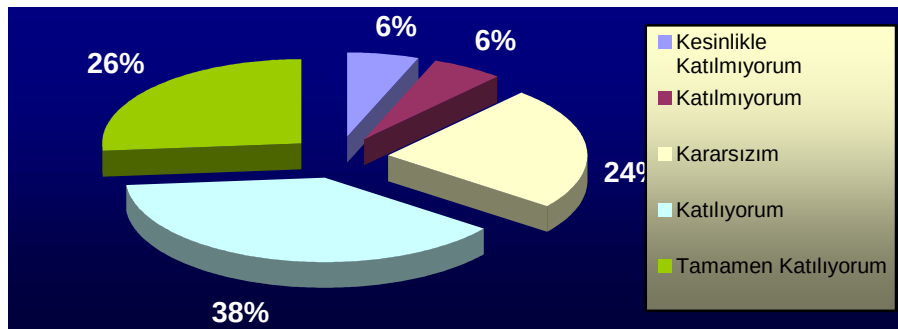
Şekil 157. Öğrencilerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir” ifadesine öğrenciler % 11 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 28 oranında katılmıyorum, %14 oranında kararsızım, % 27 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

4.2.2.2.Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

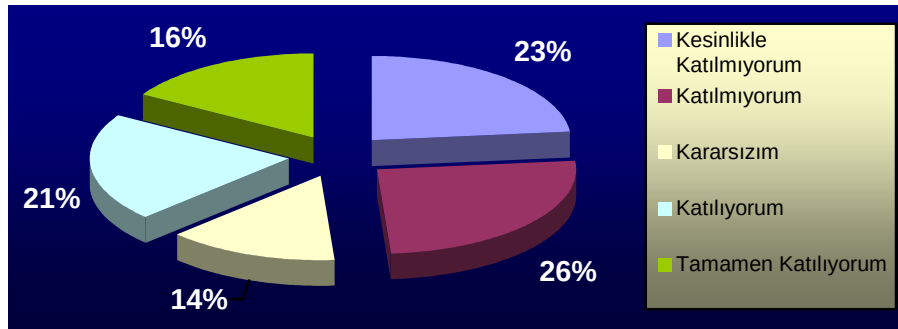
Şekil 158. Öğrencilerin “Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır” ifadesine öğrenciler % 6 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 6 oranında katılmıyorum, % 24 oranında kararsızım, % 38 oranında katılıyorum, % 26 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

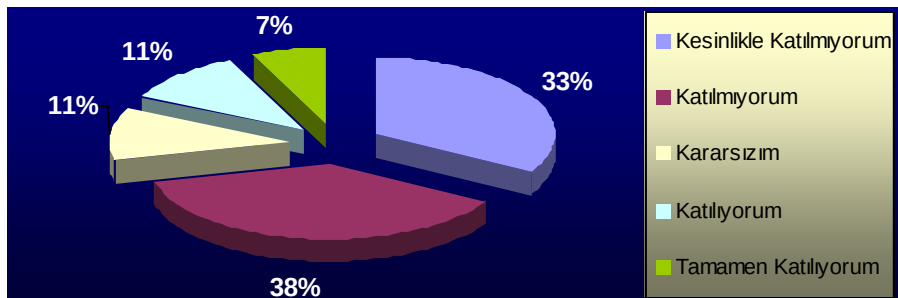
katılıyorum, % 26 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni coğrafya müfredatının amaçlarından birisi de “neden ” sorusuna cevap aramaktır. Eski müfredatın eleştirilerinden birisi olan “ezberci yaklaşım” yeni müfredatla aşılmaya çalışılmıştır.

Şekil 159. Öğrencilerin “Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

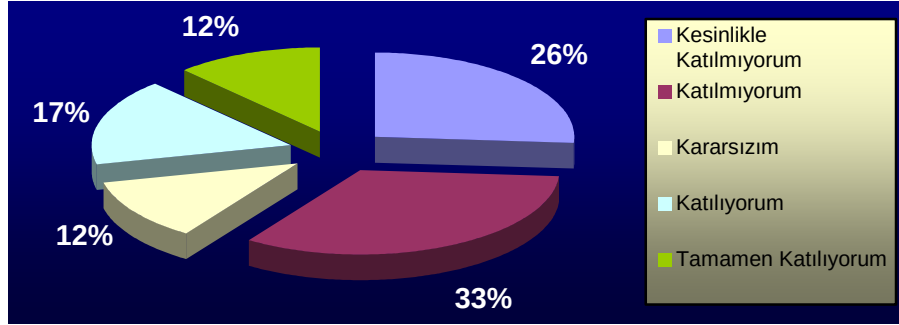
“Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” ifadesine öğrenciler % 23 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 26 oranında katılmıyorum, %14 oranında kararsızım, % 21 oranında katılıyorum, % 16 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredat görselliğe fazlasıyla önem vermekte olmasına karşın “Altyapısı tamamlanmadan uygulamaya konulmuştur.” görüşünün haklılığı öğrenci anketi sonuçlarından anlaşılmaktadır.

Şekil 160. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

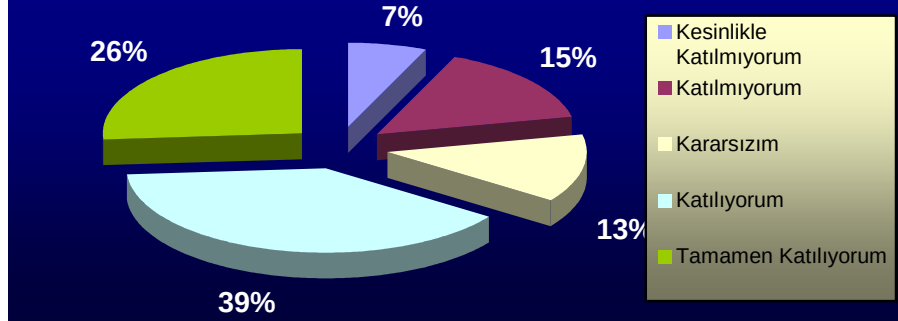
“Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.” ifadesine öğrenciler % 33 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 38 oranında katılmıyorum, % 11 oranında kararsızım, % 11 oranında katılıyorum, % 7 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin araştırmaya yönelmesi, kendisini ifade etme becerisini geliştirmesi, sosyalleşmesi ve kendine olan güvenin artması açısından öğrencilerin konu anlatması uygun olsa da, yalnızca öğrenci anlatımıyla ders işlenmesi kabul edilemez.

Şekil 161. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

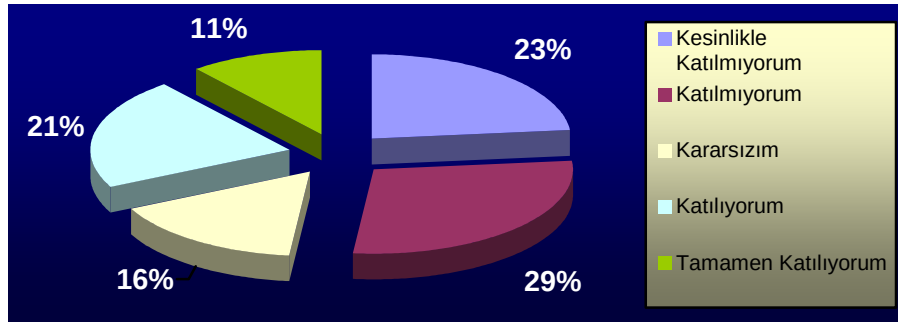
“Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir” ifadesine öğrenciler % 26 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 33 oranında katılmıyorum, % 12 oranında kararsızım, % 17 oranında katılıyorum, % 12 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eskiden öğretmenler daha fazla anlatım yöntemini kullansalar da yeni ders kitapları öğretmeni ve öğrenciyi aktif hale getirmektedir. Kitapta yer alan etkinlikler sürekli olarak öğrenci-öğretmen iletişimini zorunlu duruma getirmiştir.

Şekil 162. Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir” ifadesine öğrenciler % 7 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 15 oranında katılmıyorum, %13 oranında kararsızım, % 39 oranında katılıyorum, % 26 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Anket sonuçlarına göre yeni müfredata göre işlenen derslerde en çok soru-cevap yönteminin kullanıldığı anlaşılmaktadır.

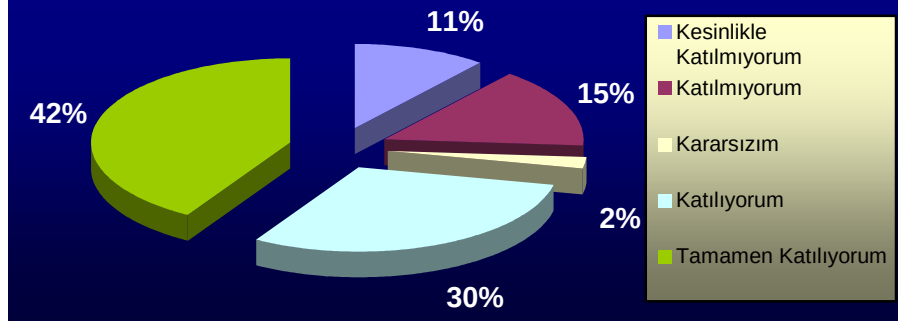
Şekil 163. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır” ifadesine öğrenciler % 23 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 29 oranında katılmıyorum, %16 oranında kararsızım, % 21 oranında katılıyorum, % 11 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenci görüşlerine göre öğretmenlerimizin büyük çoğunluğunun “grup çalışması” yöntemini

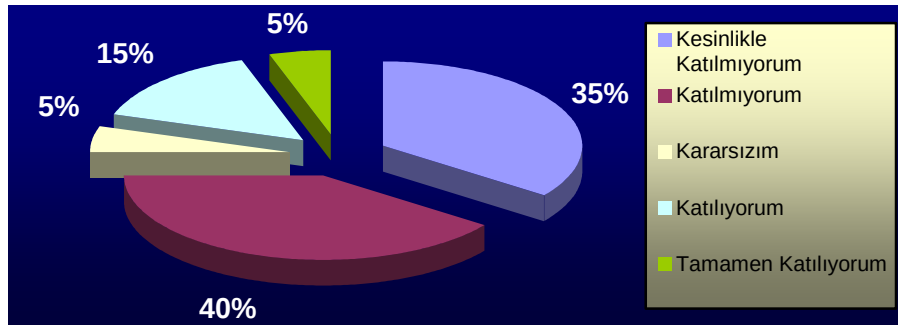
uygulamadığı anlaşılmaktadır.

Şekil 164. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır” ifadesine öğrenciler % 11 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 15 oranında katılmıyorum, % 2 oranında kararsızım, % 30 oranında katılıyorum, % 42 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Her okulda bulunan harita ve kürenin coğrafya öğretmenleri tarafından sık kullanıldığı anlaşılmaktadır.

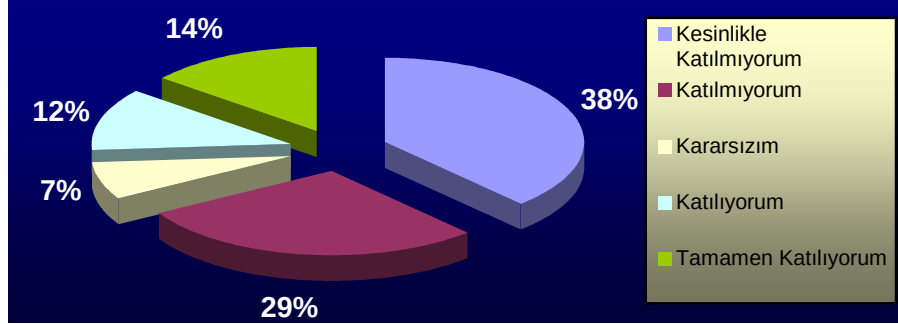
Şekil 165. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır” ifadesine öğrenciler % 35 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 40 oranında katılmıyorum, % 5 oranında kararsızım, % 15 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrenci görüşlerine göre yeni müfredattan sonra gezi gözlem metodunun uygulanmasında büyük bir

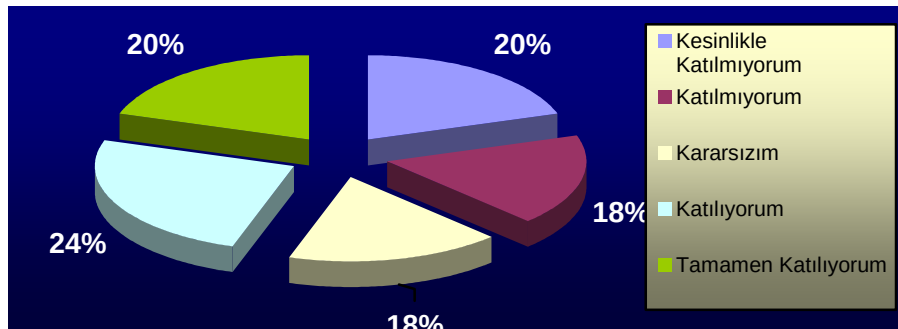
değişiklik görülmemiştir.

Şekil 166. Öğrencilerin “Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz” ifadesine öğrenciler % 38 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 29 oranında katılmıyorum, % 7 oranında kararsızım, % 12 oranında katılıyorum, % 14 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 67’si derslerinde modern araç gereçleri kullanmadıklarını belirtmiştir.

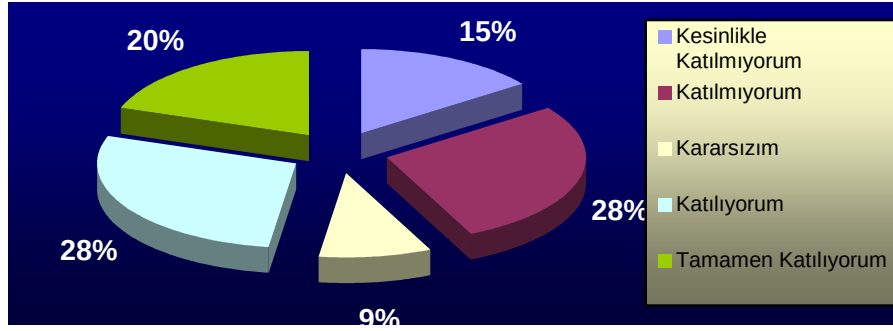
Şekil 167. Öğrencilerin “Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır” ifadesine öğrenciler % 20 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 18 oranında kararsızım, % 24 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Bütün

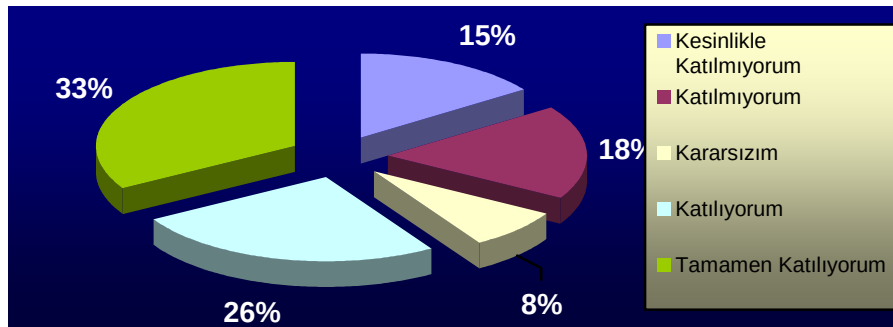
düzenlemelere rağmen öğrencilerin % 44'ü derslerin çok detaylı işlendiğini ifade etmişlerdir.

Şekil 168. Öğrencilerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız” ifadesine öğrenciler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 28 oranında katılmıyorum, % 9 oranında kararsızım, % 28 oranında katılıyorum, % 20 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatla beraber sınavlardaki soru çeşitliliğinin de arttığını öğrenci anketinden anlıyoruz.

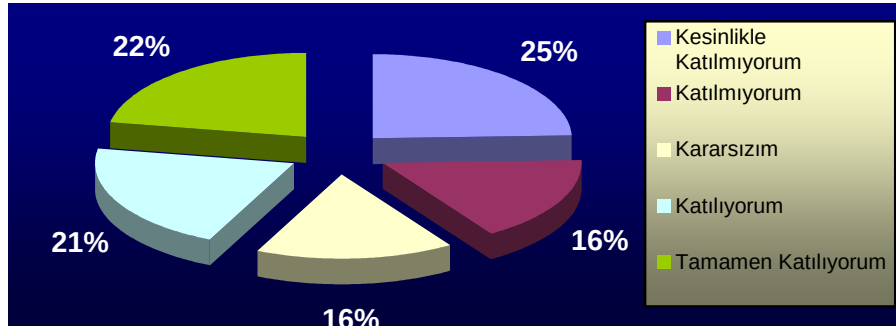
Şekil 169. Öğrencilerin “Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir. ” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir” ifadesine öğrenciler % 15 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 18 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 26 oranında katılıyorum, % 33 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatla öğretmen bilgi

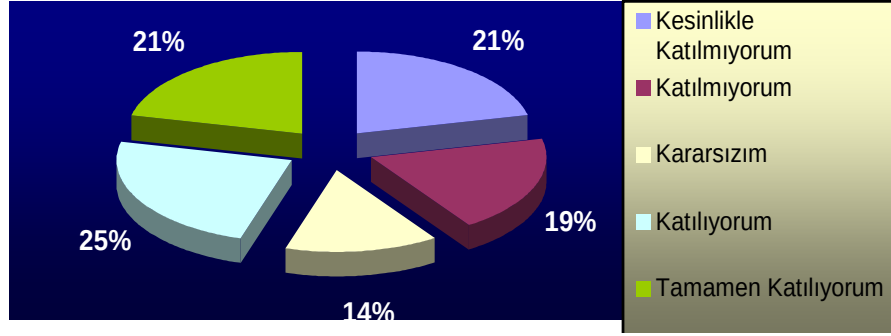
aktaran değil, öğrencilere, bilgiye ulaşma yol ve yöntemlerini öğreten bir rehber konumundadır. Araştırma ödevleri öğrencilerin araştırmacı yönünü açığa çıkarmakta yardımcı olur.

Şekil 170. Öğrencilerin “Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum” ifadesine öğrenciler % 25 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 16 oranında katılmıyorum, % 16 oranında kararsızım, % 21 oranında katılıyorum, % 22 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredat öğrencilerin yıl boyunca yaptıkları çeşitli çalışmalarını bir araya getirerek oluşturdukları ürün dosyalarını yapmayı zorunlu kılmıştır. Ancak öğrencilerimizin önemli bir kısmının ürün dosyası yapmadıkları görülmektedir. İlköğretimde yeni müfredata göre eğitim almış öğrenciler orta öğretime geldiklerinde ve öğretmenlerin zamanla yeni programa uyum sağlamalarıyla oranın yükseleceği muhakkaktır.

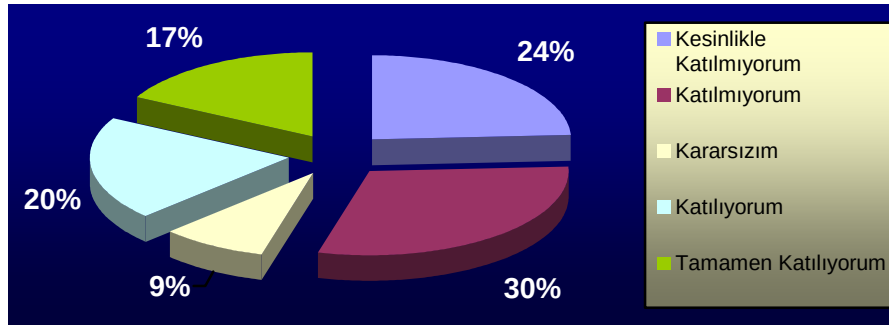
Şekil 171. Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır” ifadesine öğrenciler % 21 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 14 oranında kararsızım, % 25 oranında katılıyorum, % 21 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenler ve öğrenciler yeni müfredata uyum sağladıkça ve onu özümstedikçe bu tablonun olumlu yönde değişeceği muhakkaktır.

4.2.2.3. Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğrenci Anketlerine Göre Değerlendirilmesi

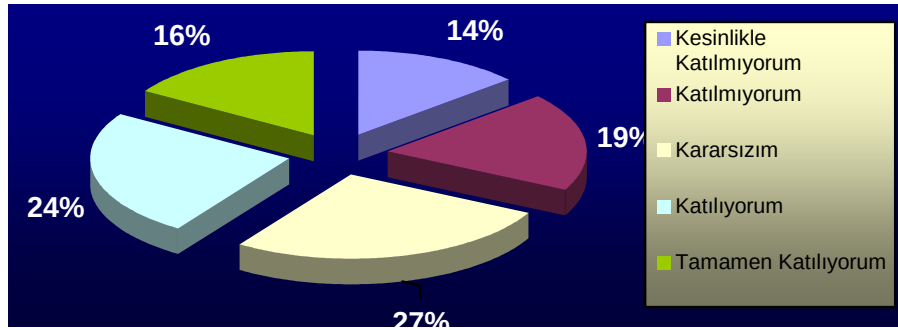
Şekil 172. Öğrencilerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir”

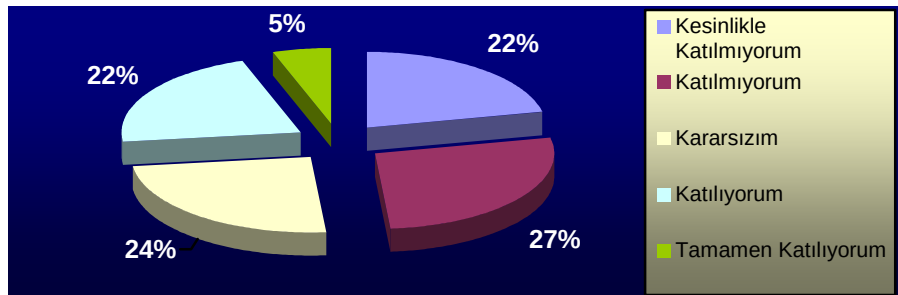
ifadesine öğrenciler % 24 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 30 oranında katılmıyorum, % 9 oranında kararsızım, % 20 oranında katılıyorum, % 17 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitapların içindekiler bölümü fotoğraflarla zenginleştirilerek ve renklendirilerek dikkat çekici özellik kazandırılmaya çalışılmış olmasına rağmen öğrencilerin % 54'ü tarafından ilgi çekici bulunmamıştır.

Şekil 173. Öğrencilerin “Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

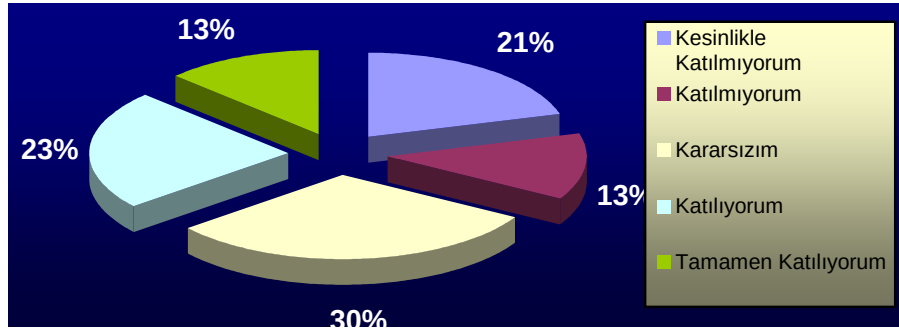
“Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir” ifadesine öğrenciler % 14 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 27 oranında kararsızım, % 24 oranında katılıyorum, % 16 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 40'ı sözlüğün yeterli olduğunu ifade etmiştir. Kitaplarda bulunan sözlük kısmında daha fazla coğrafi terimin açıklanması uygun olacaktır.

Şekil 174. Öğrencilerin “İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

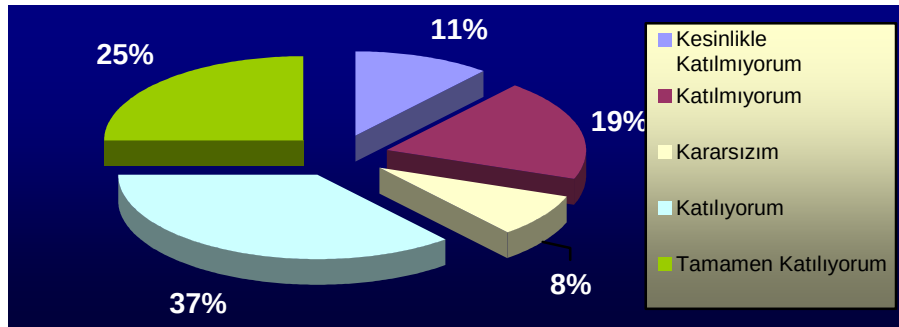
“İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgidir” ifadesine öğrenciler % 22 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 27 oranında katılmıyorum, % 24 oranında kararsızım, % 22 oranında katılıyorum, % 5 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Kitapta ayrıntılı bilgilere yer verilmemiş olmasına karşın öğrenciler % 49 oranında kitapların ayrıntılı bilgi içerdiğini belirtmişlerdir.

Şekil 175. Öğrencilerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

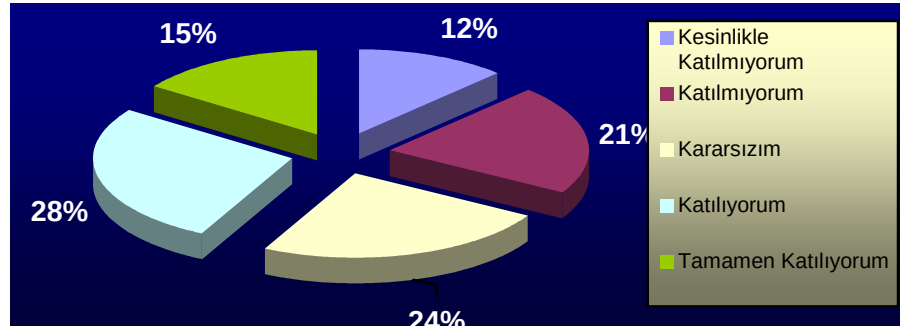
“İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir” ifadesine öğrenciler % 21 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 13 oranında katılmıyorum, % 30 oranında kararsızım, % 23 oranında katılıyorum, % 13 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

Şekil 176. Öğrencilerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

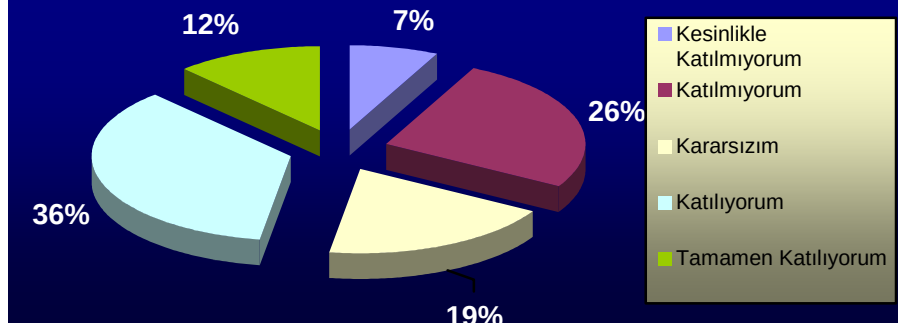
“Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir” ifadesine öğrenciler % 11 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 19 oranında katılmıyorum, % 8 oranında kararsızım, % 37 oranında katılıyorum, % 25 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerin % 62’si kitapların görsel yönünden memnun olduğunu ifade etmiştir.

Şekil 177. Öğrencilerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir” ifadesine öğrenciler % 12 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 21 oranında katılmıyorum, % 24 oranında kararsızım, % 28 oranında katılıyorum, % 15 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Hazırlık çalışmaları eski müfredata göre hazırlanan kitaplardan pek farklı değildir. Bu durum anket sonuçlarında kendini hissettirmiştir.

Şekil 178. Öğrencilerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların oranları.

“Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” ifadesine öğrenciler % 7 oranında kesinlikle katılmıyorum, % 26 oranında katılmıyorum, % 19 oranında kararsızım, % 36 oranında katılıyorum, % 12 oranında tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitapların getirdiği yeniliklerden biri de “ölçme değerlendirme” kısmındadır. Farklı soru tipleriyle oluşturulmuş değerlendirme soruları eski ders kitaplarında fazla yer bulmayan bir özelliktir.

4.3.DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE YENİ MÜFREDAT PROGRAMLARININ ÖĞRETMENLERE VE ÖĞRENCİLERE UYGULANAN ANKET SONUÇLARINA GÖRE KARŞILAŞTIRARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

4.3.1.Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Ve Yeni Müfredat Programlarının Öğretmenlere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

4.3.1.1. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğretmen Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

1-Öğretmenlerin “Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım” ifadesine eski müfredata göre işlediği dersleri göz önünde bulunduran öğretmenler % 72 oranında, yeni müfredata göre işlediği dersleri göz önünde bulunduran öğretmenler % 45 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre işlenen derslerde anlatım yöntemi % 27 oranında daha az kullanıldığı görülmektedir.

Öğretmenlerin en çok kullandıkları bir yöntem olan anlatma yöntemi, öğretmen merkezlidir. Bu yöntemde öğrencilerin derse aktif katılımları söz konusu değildir. Anlatım yönteminde iletişim tek yönlüdür. Yani öğretmen konu ile ilgili mesajları öğrencilere gönderir. Ancak öğrencilerin bu mesajlara anında tepki vermesi beklenmez. Bu yöntem öğrenci sayısının fazla olduğu sınıflarda, konunun işlenmesi için ayrılan zaman sınırlı ise sözel bilgilerin öğrencilere kazandırılmasında daha çok kullanılır.

Coğrafyada her konuda mutlaka anlatım metodu kullanılmaktadır. Ancak bu yapılırken anlatım yönteminin bir ders boyunca kullanım süresine ve ilkelerine mutlaka dikkat edilmelidir. Öğretmenin konuşması, hareketleri, görünümü, anlatımdaki açıklık ve göz teması bu yöntemde çok önemlidir. Coğrafyada özellikle

tanımlara, genel ilkelere, teorilere, modellere ilişkin bilgilerin öğrencilere verilmesinde anlatım yöntemi kullanılmalıdır. Ancak bu konularda, bu yöntem kullanılırken görsel materyalin mutlaka kullanılması gerekir. Yani anlatım yönteminin çeşitli yöntemler ile renklendirilmesi önemlidir. Örneğin, dünyanın şekli ve hareketleri konusunu anlatırken; model kürenin ve dünyanın kendi eksenini ile güneş etrafındaki hareketlerini gösteren elektronik bir düzeneğin kullanılması dersi sıkıcılıktan kurtardığı gibi soyut bir konunun daha iyi anlaşılmasını da sağlar. Coğrafyada meridyen, paralel, antiklinal, senklinal, yerin iç katmanları, nem, basınç vb. pek çok soyut konu ve kavram vardır. Bunların sadece düz anlatım ile işlenmesi zevkli ve kalıcı olmaz.

Anlatım, hangi yöntemi kullanırsanız kullanın mutlaka başvurmak zorunda olduğunuz bir yöntemdir. Örneğin; gezi gözlem yönteminde, öğrenciler sadece mekânı gezmezler. O mekân hakkında, gezi başkanı tarafından anlatım yöntemi ile öğrencilere bilgiler aktarılır. Önemli olan çok sık bir şekilde ve uzun süreli anlatım yöntemini kullanmamaktır.

2-Öğretmenlerin “Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Anlatım yöntemi kadar yaygın olmasa da coğrafya öğretmenlerimizin yaygın olarak kullandığı bir yöntemdir. Eski müfredata göre öğretmenlerimizin % 59’u, yeni müfredata göre % 79’u soru cevap yöntemini kullanmaktadır. Anlatım yönteminden farklı olarak burada iletişim çift yönlüdür. Konu ile ilgili öğretmenden öğrenciye, öğrenciden de öğretmene mesaj gitmektedir. Öğretmenlerimiz bu yöntemi genelde dersi anlatım yönteminin monotonluğundan kurtarmak amacı ile kullanırlar. Bu yöntem öğrencilerin konu ile ilgili görüşlerinin alınmasına yol açtığı için demokratik bir tutumdur. Soru-cevap yönteminde yalnız öğretmen soru sormaz öğrencilerde soru sorar.

Sorular bilgiye, kavramaya, analize, senteze ve uygulamaya dönük olabilir. Coğrafya dersinde kavramaya (50 yıl sonra dünyanın önemli çevre sorunlarının neler olacağını söyler misiniz?), analize (Japonya’nın gelişmesinde etkili olan faktörler nelerdir?), senteze (herhangi bir grafiğin yorumlanması) ve uygulama (grafik çizme, profil çıkarma vb.) yönelik sorular ağırlıklı olmalıdır. Özellikle de teorik bilgilerin

kalıcı olması açısından uygulamaya yönelik sorular coğrafyada çok önemlidir. Uygulamaya yönelik anahtar sorular coğrafi becerilerin gelişmesine yol açar. Özellikle coğrafya öğretmenlerimiz grafikleri, haritaları, profilleri, kesitleri yaptırmaya yönelik soruları yanında bunları yorumlamaya yönelik sorulara önem vermeleri gerekir. Bir ülkeye ait tablolara, grafiklere vb. materyallere bakarak o ülkenin gelişmişlik durumu hakkında çok şey söylenebilir. Kısacası coğrafya dersinde sorular gelişmiş güzel değil coğrafi becerileri kazandırmaya yönelik olmalıdır.

Özellikle öğretmenlerimizin büyük bir kısmının öğrencilerimizin sorular sormasına fırsat vermeleri öğretmenlerimizin öğrencilerin öğretimde aktif rol almalarını istemeleri ile ilgili bir durumdur. Coğrafya öğretmenlerimiz öğrencilerin yanlış cevaplarını hoş görmeleri ve bu yanlışlıkları bizzat öğrencilerin düzeltmesine fırsat vermeleri gerekir. Bu sayede yaparak yaşayarak öğrenmede gerçekleşmiş olur. Liselerimizde coğrafya öğretmenlerimizin önemli bir kısmı anlatım metodu ile soru-cevap metodunu birlikte kullandığı görülmektedir.

3-Öğretmenlerin “Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredata göre ders işleyen öğretmenler % 40 oranında, yeni müfredata göre ders işleyen öğretmenler % 72 oranında öğrenci merkezli ders işlediklerini belirtmişlerdir. Yeni müfredatın öğrenciyi merkeze alacak şekilde hazırlanması, kitapların etkinliklerle zenginleştirilmesi öğretmenlerin anlayışını değiştirmiştir. Geçmişte bilgili insan, her şeyi bilen ya da başkalarının ürettiği bilgileri kafasında depolayan kişiydi. Bu nedenle geçmiş yüzyıllarda eğitim, daha çok var olan bilgi birikiminin, kültürel değerlerin ve yaşamsal becerilerin yeni yetişen kuşaklara aktarılması olarak görülmüştür. Bugün ise bilgili insan; bilginin farkında olan, bu bilgiye ulaşmanın yollarını bilen, ulaştığı bilgiyi anlamlandırarak öğrenen, öğrenmiş olduğu bilgilerden yeni bilgiler üretebilen ve ürettiği bilgileri sorun çözmede kullanabilen kişidir. Öyleyse insan beyni, öğrenilen bilgilerin yığılmacı biçimde depolandığı bir yer değil; tersine etkin bir strateji merkezi olmalıdır.

Öğretmen merkezli öğretim uygulamalarında öğretim, önceden belirlenmiş içeriğin olabildiğince etkili bir biçimde, boş tahtalar gibi görülen öğrencilere

aktarılmasını hedefler. Öğrencinin öğrenmeyi kendi yaptığı bir işten çok kendine yapılan bir dayatma olarak görmesi nedeniyle sınıflarda öğrenciler öğretilmeyi beklerler. Buna göre öğrencinin hedefi bu bilgileri kazanmak, öğretmenlerin görevi de bu bilgileri öğrencilere iletme olmalıdır. Öğrenme ise bu bilgilerin öğrencilerin zihninde sunulduğu biçimde oluşması sürecidir. Bu yaklaşıma dayalı öğretim uygulamalarında ders kitapları, bilgileri doğrudan veren ve ezberlenecek bilgileri taşıyan, öğretmen ve öğrencilerin sıkı sıkıya bağlı olduğu öğretim materyalidir.

Öğrenci merkezli eğitim anlayışında ise öğretmen ve öğrencinin rolü yeniden tanımlanmaktadır. Öğrenci, öğrenme sürecinde, yeni bilgileri zihninde yapılandırırken, önceden edindiği bilgileri gözden geçirir. O konu hakkında neyi bilip bilmediğini belirler. Yeni bilgiler edinme aşamasında gözlem, deney, uygulama, araştırma, inceleme vb. yaparak öğrenmeyi sürdürür. Öğretmen, kaynaklara ulaşabilmesi için öğrencisine rehberlik eder. Bu süreçte araştırarak ulaştığı istatistikler, belgeler, filmler, bilimsel veriler öğrencinin birincil bilgi kaynaklarını oluşturur. Öğretmen, ders kitabı, öğretim yazılımları ise ikincil bilgi kaynaklarıdır.

4-Öğretmenlerin “*Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Bu yöntem, karışık problemlerin çözümünde ve hipotez teşkilinde özel öneme sahiptir. Yaşam kavramından doğrudan etkilenen problemler, yalnızca öğrencilerin soru ufkunu açmaz aynı zamanda ilgilerinin de bu problemlere yönelmesine sebep olur. Yapıları ve süreçleri anlamak, sonuçlar çıkarmak, bağımsız buluşlar yapmak bunların hepsi probleme dayanır. Bu yöntemde problemi tanıma, geçici hipotezler formüle etme, veri toplama, organize etme, değerlendirme ve açıklama, sonuca ulaşma, sonuçları test etme birbirini takip eder. Problem çözme yönteminin kullanılması durumunda, öğrencilerin hipotezlerle anlayış kazanması sağlanmış olur.

Eski ve yeni müfredata göre ders işleyen öğretmenlerimiz % 60 oranında problem çözme yöntemini kullanmaktadır. Problem çözme yöntemi, problem durumunun formüle edilmesi ile başlar, ortaya atılan savın kabul edilmesine veya çürütülmesine kadar devam eder. Hayatta pek çok olayın karşımıza problem olarak

çıktığı gerçeğinden hareketle bu yöntem coğrafya için çok önemlidir. Coğrafya derslerinde pek çok konuda bu yöntemi uygulamak mümkündür. Örneğin; Gecekondulaşma, tropikal yağmur ormanlarının yok olması, ozon tabakasının incilmesi, küresel ısınma, trafik sıkışıklığı gibi sorunların hepsi karşımıza birer problem olarak çıkmaktadır.

5-Öğretmenlerin “Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Grup tartışması yöntemi özde, öğrencilerin bir konu ya da sorun üzerinde birlikte konuşarak mümkün olan çözüm yollarını aramalarına dayanır. Büyük grup tartışması, münazara, parlamenter münazara, forum, panel, seminer, vızıltı grupları, fikir taraması (beyin fırtınası) ve altı düşünce şapkası gibi türleri vardır.

Tartışma yönteminin uygulanabileceği pek çok konu coğrafya derslerinin içeriğinde mevcuttur. Bunların bazıları şunlardır; nükleer enerji insanlık için ideal midir?, ülkemiz için nükleer santraller gereklidir?, çok nüfus bir ülke için avantaj mıdır?, ekonominin globalleşmesi ve Türkiye’ye etkileri olumlu mudur?, iklimin korunması için tek tek vatandaşların yapması gerekenler nelerdir? vb. konular tartışma yöntemi için uygundur. Okullarımızda sınıf mevcutlarının fazla olması nedeni ile büyük grup tartışmalarının yapılması daha uygun olur. Büyük grup tartışmalarında öğretmenin belirlediği konu üzerinde bütün sınıf söz alıp konuşabilir. Burada iletişim sadece öğretmenle öğrenci arasında değildir. Aynı zamanda öğrenci ile öğrenci arasında da görüşleri eleştirme ve destekleme şeklinde iletişimler kurulmaktadır.

Büyük grup tartışması, münazara, forum, panel ve seminer vb. yöntemler sayesinde öğrenciler coğrafya dersinde güncel olaylar hakkında bilgi sahibi olurlar. Kendilerini ifade etme, delil getirme, birlikte çalışma vb. sosyal becerileri kazanırlar. “Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım” ifadesine eski müfredata göre işlenen derslerde öğretmenler % 69 oranında, yeni müfredata göre işlenen derslerde % 62 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. Grup çalışmaları öğretmenlerin alışık olmadığı bir sistem olması ve daha yoğun çalışmayı gerektirmesinden dolayı bu yöntem okullarımızda

çok az kullanılmaktadır.

6-Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredata göre yaptıkları ölçme değerlendirmelerde öğretmenlerimiz % 45 oranında, yeni müfredat göre ise % 66 oranında farklı soru tiplerinden oluşan testlerle değerlendirme sınavı yapmaktadırlar. Farklı soru tiplerinden oluşan testler öğrencilerinin özel yeteneklerinden ve özelliklerinden kaynaklanan farklılıkları ölçmede etkili olacaktır. Bundan ötürü çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan yazılı yoklamalar daha faydalı olacaktır. Yeni ders kitaplarında bulunan etkinlikler, değerlendirme soruları ile yeni müfredatının amaçları öğretmenlerimizin ölçme değerlendirme anlayışını değiştirmede etkili olmuştur.

7-Öğretmenlerin “Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Örnek olay yönteminde öğrencilerin sorunlu bir olaya aktif olarak katılmaları söz konusudur. Sorunlu olay gerçek ya da hayali olabilir. Olayı anlatan bir rapordan öğrenciler; olayı öğrenirler ve verileri analiz ederler. Tartışarak olayın nedenlerini ortaya koymaya ve sorunlarını çözmeye çalışırlar. Öğrenciler belli bir sorunla ilgilendikleri için öğrencilerin ilgi ve güdülerini yükseltmesi, öğrencilere ders dışındaki materyallerden (olayı anlatan rapor) yararlanma imkânına kavuşturması, problem çözme yeteneklerini geliştirmesi, öğrencilere diğer öğrencilerle çalışma imkânı sağlaması bu yöntemin faydalarıdır. Eski müfredatı esas alarak coğrafya derslerini işleyen öğretmenlerimiz % 69 oranında, yeni müfredata göre ders işleyen öğretmenlerimiz % 82 oranında “gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz” ifadesine katılmışlardır. Yeni müfredatla birlikte coğrafya dersi konularıyla güncel konular arasındaki bağlantılar derslerimizde daha fazla konuşulmaya başlanmıştır. Öğrencileri derse katmak, dersi zevkli hale getirmek, müfredatta yer alan konuların hayatımızda yer bulduğunu gösterme adına örnek olay

çalışmaları daha fazla yapılmalıdır.

8-Öğretmenlerin “İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım..” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski coğrafya programımızın açıklama kısmı 9. maddede gezi-gözlem yöntemi ile ilgili olarak şu açıklama bulunmaktadır; “gezi-gözlemin coğrafya öğretiminde çok büyük yeri olduğundan sınıfça geziler düzenlenmeli, öğrenciler inceleme gezilerine ve gözlemlere teşvik edilmeli ve bu gözlemlerden elde edilen izlenimler rapor hâline getirilerek sınıfta tartışılmalıdır.” Yeni coğrafya dersi öğretim programının uygulanması ile ilgili açıklamalar kısmında 13. maddede ise “öğretmen, inceleme gezilerine önem vermelidir. Coğrafya dersi için vazgeçilmez olan arazi çalışmaları hem arazi çalışma becerisinin gelişmesi için hem de pek çok coğrafi olayın yerinde görülüp daha iyi algılanması için çok önemlidir” denilmektedir. Bu şekilde bir açıklama güzel ancak okullarımızda bu açıklamaların pratikte bir anlam ifade etmediği anket sonuçlarına göre ortaya çıkmaktadır. Eski coğrafya müfredatına göre öğretmenlerimizin % 84’ünün, yeni coğrafya müfredatına göre öğretmenlerimizin % 79’unun konular ile ilgili olarak yakın çevreye veya uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmadıkları anlaşılmaktadır. Gezi için izin almanın zor olması ve masraflarının devlet tarafından karşılanmaması, öğretmenlerin geziye katılan öğrencilerden sorumlu tutulmaları, eğitim-öğretim işi planlı ve programlı bir iş olması gezileri sınırlandırmaktadır. Gezi-gözlem yöntemi ile gerçekleştirilecek bir alan araştırmasının hangi konu ile bağlantılı olarak gerçekleştirileceği yeni programda belirtilmiş olmasına rağmen ayrılan özel bir zaman yoktur. Bu duruma bağlı olarak da öğretmenler gezi- gözlem yöntemini uygulamakla kendilerini yükümlü hissetmemektedirler.

9-Öğretmenlerin “Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Günümüzde, Davranış Bilimlerine dayalı olarak gelişmekte olan Eğitim Bilimleri alanında bireyin yetiştirilmesine yönelik programların özel amaçlarını gerçekleştirme süreci, bu alanın bir alt dalı olan Eğitim Teknolojisini

ilgilendirmektedir. Bu teknolojide, Fiziksel Bilimlerin teknolojik ürünü olan sesli, sessiz elektronik araç-gereçlerle projektörler ve çeşitli mekanik araçlar kullanılmaktadır. Eğitim Teknolojisini, değişik bilimlerin verilerini özel amaç, yöntem, araç-gereç, ölçme-değerlendirme gibi eğitimin geniş alanlarında uygulamaya koyan, uygun her türlü ortamda insan gücünün en iyi biçimde kullanılmasını, eğitim sorunlarının çözümlenmesini, niteliğin yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını sağlayan bir sistemler bütünü olarak görmek gerekir.

Çağdaş teknolojinin sunduğu ürünler, bugün, eğitime ve öğrenme etkinliklerine önemli katkılar getirmekte, öğretmen-ders kitabı ikilisinin yanında, sınıf içindeki çalışmalarda, çok ortamlı (multi-media) öğretimin sağlanabilmesi için gerekli olanakların ilgili hizmet kesimine iletilmesine çaba gösterilmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı İl Eğitim Araçları Donatım Merkez Müdürlükleri okulların eğitim aracı ve donatım hizmetlerini yürütmekle görevlidir.

Öte yandan, eğitimde, özellikle görsel ve işitsel araçlar öğrenmenin kalıcı, izli olmasını sağlama açısından çok önemlidir. Bir öğrenme etkinliği, ne denli çok duyu organına seslenirse, öğrenme olayının o denli iyi ve kalıcı izli olduğu, unutmanın da o denli geç olduğu bilimsel araştırmalarla kanıtlanmıştır. Öğrencilerin öğrendiklerini daha çok anımsayabilmeleri için sınıfta bu çok ortamlı öğrenme-öğretme durumunun iyi düzenlenmesi gereklidir. Eski müfredata bağlı yapılan derslerde öğretmenler % 54 oranında, yeni müfredata bağlı yapılan derslerde öğretmenler % 65 oranında bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi modern araç gereçleri kullandıklarını ifade etmişlerdir. Bu oran düşük olmasına rağmen okullarımızın imkânlarının giderek artmasına, öğretmenlerimizin teknolojiyi kullanma becerilerini, bilgilerini artırmasına bağlı olarak ve çağın gereği artacaktır.

10-Öğretmenlerin “Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Bazı önemli öğrenme ürünleri açık uçlu yazılı sorularla ve diğer performans değerlendirme yaklaşımları ile ölçülebilmektedir. Bu yaklaşımlardan yazılı yoklamalara eğitim sistemimizde en çok kullanılan bir sınav türüdür. Soruların hazırlanması görünüşte kolay olması, öğretmenlerin geleneksel olarak yazılı yoklama

tipine alışık olması, diğer değerlendirme türlerini iyi tanımamaları etkili olmuştur. Öğretmenlerimiz “değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım” ifadesine eski müfredatta % 43 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum derken, yeni müfredatta bu oran % 33’tür. Yeni müfredatta göre değerlendirme yapan öğretmenler % 57 oranında klasik yazılı yoklama yapmadıklarını belirtmişlerdir.

11-Öğretmenlerin “Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Ürün dosyaları öğrencilerin zaman içindeki çalışmalarının sistemli olarak bir araya getirilmesidir. Öğrenci Ürün Dosyası, öğrencilerin gelişimi hakkında bilgi veren dokümanların toplandığı dosyadır. Öğrencinin öz disiplin ve sorumluluk bilincini geliştirmek ve kendi kendini değerlendirme becerisi kazandırmak, müfredatta bağlı olarak gerçekleştirilen yazılı ve sözlü değerlendirmeler ve standart testler dışına çıkarak, yeni bir değerlendirme yöntemi geliştirmek, öğrencinin gelişimini kanıtlarla ve daha sağlıklı izleyebilmek, öğrencinin gelecekteki öğrenmelerine bilgi sunmak ve ışık tutmak, öğrencilerin arkadaşlarının gelişimini izleyerek birbirlerine yardımcı olmalarını sağlamak ve böylelikle gelecekte yapacakları ekip çalışmalarına başlangıç yapmak, öğrencilerin kendi çalışmalarını değerlendirmeye yardım etmek, öğretmene eğitsel kararlar vermede yardım etmek, aile ile iletişimi sağlamak, ürün ve süreci değerlendirmek için bilgi toplamayı sağlamak, öğrencilerin yeteneklerini sergilemek ve ilgi alanlarını geliştirmek, programın amaçlarını değerlendirmek için eğitimcilere yardım etmek, yazma, okuma ve düşünme becerileri arasında bağlantı sağlamak, öğrencilerin çalışmalarının değerlendirilmesi katılımlarının sağlanması, onların çalışmasını teşvik etmek amacıyla ürün dosyaları yaptırılmaktadır. Eski müfredatta böyle bir uygulama yokken yeni müfredatın getirdiği yeniliklerden biri de ürün dosyalarıdır. Bu durum anket sonuçlarına da yansımıştır. “Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlatıyorum” ifadesine eski müfredatı baz alarak derslerini yapan öğretmenler % 82 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum derken yeni müfredatı baz alarak derslerini yapan öğretmenler % 61 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum demişlerdir.

12-Öğretmenlerin “Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Performans ödevleri öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya koyarak oluşturduğu cevap ve ürünlerin değerlendirilmesidir. Süreç içine yayılmıştır, zamana bağlı değildir. Öğretmen öğrencinin günlük yaşamındaki problemleri nasıl çözeceğini ve problem çözmek için sahip olduğu bilgi ve becerileri nasıl kullanacağını göstermesini ister. Eskiden öğretmenler % 40 oranında performans ödevleri yaptırırken, yeni müfredatla birlikte % 59 oranında yaptıklarını belirtmişlerdir.

13-Öğretmenlerin “Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Proje ödevler öğrencilerin grup hâlinde veya bireysel olarak istedikleri bir alan veya konuda inceleme, araştırma ve yorum yapma, görüş geliştirme, yeni bilgilere ulaşma, özgün düşünce üretme ve çıkarımlarda bulunmaları amacıyla ders öğretmeni rehberliğinde yapacakları çalışmalarıdır.

Proje, öğrencilerin serbest bir biçimde seçtiği ve isteyerek üzerinde çalıştığı her türlü etkinlik ve harekettir. Proje konuları hayatın içindeki problemler ile ilgili olmalıdır. Öğrenci bu problemleri okulda devamlı çöze çöze herhangi bir sorunu çözmek için gerekli deneyim ve beceriyi Ünitelerin öğrencilere dağıtılması durumunda öğretmen öğrencilere çalışmalarda rehberlik eder. Proje çalışmaları hazırlanıncaya kadar haftanın belli günleri (dersin işlendiği gün olabilir) öğretmen çalışmaların gidişi hakkında proje gruplarından bilgi alır ve çalışmalarında onlara rehberlik eder. Konu ile ilgili güncel olayların proje şeklinde dağıtıldığı durumlarda ise ders normal şekilde islenir. Ancak proje sunularına öğretmen yine rehberlik eder. Coğrafya projeleri hazırlanırken yapılacak ilk iş; problem durumunun ortaya koyulması ve çalışma alanının sınırlarının çizilmesidir. Çalışma alanında faktörlerin karşılıklı ilişkisi üzerinde durulur. Daha sonra elde edilen sonuçlar ile problem durumu karşılaştırılır ve bir rapor hazırlanır. Bu tür çalışmalar için sergi, duvar gazetesi ve okul gazetesi gibi etkinlikler de düzenlenebilir. Projenin sunulmasında rol

oyun, tartışma gibi farklı gösteri teknikleri kullanılabilir. Bu öğretim yönteminde, sınıf öğretimi yerine “küme” ve küme içinde “bireysel” öğretime önem verilir. Projeler tek başına da hazırlanabilir. Ancak okullardaki eğitim ve öğretim faaliyetlerinde sınıf mevcutları nedeni ile küme çalışmaları şeklinde gerçekleştirilmeleri daha kolaydır. İşbirliği ve yaparak öğrenme bu öğretim yönteminin en önemli özellikleridir.

Liselerimizde coğrafya derslerinde öğrencilerin aldıkları yıllık ödevler proje çalışması gibi görülebilir. Ancak bu çalışmaların önemli bir kısmının yeterince araştırma yapılmadan hazırlanmış olmaları nedeni ile bu tür çalışmalara proje çalışması diyemeyiz. Öğretmenlerimizin, eski müfredata göre % 59’u, yeni müfredata göre % 35’i yıllık ödev dışında proje çalışması olarak kabul edebileceğimiz araştırma ödevlerini vermiyor(katılmıyorum ve tamamen katılmıyorum diyenler).

Proje merkezli öğrenmeler kullanışlı olmakla birlikte sıkı ve yaratıcı çalışmalar gerektirir. Branş ağırlıklı, branşı aşan ve branşları bağlayan çalışmalar gerektirir. Örneğin; koloninin gelişmekte olan ülkelerin ekonomik yapısına etkisi sadece branş ağırlıklı bir proje çalışması olarak hazırlanamaz. Tarih ilminden de yararlanmak gerekir. Dolayısı ile bu çalışma branş aşan bir proje çalışması olur. Bazı durumlarda branş aşan projeleri birden fazla ders birlikte grup çalışması şeklinde de hazırlayabilir. Örneğin “ormanların tahribinin sonuçları” konulu bir projeyi coğrafya ve biyoloji dersi öğrencileri birlikte hazırlayabilirler. Bu durumda bu proje çalışması branşları bağlayan bir çalışma olur. Branş aşan ve branşları bağlayan proje çalışmaları, başka derslerin içerikleri ve yöntemleri hakkında öğrencileri aydınlatması için ilgi çekici olabilir. Lise coğrafya derslerinde, ünitelerin proje çalışmaları hâlinde işlenmesinin dışında proje konusu olabilecek pek çok güncel problem durumu mevcuttur. Bunlara aşağıda örnekler verilmiştir; Global ısınma, ozon tabakasının delinmesinin insanlık yaşamına etkileri, asit yağmurları sorunu, çölleşme, hava kirliliği, şehir ekolojisi, tehlike altındaki Antarktika, Tropikal Yağmur Ormanlarının tahribinin sonuçları, nükleer kirlenme, çarpık kentleşme sorunu, ekolojik tarım ve sürdürülebilir kalkınma gibi proje çalışması olabilecek pek çok konu coğrafyada mevcuttur. Çünkü coğrafya güncel olaylar ile ilişkili bir bilimdir. Yukarıda belirttiğimiz konular genel konulardır. Bunlar il, ilçe şartlarına göre çeşitlendirilebilir

ve artırılabilir.

14-Öğretmenlerin “Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım” ifadesine eski müfredatta öğretmenler % 70 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum derken, yeni müfredatta % 67 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum demişlerdir. Yeni müfredatla birlikte öğretmenlerimiz sadece dönem ortasında ve sonunda yapılan sınavlarla sonucu değil, dönem içinde öğrencilere verdiği çeşitli performans ödevleri ve proje çalışmalarını da dikkate alarak süreci değerlendirdikleri, anlaşılmaktadır.

15-Öğretmenlerin “Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler olarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Coğrafya bilimi tüm doğa bilimlerini (Fizik, Kimya ve Biyoloji) ve bazı sosyal bilimleri (Politika, Antropoloji, Tarih) ortak bir paydada toplar. Uygulamalı Coğrafya insanların yeryüzündeki dağılımını, doğal kaynakları ve tabiatı tanımlar, anlamaya çalışır ve yorumlarken aynı zamanda bu unsurların birbirlerinden nasıl etkilendiklerini ve her birinin geçirdiği değişimi ele alır. Coğrafya bölümünün bu disiplinlerarası özelliğinden dolayı, coğrafya dersiyle öğrenciler çevre gelişimini yönlendirebilen, mevcut sorunlara çözümler getirebilen ve yine kentsel gelişim projelerini hayata geçirebilen bireyler olarak yetişirler. Öğretmenlerimiz eski müfredatta başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler olarak karşılıklı etkileşimi % 65 oranında vurgularken, yeni müfredatla birlikte % 82 oranında vurguladıklarını ifade etmişlerdir.

16-Öğretmenlerin “Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Coğrafyanın temel ilkelerinden biri de sebep sonuç ilişkidir. Doğada meydana gelen birçok olay arasında karşılıklı ilgi ve sebep sonuç ilişkisi vardır.

Sadece doğal olayların birbiriyle değil doğanın insana, insanın da doğaya olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Bu olaylar arasındaki bağlantıları öğrencilere aktarabildiğimiz takdirde ezberci eğitimden kurtulabiliriz. “Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım” ifadesine öğretmenlerimiz eski ve yeni müfredatta % 77 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Oranlar öğretmenlerimizin sebep sonuç ilişkisini derslerinde vurguladıklarını gösteriyor.

17. Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Harita, bilgisayar, projektör, video, televizyon, vcd vb. gibi derslerimizde kullanabileceğimiz materyallerin sürekli ve kullanıma hazır bir şekilde bulunduğu sınıflarının bulunması özellikle coğrafya dersinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Çünkü coğrafya derslerinde kullanılan video, animasyon, power point sunumları öğrencilerin ilgisiyle beraber kavrayış düzeyini ve kalıcılığı da artıracaktır. Öğretmenlerimizin büyük çoğunluğu coğrafya sınıflarında yapılacak derslerin daha etkili olacağını düşünmektedir. “Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur” ifadesine öğretmenlerin % 89’u katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

18. Öğretmenlerin “Okulumuzda coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Okulumuzda coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) var” ifadesine öğretmenlerimizin yalnızca % 11’i katılmıştır. Okullarımızda coğrafya derslikleri olmadığı gibi, coğrafya öğretmenlerimizin sık kullanabilecekleri bir salonda bulunmamaktadır. Bir çok okulumuzda projeksiyon yalnızca konferans salonunda bulunmaktadır. Konferans salonunda farklı etkinlik ve toplantıların yapılması ve diğer dersler içinde kullanılacak olması coğrafya derslerinin burada yapılmasını zorlaştırmaktadır. Öğretmenlerimizin var olan imkânları en iyi şekilde kullandığı takdirde kendilerine imkânlar oluşturabileceklerdir. Zümre toplantılarında alınacak kararlarla ilgili kurumlara ısrarla talepler aktarılmalıdır.

4.3.1.2. Yeni Ve Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğretmen Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi.

1-Öğretmenlerin “Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

İnsanı değiştiren, geliştiren, toplumlaştıran en önemli faktör şüphesiz eğitimidir. Eğitim sayesinde insan kendine, milletine ve dünya insanlığına faydalı, bir vatandaş olabilir. Günümüzdeki eğitim-öğretim konusundaki araştırmalar, öğrenme olgusunun bireyin etkin katılımıyla en üst düzeye ulaştığını göstermektedir. Çünkü bireyin öğrenmeye etkin olarak katılması, onun tüm duyuların öğrenme sürecine katılması anlamına gelmektedir. Birey yaşayarak öğrendiklerini unutmamakta ve bu öğrendiklerini diğer öğrenilen bilgilere aktarabilmelidir. Ülkemiz eğitim sistemine gerek ders programları gerek yöntem gerekse eğitim ortamları yönünden bakılacak olursa öğrenci edilgen bir konumdadır. Buda öğrenciyi ezberleyen biri olmaya itmektedir. Bu yüzden şimdiye kadarki ezberci eğitim anlayışımızdan biran önce vazgeçip bilgiyi sadece ezberlemek için değil, hayatta kullanan, analiz ve sentez yapan bireyler yetiştirmemiz gerekmektedir. Öğretmenlerimiz, “öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler ezberletilmekte” görüşüne eski müfredat için % 77 oranında katılırken (katılıyorum ve tamamen katılıyorum diyenler), yeni müfredat için % 69 oranında katılmadığı (katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum diyenler) tespit edilmiştir. Yeni müfredatla birlikte derslerde öğretmenler öğrencilerden ayrıntı derecesindeki bilgileri ezberlemelerini beklememektedir. Sınavlarda öğrencilere sorulan sorular, en yüksek dağ hangisidir?, en uzun akarsu hangisidir?, en geniş bölgemiz hangisidir ?, şeklindeki ezbere dayanan sorular yerine; yukarıdaki fotoğrafta ok işareti ile gösterilmiş olan yerde hangi olay yaşanmıştır?, Bulunduğunuz yerdeki dağ sistemlerinin hangi dağ grubuna girdiğini araştırınız, karalar yarımkürelere eşit oranda dağılsaydı yeryüzünde sıcaklık dağılışında nasıl bir değişim olurdu? gibi var olan bilgilerden yararlanarak çevresindeki doğal olayları anlama ve anlamlandırma becerilerini ölçen, öğrencinin günlük hayatında kullanabileceği bilgileri sorgulayan sorular tercih edilmektedir.

2-Öğretmenlerin “Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Ezberci eğitim, bilgiyi günlük öğretir ve ezberletir, fakat onun ne işe yaradığını ve nasıl kullanılması gerektiğini öğretmez. Modern eğitim anlayışında bu metot artık çoktan rafa kalktı ve onun yerine bugünkü bilgi toplumunun ve iletişim çağının gereği olan bilginin her yerde ulaşılabilir olduğu bir dönemde öğretmenin bildiklerini öğrenciye aktarması yerine öğrencinin öğrenmeye yönlendirilmesi, sorun çözmeyi kendi kendine öğrenmesi hedeflenmelidir. Buradaki amaç öğrencinin artı bilgi depolamayı değil, düşünmeyi öğrenmesidir. Düşünmeyi öğrenen kişi de, o düşünceyi nerede ve nasıl kullanacağını yöntem olarak benimser. “Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir” ifadesine eski müfredatı esas alan öğretmenler % 77 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Anlaşıldığı üzere eski müfredat bu yönüyle ezberci özellikler taşımaktaydı. Yeni müfredata göre cevap veren öğretmenler ise % 64 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredatla birlikte ezberci anlayıştan vazgeçilerek yapılandırıcı yaklaşıma geçildiğini görmekteyiz. Yeni müfredatın getirmiş olduğu en büyük yeniliklerden biride budur.

3-Öğretmenlerin “Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski programda olduğu gibi yeni programda da 9. sınıf coğrafya dersi programında yer alan coğrafya konularındaki ana ve alt başlıkları fazla olup verilen süre içerisinde işlenmesi sıkıntı yaratmaktadır. Böylece yeni program bilgi yükünü azaltacak yeterliliğe sahip değildir.(9. sınıf coğrafya kitabında eski programa göre hazırlanan kitaplarda ana başlık sayısı 23, alt başlık sayısı 25 iken, yeni programa göre hazırlanan kitapta ana başlık 58, alt başlık 140 olmuştur. “Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor” ifadesine öğretmenler eski müfredat için % 81, yeni müfredat için % 52 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum demişlerdir. Konularda hafiflemeler olmasına rağmen öğretmenlerimiz

9. sınıf coğrafya konularını yetiştirmekte ve yeterince işlemekte sıkıntılar yaşamaktadır.

4-Öğretmenlerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır” ifadesine yeni müfredatı dikkate alarak görüş bildiren öğretmenlerin % 59’u katılıyorum ve tamamen katılıyorum demişlerdir. Öğretmenlerin önemli bir kısmı yeni coğrafya programının yeni gelişmelere uygun olarak hazırlandığı görüşüne katıldığı görülmektedir. Eski müfredatı dikkate alan öğretmenler aynı ifadeye % 48 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir.

5-Öğretmenlerin “Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Öğrencilerin coğrafya dersine karşı olumsuz tutum geliştirdikleri görülmektedir. Onlara göre “coğrafyada anlayacak bir şey yoktur. Sadece ezberlemek gerekir” yanılgısını aşmak için bilgilenme, sorgulama ve çözümlemeye dayalı bakış açılarına programlarda yer verilmelidir. Yeni programın tam anlamıyla bu sorunu giderdiği söylenemez. Eski müfredata göre öğretmenlerin % 50’si, yeni müfredata göre % 41’i öğrencilerin coğrafya dersini bir bilgi yağını olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

6-Öğretmenlerin “Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Dokuzuncu sınıf coğrafya dersi sadece sözel sınıflara değil eşit ağırlık ve fen sınıflarına da zorunlu olarak verilmektedir. Temel coğrafya bilgilerinin tüm öğrencilere verilmesi kaygısıyla dokuzuncu sınıfta konular yığılmıştır. Onuncu sınıflarda coğrafya dersi sözel ve eşit ağırlık sınıflarında dört saat olmasından dolayı büyük bir rahatlık vardır. Hatta bazı öğretmenlerimizin yıllık plandan daha önde olduğu bilinmektedir. Onuncu sınıflarda ders saatinin fazla ve tüm sınıflara zorunlu olması dolayısıyla dokuzuncu sınıftaki bazı konuların onuncu sınıfa aktarılmasında

Fayda var. Anket sonuçları da konuların derslerin sınıflara göre dağılımının uygun olmadığını göstermektedir. “Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur” ifadesine öğretmenlerimiz eski müfredat için % 69 oranında, yeni müfredat için % 54 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir.

7-Öğretmenlerin “Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber iletişim imkânlarının küçülttüğü Dünyada en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten” ve “bilgiyi kullananlarıdır”. Bilgiye sahip olmayı ve en iyi şekilde yönetmeyi başarabilen toplumlar yeniçağın efendileri olacaklardır. İnsanoğlu yaşam mücadelesinde ayakta kalmak ve varlığını sürdürebilmek için bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma yani bilgiye sahip olma gereksinimi içerisinde. İnsanın bu gereksinimini gidermede en önemli sorun, bilginin nasıl elde edileceği, nasıl dağıtılacağı ve nasıl saklanacağıdır. Bu da bilgi teknolojilerinin hızlı gelişmesinin en önemli nedenini oluşturmaktadır. 1970’lerden sonraki bu hızlı gelişim Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (CBS) birçok sektörde kullanılmasına olanak sağlamıştır. 1960’lı yıllarda Kanada’da başlayan CBS uygulamaları yaygın olarak eğitimde de araç olarak kullanılmaya başlamıştır. Ülkemizde zaman içinde gelişen teknolojiye bağlı olarak eğitim alanında ihtiyaçlara cevap verebilecek kalitede bireyler yetiştirmek amacıyla değişiklikler yapılmaktadır. 2005 yılında yapılan ortaöğretim programındaki yenilikler içinde coğrafya dersinde ilk defa CBS’nin derslerde araç olarak kullanılmasının önerilmesi dikkati çekmektedir. Coğrafya öğretiminin hedeflere ulaşması ve coğrafya öğretim yöntemlerinin etkili uygulanabilmesi ancak gerekli araç-gereç ve materyallerin verimli kullanılmasına bağlıdır. Bu bağlamda CBS’nin coğrafya dersi müfredatına entegrasyonu bu hedefin gerçekleşmesinde bir parça yardımcı olabilir. “Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır” ifadesine eski müfredatı göz önünde bulunduran öğretmenler % 74 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. Yeni müfredatı esas alarak değerlendirme yapan öğretmenler % 62 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. Yeni müfredatın kullanımını

önermesine rağmen, öğretmenlerimiz CBS'nin kullanımını ve yararlarını öğretmediklerini ifade etmişlerdir. Teknik imkansızlıklar ve öğretmenlerimizin kendilerinin Coğrafi Bilgi Sistemlerini kullanmada yetersizliği olumsuz bir tablonun çıkmasına sebep olmuştur. Yapılacak hizmetiçi eğitimlerle ve üniversitelerimizin açtığı kurslarla öncelikle öğretmenlerimiz söz konusu eksikliklerini gidermelidirler.

8-Öğretmenlerin “Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir” ifadesine eski müfredata göre değerlendirme yapan öğretmenler % 72 oranında, yeni müfredata göre değerlendirme yapan öğretmenler % 62 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. Eski müfredatla ilgili yapılan eleştirilerin başında sürenin yetersiz olması gelmekteydi. Görülüyor ki yeni müfredat bu sorunu ortadan kaldıracabilecek nitelikte değildir. Yeni müfredatla birlikte “Türkiye Bölgeler Coğrafyası” kısmı kaldırılrsa bile etkinliklerin artırılması, konu başlıklarının artırılması ve derslerin öğrenci merkezli işlenmesi süre yetersizliği probleminin devam etmesine sebep olmuştur.

9-Öğretmenlerin “Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır” ifadesine katılıyorum ve tamamen katılıyorum diyen öğretmenlerin oranı eski müfredat için % 74 iken, yeni müfredat için % 30’dur. Yeni müfredatı değerlendiren öğretmenlerin % 65’i görselliğe önem verildiğini belirtmiştir.

10-Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Coğrafya derslerinde konuların bizi en çok ilgilendiren özellikleri gereksiz ayrıntılara girilmeksizin incelenmesi ve konular incelenirken öğrencilerin, vazgeçilmesi mümkün olmayan temel coğrafya kavramları, coğrafya belirtileri ve bunlar arasındaki bağıntılar öğretilmeye çalışılmalıdır. Eğitimde öğretim programlarının içeriğinde devamlılık sağlamak esas alınmalıdır. Bu ilke, öğrenme-

öğretme durumunda gerçekleştirilmesi söz konusu hedefler ve kazandırılması öngörülen davranışlar, içerik ve öge repertuarlarının sistematik analizlerine dayalı olarak tespiti ve böylece birbirini izleyen eğitim durumları arasında boşlukların ve gereksiz tekrarların önlenmesi gereğini vurgulamaktadır. Coğrafya öğretiminde programda yer alacak konuların amaca uygun olmasına dikkat edilmelidir. Konular öğrencinin zekâ, bilgi, beceri, tutum, ilgi, alışkanlık ve geçmiş yaşantılarının seviyesine uygun olmalı ve eğitim ihtiyaçlarını gidermelidir. Diğer taraftan da her öğrenme durumunun kendinden önce gelen öğrenme durumuna bağlı ve kendinden sonra gelecek öğrenme durumuna hazırlayıcı olması, dikkate alınmalıdır.

“Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur” ifadesine eski müfredatı değerlendiren öğretmenler % 65 oranında, yeni müfredatı değerlendiren öğretmenler % 52 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Eski müfredat için ayrıntı çok fazla eleştirisi yapılırken yeni müfredatın bu sorunu çözdüğü söylenemez.

11-Öğretmenlerin “Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkarılması gereken konular var.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkarılması gereken konular var” ifadesine eski müfredatı esas alan öğretmenler % 89 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Yeni müfredatı esas alan öğretmenler ise % 75 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Özellikle Dokuzuncu sınıf coğrafya müfredatının ikinci bölümü olan Türkiye Bölgeler Coğrafyası kısmının müfredattan çıkarılmasıyla hem tekrarlardan büyük ölçüde kurtulundu, hem de konular sadeleştirilerek konu yoğunlukları azaltıldı. Bunların öğretmen görüşlerini etkilediğini anket sonuçlarında görmekteyiz.

12-Öğretmenlerin “Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Hiç kuşkusuz ki milli eğitim politikalarının temel amaçlarından birisi toplumu çağdaş ve norm ve standartlarla buluşturmak, çağdaş gerekler karşısında

toplumu hazırlamaktır. Bu yönüyle eğitim, toplumun çağdaş dünyayla entegrasyonu için bir araç konumundadır. Bu çerçeveden baktığımız zaman içinde yaşadığımız çağın bilgi çağı olmasının ve artık çağımızın toplumlarına bilgi toplumu deniliyor olmasının, milli eğitim politikalarını çok daha özel ve önemli kılan sonuçları vardır. Artık bilgi çok çeşitli üretim süreçlerinde, çok çeşitli üretim faktörlerinin yerine ikame edilebilen son derece önemli bir ekonomik bir değerdir. İnsan yaşamında kapsadığı, çok çeşitli ve derinlikli alanların yanı sıra bilgi çağımızda en değerli üretim faktörlerinin başında gelir. En önemli rekabet avantajlarının da başında gelmektedir. Çağdaş dünya ile entegrasyon ve uyum içinde olmak demek, çağdaş dünya ile aynı zamanda rekabet içinde olmak demektir ve çağdaş dünya ile rekabet edebilir bir insan profili ortaya çıkarmanın yolu, insanı çağdaş bilgilerle mücehhez kılmaktan geçer. Bireysel gelişimini kendi özgür doğasına uygun ve özgürce sürdürebilen insanın eğitimden beklediği amaçlardan bir tanesi de hiç kuşkusuz çağdaş dünyanın sunduğu koşullarla, çağdaş dünya ile rekabet edebilecek donanımı ve yeteneği ona kazandırmasıdır. Milli eğitim politikalarımızın hedeflerinden bir tanesi bilginin önemini kavramış, çağdaş dünya ile rekabet edebilir insan profilini ortaya çıkaran, özgür düşünme, bağımsız karar verebilme yeteneklerini kazanmış, yeniliğe açık, yenilikler karşısında şaşkınlık ve durağanlık göstermeyen, yenilikleri kavrayabilen, sadece yeni olanı kabul etmek eğiliminden öte, yeniyi üretebilme yeteneği ile de donanmış özgüveni tam, sorun çözme yetenekleri gelişmiş, bilgi ve teknolojiyi kullanabilen, insan profilini ortaya çıkarmak olmalıdır. Bu açıdan coğrafya eğitimine bakıldığında öğretmenlerimize yöneltilen “Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir” ifadesine eski müfredatı esas alan öğretmenlerimiz % 52 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Yeni müfredatı göre değerlendirmelerini yapan öğretmenlerimiz ise aynı ifadeye % 38 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum demişlerdir. Anlaşıldığı üzere yeniliklere rağmen coğrafya müfredatı halen daha çağdaş dünya standartlarının gerisinde kalmaktadır.

13-Öğretmenlerin “Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Bilgi, günümüz ekonomisinde toplumların rekabet güçlerini ve gelişmişlik düzeylerini belirleyen en önemli unsur haline gelmiştir. Bilgi ekonomisine geçişte eğitimden sağlığa kadar her alanda bilişim teknolojileri kullanılarak insan kaynaklarının geliştirilmesi ve yaşam boyu eğitim öncelikli önem taşımaktadır.

Bilginin hızla artması sonucu bilgiye ulaşma yolları da kendiliğinden yön değiştirmeye başlamıştır. Bilgi çağının gerekliliği olarak bilginin yazılı materyallerden takip edilmesi yerine sanal kütüphanelerden, veritabanlarından dolayısı ile internet erişimi ile ulaşma gerekliliği ön plana çıkmıştır. Bilindiği gibi internet yardımı ile yapılan çalışmalarda zamandan tasarruf sağlanmaktadır. İnternet kullanımının en güzel ve yararlı şekilde yürütülebilmesi için öncelikle bilgisayar kullanabilme becerisine sahip olunmalı ve araştırma yaparken dikkat edeceği hususları detaylı olarak bilinmesi gerekmektedir.

“Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar” ifadesine öğretmenlerimiz eski müfredata göre % 50 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum derken yeni müfredata göre aynı oran % 26’dır. Öğretmenlerimizin % 74’ü yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin coğrafya dersi sayesinde coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazandıklarını düşünmektedir. Bilgiyi dikte ettiren değil bilgiye ulaşma yollarını öğreten, takım çalışmasını ön plana çıkaran, öğrenci öğretim elemanı etkileşimini üst düzeyde tutmaya özen gösteren, araştırmacı ve yaratıcı öğrenci odaklı bir eğitim, aklını kullanan, soru sormaktan çekinmeyen, düşleyen ve düşünen, çalışkan, üretken ve yaratıcı, toplumsal sorunlara duyarlı, özdeğerlerine saygılı, iletişim becerileri gelişmiş ve aydın bireyler, aklın ve bilimin ışığı altında sahip olduğu değerlerin bilincinde olan ve bu değerleri üretime yönelik olarak kullanabilen, üniversite-sanayi-toplum ilişkisinin son derece sağlam ve işler olduğu, ülkenin bağımsızlığı ve devamlılığı için ortak çıkar birliği içinde olabilen, laik ve sosyal hukuk devletinden yana Cumhuriyetine sahip çıkan bireylerden oluşan güçlü bir toplum, bilginin sınır tanımadığı, bu anlamda ülkeler arası sınırların yok olduğu bir ortamda evrensel barış ve evrensel çıkarlar

doğrultusunda ekolojik dengenin de korunmasını ön planda tutan bilimsel ve teknolojik üretim için uluslar arası işbirliğinden yana bir dünya amaçlayan programlar yapılmalıdır.

14-Öğretmenlerin “Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum” ifadesine eski müfredat doğrultusunda görüş bildiren öğretmenlerin % 26’sı, yeni müfredat doğrultusunda görüş bildiren öğretmenlerin % 32’si katılıyorum ve tamamen katılıyorum demişlerdir. Öğretmenlerin büyük kısmı her iki müfredat içinde katılmıyorum ve kararsızım seçeneklerini işaretlemişlerdir. Öğretmenlerimiz çoğunluğu coğrafya derslerinin, dolayısıyla müfredatın amaçlarına ulaştığına inanmamaktadır.

15-Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır” ifadesine öğretmenlerimiz eski ve yeni müfredat için % 47 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Her iki müfredat için de bakıldığında öğretmenlerimizin fikirlerinin değişmediğini görüyoruz. Öğrenciler için ÖSS sınavı çok önemli olduğu muhakkaktır. Ancak öğrencilerin daha dokuzuncu sınıfta olmaları ve dokuzuncu sınıf coğrafya konularının ÖSS sınavındaki payının fazlalığı öğrenci davranışlarını, dolayısıyla öğretmen görüşlerini etkilemiştir. Yeni programla birlikte ÖSS sınavının da değişmesi gerektiği bilinmekle beraber, yeni sınav sisteminin içeriği hakkında henüz geniş bir bilgiye sahip değiliz.

16-Öğretmenlerin “Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır” ifadesine eski müfredata göre değerlendirmede bulunan öğretmenler % 49 oranında, yeni müfredata göre değerlendirmede bulunan öğretmenler % 57 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir. Yeni müfredatla beraber öğrencilerin

derse olan ilgilerinin arttığı görülmektedir.

4.3.1.3. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğretmen Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

1-Öğretmenlerin “*Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır” ifadesine eski müfredata göre hazırlanan kitapları değerlendiren öğretmenler % 54 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Aynı ifadeye yeni müfredata göre hazırlanan kitapları değerlendiren öğretmenler % 54 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan “coğrafya 9” kitabı eski kitaplara nazaran daha dayanıklı ve kullanımı kolay olduğu sonucu çıkmaktadır. Buna rağmen öğretmenlerin % 38’i yeni kitaplar içinde olumsuz (katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum diyenler) görüş bildirmişlerdir.

2-Öğretmenlerin “*Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Yeni ders kitapları Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan ve bu alanda tecrübesi bulunmayan öğretmenler tarafından alelacele yazılarak 2006–2007 eğitim öğretim yılına yetiştirilme kaygısıyla hazırlanmıştır. Yeterince üzerinde çalışmalar yapılmadan ve düzeltmeler tamamlanmadan piyasaya sürülen kitaplarda bazı baskı hataları olduğu gözden kaçmamaktadır. Öğretmenlerimizin % 44’ü eski coğrafya ders kitaplarının baskı hatalarından arındırıldığını ifade ederken, % 42’si yeni coğrafya ders kitaplarının baskı hatalarından arındırıldığını belirtmiştir.

3-Öğretmenlerin “*Kitap estetik bakımdan çekicidir.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski coğrafya ders kitaplarının estetik bakımdan çekici olduğuna ankete katılan öğretmenlerin % 69’u katılmamıştır. Öğretmenlerin % 54’ü yeni kitapların estetik olduğunu ifade etmişlerdir. Yeni coğrafya ders kitaplarının tasarımı daha iyi, grafikler ve resimler daha gösterişli oluşturulmuştur. Kitapların albenisi yüksek ve daha çekicidir.

4-Öğretmenlerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir” ifadesine eski kitaplar için öğretmenlerin % 74’ü katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum derken, yeni kitaplar için % 52’si katılıyorum ve kesinlikle katılıyorum demişlerdir. Yeni kitapların içindekiler bölümü renklendirilerek ve bölümlerle ilgili resimler konularak daha ilgi çekici hale getirilmeye çalışılmıştır.

5-Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir” ifadesine eski kitabı değerlendiren öğretmenler % 69 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirirken, aynı ifadeye yeni kitaplar için öğretmenlerin % 70’i katılıyorum ve tamamen katılıyorum demişlerdir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplar etkinliklerle zenginleştirilmiş bir içeriğe kavuşmuştur. Öğrenci merkezli eğitimin gereği olarak artık öğrenciler dersin işlenişine katılmış ve daha aktif hale gelmiştir. Performans ödevleri, proje ödevleri, ders dışı etkinlikler değerlendirmeye tabi tutularak öğrenciler sadece derste değil ders dışında da aktif durumdadır.

6-Öğretmenlerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir” ifadesine eski coğrafya ders kitaplarını göz önünde bulunduran öğretmenler % 57 oranında katılmamışlardır. Yeni ders kitapları için öğretmenler aynı ifadeye % 77 oranında katılmıştır. Eski kitaplarda da fotoğraf, resim, grafik, tablo, şema vb. olsa da yeni kitapla mukayese edildiğinde çok sınırlıdır. Uzun paragraflar altında ya da kenarındaki küçük resim ve şekillerin aksine yeni kitaplarda büyük fotoğraf, şekil ve haritaların bir köşesinde onu izah eden kısa yazılar bulunmaktadır. Görsellik artırılmış bu durum anket sonuçlarına yansımıştır.

Ders kitaplarında görsel düzeni oluşturan ve önemsenmesi gereken en önemli elemanlardan biri resimlemelerdir. Son yıllarda ülkemizde yazılı ders kitaplarındaki resimlemelerin, haritalar vb. görsel elemanların yerleşim düzeni, verilen bilginin kavranması bakımından etkisi, araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Başarılı resimlemeler öğrenmeyi çabuklaştırırken, kötü resimlemeler öğrenciyi kitaptan uzaklaştırmaktadır.

7-Öğretmenlerin “İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir” ifadesine eski kitap için öğretmenlerin % 70’i katılmıyorum derken, yeni kitap için öğretmenlerin % 82’si katılıyorum demişlerdir. Aradaki fark hayli fazladır. Yeni kitaplarda, eskiden olduğu gibi değerlendirme sorularının cevapları kitap içinde direkt bulunmamaktadır. Performans ödevleri araştırma gerektiren nitelikte hazırlanmış olup öğrencileri ders kitapları dışındaki kaynaklara bakmaya sevk eden niteliktedir. Öğrencilerimiz kütüphanelerde güncel kaynaklar bulmamaktan ve evlerinde ya da her zaman kullanabilecekleri bir yerde internet bulunmamasından şikâyetçiler. Okullarımızdaki kütüphaneler ve teknoloji sınıfları öğrencilerimizin sürekli araştırma yapmak üzere kullanabilecekleri şekilde hazırlanmalı, gerekli olanaklar sağlanmalıdır.

8-Öğretmenlerin “Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır” ifadesine eski ders kitapları için öğretmenlerimizin % 50’si katılmamıştır. Yeni ders kitapları için aynı ifadeye ankete katılan öğretmenlerin % 52’si katılmıştır.

Eski programa göre hazırlanmış ders kitapları içerik yönünden birbirine çok benzemektedir. Kitap yazarlarının daha önce çıkmış kitapları önlerine koyarak değişik ifadelerle kaleme aldıkları ve aynı hataları tekrar ettikleri bilinmektedir. Coğrafya ders kitaplarında dil bilgisi kurallarına ilişkin hatalar pek az görülmekle beraber anlatımda monotonluk hâkim durumdadır. Bunun nedeni kitaplarda düz anlatıma ve açıklamalara çok yer verilmesi, karşılaştırmalı anlatıma yer verilmemesi

ve cümlenin tek düze olmasından kaynaklanmaktadır. Yeni programa göre hazırlanan kitaplar ciddi yenilikler getirse de benzer durumlara rastlanmaktadır.

9-Öğretmenlerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir” ifadesine eski müfredata göre hazırlanmış ders kitapları için öğretmenlerin % 59’u katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum derken, yeni müfredata göre hazırlanmış ders kitapları için öğretmenlerin % 52’si katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Yeni ders kitapları hazırlık çalışmaları adına yenilik getirmemiştir.

10-Öğretmenlerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” ifadesine eski ders kitaplarını değerlendiren öğretmenler % 77 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum, yeni ders kitaplarını değerlendiren öğretmenler % 62 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde fikir belirtmişlerdir. Anket sonuçlarına yansıdığı üzere yeni ders kitaplarında yer alan değerlendirme soruları farklı soru tiplerinden oluşturulmuştur.

4.3.2.Dokuzuncu Sınıf Coğrafya Dersi Eski Ve Yeni Müfredat Programlarının Öğrencilere Uygulanan Anket Sonuçlarına Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

4.3.2.1. Yeni Ve Eski Coğrafya Müfredatı Ve Amaçlarının Öğrenci Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

1-Öğrencilerin “Coğrafya dersi yurdumuzu ve dünyayı tanıtmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski ve yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin büyük çoğunluğu coğrafya dersinin yurdumuzu ve dünyayı tanıttığına inanmaktadır. Yakın çevresinden başlayarak ülkesine ve dünyaya ait mekânsal değerlere (doğa ve insanın ürettikleri ve

biriktirdikleri) sahip çıkma bilinci geliştirmek ve öğrencilerin yaşadığı alanı ve dünyayı anlamalarını ve anlamlandırmalarını sağlamak coğrafya programının genel amaçları arasında yer alır. Eski ve yeni müfredata göre öğrencilerin % 86'sı, önermeye katılmıştır. Anket sonuçları, hem eski hem de yeni coğrafya programının bu noktada amacına ulaştığını göstermektedir.

2-Öğrencilerin “Coğrafya dersi coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini inceler.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Coğrafi olaylar insanların biyolojik ve fiziki özelliklerinden, ekonomik faaliyetleri, yerleşme özellikleri, mesken tipleri, ulaşım şartlarına kadar birçok özelliğini etkilerken diğer canlılarında yaşam alanlarını, özellik ve türlerini belirlediğini biliyoruz. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 59'u, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 55'i coğrafya dersinin coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini incelediğini ifade etmektedir. Coğrafyanın konusu olan coğrafi olayların canlılar üzerinde etkili olduğuna eski ve yeni coğrafya programında eğitim gören öğrencilerin çoğunluğu katılsa da, önemli bir kısmı katılmamaktadır. Her iki programda da bu etkilerden bahsedilmesine rağmen programların amacına tam anlamıyla ulaşamadığı görülmektedir.

3-Öğrencilerin “Coğrafya dersi vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Öncelikle coğrafyanın konusunu oluşturan mekân ve mekâna ait özelliklerin korunması, yaşatılması ve geliştirilmesine hizmet etmek; vatanını sevmek, koruma gibi vatan bilincini oluşturan duyguları desteklemek coğrafya dersinin amaçları arasındadır. Coğrafya öğretiminin genel amaçları içinde de vurgulandığı gibi öğrencilerin toplumsal gelişimi ve vatandaşlık sorumlulukları coğrafya dersi öğretimi programında desteklenmiş, programın tüm öğeleri ile birlikte değer öğretimi de pekiştirilmiştir. Buna rağmen eski programa göre eğitim gören öğrencilerin % 47'si, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 48'i coğrafya dersinin vatan ve millet sevgisi kazandırmadığını düşünmektedir. Eski programa göre eğitim gören öğrencilerin ders içeriğinin fazla olmasından dolayı ikinci kısım olan bölgeler coğrafyasını işleyememeleri ve 9. sınıf öğrencilerin Türkiye'nin fiziki coğrafyası ile Türkiye'nin beşeri ve Ekonomik Coğrafyası derslerini henüz görmemeleri olumsuz

fikirlerinin oluşmasında etkili olmuştur. Yeni programda ise öğrencilerin henüz Türkiye coğrafyasını işlememeleri sonucu etkilemiştir.

4-Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Doğa canlı ve cansız varlıkların tümüdür, bu açıdan bakıldığında insan doğanın bir parçasıdır. Doğada her olgu ve süreç birbiriyle etkileşimde ve bu anlamda da sarmal bir döngü içindedir.

Coğrafyanın tanımı zaman içinde değişmiştir. Bu değişimin nedeni, bilimlerdeki gelişmeler ve bilimlerin gelişmesini sağlayan bilim adamlarının görüş ve anlayışlarının değişmesidir. Yer’in düz bir şekilde olduğunun kabul edildiği dönemlerdeki coğrafya anlayışı ile günümüzdeki coğrafya anlayışının aynı olması beklenemez. Onun için tarihin akışı içinde coğrafyanın çeşitli tanımları yapılmıştır. Bunlardan bazıları şöyledir: "Yeryüzünün bilgisi", "Yeryüzünün fiziki ve beşeri özelliklerini araştırarak bilim", "Yeryüzünün fiziki özellikleriyle insan arasındaki ilişkileri araştırarak ortaya koyan bilim", "İnsan ile onun yaşama ortamı olan çevre arasındaki ilişkileri araştırarak bilim", "İnsan-doğal çevre etkileşimini kendi prensipleri çerçevesinde inceleyen bilim". İşte bunlardan da yararlanarak coğrafyanın tanımı şöyle yapılabilir: Coğrafya, insanın içinde yaşadığı çevrenin doğal özelliklerini, insan-doğal çevre etkileşimini ve bu etkileşim sonucu insanın ortaya koyduğu beşeri ve ekonomik etkinlikleri kendi prensipleri çerçevesinde inceleyerek sonuçlarını açıklayan bilimdir.

Coğrafya, insanı birey olarak ele alıp incelemeyebilir. Ancak coğrafya araştırmalarının odak noktasında her zaman insan vardır. İnsansız coğrafya olamaz. Elde edilen bulguların ve varılan sonuçların insana etkisi, her zaman göz önünde tutulur. Ancak burada unutulmaması gereken önemli bir nokta vardır. O da insanın birey olarak değil, her zaman topluluk halinde yaşamakta olduğudur. Onun için insan, tarihin ilk dönemlerinden bu yana en küçük insan topluluğu olan aileden başlayarak günümüze kadar köy, kasaba ve kentlerde topluluklar halinde yaşamını devam ettirmektedir.

İnsan ve doğa birbiriyle etkileşim halinde olduğundan yeni programda insan

ve çevre bölümü oluşturulmuştur. Eski coğrafya programında yeni programda olduğu gibi dokuzuncu sınıflarda “insan ve çevre” bölümü olmadığından doğa ve insan ilişkileri genel coğrafya ve bölgeler coğrafyası konuları içerisinde anlatılmaya çalışılmıştır. Bundan dolayı Eski programa göre eğitim gören öğrencilerin % 61’i coğrafya dersinin bu işlevi yerine getirdiğine inanırken, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 67’si inanmaktadır.

5-Öğrencilerin “Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eğitim kurumlarının amacı, ülkenin siyasî, sosyal ve ekonomik şartlarının göz önünde tutularak, ülkenin eğitim felsefesinin de temel alınmasıyla bireylerde istendik bilgi, beceri ve tutum değişikliği meydana getirmektir. Toplumun geleceğinde önemli bir rolü olacak olan genç potansiyele hangi bilgi, beceri ve tutumların kazandırılacağı ve bunlara yönelik faaliyetlerin uygulanabilir şekilde ülkenin gerçekleri ve ihtiyaçları da dikkate alınarak plânlanması MEB Talim Terbiye Kurulu tarafından hazırlanan eğitim programlarıyla belirlenir.

Ülkesinin millî servet kaynaklarını koruma ve değerlendirme gereğine inanmış, ülke sorunlarının yurt ve millet yararına çözümlenmesine içtenlikle katılan, ülke kalkınmasında severek sorumluluk alan, milletlerin refah ve mutluluklarının coğrafi çevreden yararlanma derecesine bağlı olduğunun bilincinde olan gençler yetiştirmek için coğrafya eğitimine gereken önem verilmeli ve programlar bu gerçekler göz önünde tutularak hazırlanmalıdır.

Eski programa göre eğitim öğretim gören öğrencilerin % 59’u yeni programa göre eğitim öğretim gören öğrencilerin % 38’i dokuzuncu sınıf coğrafya dersinin ülke sorunları hakkında bilgi verdiğiğine inanmaktadır. Öğrencileri ülke sorunlarını en iyi şekilde anlayabileceği derslerden biri olan coğrafyadan bölgeler coğrafyası kaldırıldığı için öğrencilerin ülke sorunları hakkında bilgilenmesi de azalmıştır.

6-Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Doğal afet yönetimi, çok katmanlı ve çok aşamalı bir süreçtir. Çok

katmanlıdır çünkü; uluslararası kuruluşlar, devlet, yerel yönetimler, meslek odaları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, şirketler ve bireyler bu sürecin belirli noktalarında yer alırlar. Önleme ve zarar azaltma, hazırlıklı olma, tahmin ve uyarı, kurtarma ve ilk yardım, iyileştirme, yeniden inşa etme gibi birçok aşamayı içerir. Bu süreçte çok önemli bir rolü olan coğrafya dersinde öğrenciler doğal afetleri tanıyarak önlem alma bilgisi kazanırlar.

Son yılların gündemini oluşturan deprem felaketi ardından afet yönetimi hakkında pek çok ders çıkarılmış ve bundan sonra bu ve benzeri durumların yaşanmaması için alınacak önlemler belirlenmiştir. Afet olduğunda etkin ilk yardım ve sonrasında bölgenin yeniden yapılandırılması için gerekli düzenlemeler konusunda çalışmalar başlatılmıştır.

Verilerin coğrafya ile ilişkisinin kurulduğu sistemler olan Coğrafyasal Bilgi Sistemleri, artık Web üzerinden ulaşılabilir hale getirilmektedir. Yani, bir kullanıcı, sisteme girilmiş olan bir bölgeyle ilgili pek çok analizi internet üzerinden yapabilmektedir. Doğal afetler de bir coğrafyada gerçekleştiğinden, değişik disiplinlerden gelen bilgiler ayrı katmanlar halinde depolanabilecek, afet yönetimi için gerekli olan tüm analizler en kısa sürede yapılabilecek ve ilgili kişiler de bu bilgiye kolaylıkla erişebileceklerdir.

Deprem zararlarının azaltılması için önlemlerin alınması ve olası depremlere karşı hazırlıklı olmanın gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Depremi oluşturan doğal mekanizmayı durdurmak imkânsızdır. Deprem olumsuz etkisi insana sosyal, ekonomik ve psikolojik zarar vermesinden kaynaklanır. Bu zararları önlemek ya da etkisini azaltmak mümkündür. İnsanların depremden zarar görmesi depremin doğrudan sebep olduğu bir durum değil, insanların gerekli ve yeterli tedbirleri almamasının bir sonucudur. Önemli olan deprem bölgelerinde dayanıklı binalar yaparak insanların kendilerini nasıl koruyacakları konusunda bilgilendirmek ve böylece deprem zararlarını en aza indirmektir.

Depremler ve diğer afetlerle ilgili öğrencilerin bilgilendirilmesi coğrafya dersi marifetiyle gerçekleşmektedir. Eski ve yeni programa göre eğitim alan öğrencilerin büyük kısmı coğrafya dersinde doğal afetlerden korunma ve önlem alma bilgisi aldıklarını belirtmişlerdir.

7-Öğrencilerin “Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Tüm insanlığı tehdit eden global çevre sorunları (İklim değişmesi, sera etkisi, ozon tabakasının incelmesi ve hızlı nüfus artışı), bölgesel çevre sorunları (daha çok ortaya çıktıkları bölgedeki ekosistemleri ve dolayısıyla insanları tehdit eden ekosistemlerin tahribi ve biyolojik zenginliğin kaybolması), mahallî çevre sorunları (bunlar daha çok ortaya çıktıkları yerleri tehdit eden sorunlar olup başlıcaları; Atık Maddeler, Sanayi ve Kimyasal Atıklar ve Zehirli Atıklar) coğrafya dersinde çeşitli konularla irtibatlı olarak eski programda işlenirken, yeni programda hem çeşitli konularla bağlantı hem de özellikle insan ve çevre bölümünde işlenmektedir. Eski programa göre eğitim almış öğrencilerin % 55’i, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 56’sı çevre sorunlarını ve tedbir bilgilerini coğrafya dersinde aldıklarını ifade etmişlerdir.

8-Öğrencilerin “Coğrafya dersi Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredata göre eğitim gören dokuzuncu sınıf öğrencilerinin % 64’ü, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 71’i coğrafya dersinin Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında sorumluluk alma duygusunu geliştirdiği görüşüne katılırken, eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 19’u, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 17’si katılmamıştır. Ülkemizin stratejik konumunu anlatarak, bu özel konumun sağladığı avantajlarla birlikte tehlikelere de vurgu yapmak, öğrencilere vatan sevgisi kazandırarak ülke ekonomisine katkıda bulunma, sorumluluk alma duygusu oluşturma da coğrafya dersinin önemi fazladır. Bu işlevi yerine getirmede coğrafya dersi büyük oranda üzerine düşeni yerine getirmiştir.

9-Öğrencilerin “Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Kalkınmakta olan ve nüfusu artan bir ülke olması nedeniyle Türkiye’nin

enerji tüketimi hızla artmaktadır. Bu da doğal kaynakların bilinçsizce ve büyük bir hızla tüketilmeye başlanmasına sebep olmakta. Bu bilinçsizce tüketim, enerji kaynaklarının verimli kullanımını gündeme getirdiği gibi, tüketim sonucunda oluşan her türlü katı, sıvı ve gaz atıkların da arıtılmadan doğaya atılmasının meydana getirdiği önemli çevre kirliliğinin önlenmesi arayışını da beraberinde getiriyor. Ülkemizde ve dünyada doğal kaynakların bilinçsizce kullanılmasına karşılık nüfus hızla artmıştır. Son yıllarda dünyada tartışma konusu olan küresel ısınma sorunu ülkemizde de en yüksek merciler tarafından ele alınmış ve ileride yaşanacak muhtemel bir kıtlığa dikkat çekilmiştir. İleride meydana gelebilecek muhtemel sıkıntılara karşı tedbirler alınmalı ve israf önlenmelidir. Bu bilincin coğrafya derslerinde öğrencilere aşılması gerekmektedir. Eski programa göre eğitim gören öğrencilerin % 41'i, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 44'ü coğrafya dersinin bu konudaki işlevini yerine getirdiğine inanmaktadır. Bu oranlar oldukça düşüktür. Öğretmenler ilgili konularda mutlaka öğrencilerde tasarruf bilinci oluşturmaya çalışmalıdır.

10-Öğrencilerin “Türkiye’deki hava koşullarını anlamayı kolaylaştırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski programa göre eğitim gören öğrencilerin %79'u, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 76'sı coğrafya dersinin Türkiye’deki hava koşullarını anlamayı kolaylaştırdığına katılmıştır. Öğrencilerin büyük kısmı coğrafyanın Türkiye iklimini kavratıldığını ifade etmiştir. Her iki müfredata göre hazırlanan kitaplarda yer alan “Türkiye’de iklim” bölümünde gerekli bilgilendirmeler yapılmıştır.

11-Öğrencilerin “Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir. ” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski ve yeni coğrafya öğretim programında, öğrencilerin harita becerilerini, tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerilerini geliştirmeye dönük hedefler mevcuttur. Öğretmenlerimiz dersi planlarken hazırladığı öğretimsel işlerde yukarıda belirtilen becerilerin geliştirilmesini sağlamayı hedeflemelidir. Özellikle yeni müfredata göre hazırlanan kitapta harita, şekil, tablo ve grafiklere çok daha fazla

yer verilmiştir. Baskı daha kaliteli, kitaplar renkli ve şekiller daha anlaşılırdır. Bundan dolayı yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 88'i coğrafya dersinin çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir görüşüne katılırken, eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 81'i bu görüşe katılmıştır.

12-Öğrencilerin “Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Coğrafya dersinin amacı, öğrencilere doğal ve ekonomik çevrelerini tanıtmak ve onlara çevreleri ile sağlıklı bir uyum kurma düşüncesi ve gücü kazandırmaktır. Bu temel amaca ulaşabilmek için coğrafya dersinde, öğrencilerin dayanıklı bilgi birikimi ve verimli bilgi edinmesi sağlanmakta; böylece çevreyle uyum kurmada bilimsel yaklaşımdan yararlanmasına olanak tanınmaktadır. Coğrafya dersi içerisinde, coğrafi olay ve olguları kavratmak için kullanılan kavram ve terimler ile karşılaşmakta ve bu kavramları öğrenmek için de ezbere yönelmektedir. Durum böyle olunca, öğrenci coğrafya derslerini bir ezber dersi olarak görmektedir. Coğrafya derslerinde pek çok terim ve kavram öğretilmekte, öğrenci bu terim ve kavramları, yabancı bir dilde kelime öğrenir gibi tanımları ezberleyerek öğrenme yoluna gitmektedir. Ancak coğrafya biliminde asla ezberlemek gibi bir eğitim ve öğrenme ilkesi ve yöntemi yoktur. Öğretim sırasında ezberciliğe dayalı bilgilerin çok verilmesi, coğrafyanın öğrenciler tarafından sevimsiz bir ders olarak görülmesine neden olmaktadır. Açık bir şekilde ezber yoluyla yapılan öğrenim, tam öğrenmeyi sağlamaktan epey uzak olup, Türk Milli Eğitiminin Coğrafya, Öğretimi Amaç ve İlkelerine de ters düşmektedir. Bu nedenle coğrafya öğretiminde kavram ve terimler öğretilirken, öğrenciyi ezbere yöneltecek yöntemlerden mümkün olduğunca kaçınıp, onu anlamaya yöneltecek bir yöntemler dizisi oluşturulması zorunluydu. Bundan dolayı yeni program ve bu programa uygun kitaplar hazırlanırken detay bilgileri ezberletme yerine temel bilgilerin verilmesi amaçlanmış, öğrencilerde bilgiyi anlamlandırma becerilerinin oluşturulmasına çalışılmıştır. Eski programa göre eğitim gören öğrencilerin % 57'si coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgilerin ezberletildiğini düşünürken, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerde bu oran % 30'lara düşmüştür.

13-Öğrencilerin “Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Her gün ülkemizde ve dünyada coğrafya konuları içerisinde işlenebilecek birçok olay olmaktadır. Büyük depremler, volkanizma, heyelan, küresel ısınma gibi doğal olaylar, enerji sorunu ve bu bağlamda nükleer santraller, hızlı nüfus artışı, hızlı şehirleşme ve sonuçları, besin sorunu, ulaşım sorunu, çevre sorunları sadece ülkemizi değil tüm dünya devletlerini yakından ilgilendiren hadiselerdir. Bu yönüyle coğrafya hayatla iç içe olan bir bilim dalıdır. Dünyada meydana gelen bu değişimleri takip etmek, yeni eğitim yaklaşımlarını ve teknolojik gelişmeleri eğitimde kullanmak üzere eğitim programları değiştirilir. Coğrafya programı da bu düşüncelerle yenilenmiş ve ürünleri alınmaya başlanmıştır. Eski programa göre eğitim gören öğrencilerin % 46’sı coğrafya dersinde bu gelişmeleri ele aldıklarını ifade ederken, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerde oran % 54’e çıkmıştır. Coğrafya dersinin amacına ulaşabilmesi için bu oranın çok daha yukarılara çıkması gerekmektedir. Dolayısıyla sadece programı değiştirmekle kalınmamalı, programa uygun materyal geliştirilmeli, öğretmenler hizmetiçi eğitimlerle desteklenmelidir.

14-Öğrencilerin “Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Hazırlanan eğitim programları esnek, yeniliklere açık, çocuklarda yaratıcı düşünceyi, problem çözme becerilerini, olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurabilme yeteneklerini, karar verme becerilerini vb. geliştiren hedefleri ve kazanılması beklenen hedef davranışları içermektedir. Ders kitaplarında doğal ve beşeri coğrafya konuları, bağlamlarından kopartılmadan, neden-sonuç ilişkileri kurulmasına olanak tanıyan bir biçimde sunulmalı, özellikle beşeri coğrafya olayların sürekli değişim ve dönüşüme açık olduğu kavratılmalıdır.

Yeni program özellikle yapısalcı eğitim doğrultusunda hazırlanmıştır. Öğrencilerden bilgiyi ezberlemeleri değil, bilgiyi yapılandırmaları istenmiş ve bu şekilde kalıcılığın artırılması amaçlanmıştır. Eski programa göre eğitim gören

öğrencilerin % 45'i, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 36'sı coğrafya dersinin ezberci özellikte olduğunu belirtmişlerdir. Bulgulardan yeni programın neden sonuç ilişkisini daha çok vurguladığı anlaşılrsa da oran düşük kalmıştır.

15-Öğrencilerin “Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski programa göre eğitim gören dokuzuncu sınıf öğrencilerinin % 43'ü yeni programa göre eğitim gören öğrencilerin % 34'ü coğrafya dersinde gereksiz bilgilerin olduğunu ifade etmektedir. Yeni programda öğrencilerin olumsuz düşüncesi azalsa da devam etmektedir. Öğretmenlerin, derslerde işledikleri konuları günlük hayatta nasıl kullanabileceklerini öğrencilerine aktardıkları takdirde öğrenilen bilgiler kalıcı ve faydalı hale gelecektir. Böylece öğrencilerin derse bakışı değişecektir.

16-Öğrencilerin “Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 56'sı, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 68'i haftalık iki ders saatinin yeterli olduğunu düşünmektedir. Yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 12 oranında daha fazla katılıyorum ve tamamen katılıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu sonucun oluşmasında, yeni müfredatta konular işlenirken detaya girilmemesi ve bölgeler coğrafyasının dokuzuncu sınıf coğrafya programından çıkarılması etkili olmuştur.

17-Öğrencilerin “Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevkeder.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Yeni müfredat "öğrencinin anlamı kendisinin yapılandırması" teorisine dayanmaktadır. Çocuklar her şeyi merak ederek doğarlar ve okulların birinci sorumluluğu çocukların bu merak duygusunu öldürmemektir. Eski eğitim sistemlerinde çocuğun o merak duygusu öldürüldüğü için pek çok şey ezbere kalmıştır eleştirisi almaktaydı. Şimdi sorgulamaya dayalı, anlamın yapılandırıldığı, öğrencide merak uyandıran, öğrencilere kendi sorularını oluşturma imkânı tanıyan ve bilgiye

nasıl ulaşacağını öğreten bir program yapılmaya çalışılmıştır. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 59'u, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 70'i coğrafya dersinin merak uyandıran bir ders olduğunu ifade etmişlerdir.

18-Öğrencilerin “Türkiye’nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski programa göre eğitim gören öğrenciler % 64 oranında coğrafya dersinin Türkiye’nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmelerini sağladığını ifade ederken, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerde bu oran % 62’dir.

Oranın az da olsa düşmesinde eski müfredatta yer alan ikinci bölümdeki “Türkiye’nin dünya üzerindeki yeri ve önemi” konusunun yeni programda yer almaması etkili olmuştur.

19-Öğrencilerin “Öğrenci seviyesine uygundur.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 55’i, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 69’u coğrafya dersinin öğrenci seviyesine uygun olduğunu belirtmiştir. Yeni müfredatta konular ayrıntıya girmeden, ezberden uzak bir şekilde işlendiği için öğrencilerin fikirleri % 14 oranında yeni müfredat lehine değişmiştir.

20-Öğrencilerin “Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Konuları yaşamla bağlantılı duruma getirmek, güncel olmalarını sağlamak öğrencilerin derse olan ilgilerini ve sevgilerini artıracaktır. Hemen her öğrencinin derste söyleyebileceği bir şeyleri olacağından öğrencilerin derse katılımı sağlanacaktır. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 39’u, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 49’u güncel gelişmelerin eğitim ortamına aktarıldığını belirtmiştir. Yeni programa göre hazırlanan kitapların yeni olması, derslerin öğrenci merkezli işlenmesi ve yapılandırıcı eğitim öğrencilerin görüşlerinin değişmesinde etkili olmuştur.

21-Öğrencilerin “Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Coğrafi Bilgi Sistemleri; yurtdışında pek çok ülkede, günlük yaşamdaki işlerin daha hızlı yürütülmesinden karşılaşılan problemlerin en doğru ve en hızlı bir şekilde çözülmesine kadar pek çok alanda, toplum yaşamına büyük katkı ve avantajlar sağlamaktadır. Bu nedenle Türkiye’de de özellikle doğru ve gerekli bilgiye en kısa zamanda daha fazla ihtiyaç duyduğumuz 21. yüzyılda, CBS’den başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere hemen hemen her sektörün gerektiği ölçülerde faydalanması gerekmektedir.

Türkiye’de, özellikle 1990’lı yıllardan sonra gelişmeye başlayan CBS’nin önemi günümüzde yavaş yavaş anlaşılmaya başlanmış olup bu sistemden faydalanan sektörlerin sayısı gittikçe artmaktadır. Bazı belediye ve kamu kuruluşları Türkiye’de bu sistemin en yaygın olarak kullanıldığı alanların başında gelmektedir.

CBS’nin tüm alanlarda, toplum yararına kullanılması için ülke genelinde eğitime çok önem verilmelidir. Coğrafya derslerinde imkânlar ölçüsünde CBS kullanımı yeni müfredatın tavsiyeleri arasındadır. Bunun yanında üniversitelerdeki lisans ve lisansüstü eğitimler ile birlikte de bu alanda toplumun ihtiyaç duyduğu yetişmiş eleman ihtiyacı karşılanmalıdır. Bu konuda lise coğrafya derslerinde proje bazlı eğitime önem verilmeli ve böylece öğrenciler çevresindeki olgu ve olaylar yaşayarak veya analiz ederek yorumlamayı öğrenmeli.

Ancak anket sonuçlarından anlaşıldığı üzere liselerimizin fiziksel özellikleri, teknolojik altyapısı CBS’nin okullarımızda öğretilmesine imkân vermemektedir. Eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 52 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 47 oranında önermeye olumsuz görüş bildirmişlerdir.

4.3.2.2. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Yapılan Coğrafya Dersinin İşlenişinin Öğrenci Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

1-Öğrencilerin “*Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Öğrencilerin konuları ezberlediği oranda başarılı olduğu bir anlayış yerine, okuduğunu anlayan, arayan, sorgulayan, sebep-sonuç ilişkilerini bulan, çözümleyen yerine göre birleştiren, karşılaştıran, bilgilerini başka alanlara geçiren, kazandığı davranışları başka alanda uygulayan öğrenciler yetiştirme anlayışını benimsemeliyiz. Yeni müfredatın oluşturulmasında bu durum dikkate alınmış olması öğrencilerin fikirlerini değiştirmede etkili olmuştur. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 55’i coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaptıklarını ifade ederken, yeni programa göre eğitim gören öğrencilerde oran % 64’tür.

2-Öğrencilerin “*Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır” görüşüne eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 50 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 37 oranında katılmışlardır.

Öğretim, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. Yani öğrenciye belli bir şeyi öğretme, bilgi verme veya bilgi ile donatma işidir.

Öğrencide istendik davranışların geliştirilmesi için görsel ve işitsel yöntemlerin birlikte kullanılması gerekir. Bu faaliyete aynı zamanda gösteri yöntemi de denir. Herhangi bir konun gösteriminin materyali olduğu ve bunun nasıl yapılacağı öğrencilerin önünde gösterilmek suretiyle öğretilmesi esasına dayanır. Fizikî, beşerî ve ekonomik coğrafya olayları ile ilgili kavramları öğretme bu yöntem sayesinde gerçekleşir. Bu faaliyet ise araç ve gereç yardımıyla sağlanır. Konulardaki haritalar, şekiller, fotoğraflar, tablolar öğretimde öğrenmeyi araç ve gereç yardımıyla

anlaşılır hâle sokar.

Herhangi bir fikrin veya düşüncenin açıklanması, somut hâle getirilmesi ve ispatlanması için ihtiyaç duyulan eşyalara ve ayağıtlara araç denir. Bir iş veya eylemi yapmak için gerekli olan malzemeye de gereç denir.

Görsellik ancak gösteri yöntemi ile gerçekleşir. Gösteri yöntemi herhangi bir konun araç ve gereç yardımıyla öğretilmesidir. Bu araç ve gereçler; görsel, işitsel ve hem de görsel-işitseldir. Bu yöntem daha çok duyu organını uyardığı, öğrencinin ilgi ve dikkatini çektiği için öğrenmeyi kolaylaştırır. Ünlü bir Çin atasözünün“ışitirim ve unuturum, görürüm ve hatırlarım, yaparım ve anlarım” ne kadar anlamlı olduğunu görürüz. Zaman sabit tutulmak üzere insanlar okuduklarının% 10’unu, işittiklerinin % 20’sini, hem görüp hem de işittiklerinin% 50’sini, söylediklerinin % 70’ini ve yapıp söyledikleri bir şeyin ise % 90’ını hatırlar. Öğretimde görsel ve işitsel araçlar kullanıldığında öğrenme hem daha çabuk ve hem de daha kalıcı olur. Yukarıdaki açıklamalardan anlaşıldığı gibi bir öğretim etkinliği ne kadar çok duyu organına hitap ederse öğrenme o kadar iyi gerçekleşir.

3-Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir” sorusuna eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 74 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 71 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Ülkemizde lise coğrafya öğretmenlerimizin öğrenci görüşleri doğrultusunda bu yöntemi kullanma durumlarına baktığımızda; öğrencilerin anlatım yöntemini kullandığı belirlenmiştir. Olması gereken ara sıra anlatım yönteminin kullanılmasıdır. Ülkemizde anlatım yöntemi, öğretmenlerin isteği ile öğrenciler tarafından da uygulanmaktadır. Örneğin; ülkeler coğrafyasında öğretmen ülkeleri öğrencilere dağıtır ve öğrenciler de sırası geldikçe konularını anlatırlar. Bunun dışında konular dağıtılmadan öğretmen derste konuyu bir öğrencinin anlatmasını da isteyebilir. Konuların öğrencilere dağıtılması şeklindeki anlatım yönteminin kullanılması bir proje çalışması gibi görünse de; ülkemizde genelde öğrencilerin konuları ile ilgili yeterince araştırma yapmamaları ve

ders kitabına çok fazla bağılı kalmaları nedeni ile görünüşte ideal gibi görünen bu uygulama amacına ulaşmaz. Ayrıca bu uygulamada sadece konuyu alan öğrencinin daha çok çalışması gibi bir durum da ortaya çıkabilir. Konular öğretmen tarafından dağıtılmadan rasgele öğrencilerin konuları anlatması ise daha çok öğretmenlerin kendi üzerlerindeki yükü atmaları şeklinde yorumlanmaktadır.

4-Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir” ifadesine eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 50 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 59 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Sadece öğretmenin anlatımıyla işlenen derslerde öğrencilerin derse konsantrasyonunu sağlamak mümkün değildir. Öğretmenler ders içinde farklı anlatım yöntemlerini kullanarak öğrencilerin dikkatini sürekli diri tutma yollarını aramalıdır.

5-Öğrencilerin “Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir” ifadesine eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 53 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 62 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Öğretmenlerimizin çoğunlukla öğrencilerin derse yoğunlaşmasını sağlamak ve dersi daha canlı hale getirmek için soru cevap yöntemini kullandıkları görülmektedir.

6-Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır” ifadesine eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 47 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 52 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir. Eski ve yeni müfredata

göre ders işleyen öğretmenlerin grup çalışması yöntemine fazla tevessül etmediği anlaşılmaktadır.

7-Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eğitim, öğretim sürecinde görme duyusunun öğrenmeye etkisinin fazla olduğu bilinmektedir. Bu yüzden coğrafya öğretiminde etkin öğrenme için bazı coğrafi olayların yerinde incelenmesinin yanında sınıf ortamında çeşitli araç, gereç ve materyallerin kullanımı zorunludur. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 71’i, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 72’si coğrafya derslerinde harita, küre, atlas vb. kullandıklarını belirtmişlerdir. Coğrafya öğretiminde öğrenmeyi kolaylaştırmanın en iyi yollarından biri araç, gereç ve materyalleri gerekli olan her derste kullanmak olduğu gibi, bunların öğrenciler tarafından kolayca görülebileceği bir yerde bulundurulmaları daha uygun olacaktır. Bunu sağlamanın en güzel yolu okullarda coğrafya dersliklerinin oluşturulmasıdır.

8-Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Mekân gerçekleri ile karşılaşma biçimine göre öğrenmeler dolaylı ve dolaysız olmak üzere ikiye ayrılır. Mekân gerçekleri hakkında bilgi; çalışma ve gösteri araçlarından (harita, internet, tablo, bilgisayar, grafik vb.) elde ediliyorsa bu tür öğrenmeye dolaylı öğrenme denir. Doğrudan öğrenme ise orijinali karşılaşma ve okul dışı öğretimdir. Doğrudan (aracısız) öğrenme; alan çalışmalarının gerçekleşmesini sağlayan gezi-gözlem yöntemi ile mümkündür. Gezi-gözlem yönteminde mekân kompleksinin orijinali ile karşılaşma öğrenmeye heyecan katar. Bu yöntem öğrencilerin planlama ve karar verme yeteneğini geliştirir. Gezi gözlem yönteminde iletişimsiz ve işbirliksiz yol alınması mümkün değildir.

Tabiat coğrafyanın laboratuvarı olduğuna göre onun içine sık sık girmek lazımdır. Hiçbir zaman coğrafya dört duvar arasında yapılamaz. Şüphesiz seminer, laboratuvar ve sınıf çalışmaları coğrafya öğretimi için önemlidir. Ancak arazi çalışmaları yapılmadan coğrafya öğretimi gerçek manada gerçekleştirilemez. Arazi

alışmalarının eksikliği sınıflarda yapılan öğretimle telafi edilemez.

Gezi-gözlemin coğrafya ğretiminde çok büyük yeri olduğundan sınıfça geziler düzenlenmeli, öğrenciler inceleme gezilerine ve gözlemlere teşvik edilmeli ve bu gözlemlerden elde edilen izlenimler rapor hâline getirilerek sınıfta tartışılmalıdır. Bu şekilde bir açıklama güzel ancak okullarımızda bu açıklamaların pratikte bir anlam ifade etmediği anket sonuçlarına göre ortaya çıkmaktadır. Eski müfredat göre eğitim gören öğrencilerin yalnızca % 16'sı, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 20'si gezi gözlem yaptıklarını ifade etmişlerdir. Yeni müfredata göre işlenen derslerde gezi oranı artsa da yetersizdir.

Çağdaş programlarda gezi-gözlem yöntemine gereken önem verilmiştir. Bu programlarda bu yöntemin ne zaman uygulanacağı ve hangi konu ile bağlantılı olacağı belirtilmiştir. Eğitim amaçlı gezinin yapılacağı yer seçilirken daha çok problemli alanların seçilmesine dikkat edilmesi gerektiği ortaya koyulmuştur. Ayrıca bu gezilerde; kültür bölgelerinin korunmaya değer unsurlar olarak görülmesi gerektiği, bilinçli boş zaman faaliyetleri (turizm) ve mekânı düzenlemeye yönelik tedbirlerin değeri konularında da öğrencilerin bilinçlendirilmeye çalışılması üzerinde durulmalıdır.

Arazi çalışmalarına yönelik gezi-gözlem yöntemi en azından her dönem bir kere olmak üzere uygulanmalıdır (yakın çevre için). Derste islenen teorik konu ile bağlantılı olarak şehrimizdeki bir fabrikaya öğrencileri götürerek sanayi faaliyetlerinin kuruluş şartlarının karmaşıklığı ortaya koyulabilir. Yerleşme konusunda ise şehrin büyük bir kısmının görülebileceği bir noktaya öğrenciler götürülerek şehirdeki yerleşme dokusu (iş yerleri, alışveriş merkezleri, gecekondu bölgeleri vb.) hakkında bilgi verilebilir. Turizm konusunda turistik çekicilikleri öğrencilere tanıtmak amacıyla şehrimizdeki müze, çeşitli tarihi eserlerin bulunduğu yerlere öğrencilerimiz günübirlik götürülebilir. Yer şekilleri ve iklim özellikleri ile ilgili konular hakkında daha ayrıntılı bilgiler almak için yapılacak gezilerin bölge asan veya daha uzun süreli geziler olması gerekir. Uzun süreli geziler sınıfça yılda bir kez yapılmalıdır. Bu gezilerde pek çok coğrafi özelliği görmek mümkündür.

Öğretim yöntemlerinin uygulanması beraberinde birtakım masrafları da getirir. Bu masraflar devlet tarafından karşılanmıyorsa öğretmene ve öğrencilere

maddi bir yük getirir. Bu durumda da öğretmenler bu yöntemleri uygulamaktan uzak dururlar. Örneğin; gezi-gözlem yöntemi masraflı bir yöntemdir. Bu masrafın öğrenciler tarafından karşılanmaması durumunda öğretmenler de bu tür etkinlikleri yapmakta pek istekli davranmamaktadır.

9-Öğrencilerin “*Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Özellikle coğrafya derslerinde gezi gözlemin eksikliği modern araç gereçler kullanılarak giderilmelidir. Öğrencilerin coğrafi olayları daha iyi anlamaları ve kalıcılığı artırmak için çeşitli animasyonlar, videolar, şekiller, kesitler vb. projeksiyondan yararlanılarak görsel hale getirilebilir. Ancak birçok okulumuzda araç gereç sıkıntısı yaşandığını bilmekteyiz. Projeksiyon cihazı okullarımızda bulunsa da öğretmenlerimizin derslerinde sürekli kullanabileceği bir sınıfta ya da salonda bulunmadığından yalnızca belirli zamanlarda sınırlı olarak kullanımı mümkün olmaktadır. Aynı zamanda yeterince video, animasyon, Powerpoint hazırlanmadığı için materyal eksikliğinden kaynaklanan sorunlarda yaşanmaktadır. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 22’si, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 26’sı derslerinde modern araç gereçler kullandıklarını ifade etmişlerdir. Giderek derslerimizde modern araç gereçlerin kullanımının arttığını görmekteyiz, ancak yetersizdir.

10-Öğrencilerin “*Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır.*” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredat göre eğitim gören öğrencilerin % 53’ü, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 44’ü konuların seviyelerine uygun olmadığını düşünmektedir. Yeni müfredat programında ayrıntılı anlatımdan vazgeçilmiştir. Temel bilgiler öğrencilere anlatılarak, bu bilgiler üzerinden yorumlar yapmaları, çevreleriyle ve hayatla irtibatlandırmaları beklenmektedir. Bütün bunlara rağmen öğrencilerin fikirleri çok fazla değişmemiştir.

11-Öğrencilerin “Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 48’i, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 43’ü değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız ifadesine katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmişlerdir.

Değişik sınav türlerinin kullanılması ölçme-değerlendirme sisteminin işleyiş tarzını pozitif yönde etkileyecektir. Test sınavlarında ölçülemeyen ifade etme gibi yeteneklerin klâsik sınavlarda ölçülebilmesi sağlanmaktadır.

Çağdaş anlayışa göre öğretmenin bilgi aktarıcı konumundan çıkarak öğrencileri bilgiyi aktif olarak işleyen bireyler durumuna getirmesi, onların ezberci bir eğitime yönelmelerini engelleyecektir. Bu bağlamda yapılan sınavlarda ezbere dayanan soruların uygulanmasından kaçınılmalıdır. Sınavlarda başarısız olan öğrencilerin tespit edilip, başarısızlık nedenlerinin saptanması doğrultusunda yapılacak ek çalışmalar ile başarı düzeyi yükseltilebilir.

Eğitim programlarında belirlenen amaçlar doğrultusunda yapılacak ölçme-değerlendirme çalışmaları, etkili bir sınav sisteminin oluşturulmasını sağlayacaktır. Sınav sisteminde ülke genelinde bir standartlık sağlanması, ölçme-değerlendirmeyi etkin kılacaktır.

Sınavlarda kullanılacak soruların açık, kolay ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmesi, başarıyı artırıcı bir etkidir. Öğrenciler tarafından net olarak anlaşılması soruları cevaplamada doğru sonuca ulaşmalarını sağlayacaktır. Etkili öğrenmenin temel koşullarından biride teorik bilginin yanında uygulamaya da yer verilmesidir. Sınavlarda teorik bilginin ölçülmesinin yanı sıra uygulamalı bilginin ölçülmesi de kapsam dâhiline alınması, sınav sisteminin etkili işleyişini sağlayacaktır.

12-Öğrencilerin “Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Yeni coğrafya müfredatının amaçlarından biride bilgi aktarılan öğrenciler yerine bilgiyi yapılandıran ve bilgiye ulaşan öğrenciler yetiştirmektir. Amaç “öğrenmeyi öğretmek”tir. Bunun içinde öğrencilere araştırma ödevleri vererek araştırmacı öğrenciler yetiştirmek ve bilgilerde kalıcılık sağlamak amaçlanmıştır. Eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 52 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 59 oranında öğretmenleri tarafından araştırma ödevleri verildiğini belirtmişlerdir.

13-Öğrencilerin “Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Öğrenci ürün dosyası, öğrencilerin bir ya da birkaç alandaki çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri gösteren başarılarının koleksiyonudur. Öğrencinin gelişimini, velisinin ve öğretmenlerinin izleyebilmesine olanak sağlayan bir çalışmadır. Sınıf içi etkinliklerin öğrencinin seçimi sonucunda bir araya getirilip, yansıtılmasıyla oluşan öğrenci ürün dosyası, aynı zamanda hem öğretmen hem de öğrenci için bir değerlendirme yöntemidir.

Eğitim alanındaki yeni araştırmalar ve uygulamalar geleneksel öğrenme, öğretme ve değerlendirme yaklaşımlarını da derinden etkilemektedir. Bu değişim süreci öğrencinin öğrenmesini sadece sınırlı bir zaman diliminde çoktan seçmeli sorulara verdiği cevaplara bakarak değerlendirmekten ziyade, öğrencinin öğrenme sürecinde bireysel ve grup olarak gösterdiği performanslarını da değerlendirilmeye katılmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle, yapısalcı öğrenme teorisiyle tutarlı olan alternatif değerlendirme tekniklerinden Öğrenci ürün dosyası-bireysel gelişim dosyası (portfolio assessment) eğitim alanında kullanımı gittikçe yaygınlaşmaktadır.

Eğitimde yapılanma süreci içerisinde, öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre öğretim programları, yöntem ve teknikler ve ölçme-değerlendirme ile uyumlu yürütülmesi gerekmektedir. Bu yönde öğrencilerin başarısını ilgi alanları, becerileri ve yetenekleri yönünde belli kriterlere göre değerlendirilmesi amacıyla öğrenci ürün dosyası (Portfolyo) geliştirildi.

Öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre hedeflenen öğrenci profili; düşünme, algılama ve problem çözme yeteneği gelişmiş, araştırmacı ve sorgulayıcı, bilgiyi ezberleyen değil bilgiye ulaşabilen ve paylaşan, iletişim kurma becerilerine sahip, teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilen, kendini gerçekleştirmiş-kendini tanıyan güçlü ve zayıf yönlerini bilen ve bunun yanı sıra insanlığın ortak değerlerini de sahiplenmiş, yaratıcı, üretken, takım çalışmasına yatkın, öğrenmeyi öğrenmiş ve yaşam boyu öğrenmeyi benimsemiş bireyler yetiştirmektir.

Öğretim programlarının öğrenci merkezli eğitim anlayışına göre revize edilip yerleştirilmesi çalışmaları devam etmektedir. Geliştirilen programların yanında yeni ölçme –değerlendirme yöntemleri de geliştirildi. Alternatif ölçme-değerlendirme yöntemlerinden öğrenci ürün dosyası (Portfolyo) öğrencinin gelişimini değerlendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Farklı ülkelerde farklı uygulama şekliyle eğitim sistemi, öğretmen ve öğrenci profili, toplumun kültürel, sosyal gelişimi dikkate alınarak uygulanmaktadır. Öğrenci ürün dosyası ile ilgili uygulamalarda ortak yaklaşım öğrencinin kendini tanıması sürecinde ilgi alanları, becerileri ve yetenekleri doğrultusunda eğitim hayatına devam etmesi yönündedir. Eski müfredat göre eğitim gören öğrencilerin yalnızca % 22’si ürün dosyası hazırladıklarını ifade ederken, yeni müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 59’u ürün dosyası hazırladıklarını ifade etmişlerdir.

14-Öğrencilerin “Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Değerlendirmelerin genellikle öğrencileri ezberleme kabiliyetleri ile elde ettikleri bilgi ve eğitim seviyelerini ortaya çıkarmak gayesi ile yapıldığı; bunun, öğretmene ve öğrenciye olan katkısının göz ardı edildiği, hâlbuki değerlendirmenin, öğretmenlere öğretimlerinde önemli bir geri bildirim sağlamasının gerekli olduğu bilinmektedir.

Yeni müfredatla birlikte öğrencilerin hazırlamış olduğu performans ve proje ödevlerine, ürün dosyalarına not verilmekte, bu suretle öğrencilerin farklı yeteneklerinin ve özelliklerinin değerlendirilmesi hedeflenmektedir.

Eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 34 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 46 oranında öğretmenlerinin değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevlerini, ürün dosyalarını, projelerini vb. dikkate almakta olduklarını ifade etmişlerdir.

4.3.2.3. Eski Ve Yeni Coğrafya Müfredatına Göre Hazırlan Dokuzuncu Sınıf Ders Kitaplarının Öğrenci Anketlerine Göre Karşılaştırarak Değerlendirilmesi

1-Öğrencilerin “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Kitapların içindekiler kısmı karmaşık ve anlaşılması güç bir şekilde olması kitapların olumsuzluklarındandır. Bazı kitapların ise içeriği yeterince zengin değildir. Ayrıca harita, fotoğraf, grafik ve tablolar için kitabın başında indeks oluşturulması öğrencinin aradığını bulmasına yardım etmesine rağmen yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda da bu yapılmamıştır. Yeni kitapların içindekiler kısmı daha renkli ve ilgili fotoğraflarla zenginleştirilmiş bir şekilde oluşturulmuştur. “Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir” ifadesine eski müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 57 oranında, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 54 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

2-Öğrencilerin “Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir” ifadesine eski müfredata göre hazırlanmış kitaplarla eğitim gören öğrenciler % 37, yeni müfredata göre hazırlanmış kitaplarla eğitim gören öğrenciler % 40 oranında katılmışlardır. Kitaplarda yer alan sözlükler çok dar kapsamlı olup öğrenciler çok önemli terimlerin karşılığını dahi bulamamakta. Yeni hazırlanan coğrafya kitaplarında bu sorun çok daha da artmıştır. MEB yayınlarının eski müfredata göre hazırladığı dokuzuncu sınıf ders kitabında 158 terimin açıklaması yapılırken, yeni müfredata göre hazırlanmış olduğu kitapta yalnızca 77 terimin karşılığı vardır.

3-Öğrencilerin “İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

“İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır” ifadesine eski müfredata göre hazırlanmış kitaplardan eğitim gören öğrenciler % 56 oranında, yeni müfredata göre hazırlanmış kitapla eğitim gören öğrenciler % 49 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini işaretlemişlerdir. Bu sonuç bütün çalışmalara rağmen öğrencilerin bakışıyla yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda da ayrıntılı bilgiler bulunmaktadır.

4-Öğrencilerin “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Yeni müfredatın beklentilerini esas alarak hazırlanmış coğrafya ders kitapları öğrencileri aktif hale getirmek için hazırlık çalışmaları, ders içi ve dışı etkinlikler, performans ödevleri, arazi çalışmaları, proje çalışmaları, internet araştırması içerecek şekilde hazırlanmıştır. Bundan dolayı “İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir” ifadesine yeni müfredata göre hazırlanmış kitapları esas alarak değerlendirme yapan öğrenciler % 33 oranında, eski müfredata göre hazırlanmış kitapları göz önünde bulunduran öğrenciler % 58 oranında katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.

5-Öğrencilerin “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Okullarımızın gezi gözlem imkânlarının yeterince olmadığı ve imkânların artırılması gerektiği bilinmektedir. Soyut konuların ve kavramların daha iyi anlaşılması için ders kitaplarının harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile donatılarak zenginleştirilmelidir. Yeni hazırlanan kitaplarda eskiye oranla hem etkinlik ve değerlendirme çalışmalarında hem de anlatım kısımlarında görselliğe daha fazla yer verilmiştir. Bu durum öğrenci görüşlerine de yansımıştır. “Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir” ifadesine eski müfredatı esas alan öğrenciler % 54 oranında, yeni müfredatı esas alan öğrenciler % 62 oranında katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

6-Öğrencilerin “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Öğretimin gerçekleşmesi için öğretim araçlarına ihtiyaç vardır. Öğretim araçları, öğrenenlerin gerekli davranışları kazanmasında en uç işlevi yerine getirir. Öğrenmenin zamanında gerçekleşmesi, kalıcı olması ve öğrenme ortamının sağlıklı bir şekilde oluşmasında öğretim araçları kullanılmaktadır. Öğretim ortamında en yaygın kullanılan araç ise kitaplardır. Ders kitaplarının diğer araçlara göre elde edilmesi ve kullanımı kolaydır. Diğer araçlara göre de çok farklı işlevlere sahiptir. Bu nedenle, en çok kullanılan araç konumundadır. Kitaplar içinde, öğretim ortamında en çok kullanılanları da ders kitaplarıdır. Çünkü bir kitabın ders kitabı olarak nitelendirilmesi, ilgili dersin programıyla örtüştüğü anlamına gelmektedir. Dolayısıyla programın hedef ve davranışlarının gerektirdiği strateji, yöntem ve teknikleri uygulamaya elverişli bir araç demektir. Bu açıdan bakıldığında ders kitabı, birçok aracın işlevini yerine getirme durumunda olan bir araçtır. İyi hazırlanmış ders kitapları, konuların sıralanışı, hazırlık-değerlendirme soruları ve hazır etkinliklerle amaca uygun, düzenli ve hızlı bir öğretimin yapılmasına imkân verir. Aynı zamanda kitaplar uygun sorularla ve etkinliklerle öğrencileri farklı kaynaklara yönlendirerek bilgi çeşitliliğini, farklı bakış açılarını ve bilgiye ulaşma yollarını kazandırmalıdır. “Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir” ifadesine eski müfredata uygun hazırlanmış kitapları esas alan öğrencilerin % 40’ı yeni müfredata uygun hazırlanmış kitapları esas alan öğrencilerin % 43’ü katılıyorum ve tamamen katılıyorum şeklinde görüşlerini ifade etmişlerdir.

Şekil 7-Öğrencilerin “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.” şeklindeki önermeye verdikleri cevapların karşılaştırılması.

Ders kitaplarında ünite sonlarında yeni bir üniteye geçmeden önce ünitenin hedef davranışlarına ulaşıp ulaşılmadığını tespit etmek için değerlendirme yapılması gerekmektedir. Söz konusu yaklaşım öğretmene, öğretme-öğrenme sürecinin niteliğini sorgulama ve eksikliklerini görme ve düzeltme imkânı sağlar.

Günümüzde ders kitaplarında, ünite sonlarında sadece o üniteyi kapsayan sorular yer almaktadır. Ancak bu sorular çoğu kez öğrencilerin kendilerini değerlendirmelerinde yeterli olmamaktadır. Çünkü öğrenciye, cevapladığı soruların ne kadarını doğru cevapladığında, başarı düzeyinin ne olacağının bildirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kitapta; alınan puanının ne anlama geldiğini belirten bölümlerin yer alması, kitabın kullanılışlığını arttıracaktır. Ünite sonlarında kullanılan ölçme araçlarının hedef davranışlara uygunluğu sağlanmalıdır. Ders kitaplarında yer alacak bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alandaki davranışları ölçmeye yönelik soru tipleri şunlardan oluşmalıdır. Bilişsel alandaki davranışlarla ilgili hazırlanan sorular uzun cevaplı, kısa cevaplı, çoktan seçmeli ya da boşluk doldurma şeklinde olmalıdır. Değerlendirme bölümünde duyuşsal alandaki davranışların ölçülmesine yönelik olarak tutum ölçekleri ve gözlem formları yer almalıdır. Bu arada beceriye yönelik derslerde devinişsel alana ait davranışların ölçülmesi mümkün olmaktadır. Söz konusu davranışların ölçülmesi için de gözlem formlarına ihtiyaç bulunmaktadır.

Ayrıca bilişsel alandaki davranışların ölçülmesinde yönelik hazırlanacak sorularda hedefin basamak düzeyi gözden kaçırılmamalıdır. Türkiye’de orta öğretim coğrafya ders kitaplarında bilişsel davranışların ölçülmesiyle ilgili ölçme araçları yer alırken, duyuşsal ve devinişsel davranışların ölçülmesiyle ilgili ölçme araçlarının yer almadığını tespit ettik. Hedef davranışların düzeyi farklı ölçme araçları ve soru tiplerinin belirlenmesinde etkili olurken, ders kitaplarında sadece bilişsel alandaki soruların yer alması, öğretmenlerin, öğrencilerde duyuşsal ve devinişsel yeterlilikleri eksik ölçmelerine sebebiyet vermektedir. Yeni müfredata göre hazırlanan kitaplarda bilişsel alandaki davranışlarla ilgili sorulardaki eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Bunun içinde farklı soru tiplerine yer verilmiştir. Eski müfredata göre hazırlanmış kitapları okuyan öğrenciler “Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Açık uçlu, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir” ifadesine % 29 oranında katılırken, yeni müfredata göre hazırlanan kitapları okuyan öğrenciler % 48 oranında katılıyor ve tamamen katılıyor seçeneklerini işaretlemişlerdir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇLAR VE GENEL DEĞERLENDİRME

Araştırma sonucunda ortaöğretim kurumlarında uygulamaya konulan yeni coğrafya dersi öğretim programının eski programla karşılaştırılması ve programın öğrenci ve öğretmen görüşleri dikkate alınarak, uygulanması sonucunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Programda ilk dikkat çeken nokta coğrafyanın bütünsel yapısının bozulması ve karışık bir yapının ortaya çıkmasıdır. Özellikle “çark metodu” denilen ve genellikle ilköğretim birinci kademedede uygulanan sistemin bir nevi coğrafyaya uygulanmış şeklini görmekteyiz. Ana konular beş bloğa ayrılarak kendi içinde sınıflandırılmış ve parçalanarak bütünlüğü bozulan konular, dört yıllık eğitim sürecine yayılmıştır. Bu da belli konular arasında bağlantının kurulamamasına ve zaman zaman tekrarlara sebep olmaktadır.

2. Okulların fiziki yapısının yetersizliği programın amacına uygun olarak işlenmesini engellemektedir. Özellikle de kalabalık sınıflar yapılacak çalışmalarda en büyük engeli oluşturmaktadır. Sınıfların kalabalık oluşu etkinlikleri uygulamada ve değerlendirmede zorluklar çıkarmaktadır. Eski müfredata göre eğitim gören öğrencilerin % 52’si, yeni müfredata göre eğitim gören öğrenciler % 47’si okulların fiziki altyapısının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir.

3. Öğrencilerin ilköğretimden bu sistemin altyapısını almadan gelmeleri sisteme alışmalarını zorlaştırmaktadır. Daha önce hazır bilgiye alışan, sınıf ortamında ve kitaplardan direkt bilgiye ulaşan öğrenciler, yeni sistemle araştırmaya yönlendirilmekte, bu da beraberinde çeşitli sıkıntıları getirmektedir.

4. Öğrencilerin yeni müfredatı tam olarak kavrayamamaları, araştırma yapmadan, derse hazırlıksız gelmeleri dersin amacına ulaşmasını engellemektedir.

5. Kitapların hazırlanış şekli ve içeriklerinin henüz tam olarak algılanamamış olması öğretmenler ve öğrenciler için problemler oluşturmaktadır.

Kitaplarda özgün materyaller kullanılmamıştır. Resim ve grafiklerin büyük kısmı Avrupa’da hazırlanmış kitaplardan ve internetten alınmak suretiyle kitaplara eklenmiştir.

6. Yeni coğrafya programının da eski programda olduğu gibi yöntem, öznellik ve nesnellik, kavram ve ilkeler, dil ve değerler açısından istenilen amaçlara ulaşabilmesi güç görünmektedir.

7. Yeni program coğrafya öğretiminde eski programa göre sağladığı en önemli değişiklik öğrenciyi öğrenmenin merkezine koyan, kuramsal dayanağı yapılanmacılık olan ve öğretmenlere kendi pratikleri noktasında oldukça geniş bir hareket alanı bırakan yapıya sahip olmasıdır.

8. Başka yerlerden alınmış, genel kabullere dayanan ve sorgulanmayan bilgi ve anlayışlara dayanan program yaklaşımları gelecek nesilleri kültürel yozlaşmadan koruyup, evrensel kültür ve bilgiye taşınması oldukça güç görünmektedir.

9. Eski programda olduğu gibi yeni 9. sınıf coğrafya dersi programında yer alan coğrafya konularındaki ana ve alt başlıklar fazla olup, verilen süre içerisinde işlenilmesi sıkıntı yaratmaktadır. Geçmiş yıllarda çekilen zaman sıkıntısı bu müfredatta da devam etmektedir. Özellikle 9. sınıf konuları matematiksel zekâyı ön plana çıkardığından konuları daha ayrıntılı işlemek ve özellikle üzerinde zaman harcamak gerekiyor. Böylece yeni program bilgi yükünü azaltmak yerine arttırmıştır. Eski programa göre hazırlanan dokuzuncu sınıf coğrafya kitaplarında ana başlık sayısı 23, alt başlık sayısı 25 iken, yeni programa göre hazırlanan kitapta ana başlık sayısı 58, alt başlık sayısı 140 olmuştur.

10. Özellikle 9. Sınıf Öğrenme alanları tam olarak incelendiğinde çok yoğun bir program olduğu anlaşıyor. Haftada iki saatlik bir derste dokuzuncu sınıf coğrafya programında yer alan kazanım ve öğrenme alanının işlenmesi mümkün değildir. Eski müfredata göre değerlendirme yapan öğretmenler % 72 oranında, yeni müfredata göre değerlendirme yapan öğretmenler % 62 oranında sürenin yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir.

11. Türk eğitim tarihinde uygulamaya konulan ortaöğretim coğrafya öğretim programlarında öğrencilerin coğrafya alanında bilgi sahibi olması tercih edilmiştir. Oysa birinci derecede önemli olan coğrafya bilgilerinin öğrenci davranışları üzerinde

değişiklik yaratmasıdır. Yeni programda coğrafyanın öğrenci davranışları üzerinde değişiklik yaratması düşünülmüş, ancak coğrafyanın öğrencilere kazandırması gereken davranışların neler olacağı ilgili kesimlerce tartışılmamıştır.

12. Günümüzde coğrafyanın dışında düşünülemeyen sürdürülebilir kalkınma, coğrafi bilgi sistemleri, küreselleşme, jeopolitik gibi konular eski programdan farklı olarak yeni programın kazanımlarına konulması bir yenilik olup, “jeolojik zamanlar” konu başlığı eski programda olduğu gibi sadece tektonikle ilişkilendirilip geçirtilmiştir. Oysa bilim çevrelerince 21.yüzyılın bilimi olarak öngörülen jeobiyojiden söz etmemesi düşündürücüdür.

13. Dokuzuncu sınıf coğrafya kitaplarının yeni eğitim ve öğretim yılına yetiştirilme kaygısıyla, alelacele ve liyakatsiz kişiler tarafından hazırlanması birçok bilgi hatasının oluşmasına sebep olmuştur.

14. Eski programa göre hazırlanmış ders kitapları içerik yönünden birbirine çok benzemektedir. Kitap yazarlarının daha önce çıkmış kitapları önlerine koyarak değişik ifadelerle kaleme aldıkları ve aynı hataları tekrar ettikleri bilinmektedir. Coğrafya ders kitaplarında dil bilgisi kurallarına ilişkin hatalar pek az görülmekle beraber anlatımda monotonluk hâkim durumdadır. Bunun nedeni kitaplarda düz anlatıma ve açıklamalara çok yer verilmesi, karşılaştırmalı anlatıma yer verilmemesi ve cümlelerin tek düze olmasından kaynaklanmaktadır. Yeni programa göre hazırlanan kitaplarda yenilikler olsa da benzer süreçler yaşanmaktadır.

15. Ünite sonu değerlendirme sorularının taksonomik özellikleri bakımından bilişsel alanın bilgi ve kavrama basamağındaki soruların çoğunluğu teşkil ettiği, buna karşılık uygulama basamağındaki soruların çok az sayıda yer aldığı görülmektedir. Duyuşsal (hissî) ve psiko-motor (harekî) davranışlarla ilgili becerilerin geliştirilmesini amaçlayan soruların az olduğu görülür.

16. Liselerde coğrafya öğretiminde yöntem çeşitliliği çok önemlidir. Ancak dokuzuncu sınıf coğrafya öğretmenlerimizin büyük bir kısmı derslerinde anlatım ve soru-cevap metodunu yoğun olarak kullanmaktadır. Öğretmenlerimiz tarafından soru-cevap metodu anlatım metodunu renklendiren bir yöntem olarak görülmektedir. Bu iki yöntemin yaygın olarak kullanılmasında; Çağdaş yöntemler konusunda öğretmenlerimizin bilgilerinin yetersiz olması ve öğretim yöntemleri ile ilgili hizmet

içi eğitim almamış olmaları, görsel materyal ve çalışma araçlarının okullarda yetersiz olması, lise coğrafya programlarının genelde çok yüklü olması ve bu duruma karşın haftalık ders saatinin yetersiz olması nedeniyle tartışma, proje çalışması gibi çağdaş yöntemlere fazla vakit ayrılmaması, sınıf mevcutlarının çok kalabalık olması etkili olmaktadır.

17. Liselerimizde azımsanamayacak oranda öğretmenimiz dokuzuncu sınıf coğrafya derslerinde yazdırma yöntemini kullanmaktadır. Öğrencilerimiz için yorucu ve sıkıcı olan bu yöntem metodoloji kitaplarında öğretim yöntemleri arasında yer verilmemiş olması yazdırma yönteminin eğitim ve öğretim açısından geçerli bir yöntem olmadığını ortaya koymaktadır. Ancak coğrafya derslerinde bu yöntemin çok sayıda öğretmen tarafından kullanılmış olması düşündürücüdür. Yeni müfredat ve müfredata göre hazırlanan kitaplar bu sorunu önemli ölçüde giderecektir.

18. Tabiat, coğrafyanın laboratuvarı olduğu için coğrafya derslerinde mutlaka araziye çıkılmalıdır. Dört duvar arasında coğrafya öğretimi gerçek manada gerçekleştirilemez. Kimya, biyoloji için laboratuvar neyse coğrafya içinde araziye çıkmak odur. Arazi çalışmaları öğrencilerin çevrelerindeki olayları algılama, analiz etme ve gözlemlene yeteneklerini geliştirir. Coğrafi olayların ve özelliklerin orijinali ile karşılaşma öğrencilerdeki güdülenmeyi kuvvetlendirir. Pek çok faydası olan gezi-gözlem yöntemi liselerimizde coğrafya derslerinde hemen hemen hiç uygulanmamaktadır. Eski coğrafya müfredatına göre öğretmenlerimizin % 84'ünün, yeni coğrafya müfredatına göre öğretmenlerimizin % 79'unun konular ile ilgili olarak yakın çevreye veya uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmadıkları anlaşılmaktadır.

19. Coğrafya öğretmenlerinin büyük çoğunluğu, liselerdeki coğrafya öğretiminin temel amaçlarını, Türkiye coğrafyasıyla ilgili bilişsel bilgilerin öğrencilere öğretilmesinden ibaret görmektedirler. Buna ilaveten, coğrafya öğretmenleri, sınıf içi etkinliklerde daha ziyade öğretmen merkezli bir anlayışla, düz anlatıma dayalı ve öğrencilerin pasif olduğu öğretim yöntem ve tekniklerini kullanmaktadırlar. Bu duruma sebebiyet veren en önemli unsurlardan birisi, coğrafya öğretmenlerimizin büyük çoğunluğunun, öğretim yaptıkları alanın amaçlarını, kültür aktarımı ve bilişsel düzeyde bilgi kazanımından ibaret görmelerinden

kaynaklanmaktadır.

20. Coğrafya öğretiminin hedeflerine ulaşması coğrafya öğretim yöntemlerinin etkili uygulanması ve coğrafya teknoloji sınıflarında gerekli araç-gereç ve materyallerin verimli kullanılmasına bağlıdır. Bu ise çağdaş, güncel, öğrenci seviyeleri ve toplumun ihtiyaçları dikkate alınarak hazırlanmış coğrafya öğretim programlarıyla mümkün olacaktır. Dokuzuncu sınıf yeni coğrafya programı bu durum dikkate alınarak hazırlanmıştır.

21. Kazanımlara yönelik verilen etkinlikler uygun olmadığından, uygulanmasında sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bazı etkinlikler ilköğretim düzeyinde basit, bazı etkinlikler ise öğrencilerin konuyla ilgili ayrıntılı bilgilere sahip olmadan yapamayacağı ağırlıktadır.

5.2.ÖNERİLER

1. Bilgi çağı içinde hızla yoluna devam eden toplumlardan geri seviyeye düşmemek için bilgi teknolojilerin gerekleri yerine getirilmeli, bu alanda kalıcı temel politikalar saptanmalıdır. MEB öğretmen ve öğrencilerin sınıf ortamında bilgisayar ve internetten yararlanabilmeleri için bu alanda gerekli çalışmaları organize etmelidir. Yapılması gerekenin sadece İnternet erişimli bilgisayarların tüm okullara konulması olarak ele alınmamalıdır. Öğretmenlerin eğitimi, uygun yazılım programlarının geliştirilmesi ve dağıtılması, coğrafya müfredat programının yeniden ele alınarak bu yeni koşullara uygun olarak yeniden düzenlenmesi gibi çok önemli noktaların birlikte ele alınması gerekli görünmektedir.

2. Coğrafya derslerinde internetten yararlanabilmek için öğretmenler ve öğrenciler için kılavuz ders kitaplarının hazırlanması büyük yarar sağlayacaktır. Bu uygulama ile kılavuz kitaplar hızla değişen ve gelişen dünyada günceli izlemeye zorlanan öğretmenlerimizi günceli izlemeye teşvik etmiş ve içeriğinde yer alacak yönlendirmelerle de araştırmaya sevk edici bir misyon üstlenebilecektir. Benzer olarak öğrenciler için de kılavuz kitaplar geliştirilebilir. Bir ek çalışma kitabı olarak da düşünülebilecek bu kitaplarda daha detaylı bilgiler, ödev veya proje çalışmaları için araştırma konuları İnternet kullanımını teşvik edici bir şekilde yer alabilir. Bu

alışmalar CD-R haline getirilirse interaktif çalışmalarla derse ve araştırmaya olan ilginin daha fazla artırılması da mümkün olabilecektir.

3. Coğrafiya ders programlarının günümüz koşullarına yönelik olarak yeniden hazırlanacağıının umulduğu bu dönemde, MEB ve ona bağlı olan Talim Terbiye Kurulu, EGİTEK ve EARGED vb kurumların eřėdm içinde yürüteceği çalışmalarla çok önemli çözümler retilenilebilecektir. Yeni hazırlanan program eğitim teknolojileri ile bütünleşerek işlenirse yıllardır biriken sorunlar rasyonel bir şekilde çözüme kavuşturulmuş olacaktır.

4. Coğrafiya ğretimindeki temel amaç öğrencileri dünyada ve bölgesinde yalnızlık ve yalıtılmışlık duygusuna itmeyen, bilgilenmeye, sorgulamaya ve çözümlmeye dayalı bir bakış açısından hareketle kendisini ülke ve dünya ölçeklerinde konumlanmasına işbirliği ve dayanışma ilkelerine dayalı evrensel demokratik yurttaşlık değerleri ile buluşmasına yardımcı olacak bir yaklaşımla, geleceği kendi ellerinde tuttuğu güvenini vermek olmalıdır.

5. Öğrencilerin bazılarının coğrafiya dersine karşı olumsuz tutum geliştirdikleri görülmektedir. Onlardaki “coğrafiyada anlayacak bir şey yoktur. Sadece ezberlemek gerekir” yanılgısını aşmak için bilgilenme, sorgulama ve çözümlmeye dayalı bakış açılarına programlarda yer verilmelidir.

6. Uluslararası araştırmalar, diğer ülkelerin başarılı eğitim programlarından yararlanma için bir fırsat verir. Bu uluslararası karşılıklı etkileşim, yüksek kalitede coğrafiya öğretimine götüren süreçlerin oluşturulması ve programda yer alan öğrenme için zorunludur. Daha iyi coğrafiya ğretilmi ve öğrenme yollarını geliştirmek için araştırmaya gereksinim vardır. Coğrafiya eğitimi için modellerin dikkatle karşılaştırılması sayesinde fikirlerin faydalı bir şekilde uygulanması sonucu ortaya çıkabilir. Uluslararası araştırmaların zihinsel ve bilimsel yararları ilgi çekici ve dllendiricidir. Dünyanın farklı bölümlerindeki coğrafiya eğitimcileri birçok benzer ya da aynı soruların cevaplarını bulmaya çalışmaktadırlar. Örneğin; başka yerlerde yaşayan öğretmenler, öğrencileri arasındaki temel kavramsal gelişmelere nasıl yaklaşmaktadırlar? Coğrafiyanın herhangi bir konusunun ğretiminde hangi ğretim yöntemi daha iyi sonuçlar vermektedir? Ya da hangi yöntem yetersiz kalmaktadır? Bu ve buna benzer soruların cevabını araştırmak için zihinsel merak ve araştırma

yapılmalıdır.

7. Konular içerisinde bazı kavramlar yanlış kullanılarak öğrencinin konuyu öğrenmesi güçleştirilmektedir. Konuda temel kavramlar arası bağlantı doğru kurulmalı ve öğrenimin kolaylaştırılmasına yardımcı olunmalıdır.

8. CBS'nin tüm alanlarda, toplum yararına kullanılması için ülke genelinde eğitime çok önem verilmelidir. Liselerde özellikle coğrafya derslerinde CBS eğitimi toplumun ihtiyaç duyduğu yetişmiş eleman ihtiyacını karşılayacak şekilde verilmelidir. Bu konuda lise coğrafya derslerinde proje bazlı eğitime önem verilmeli ve böylece öğrenciler çevresindeki olgu ve olaylar yaşayarak veya analiz ederek yorumlamayı öğrenmeli.

9. Öğretme-Öğrenme süreci içerisinde teknolojinin kullanılması sağlanmalı; bu amaca hizmet edecek Coğrafi Bilgi Sistemleri'nin (GIS) Millî Eğitim Bakanlığı'na dolayısıyla okullarımıza kazandırılması sağlanmalıdır.

10. Coğrafya Dersliklerinde öğretmenlerin ve öğrencilerimizin araştırmalarında başvurmaları için internetten yararlanmaları sağlanmalıdır. Bu çerçevede okullardaki bilgisayar sınıflarının daha aktif bir şekilde kullanımı ve öğrencilerin araştırmalarına katkı sağlayacak okul ortamının oluşturulması gerekmektedir. Öğretmenlerimizin yalnızca % 11'i okullarında coğrafya sınıfı (ya da bu işlevi gören bir sınıf) olduğunu belirtmişlerdir.

11. Mutlaka her dönem bir kere yakın çevremizdeki yerlere ders konuları ile bağlantılı eğitim amaçlı geziler yapılmalıdır (günübirlik geziler). Bir ve birkaç gün süren il veya bölge dışına yönelik geziler ise yılda bir kere düzenlenmelidir. Yıl boyunca işlenen konuların hepsinin orijinaleri ile karşılaşmak uzun mesafeli geziler de daha olanaklıdır. Başka hiçbir yöntem coğrafyada gezi-gözlem yöntemi kadar önemli değildir.

12. Liselerimizde gezi-gözlem yönteminin eksikliğini belli ölçüde gidermek için gösteri yönteminin daha fazla kullanılması gerekir. Bu yöntemin yoğun bir şekilde derslerde uygulanması, çeşitli coğrafi özelliklerin sınıf ortamına taşınmasını sağlar. Başka bir deyişle; travertenleri görmeye Pamukkale'ye gidemiyorsak gösteri yöntemi sayesinde Pamukkale'yi sınıfa taşımış oluruz. Kısaca uzaktaki komplike coğrafi olaylar hakkında bilgi edinmek görsel araç-gereçler ile mümkün olabilir.

Gösteri araç-gereçlerinin öğrenciler tarafından yapılması onları yaratıcılıklarını ve coğrafi becerilerini geliştirir.

13. Öğrenci gruplarının hazırladığı proje çalışmalarına coğrafya derslerinde önem verilmelidir. Bu tür çalışmalar öğrencilerin araştırmacı yönlerini geliştirir, aralarındaki işbirliğini ve iletişimi güçlendirir. Gerek proje gerekse arazi çalışmalarında işbirliğine dayalı grup çalışmalarına önem verilmelidir.

14. Coğrafya öğretmenlerimizin çağdaş öğretim yöntemlerini öğrenmeleri ve bunlar ile dersi işlemeleri kadar öğrencilerinde bu yöntemler hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Yani öğrenciler proje çalışması nasıl yapılır?, rapor nasıl hazırlanır?, arazi çalışmalarında nelere dikkat edilir?, proje çalışmaları nasıl sunulur? gibi konularda eğitilmelidirler. Bu sayede coğrafya derslerinde aktif öğrenme gerçekleşebilir.

15. Ders kitaplarının içerik açısından yetersiz, eksik ve yanlış bilgilerle malul olması önlenmelidir. Ders kitaplarındaki bilgilerin güncel ve doğru olmalarının sağlanması için üniversite öğretim üyelerinden yardım alınmalıdır.

16. Ek malzemenin, kitaplığın, İnternet ulaşımının olmadığı ve öğretmenin yetersiz olduğu durumda, kitabın, çok önemli bir kaynak olacağı için, içerdiği bilgiler çok önemlidir. Bu nedenle, “kendin bul” vb gibi yaklaşımların ötesinde gerekli bilgilerin bir biçimde çocuğa ulaştırılmasında temel aracın kitap olduğu unutulmamalıdır.

17. Hazırlanan öğrenci kitaplarında ders kitaplarında bulunan etkinlik, ödev ve soruların cevapları bulunmaktadır. Bu durum yeni müfredatın öğrencileri araştırmaya sevk etme, öğrencileri ders dışında da aktif kılma prensibiyle bağdaşmamaktadır.

18. Geçiş sürecini kolaylaştırmak için, derste verilmesi amaçlananın ötesinde bilgiler, ayrıntılı etkinlikler ve bunların tartışılması gibi unsurları da içeren öğretmen kitapları bir an önce hazırlanmalıdır. Öğretmen kitaplarının özellikle sınıf içi uygulamalara ve etkinliklere yer vermesi ve bu tür uygulamaların kalabalık sınıflarda nasıl gerçekleştirilebileceği üzerine yönlendirme sağlaması gereklidir.

19. Eğitim sürecinde bir programın başarılı olması; uygulama için

oluşturulan koşullarla ve öğrenme-öğretme süresinin uygulayıcısı ve öğrenim sürecinin rehberi konumunda bulunan öğretmenler de genel kültür, alan bilgisi, mesleki yeterlilik gibi gerekli bazı yeterliliklerin bulunmasına bağlıdır. Eğitimin yöntemi ne olursa olsun, uygulamasındaki en önemli unsur öğretmenlerdir. Türkiye’de öğretmenlerin eğitimi Eğitim Fakülteleri tarafından yürütülmektedir. Öğretmen eğitimi yeniden yapılandırılmalı, eğitim bilimlerinin amaç değil araç oldukları unutulmamalıdır. Öğretmenler öğrenci merkezli bir eğitimde yeterli donanımına sahip olabilmek için, mutlaka ilgili fakülteler tarafından verilen fen, sosyoloji vb alan dersleri almalıdırlar. Öğretmenlerin karşılaştıkları sorulara yetkin cevaplar verebilmeleri, öğrencileri gereği gibi yönlendirebilmeleri, uygun etkinlikler planlayabilmeleri için, konularında çok daha bilgili olmaları gereklidir.

20. Ölçme ve değerlendirme eğitim sisteminin önemli bir bileşenidir. Öğretmenlerin ölçme- değerlendirme konusunda da yeni bir anlayışla meslek içi eğitim almaları şarttır.

21. MEB ile YÖK arasında yeni müfredata ve eğitim anlayışına uyum sağlama açısından mutlaka gerekli koordinasyon kurulmalıdır. ÖSYM ile gerekli koordinasyon sağlanarak ilköğretim ve giderek lise düzeyinde ezbere dayanmayan bir eğitim anlayışının yerleştirilmesi çabaları ile üniversite giriş sınavlarında aranan beceriler uyumlulaştırılmalıdır. Yeni müfredatın getirmekte olduğu yeni yaklaşımda bazı beceri ve bilgilerin ön plana alındığı ve ezbere dayalı eğitiminden uzaklaşmaya başlandığı görülmektedir. Fakat öğrencilerin de bu yeni sisteme odaklanması ve bu sistemle bağdaşan kazanımlara yönelmesi ancak lise ve üniversiteye giriş sınavlarında aynı tür becerilerin ölçülmesi koşuluyla mümkün olacaktır. Dolayısıyla okullardaki eğitimle liselere ve üniversitelere giriş sistemlerinin uyumlu hale getirilmesi öncelik taşımaktadır. Yeni yaklaşımın başarısındaki en önemli koşullardan biri budur. Şu andaki eğitim sistemi, tamamı ile sınavlara bağlı olarak şekillenen bir sistemdir. Eğer ÖSS’deki ölçme ve değerlendirme kıstasları, yeni müfredata getirilen yeniliklerle uyum sağlayacak bir biçimde değiştirilmezse, bu reformun etkisi çok sınırlı kalacaktır.

22. İlköğretimde başlayan bu iyileştirme girişiminin başarısı, sadece Eğitim Fakülteleri değil, üniversite öğretiminin de sorgulanmasını gerektirmektedir. Zira

bugünkü üniversite sistemi ÖSS aracılığı ile tüm ortaöğretimi etkilemektedir.

23. Yeni müfredat, sadece kitap merkezli olmadığından, ünite temelinde ders programlarının önemini arttırmaktadır. Ünitelerin işlenmesinde ve özellikle uygun etkinliklerin bulunmasında sivil kuruluşlarla işbirliği ile çalışma grupları kurularak onların katkılarının alınması uygun olur.

24.Coğrafya öğretmenleri sosyal bilimler öğretiminin genel amaçlarıyla ve kendi alanlarının eğitimsel amaçlarıyla ilgili dünyada meydana gelen gelişmelerden hizmet içi kurslar aracılığıyla haberdar edilmelidir. Coğrafya öğretmenlerine, sosyal bilimlerin ve kendi alanlarının eğitimsel amaçlarının, lise öğrencilerine nasıl kazandırılabilceği konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir.

25.Ülkemizde coğrafya öğretiminin amaçlarının geliştirilmesi ve bu alanın amaçlarının öğrencilere daha iyi nasıl aktarılabilceği konusundaki bilimsel çalışmalar teşvik edilerek desteklenmelidir.

26. Dokuzuncu sınıflarda tüm öğrenme alanlarıyla ilgili verilen kazanımların sayısı 26 olmasına rağmen 36-37 haftada bu kazanımların mevcut kitapla zamanında verilerek yetiştirilmesi mümkün görünmemektedir. Hem öğretmen hem de öğrenci görüşlerinden elde ettiğimiz bulgulara göre, coğrafya dersinin içeriğinin mevcut haftalık ders saati ile tamamlanması mümkün değildir. Haftalık ders saatinin en az üç saate çıkarılması gerekmektedir. Ancak diğer derslerde de süre probleminin yaşandığı bilinmekte olduğundan ders sayısını artırmak mümkün görülmemektedir. Bundan dolayı 9. sınıftaki bazı kazanımların 10, 11, ve 12. sınıflara aktarılması suretiyle süre problemi kısmen çözülmüş olacaktır.

27. Coğrafya derslerinin ÖSS'deki önemi artırılmalıdır. Bunun için coğrafya sorularının sayısı artırılmalı ve tüm alanlar için puan değeri yükseltilmelidir.

28. Okullarımızda coğrafya derslikleri ve coğrafya teknoloji sınıfları yaygınlaştırılmalı, tüm araç-gereç ve materyaller burada, her an kullanıma hazır durumda bulunmalıdır.

29. Dokuzuncu sınıf coğrafya öğretim programının “Harita Bilgisi” ünitesinde ölçekler ve saat hesaplamaları konularında en azından dört işlem, uzunluk

ve alan ölçüleri bilgisine ihtiyaç vardır. Öğrencilerin bir kısmının dört işlemde zorlandıkları bilinmektedir. Bu konuların öğretim sürecinde, okulun matematik öğretmenlerinden yardım alınmalıdır.

30. Coğrafya, bazı öğrenciler arasında zor ve gereksiz bir ders olarak bilinmektedir. Derslere, coğrafi bilginin nerede ve nasıl kullanılabileceği ile başlanması, bu dersin öğrenciler arasındaki kötü imajını değiştirebilir. Dünyada meydana gelen gelişmeleri, konularla ilgi kurarak yorumlamaya çalışmak ve ezberden uzak, sebep-sonuç ilişkilerine göre öğretim yapmak öğrencilerin ilgilerini artırabilir.

31. Öğretmen adaylarına lisans döneminde, araştırma, bilgi tarama ve kendini yenileme metotları öğretilerek gelecek meslekî yaşantısına katkı sağlanmalıdır.

32. Konu anlatımlarında görsel öğelere ağırlık verilmiş ancak metinler çok yetersiz kalmıştır. Buda konuları yeterince ifade edememektedir. Bu yöntem sadece görsel zekâsı gelişmiş öğrenciye hitap etmektedir. Özellikle internetten faydalanma imkânı olmayan ve diğer kaynaklara ulaşmada zorluklar yaşayacağı bilinen kırsal kesimdeki öğrenciler de dikkate alınarak kitaptaki bilgiler artırılmalıdır.

33. Dokuzuncu sınıf coğrafya kitaplarında coğrafyanın net tanımı ve bölümlerinin açıklaması yok? Neden coğrafya öğrenmeliyiz? Coğrafyanın önemi nedir? Gibi kavramları karşılayacak bilgi eksiliği var. Kitapların yeni baskısında bu hatalar giderilmelidir.

34. Ölçme ve değerlendirme etkinlikleri de yetersizdir. Ölçme-değerlendirmelerde haritalara daha çok yer verilmeli, şekil, fotoğraf ve resimlerden yararlanılarak daha görsel, bilgiler daha kalıcı hale getirilmelidir.

35. Kitaplar bir kompozisyon yazar gibi giriş-gelişme ve sonuç bölümlerinden oluşmalıdır. Konular arasında birbirlerinden kopukluk olmamalı, zaman zaman tekrar hatırlatma yapılması sağlanarak öğrenilen konuların unutulması önlenmelidir.

36. Müfredatın amacına ulaşabilmesi için özellikle bu sistemi iyi bilen

elemanlara ihtiyaç vardır. Bu da personelin yetiştirilmesi ile ilgilidir. Bu yetiştirme birkaç saatlik yetiştirme veya konferansla sağlanamaz. Olaya büyük bir ciddiyetle yaklaşılmalı ve amaca uygun hareket edilmeli, öğretim programının felsefesi tam anlamıyla öğretmenlere aşılmalıdır.

37. Coğrafya Derslerinde kullanılacak materyaller ve ders araç gereçlerinin yenilenmesi ve okullardaki eksikliklerin giderilmesi (Haritaların yenilenmesi, Tepegöz, Opak Projektör ve özellikle projeksiyon makinelerinin temin edilmesi, coğrafya ders sınıflarına sabit olarak konulması.) yoluna gidilmeli, bu amaçla bakanlığın okullara gerekli desteği sağlaması sağlanmalıdır. Yayımlanan genelge gereği tüm ortaöğretim okullarında imkânlar dâhilinde acilen coğrafya dersliklerinin açılması gerekmektedir. Liseler, gelişen teknolojiye uyum sağlamalı ve eğitim teknolojisinin bütün olanakları sunularak, klasik araç-gereçlere ilave olarak modern araç-gereçlerle (Bilgisayar, video, projeksiyon cihazı, slayt (dia), tv, epegöz, vb gibi) donatılmalıdır.

38. Tüm öğretmenlerin kullanabilecekleri orijinal görsel veriler hazırlanmalı ve öğretmelerin kullanımına sunulmalıdır.

39. TRT de yayınlanan Coğrafya konularına ilişkin belgesel ve film CD leri temin edilmeli ve okullarda kullanılması sağlanmalıdır. Öğretmenler coğrafya öğretiminde modern yöntemleri kullanmalıdır. Öğretmenler coğrafya ders aracı üretme, coğrafya seminer odası geliştirme, bunun için de harita, fotoğraf, slayt, film ve video çekimi gibi konularda eğitilmelidir.

40. Yeni programın öğretmene yoğun bir iş yüklemesi, öğretmenin zaman ve emek harcamasını gerektirdiğinden bu çalışmaları cazip hale getirmek için özlük hakları ile ilgili düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

41. Kitaplardaki hataların varlığı yeni müfredat için olumsuz izlenimlere sebep olmuştur. Öğretim programı ile hazırlanan ders kitaplarının karıştırılmakta bu da programın anlaşılabilirliğini zorlaştırmaktadır. Hataları ortadan kaldıracak tedbirler alınmalıdır.

42. Hem coğrafya ders kitapları ve hem de coğrafya dersi öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme çalışmaları “karma” bir yaklaşımla hazırlanmış olmalıdır. Diğer bir ifadeyle tüm yazılı ve sözlü anlatım yeterliliklerini ölçen soru şekilleriyle

öğrencilerin değerlendirilmesi gerekmektedir.

43. Ders kitaplarında yer alan ünite sonu değerlendirme sorularında kapsam geçerliliği sağlanmalıdır. Soruların sadece bilişsel alanın bilgi basamağındaki sorulardan ibaret olmamasına dikkat edilmeli, söz konusu alanın uygulama, analiz ve sentez basamağına da yer verilmelidir. Duyuşsal alanla ilgili olarak da tutum ölçekleri geliştirilmelidir.

44. Ders kitaplarında testle ölçme ve değerlendirme çalışmalarına büyük çoğunlukla yer verilmediği görülmektedir. Bu sebeple öğrencinin okuma-anlama gücünü ölçmeye yönelik olarak çoktan seçmeli sorulara daha fazla yer verilmelidir.

45. Konuların sunumu sırasında uyarıcı, pekiştirici, geliştirici ve araştırma sorularına yer verilmelidir. Ayrıca sorular öğrencilerin kendi kendilerini değerlendirmeye imkân tanınmalıdır.

46. Öğrenciye sadece sınav notunu bildirmek, nitelikli ve yeterli bir geri bildirim değildir. Notun yanı sıra öğrenciye eksikliklerinin neler olduğu ve bunların nasıl giderilebileceğine yönelik bildirimlerde bulunulmalıdır. Geri bildirimin yönlendirici ve pekiştirici olması gerekmektedir.

47. Bölüm başlarındaki hazırlık çalışmaları öğrencilerin yakın çevresi, ihtiyaçları ve günlük yaşantısı ile ilgili olmalı ve öğrencileri üniteye motive etmelidir.

48. Ders kitaplarının yazımı sürecinde sadece alan uzmanları değil, program geliştirme uzmanları, eğitim psikologu, görsel ve fiziksel tasarımcılar ve dilbilimciler de yer almalıdır.

49. Bilginin yapı taşları olarak nitelendirilen olgu, kavram ve genelleme dizini içinde gerek tümdengelimsel ve gerekse tümevarımsal yaklaşımlarla gerçekleştirilecek bir coğrafya öğretiminin daha etkili olacağına inanılmaktadır. Böylece coğrafya toplumsal anlamda daha etkin bir hâle gelecektir.

50. Yazı resim ilişkisi uyumlu olmalıdır. Birbirini kapatmayan gözü yormayan niteliklere sahip olmalıdır. Kitaplarda kullanılan resimler çocukların gelişim dönemlerine uygun nitelikte olmalıdır. Yaş seviyesi unutulmamalıdır. Arka arkaya gelen resimlerde uyum ve mantık ilişkisine dikkat edilmelidir. Yazı ve metin

arasındaki içeriksel ve düzen ilişkisi son derece önemlidir. Kullanılan resimler metni desteklemek zorundadır. Resimler toplumun yaşam standartlarına uyum sağlamalı ulusal kimliğe uygun kompozisyonlar olmalıdır. Resmin çerçevesine yazılan yazılar okuyucunun dikkatini çektiğinden kitaplarda, boşlukların ortasına resim yerleştirmek yerine, yazıların ortasına resim yerleştirmek daha etkili olmaktadır.

51. Ders kitaplarında renklerin de çok önemi vardır, bu noktada öğrencilerin bildiği ana renklerden yararlanılmalı, koyu, bulanık renklerden kaçınılmalıdır. Renkler canlı ve kompozisyonu tamamlar nitelikte olmalıdır.

52. Öğretmen kitabı ve çalışma kitabının olmaması öğretmenlerin işini zorlaştırıyor. Coğrafya dersi müfredatına uygun olarak öğretmen kılavuz kitapları ve etkinlik örneklerinden oluşan kaynaklar hazırlanmalı ve acilen öğretmenlere verilmesi gerekmektedir.

53. Öncelikle öğretmenlik mesleğini ve coğrafya öğretmenliğini cazip hale getirecek, bu mesleğe karşı olumsuz tutum ve kaygıları giderecek çalışmalar yapılmalıdır.

54. Öğretmenlerin okullarda eğitim faaliyetinden ne kadar verim aldığını tespit edecek “performans değerlendirme testleri” uygulanmalıdır. Başarısız bulunan öğretmenler hizmetiçi eğitim seminerlerine tabi tutulmalıdır.

55. Etkili bir coğrafya öğretimi için, üniversiteler tarafından etkili öğretme ve ders anlatmanın nasıl yapılacağına ilişkin kaynak kılavuz kitaplar geliştirilmeli ve coğrafya öğretmenlerine ulaştırılmalıdır. Öğretim stratejileri ve ilkelerinden yararlanılarak coğrafya derslerinin etkili bir biçimde öğretilmesini sağlayacak, yeni etkili öğretme ve ders anlatma yolları geliştirilmelidir. Öğretmenin modern öğretim yöntemlerini uygulayabilmesi için öncelikle kendisinin bu bilgi ve beceriye sahip olması gerekmektedir. Öğretmenlerin modern öğretim yöntemlerinde kabiliyetlerini geliştirmek için Milli Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasında (belirlenen uygun zamanlarda) hizmet içi eğitim kursları ve eğitim seminerleri düzenlenmelidir.

56. Üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına verilen pedagojik formasyon ile ilgili dersler teorik ağırlıklı olmaktan çıkarılarak daha çok uygulamaya yönelik olmalıdır

57. Derslerde öğretmenlerin öğrencilerle, öğrencilerin ise öğretmenlerle etkileşimini artırabilmek için sınıf mevcutları azaltılmalıdır.

58.Coğrafya dersinin eğitim politikası iyi belirlenmeli ve uzun yıllara dönük olmalıdır.

KAYNAKÇA

- Alkan, C. (1998). *Eğitim Teknolojisi*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Alkan, C. (1991). *Eğitim Teknolojisi*. Sosyal Bilimlerde Öğretim Teknolojisi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fak. Y.N. 167, Ankara.
- Atalay, İ., C. Alkan, Özçelik, D.A., Atalay, L. (1991). *Coğrafya öğretimi*. A. Ü. Aç. Öğ. Fak. A. Ü. y.n:416, Eskişehir.
- Atalay, İ. (1987). *Toprak Coğrafyası*. Ege Ün. Basımevi, İzmir.
- Ayvaz, Z. (2001). *Eğitim Programı ve Unsurları*. Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Erzurum.
- Bloom, B. (1995). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*. (Çev. D. Ali Özçelik), MEB Yayınları, İstanbul.
- Büyükkaragöz, S. (1997). *Kurumdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Usem Yayınları, Ankara.
- Büyükkaragöz, S., Çivi, C. (1997). *Genel Öğretim Yöntemleri*. Öz Eğitim Yayınları, Konya.
- Demirel, Ö. (2002). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde program Geliştirme*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Demirtaş, A. (1996). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Yök-World Bank. Megep, Ankara.
- Doğanay, H. (1989). *Coğrafya ve Liselerimizde Coğrafya Öğretim Programları*. Coğrafya Araştırmaları, Cilt:1.sayı:1, AKD ve TYK Coğrafya Bilim ve Uygulama Kolu, Ankara.
- Doğanay, H. (2002). *Coğrafya Öğretim Yöntemleri*. s.166, Aktif Yayınevi, İstanbul.
- Erol, O. (1987). *Orta Öğretim Kurumlarında Coğrafya Öğretimi, Orta Öğretim Kurumlarında Sosyal Bilimler Öğretimi ve Sorunları*. Türk Eğitim Derneği Yayınları, İstanbul.
- Ertürk, S. (1982). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara.
- Gardner, E.W. (1996). *Sosyal Bilimler Öğretimi*. YÖK/Dünya Bankası, M.E.G.P. Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi, Ankara

- Gottmann, J. (Çev: Nazmiye Özgüç). (1976). *Şehirsel Merkeziyetin Gelişmesi*. İst. Ü. y. 2007, İstanbul.
- Güneş, F. (2002). *Ders Kitaplarının incelenmesi*. Ocak Yayınları, 138, Ankara.
- Güngördü, E.,2002, *Coğrafyada Öğretim Yöntemleri İlkeler ve Uygulamalar*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Küçükahmet, *Öğretimde Planlama ve değerlendirme*. Nobel yayınları, Ankara.
- Oğuzkan, E. F. (1993). *Eğitim Terimleri Sözlüğü*. Gözden geçirilmiş ve genişletilmiş (3.baskı), Ankara.
- Özçelik, D.A. (1998). *Eğitim Programları ve Öğretim (Genel Öğretim Yöntemleri)*. ÖSYM Yayınları, Ankara.
- Pasifik Ülkeleri Uluslar arası Eğitim Sempozyumu, 24-26 Eylül 1997. s.138-145, Elazığ
- Sönmez, V. (1994). *Sosyal Bilimler Öğretimi*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Sözer, E. (1998). *Kuramdan Uygulamaya Sosyal Bilgilerin Öğretimi*. Eskişehir.
- Sönmez, V.,1997, *Sosyal Bilgiler Öğretimi ve Öğretmen Kılavuzu*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Şahin, Y.T. , Yıldırım, S. (1999). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme*. Anı Yayıncılık, Ankara.
- Şimşek, N. (2002). *Derste Eğitim Teknolojisi Kullanımı*. Nobel Yayınları, Ankara
- Talim ve Terbiye kurulu Başkanlığı. (2005). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. MEB Yayınları, Ankara.
- Taşlı, İ. (1997). *Öğrenci Merkezli Yöntemlerle Coğrafya Öğretimi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- TANOĞLU, A. (1964). *Coğrafya nedir?*. İst. Ün. Coğrafya Enstitüsü Dergisi, cilt:7, sayı:14 İstanbul.
- TC, MEB, TTKB, 1992, *Ders Geçme ve Kredi Uygulamasına ilişkin Program Kavuzu*. Ankara.
- TC, MEB, **TD**, cilt: 20, sayı: 976,1957.

TC, MEB, **TD**, cilt: 34, sayı: 1660,1971.

TC, MEB, **TD**, cilt: 34, sayı: 1652,1971.

TC, RG, sayı: 14574, Mili Eğitim Temel Kanunu, no: 1739,1973

TC, MEB, **TD**,cilt: 37, sayı: 1775,1974.

TC, MEB, **TD**, cilt: 46, sayı: 2146,1983.

TC, MEB, **TD**, cilt: 55, sayı: 2357,1992.

TC, MEB, **TD**, cilt: 55, sayı: 2366,1992.

TC, MEB, **TD**, cilt: 56, sayı: 2381,1993.

Tunçdilek, N. (1987). *Doğal Bölgeler*. İst. Ün. Deniz. Bil. ve Coğr. Enst. yay. no: 3417/5, İstanbul.

Tümertekin, E. (1990). *Çağdaş Coğrafi Düşüncenin Oluşumu ve Paul Vidal de la Blache*. İ.Ü. Ed. Fak. Yay. No:3603, İstanbul.

Tümertekin, E. (1984). *Beşeri Coğrafyaya Giriş*.Okan Dağıtımçılık, Yayıncılık Ltd. Şti., İstanbul.

Varış,F. (1978).*Eğitimde Program Geliştirme*. An. Ün. Eğitim Fakültesi, Yay. No:75, Ankara.

Varış, F. (1996). *Eğitimde Program Geliştirme*. Teori ve Teknikler, Alkım Yayıncılık, Ankara.

Varol, N. (1997). *Bilgisayar Destekli Eğitim*. Türkiye, Türk Cumhuriyetleri ve Asya

Yılmaz, H. (19959. *Öğrenme Psikolojisinin Bulguları Işığında Öğretim Sürecinde Daha Etkili Olma Yolları*. Millî Eğitim, Sayı 128, Ankara.

İnternet Aracılığı İle Ulaşılan Yayınlar

<http://Programlar.meb.gov.tr/index/baskan.htm>. Web adresinden 17 Haziran 2006 tarihinde edinilmiştir.

<http://mehmetbalc.sitemynet.com/mehmetbalci/id5.htm>. Web adresinden 10 Ocak 2007 tarihinde edinilmiştir.

http://programlar.meb.gov.tr/prog_giris/prg_giris.pdf. Web adresinden 17 Haziran 2006 tarihinde edinilmiştir.

EKLER

Ek 1 : İzin Yazıları

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 2117
KONU: Anket(Zafer AKKUŞ)

05 Ekim 06

VALİLİK MAKAMINA

İLGİ : a-)Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 07.09.2006 tarih ve 2114 sayılı yazısı.
b-)Millî Eğitim Bakanlığı Araştırma,Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı'nın 18.08.2003 tarih ve B.0.0.APK.0.03.05.02/2430 sayılı emri.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği Yüksek Lisans Öğrencisi Zafer AKKUŞ'un, "9. Sınıf Coğrafya Dersi Eski ve Yeni Müfredat Programlarının Eğitim-Öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılması" konusunda anket uygulaması yapma hakkında ilgi(a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Adı geçenin yukarıda belirtilen konuda, eğitim-öğretimi aksatmamak koşulu ile ve okul Müdürlerinin gözetim ve sorumluluğunda, anket yapılan kişilere ait kimlik bilgilerinin yazılmaması kaydıyla, (EK: 5- 5/1- 5/2- 5/3- 6-6/1-6/2-6/3-7- 7/1-7/2-7/3- 8- 8/1- 8/2- 8/3)' de belirtilen toplam 301 (üçyüzbir) sorudan ibaret anket çalışmasını ilimiz Pendik,Maltepe,Kartal,Kadıköy,Üsküdar ve Ümraniye ilçelerinde öğretmen ve öğrencilere uygulaması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Ata ÖZER
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İLGİ (a)yazı ve ekleri

OLUR
05/10/2006
AHSÖZEN
Vali a.
Vali Yardımcısı

ASLININ AYKIRI
Aysel Korkmaz Bayoğlu
Enstitü Sekreteri

EĞİTİM
%100
DESTEK

4440632

NOT :Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres :İstanbul Millî Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526
13 82

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 2143
Konu: Anket (Zafer AKKUŞ)

9 Ekim 06

**MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

- İlgi : a) Valilik Makamının 05.10.2006 tarih ve 18.580 / 2117 sayılı Oluru.
b) Milli Eğitim Bakanlığı Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığının 18.08.2003 gün ve 2430 Sayılı Emri.
c) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'nün 07.09.2006 tarih ve 2114 sayılı yazısı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı Örgencisi Zafer AKKUŞ'nın İlimiz Tuzla, Pendik, Maltepe, Kartal, Kadıköy, Üsküdar ve Ümraniye ilçelerinde Ortaöğretim Öğrencilerine "9. Sınıf Coğrafya Dersi Eski ve Yeni Müfredat Programlarının Eğitim-Öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılması" konulu anket uygulaması yapma isteği İLGİ (a) Valilik Oluru ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi, gereğinin İLGİ (a) Valilik Oluru doğrultusunda, İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin bilgisinden sonra Okul Müdürlüklerine gerekli duyurunun anketçi tarafından yapılmasını, işlem bittikten sonra 2 (iki) hafta içinde sonuçtan Müdürlüğümüz Kültür Bölümüne rapor halinde bilgi verilmesini arz ederim.

M. Hayri BİLİCİ
Müdür a.
Şube Müdürü

EKLER :

Ek-1. (İLGİ(a)Valilik Oluru)

2. (EK :5 , 5/1 ,5/2, 5/3- 6, 6/1, 6/2, 6/3, 7/1/1, 7/2, 7/3, 8,8/1,8/2,8/3' deki sorular.)

MARMARA ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ	
KAYIT	
Tarih	Sayı
12.10.06	2758

NOT : Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.
Adres : İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu
Tel. ve Fax : 212 526 13 82 İnternet : www.istanbul-meb.gov.tr E-mail : apk@istanbul-meb.gov.tr

Ek 2 : Coğrafya Öğretmenlerine Uygulanan Anket Formu

ÖĞRETMEN ANKETİ

Anketin Uygulandığı Tarih:

Anketin Uygulandığı İlçe:

Anketin Uygulandığı Okul:

Değerli Meslektaşım;

Bu Anket, dokuzuncu sınıf coğrafya dersi eski ve yeni müfredat programlarının eğitim öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Yapılan çalışmayla görüşleriniz doğrultusunda coğrafya müfredatının olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmeye çalışılarak problemlere çözüm önerileri sunulacaktır.

Burada vereceğiniz cevaplar sadece bilimsel çalışmalarda kullanılacaktır. Çalışmamızın amaca ulaşması vereceğiniz gerçekçi ve samimi cevaplara bağlıdır.

Açıklamalar:

- 1.Size en uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.
- 2.Seçeneklerden sadece bir tanesini işaretleyiniz.
- 3.Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için soruları eksiksiz ve dikkatli cevaplayınız.

Değerli vaktinizi ayırdığınız ve katkılarınız için çok teşekkür ederim...

Zafer AKKUŞ

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı

**DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE YENİ
MÜFREDAT PROGRAMI İLE İLGİLİ SORULAR**

COĞRAFYA DERSİ İŞLENİŞİYLE İLGİLİ SORULAR	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Konuları anlatırken çoğunlukla anlatım yönteminden faydalanırım.					
2.Konuları işlerken soru-cevap yöntemini kullanırım.					
3.Derslerimde, öğrenci merkezli etkinliklerle öğrencilerin aktif rol almasını sağlıyorum.					
4.Konuları işlerken bir problem cümlesi ortaya atar ve onun çözülme sürecini takip ederim.					
5.Konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırırım.					
6.Gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.					
7.İmkânlar ölçüsünde okul çevresine ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayım.					
8.Derslerimde haritaların dışında diğer araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon, tepegöz, slâyt vb. gibi) kullanırım.					
9.Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayım.					
10.Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayım.					
11.Öğrencilerin çalışmalarını, harcadığı çabayı, geçirdiği evreleri görmek için öğrenci ürün dosyası hazırlatıyorum.					
12.Öğrencilerin bireysel özelliklerini eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri veriyorum.					
13.Öğrencilere bireysel ya da grup içinde önemli görevlerde bulunmalarına fırsatlar sunan projeler hazırlatıyorum.					

14.Değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktayım.					
15.Zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alarak karşılıklı etkileşimi vurgularım.					
16.Coğrafi konular anlatılırken olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yaparım.					
17.Coğrafya dersinin teknoloji sınıfları ve coğrafya dersliklerinde yapılması daha etkili olur.					
COĞRAFYA DERSİ MÜFREDATI İLE İLGİLİ SORULAR					
18.Coğrafya yurdumuzun ekonomik kalkınmasında faydalı eleman yetiştirilmesini sağlamaktadır.					
19.Coğrafya müfredatı Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.					
20.Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.					
21.Öğrencilere teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberlettirilmektedir.					
22.Coğrafi kavram ve ilkeler sadece bir bilgi olarak sunulmaktadır. Bu yönüyle program öğrenciyi ezbere yöneltmektedir.					
23.Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için öğrencilere ağır geliyor.					
24.Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.					
25.Öğrenciler coğrafyayı günlük hayatında kullanmaya yaramayacak bir bilgi yığını olarak görüp derse karşı soğumaktadır.					
26.Coğrafya müfredatı vatan, millet, insanlık sevgisini daha bilinçli kılmaktadır.					
27.Coğrafya dersiyle öğrenciler coğrafi bilgi sisteminin yararlarını ve toplum yaşamındaki önemini kavramaktadır.					

28.Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.					
29.Coğrafya dersi mevcut ders saatlerinde yeteri kadar verilebilmektedir. Derse ayrılan süre yeterlidir.					
30.Öğrenciler detayda boğulmakta, konular öğrenci seviyesine göre hazırlanmamaktadır.					
31.Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.					
32.Coğrafya – I dersi konularının müfredat programındaki sıralanışı ve ayrıntısı uygundur.					
33.Coğrafya – I dersi kapsamı içerisinde çıkarılması gereken konular var.					
34.Ortaöğretim coğrafya müfredat programları çağdaş dünya coğrafyasını ortaöğretim kurumlarında tam anlamıyla temsil etmektedir.					
35.Coğrafya dersi ile öğrenciler coğrafi bilgiye ulaşma becerisi kazanırlar.					
36.Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.					
37.Coğrafya dersi doğal afetleri ve çevre sorunlarını değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.					
38.Coğrafya dersi ekosistem işleyişine yönelik sorumluluk bilinci verir.					
39.Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.					
40.Coğrafya dersi öğrencilere doğal kaynakların ülke ve dünya ekonomisindeki yeri ve önemini kavratır ve tasarruf bilinci kazandırır.					
41.Coğrafya dersinin amaçlarına ulaşabildiğine inanıyorum.					
42.Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri ÖSS’de soru çıkan konularla sınırlıdır.					
43.Öğrencilerin coğrafya dersine ilgileri fazladır.					
44.Derslerin sınıflara göre dağılımı uygundur.					
45.Yükseköğretimde yer alan eğitim ile ortaöğretim coğrafya programı arasında uyumsuzluk vardır.					
46.Coğrafya programları genelde birbirlerinin aynısıdır. Yeni coğrafya programı herhangi bir yenilik getirmemiştir.					

47.Yeni coğrafya programı beklentilere cevap verecek nitelikte hazırlanmıştır.					
48.Yeni coğrafya müfredatı öğrenci seviyesine uygun hazırlanmıştır.					
49.Yeni coğrafya müfredatının uygulamada başarılı olamayacağını düşünüyorum.					
50.Yeni coğrafya müfredatı teknik imkânlar sağlanmadan, altyapısı oluşturulmadan uygulamaya konulmuştur.					
51.Kaynak sıkıntısı ve öğrencilerin hazırlıksız gelmeleri yeni müfredatın uygulanmasını zorlaştırıyor.					
52.Kaynak ve doküman olmadığı için eski müfredatı uyguluyorum.					
DERS KİTAPLARI İLE İLGİLİ SORULAR					
53.Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.					
54.Kitap baskı hatalarından arındırılmıştır.					
55.Kitap estetik bakımdan çekicidir.					
56.Okuma ve not almayı kolaylaştırıcı şekilde sayfalarda kenar boşlukları geniş tutulmuştur.					
57.Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.					
58.Ünite sonlarında konuları toparlayıcı özetler vardır.					
59.Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.					
60.içerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.					
61.İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.					
62.Konular mümkün olduğunca hayatla bağlantılı olarak işlenmiştir.					
63.Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.					
64.İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.					
65.İçerik güncel ve hayata uygulanabilir niteliktedir.					
66.Programın amaçlarına uygun okuma parçalarına yeterince					

yer verilmiştir.					
67.Görsel materyaller içeriğe uygun ve bilgiyi destekler niteliktedir.					
68.Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.					
69.Görsel araçların (Harita, fotoğraf, tablo, şekil, şema vb.) baskıları açık, net, estetik ve anlaşılırdır.					
70.Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.					
71.Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Yazılı yoklama, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.					
72.Mevcut ders kitapları öğrencileri merkezi sınavlara (ÖSS) hazırlamada etkili oluyor.					
73.Ders kitaplarından derse hazırlanırken faydalaniyorum.					
74.Coğrafya ile ilgili çeşitli yayınları takip ediyorum.					
75.Öğrencileri ders kitabı dışındaki kaynaklara yönlendiriyorum.					
76.Ders kitaplarını hiç kullanmıyorum.					
77.Kitap içindeki bilgiler günceldir.					

Ek 3 : Öğrencilere Uygulanan Anket Formu

ÖĞRENCİ ANKETİ

Anketin Uygulandığı Tarih:

Anketin Uygulandığı İlçe:

Anketin Uygulandığı Okul:

Değerli Öğrenciler;

Bu Anket, dokuzuncu sınıf coğrafya dersi eski ve yeni müfredat programlarının eğitim öğretime uygunluğu bakımından karşılaştırılmasını amaçlamaktadır. Yapılan çalışmayla görüşleriniz doğrultusunda coğrafya müfredatının olumlu ve olumsuz yönleri belirlenmeye çalışılarak problemlere çözüm önerileri sunulacaktır.

Açıklamalar:

- 1.Size en uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz.
- 2.Seçeneklerden sadece bir tanesini işaretleyiniz.
- 3.Çalışmanın geçerliliği ve güvenilirliği için soruları eksiksiz ve dikkatli cevaplayınız.

Değerli vaktinizi ayırdığınız ve katkılarınız için çok teşekkür ederim...

Zafer AKKUŞ

M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı

DOKUZUNCU SINIF COĞRAFYA DERSİ ESKİ VE YENİ MÜFREDAT PROGRAMI İLE İLGİLİ SORULAR

COĞRAFYA DERSİ MÜFREDATI VE AMAÇLARI İLE İLGİLİ SORULAR	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1.Coğrafya dersi yurdumuzu ve dünyayı tanıtmaktadır.					
2.Coğrafya dersi coğrafi olayların canlılar üzerindeki etkilerini inceler.					
3.Coğrafya dersi vatan, millet ve insanlık sevgisi kazandırır.					
4.Coğrafya dersi doğa ile insan arasındaki ilişkileri sorgulama yeteneği kazandırır.					
5.Coğrafya dersi ülke sorunları hakkında bilgi vermektedir.					
6.Coğrafya dersi doğal afetleri değerlendirerek, korunma ve önlem alma bilgisi verir.					
7.Coğrafya dersi çevre sorunlarını değerlendirerek korunma ve önlem alma bilgisi verir.					
8.Coğrafya dersi Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri ve önemini belirterek ülkemizin kalkınmasında severek sorumluluk alma duygusunu geliştirmektedir.					
9.Coğrafya dersi doğal kaynakların kullanımında tasarruf bilinci geliştirmemizi sağlar.					
10.Coğrafya dersi doğal kaynakların ülke ve dünya ekonomisindeki yeri ve önemini kavratmaktadır.					
11.Türkiye'deki hava koşullarını anlamayı kolaylaştırır.					
12.Coğrafya dersi çeşitli haritalardan, istatistik ve grafiklerden yararlanmayı öğretmektedir.					
13.Coğrafya dersinde teferruat sayılabilecek bilgiler (dağ, tepe, nehir isimleri, istatistikî bilgiler vb.) ezberletilmektedir.					
14.Ülkemizde ve dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri coğrafya dersimizde ele alıp, günceli yakalayabilmekteyiz.					
15.Coğrafi olayların dağılışında neden sonuç ilişkisi göz ardı edildiğinden ezberci özellikler taşımaktadır.					

16.Derslerimizde doğal çevre, doğal afetler, çevre kirliliği gibi güncel ve önemli konulara yer verilmektedir.					
17.Coğrafya dersinde gereksiz birçok bilgi bulunmaktadır.					
18.Coğrafya derslerine ayrılan haftalık ders saatleri yeterlidir.					
19.Coğrafya dersi merak duygusu uyandırarak, araştırmaya sevkeder.					
20.Türkiye'nin konumundan kaynaklanan tehlikeleri görmemizi sağlar.					
21.Öğrenci seviyesine uygundur.					
22.Coğrafya dersini ilgilendiren güncel gelişmeler eğitim ortamına yansıtılmaktadır.					
23.Okulumuzdaki teknik donanım ve fiziki imkânlar coğrafi bilgi sistemlerini kullanmaya imkân vermemektedir.					
24. Konular çok detaylı işlenmiştir, öğrenci seviyesine göre hazırlanmamıştır.					
25.Yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.					
26.Coğrafya dersi coğrafi bilgiye ulaşma ve araştırma becerisi kazandırır.					
COĞRAFYA DERSİNİN İŞLENİŞİYLE İLGİLİ SORULAR					
27.Dersimizde coğrafi olaylar arasında sebep sonuç ilişkileri yönünden karşılaştırmalar yapılmaktadır.					
28.Coğrafya dersimizde yazılı anlatıma ağırlık verilmekte, görsellik dikkate alınmamaktadır.					
29.Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğrencilerin anlatımıyla işlenmektedir.					
30.Okulumuzda coğrafya dersi yalnızca öğretmenin anlatımıyla işlenmektedir.					
31.Okulumuzda coğrafya dersleri öğretmen öğrenci arasında soru-cevap şeklinde işlenmektedir.					
32.Coğrafya öğretmenimiz konuların uygun bir şekilde dağılımını yapar ve grup çalışması yaptırır.					
33.Coğrafya öğretmenimiz konuları işlerken harita, küre, atlas vb. gibi kullanır.					

34.Coğrafya öğretmenimiz derslerde öğrendiğimiz konularla ilgili gezi-gözlem yaptırır.					
35.Derslerimizde haritaların dışında modern araç gereçleri (bilgisayar, projeksiyon vb. gibi) kullanıyoruz.					
36.İmkânlar ölçüsünde okul çevresinde ya da daha uzak yerlere giderek arazi çalışması yapmaktayız.					
37.Coğrafya dersinde zaman zaman başka bilim dallarının (tarih, fizik, biyoloji vb.) konularından örnekler alınarak karşılıklı etkileşim vurgulanmaktadır.					
38.Dersler çok detaylı olarak işlenmekte, konular seviyemize göre hazırlanmamaktadır.					
39.Değerlendirme sınavlarını çoktan seçmeli, boşluk doldurma, eşleştirmeli, kısa cevaplı, açık uçlu vb. sorulardan oluşan testlerle yapmaktayız.					
40.Değerlendirme sınavlarını klasik yazılı yoklama şeklinde yapmaktayız.					
41.Öğretmenimiz yıllık ödevler dışında çeşitli araştırma ödevleri verir.					
42.Yıl boyunca yaptığım etkinlikleri bir araya getirdiğim ürün dosyası hazırlıyorum.					
43.Bireysel özelliklerimi eyleme dönüştürmesini sağlayacak performans ödevleri yapıyorum.					
44.Coğrafya öğretmenimiz değerlendirmelerde sözlü, yazılı yoklama ve dönem ödevleri dışında performans ödevleri, ürün dosyaları, projeleri vb. dikkate almaktadır.					
45.Coğrafya öğretmenimiz gerçek hayattan konularımızla ilgili bir durumu ele alır ve sınıf ortamında konumuz ile arasındaki bağlantıları konuşuruz.					
46.Coğrafya öğretmenimiz bizleri harita üzerinde çalışmaya yönlendirir, ülke, şehir, dağ, akarsu gibi yerleri haritada göstererek anlatır.					
DERS KİTAPLARI İLE İLGİLİ SORULAR					
47.Ders kitabı dayanıklı ve kullanımı kolaydır.					
48.Kitapta baskı hataları yoktur.					
49.Kitap estetik bakımdan çekicidir.					

50.Okuma ve not almayı kolaylaştırıcı şekilde sayfalarda kenar boşlukları geniş tutulmuştur.					
51.Konuların izlenmesini kolaylaştıran içindekiler bölümü ilgi çekicidir.					
52.Ünite sonlarında konuları toparlayıcı özetler vardır.					
53.Açıklanması gerekli kelime ve terimleri belirten kapsamlı alfabetik bir sözlüğe yer verilmiştir.					
54.İçerik gereksiz ayrıntı ve fazla bilgiden arındırılmıştır.					
55.İçerik öğrenciyi sınıf içinde ve dışında aktif hale getirmektedir.					
56.Konular mümkün olduğunca hayatla bağlantılı olarak işlenmiştir.					
57.Konular harita, fotoğraf, tablo, grafik, şema vb. ile beslenerek daha anlaşılır hale getirilmiştir.					
58.İçerik öğrenciyi daha çok öğrenmeye, araştırmaya, başka kaynaklara başvurmaya teşvik edecek şekilde düzenlenmiştir.					
59.İçerik güncel ve hayata uygulanabilir niteliktedir.					
60.Programın amaçlarına uygun okuma parçalarına yeterince yer verilmiştir.					
61.Görsel materyaller içeriğe uygun ve bilgiyi destekler niteliktedir.					
62.Ders kitabı, öğrencileri sınıf içi ya da sınıf dışında çeşitli aktiviteleri düzenlemeye yönlendiren materyalleri yeterince içeriyor.					
63.Metinlerde doğru, açık, anlaşılır bir dil ve anlatım kullanılmıştır.					
64.Görsel araçlara (Harita, fotoğraf, tablo, şekil, şema vb.) yeterince yer verilmiştir.					
65.Görsel araçların (Harita, fotoğraf, tablo, şekil, şema vb.) baskıları açık, net, estetik ve anlaşılırdır.					
66.Hazırlık çalışmaları; öğrencileri seviyelerine uygun araştırma, inceleme ve gözlem yapmaya teşvik etmektedir.					
67.Değerlendirmede farklı soru tiplerine (Yazılı yoklama, çoktan seçmeli, boşluk doldurma vb.) yeterince yer verilmiştir.					
68.Mevcut ders kitapları merkezi sınavlara (ÖSS) hazırlanmamda etkili oluyor.					

69.Ders kitaplarından derse hazırlanırken faydalanıyorum.					
70.Ders kitaplarından sadece sınavlara hazırlanıyorum.					
71.Ders kitaplarını hiç kullanmıyorum.					
72.Coğrafya dersini seviyorum.					
73.Coğrafya dersi bence çok önemli ve yararlı bir derstir.					
74.Bu derste öğrendiklerimi günlük hayatta kullanacağımı hiç sanmıyorum.					
75.Coğrafya dersinde bilgi içeriği çok fazla olduğu için bana ağır geliyor.					
76.Coğrafya dersi bizi ezbere yönelten bir derstir.					
77.Ders kitapları dışında coğrafya ile ilgili yayınları takip ediyorum.					

ÖZGEÇMİŞ

Zafer AKKUŞ 15 Aralık 1978’de Samsun’da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Samsun’da tamamladı. 1997 yılında Marmara Ün. Atatürk Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği Bölümünü kazandı. 2001 yılında üniversite eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul Pendik’te öğretmenliğe başladı. 2004 yılında Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı bölümünde yüksek lisans eğitimi almaya başladı. Zafer AKKUŞ halen İstanbul Pendik’te coğrafya öğretmenliği yapmaktadır.